

Länsi- ja Keski-Uusimaa tilastojen valossa

Sosiaalitalo
Työpapereita
Joulukuu 2006

SISÄLLYS

Johdanto	7
1. Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun eroja ja yhtäläisyyksiä	8
1.1 Väestö	8
1.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo	11
1.3 Lapset ja lapsiperheet	18
1.4 Ikääntyneet	25
1.5 Sairaus ja terveys	30
1.6 Vammaiset ja kehitysvammaiset	39
1.7 Johtopäätöksiä	41
2. Keski-Uudenmaan kuntien välinen vertailu	44
2.1 Väestö	44
2.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo	49
2.3 Lapset ja lapsiperheet	60
2.4 Ikääntyneet	65
2.5 Sairaus ja terveys	72
2.6 Vammaiset ja kehitysvammaiset	81
3. Länsi-Uudenmaan kuntien välinen vertailu	83
3.1 Väestö	83
3.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo	86
3.3 Lapset ja lapsiperheet	96
3.4 Ikääntyneet	102
3.5 Sairaus ja terveys	105
3.6 Vammaiset ja kehitysvammaiset	113
4. Hiiden seudun kuntien välinen vertailu	115
4.1 Väestö	115
4.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo	118
4.3 Lapset ja nuoret	131
4.4 Ikääntyneet	137
4.5 Sairaus ja terveys	143
4.6 Vammaiset ja kehitysvammaiset	151
LÄHTEET	154

TAULUKOT

Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun eroja ja yhtäläisyyksiä

Taulukko 1. Keski-Uudenmaan, Hiiden seudun ja Länsi-Uudenmaan kuntien yhteenlasketut väestömäärät 31.12.2004	8
Taulukko 2. Väestörakenne Uudenmaan seuduilla, koko Uudellamaalla ja koko maassa vuosina 1995 ja 2004	9
Taulukko 3. Työikäiset asukkaat ja demografinen huoltosuhde vuonna 2004 sekä elatusuhde (taloudellinen huoltosuhde) vuonna 2003	11
Taulukko 4. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneet, % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä vuonna 2004	11
Taulukko 5. Keskimääräiset tuloveroprosentit vuosina 1995, 2000 ja 2004	13
Taulukko 6. Keskimääräiset ansio- ja pääomatulot vuonna 2004	13
Taulukko 7. Keskimääräinen toimintakate vuosina 1995 ja 2004, €/asukas	14
Taulukko 8. Toimeentulotuen saajat, % vastaavanikäisistä vuosina 1995 ja 2004	17
Taulukko 9. Nuorisotyöttömät, % 15 - 24-vuotiaasta työvoimasta vuonna 2004	18

Keski-Uudenmaan kuntien välinen vertailu

Taulukko 10. Tuloveroprosentti vuosina 2000 ja 2004 Keski-Uudenmaan kunnissa ja vastaavan kokoisissa kunnissa	49
Taulukko 11. Toimintakulut, toimintatuotot ja toimintakate €/asukas vuonna 2004 Keski-Uudenmaan kunnissa ja vastaavan kokoisissa kunnissa	50
Taulukko 12. Demografinen huoltosuhde 2000 ja 2004 sekä elatusuhde (taloudellinen huoltosuhde) 2000 ja 2003	54

Taulukko 13. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneet, % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä ja väestön koulutustasomittain 2004	54
Taulukko 14. Tulotaso vuonna 2004	57
Taulukko 15. Toimeentulotukea saaneet ikäryhmittäin, % vastaavan ikäisistä ja toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä	59

Länsi-Uudenmaan kuntien välinen vertailu

Taulukko 16. Koulutusaste Länsi-Uudellamaalla vuonna 2004 (% 15 vuotta täyttäneestä väestöstä)	87
Taulukko 17. Tulotaso Länsi-Uudellamaalla vuonna 2004	88
Taulukko 18. Länsi-Uudenmaan kuntien ja vastaavankokoisten kuntien veroprosentit	88
Taulukko 19. Vuoden 2004 toimintakulut, toimintatuotot ja toimintakate	90
Taulukko 20. Työikäiset asukkaat ja demografinen huoltosuhde vuonna 2004 sekä elatusuhde (taloudellinen huoltosuhde) vuonna 2003	93
Taulukko 21. Toimeentulotuen saajien osuudet eri ikäryhmissä	94
Taulukko 22. 0-6-vuotiaiden väestöennuste, %	96
Taulukko 23. Lasten päivähoiton nettokustannukset, euroa / 0-6-vuotias	98
Taulukko 24. Lasten päivähoiton nettokustannukset, euroa / asukas	99
Taulukko 25. Seudun kiireelliset huostaanotot (LSL 18 § mukaiset) vuonna 2005	100
Taulukko 26. Ikääntyneiden väestöennuste(v.2004)	102
Taulukko 27. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. – 9. luokan oppilaista	111
Taulukko 28. Poliisin kotihälytystehtävien (koodi 360) määrä ajalla 01 - 04 / 2006	112

Hiiden seudun kuntien välinen vertailu

Taulukko 29. Ulkomaalaisten prosentuaalinen osuus kunnan väestöstä vuosina 1995, 2000 ja 2004	118
Taulukko 30. 16–64-vuotiaat työikäiset (% väestöstä) ja demografinen huoltosuhde (2004) sekä elatusuhde(eli taloudellinen huoltosuhde 2003)	119
Taulukko 31. Ansiotuloja sekä pääomatuloja saaneiden prosentuaalinen osuus väestöstä, sekä keskimääräiset ansiotulot että pääomatulot vuonna 2004	122
Taulukko 32. Hiiden seudun kuntien ja vastaavankokoisten kuntien veroprosentit vuosina 2000 ja 2004	123
Taulukko 33. Toimintakulut, toimintatuotot ja toimintakate euroina asukasta kohti Hiiden seudun kunnissa ja vastaavankokoisissa kunnissa vuonna 2004	125
Taulukko 34. Toimeentulotukea saaneiden prosentuaalinen osuus ikäryhmästä vuosina 2000 ja 2004	129
Taulukko 35. Nuorisotyöttömien prosentuaalinen osuus 15–24-vuotiaasta työvoimasta vuonna 2004	131
Taulukko 36. 0-6-vuotiaiden väestöennuste	131
Taulukko 37. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevat 0-17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä vuosina 2000 ja 2004	133
Taulukko 38. Väestöennuste 65-84-vuotiaille sekä 85 vuotta täyttäneille vuoden 2005 väestötilanteesta	137
Taulukko 39. Ikääntyneen väestön osuus väestöstä vuonna 2005 ja vuosien 2010 ja 2020 väestöennusteiden mukaan	138
Taulukko 40. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, kotona asuvat 75–84-vuotiaat ja 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004	139
Taulukko 41. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita/ 1000 asukasta	149
Taulukko 42. Poliisin hälytystehtävien määrä ajalla 01-04/2006	150

KUVIOT

Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun eroja ja yhtäläisyyksiä

Kuvio 1. Seutujen nettomuutto (tuhatta asukasta kohti) vuosina 1995, 2000 ja 2004	9
Kuvio 2. Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä vuosina 1995, 2000 ja 2004	10
Kuvio 3. Väestön koulutustasomittain vuonna 2004	12
Kuvio 4. Seutujen kuntien keskimääräiset lainakannat 1995, 2000 ja 2004, €/asukasta kohti	14
Kuvio 5. Seutujen keskimääräinen yli- ja alijäämäisyys vuosina 2000 ja 2004	15
Kuvio 6. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset euroina asukasta kohti	15
Kuvio 7. Toimeentulotukea saaneet henkilöt vuoden aikana, % asukkaista	16
Kuvio 8. Työttömien osuus työvoimasta ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä vuonna 2004	18
Kuvio 9. Lapsiperheiden osuus perheistä sekä yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä 1995 ja 2004	20

Kuvio 10. Ahtaasti asuvat asuntokunnat kaikista asuntokunnista sekä ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat kaikista lapsiasuntokunnista vuonna 2004	21
Kuvio 11. Lasten päivähoiton nettokustannukset lasta ja asukasta kohti laskettuna 1995 ja 2004	21
Kuvio 12. Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleet 1-2-vuotiaat sekä 3-5-vuotiaat, % ikäryhmästä vuonna 2004.....	22
Kuvio 13. Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleet 1-2-vuotiaat sekä 3-5-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä.....	23
Kuvio 14. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä.....	24
Kuvio 15. Kodin ulkopuolelle sijoitetut ja huostassa olleet 0-17-vuotiaat, % vastaavanikäisistä	24
Kuvio 16. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, 75–85-vuotiaat ja 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004	26
Kuvio 17. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuosina 2000 ja 2004.	27
Kuvio 18. Vanhusten laitoshuollon nettokustannukset euroa/asukas.....	28
Kuvio 19. Kotipalvelun nettokustannukset euroina asukasta kohti sekä kodinhoitoapua vuoden aikana saaneiden 75 vuotta täyttäneiden kotitaloudet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004.	29
Kuvio 20. Muut vanhusten ja vammaisten palvelut, nettokustannukset euroina asukasta kohti.	29
Kuvio 21. Ikävakiointu sairastavuusindeksi vuosina 1995, 2000 ja 2004.	30
Kuvio 22. Työkyvyttömyyseläkettä saaneet 25–64-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä.....	31
Kuvio 23. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit (1000/asukasta) ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset (euroa/asukas) vuonna 2004.....	32
Kuvio 24. Mielen terveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0-17-vuotiaat ja 18–24-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä vuonna 2004.....	33
Kuvio 25. Psykiatrian laitoshoidon potilaat tuhatta asukasta kohti.	34
Kuvio 26. Hoitopäivät psykiatrisessa laitoshoidossa 0-16-vuotiailla, 17–74-vuotiailla ja 75 vuotta täyttäneillä tuhatta vastaavanikäistä kohti vuonna 2004.....	35
Kuvio 27. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 20–64-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004.	35
Kuvio 28. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15–24-vuotiaat ja 25–64-vuotiaat /1000 vastaavanikäistä vuonna 2004.....	36
Kuvio 29. Päihdehuollon nettokustannukset euroina asukasta kohti vuosina 1995, 2000 ja 2004.....	37
Kuvio 30. Alkoholijuomien myynti 100 %:n alkoholina, litraa / asukas vuosina 1995, 2000 ja 2004.	37
Kuvio 31. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokkalaisista vuonna 2004.	38
Kuvio 32. Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset tuhatta asukasta kohti vuonna 2004.....	39
Kuvio 33. Vammaispalvelun tukitoimet, euroa / asukas.....	39
Kuvio 34. Kehitysvammaisten asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta.....	39
Kuvio 35. Kehitysvammalaitoksissa asiakkaita / 1000 asukasta	40

Keski-Uudenmaan kuntien välinen vertailu

Kuvio 36. Asukkaita neliökilometrillä 1.1.2006 ja asukasluku 31.12.2005.....	44
Kuvio 37. Keski-Uudenmaan väestö 1995, 2004 ja väestöennuste vuodelle 2020	46
Kuvio 38. Eri ikäryhmien prosenttiosuus väestöstä vuonna 2004.....	47
Kuvio 39. Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä.....	48
Kuvio 40. Lainakanta euroa/asukas.....	51
Kuvio 41. Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas	51
Kuvio 42. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset €/ asukas vuonna 2004.....	53
Kuvio 43. Keskiasteen ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 2004, % väestöstä.....	55
Kuvio 44. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat/ 1000 vastaavanikäistä	56
Kuvio 45. Toimeentulotukea saaneet henkilöt, % asukkaista	58
Kuvio 46. Työttömät % työvoimasta	60
Kuvio 47. Nuorisotyöttömät ja pitkäaikaistyöttömät 2000 ja 2004.....	60
Kuvio 48. Lapsiperheet % perheistä.....	61
Kuvio 49. Lapsiperheet ja yksinhuoltajaperheet vuonna 2004	62
Kuvio 50. Lasten päivähoiton nettokustannukset lasta ja asukasta kohti vuonna 2004.	63
Kuvio 51. Kunnan kustantamassa koko- tai osapäivähoidossa olleet vuonna 2004, % vastaavan ikäisistä.....	64
Kuvio 52. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17-vuotiaita, % vastaavan ikäisistä.	65
Kuvio 53. Huostassa olleet ja kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	65

Kuvio 54. eläkeikäiset % väestöstä vuosina 2004 ja 2020 (väestöennuste 2004).....	66
Kuvio 55. Kotona asuvat ikääntyneet vuonna 2004, % vastaavan ikäisistä.....	67
Kuvio 56. Kodinhoitoapua saaneet 75 vuotta täyttäneiden kotitaloudet ja kotipalvelun nettokustannukset €/asukas.....	69
Kuvio 57. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleet 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä sekä vanhusten laitoshoidon nettokustannukset €/asukas	70
Kuvio 58. Hoitopäivät ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä 75 vuotta täyttäneillä/ 1000 vastaavan ikäistä	71
Kuvio 59. Ikävakiointu sairastavuusindeksi.....	72
Kuvio 60. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset €/asukas 2004	73
Kuvio 61. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit/ 1000 asukasta	74
Kuvio 62. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 20 – 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä	74
Kuvio 63. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisistä.....	75
Kuvio 64. Psykiatrian laitoshoidon potilaat/ 1000 asukasta	76
Kuvio 65. Hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa 2004/ 1000 vastaavan ikäistä	76
Kuvio 66. Alkoholijuomien myynti 100 % alkoholina, litraa/asukas.....	77
Kuvio 67. Päihdehuollon nettokustannukset €/asukas	78
Kuvio 68. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita/ 1000 asukasta	79
Kuvio 69. Päihdesairauksien hoitajakset 15–24-vuotiailla/ 1000 vastaavan ikäistä	79
Kuvio 70. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä.....	79
Kuvio 71. Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset/1000 asukasta	80
Kuvio 72. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannukset, €/asukas	81

Länsi-Uudenmaan kuntien välinen vertailu

Kuvio 73. Länsi-Uudenmaan kuntien väestö vuosina 1995 ja 2004 sekä väestöennuste vuodelle 2020 .	84
Kuvio 74. Länsi-Uudenmaan kuntien asukastiheys neliökilometriä kohti.....	84
Kuvio 75. Eri ikäryhmien prosentiosuus kuntien väestöstä Länsi-Uudellamaalla vuonna 2004	85
Kuvio 76. Ulkomaan kansalaisten prosentuaalinen osuus väestöstä.....	86
Kuvio 77. Väestön koulutustasomittain.....	87
Kuvio 78. Länsi-Uudenmaan kuntien yli- ja alijäämä vuosina 2000 ja 2004	90
Kuvio 79. Sosiaali- ja terveystoimen kustannukset e / asukasta vuonna 2004	92
Kuvio 80. Toimeentulotukea saaneet, % väestöstä.....	93
Kuvio 81. Työttömät, % työvoimasta	95
Kuvio 82. Lapsiperheiden prosentuaalinen osuus kaikista perheistä ja yksinhuoltajaperheiden suhteellinen osuus kaikista lapsiperheistä vuonna 2004	97
Kuvio 83. 1 - 2-vuotiaat (%) kunnan kustantamassa osa- ja kokopäivähoidossa vuonna 2004	97
Kuvio 84. 3-5-vuotiaat (%) osa- ja kokopäivähoidossa vuonna 2004.....	98
Kuvio 85. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä.....	100
Kuvio 86. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17 -vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä.....	101
Kuvio 87. Kodinhoitoapua saaneet 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä.....	103
Kuvio 88. pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevat yli 75-vuotiaat ja laitoshoidon nettokustannukset, euroa / asukas	104
Kuvio 89. Sairastavuusindeksi ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset	106
Kuvio 90. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 20 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä..	108
Kuvio 91. Psykiatrian laitoshoidon potilaat / 1000 asukasta	108
Kuvio 92. Alkoholijuomien myynti ja päihdehuollon nettokustannukset e/asukas	110
Kuvio 93. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	111
Kuvio 94. Alkoholijuomien myynti ja poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset vuonna 2004	112
Kuvio 95. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannukset, euroa/asukas	113
Kuvio 96. Kehitysvammaisten asumispalveluissa asiakkaita 31.12. / 1000 asukasta.....	114
Kuvio 97. Kehitysvammalaitoksissa asiakkaita 31.12. / 1000 asukasta kohti.....	114

Hiiden seudun kuntien välinen vertailu

Kuvio 98. Hiiden seudun kuntien nettomuutto tuhatta asukasta kohti	115
Kuvio 99. esittää kunkin Hiiden seudun kunnan väestörakenteen vuodelta 2004.....	117
Kuvio 100. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneet, keskiasteen tutkinnon suorittaneet sekä korkea-asteen tutkinnon suorittaneet, % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä vuonna 2004.....	120
Kuvio 101. Väestön koulutustason koulutustasoluku Hiiden seudun kunnissa, Uudellamaalla ja koko maassa vuonna 2004.....	120
Kuvio 102. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä vuosina 2000 ja 2003	121
Kuvio 103. Väestön koulutustaso sekä ansiotulot vuodessa, vuonna 2004	122
Kuvio 104. Verotulot euroina asukasta kohti vuosina 1995, 2000 ja 2004	124
Kuvio 105. Kertynyt yli- ja alijäämä euroina asukasta kohti vuosina 2000 ja 2004.....	126
Kuvio 106. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset euroina asukasta kohti vuonna 2004.....	127
Kuvio 107. Toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden prosentuaalinen osuus väestöstä ja toimeentulotuen kustannukset asukasta kohti vuonna 2004	128
Kuvio 108. Työttömien osuus työvoimasta (%) ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä (%) vuonna 2004.....	130
Kuvio 109. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä sekä yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä vuonna 2004	132
Kuvio 110. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen ja huostassa olleiden prosentuaalinen osuus 0-17-vuotiaista vuonna 2004. Nummi-Pusulan ja Sammatin tiedot kodin ulkopuolelle sijoitetuista puuttuvat	134
Kuvio 111. Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana/ 1000 alle 18-vuotiaista vuonna 2004	135
Kuvio 112. Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleiden prosentuaalinen osuus 1-2-vuotiaista ja 3-5-vuotiaista vuonna 2004.....	135
Kuvio 113. Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleiden 1-2-vuotiaiden ja 3-5-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisistä vuonna 2004	136
Kuvio 114. Kodinhoitoapua vuoden aikana saaneet 75 vuotta täyttäneiden kotitaloudet, % vastaavanikäisestä väestöstä ja kotipalvelun nettokustannukset asukasta kohti vuonna 2004.....	140
Kuvio 115. Laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus ikäistään ja laitoshuollon asukaskohtaiset nettokustannukset vuosina 2000 ja 2004	141
Kuvio 116. Vanhusten laitoshuollon nettokustannukset ja kotipalvelun nettokustannukset euroina asukasta kohti vuonna 2004.....	142
Kuvio 117. Ikävakiointu sairastavuusindeksi vuosina 1995, 2000 ja 2004	143
Kuvio 118. Perusterveydenhuollon nettokustannukset euroina asukasta kohti vuosina 2000 ja 2004	144
Kuvio 119. Hoitopäivät psykiatrisessa laitoshoidossa tuhatta vastaavanikäistä kohti vuonna 2004 ...	146
Kuvio 120. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15–24-vuotiaat sekä 25–64-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä vuonna 2004.....	148
Kuvio 121. Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 % alkoholia, litroina	149
Kuvio 122. Kehitysvammaisten asumispalveluissa asiakkaita sekä kehitysvammalaitoksissa asiakkaita vuonna 2004	151
Kuvio 123. Kehitysvammaisten asumispalvelujen asiakkaat /1000 asukasta vuonna 2004	151
Kuvio 124. Kehitysvammalaitosten asiakkaat / 1000 asukasta vuonna 2004.....	152
Kuvio 125. Kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskuksissa asiakkaita vuosina 2000 ja 2004	152
Kuvio 126. Kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskusten asiakkaat/ 1000 asukasta vuonna 2004	153
Kuvio 127. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannukset, euroa/asukas vuosina 1995, 2000 ja 2004	153

Johdanto

Hyvä lukija! Käsissäsi on nyt *Uusimaa tilastojen valossa*-selvitys, joka on ensimmäinen kooste Länsi- ja Keski-Uudenmaan hyvinvoinnin tilaa kuvaavista ilmiöistä. *Uusimaa tilastojen valossa*-selvitys on koottu pääosin kuntien tilaa ja kuntalaisten hyvinvointia kuvaavien julkisten tilastojen¹ tietolähteistä. Lähteinä on käytetty myös kuntien tai erilaisten kehittämishankkeiden tuottamaa aineistoa (selvityksiä, strategisia linjauksia, ohjelmia jne.).

Tarkoituksenamme on ollut tuottaa toisaalta lisää tietoa ja ymmärrystä sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnan perustaksi, toisaalta koota olemassa oleva tieto yhdeksi käsiteltäväksi kokonaisuudeksi kuntien ja kehittämishankkeiden käyttöön. Tilastollinen tieto sisältää monia tulkinnanvaraisuuksia ja vinoutumia, jotka johtuvat julkisiin tietolähteisiin liittyvistä ongelmista (eri tavoin määritellyt tietokokonaisuudet, eri tavoin tilastoihin annetut tiedot, suuret kokonaisuudet jne.). Tästä syystä yksittäisten kuntien ja seutujen välinen vertailu on ongelmallista. Toisaalta kyseessä ovat kuitenkin sellaiset tietolähteet, joiden varassa myös yleinen ja laajempi suunnittelu ja päätöksenteko tehdään. Yksittäisiä ilmiöitä ja yksittäisiä kuntia koskevia johtopäätöksiä on puhtaasti tilastollisen tiedon varassa vaikeaa tai harhaanjohtavaa tehdä. Länsi- ja Keski-Uudenmaan seutujen välisiä ilmiöiden suuntia ja kehityskulkuja voidaan silti näiden tietojen varassa tarkastella kohtalaisen luotettavasti. Tässä selvityksessä tehdyt tulokset tai johtopäätökset ovat siten suuntaa-antavia ja kertovat eri ilmiöiden välisistä suhteista ja kehityssuunnista.

Uusimaa tilastojen valossa tarkastelee ilmiöitä kolmella seudulla: Hiiden seutu, Keski-Uusimaa (Kuuma-kunnat ja Hyvinkää) ja Länsi-Uusimaa (sisältää Kirkkonummen). Työpaperissa tilastotietoja verrataan koko Uuteenmaahan (24 kuntaa) ja koko maan vastaaviin lukuihin. Koko Uudenmaan tilastoissa on nähtävissä pääkaupunkiseudun suurten kuntien vaikutus, joka vaikeuttaa maakuntatason vertailujen tekemistä.

Uusimaa tilastojen valossa selvitykseen on valittu tarkasteltaviksi yleisiä hyvinvointia tai hyvinvoinnin vajeita kuvaavia indikaattoreita ja yleisiä kunta- ja väestötietoja. Ilmiöiden tarkasteluvuodet ovat 1995, 2000 ja 2004 niiden ilmiöiden osalta, joilta tiedot on tilastoitu kaikkina näinä vuosina. Tällä on pyritty löytämään joidenkin ilmiöiden kehitystrendejä.

Uusimaa tilastojen valossa jakautuu seuraaviin osiin:

1. Lyhyt tiivistelmä ja johtopäätökset tilastoidusta tiedosta
2. Länsi- ja Keski-Uudenmaan kolmen seudun vertailu
3. Keski-Uusimaa
4. Länsi-Uusimaa
5. Hiiden seutu

Työstä ovat vastanneet suunnittelija Tapio Hyske (yleinen tiedonkeruu), opiskelijat Lotta Tynkkynen (Hiiden alue), Johanna Perkiö (Keski-Uusimaa) ja Elina Syrjänen (Länsi-Uusimaa). Petteri Heino ja Pia Mäkeläinen sekä Merja Salmi ovat vastanneet tilastoista tehtyjen johtopäätösten syventämisestä ja julkaisun loppuun saattamisesta.

Uusimaa tilastojen valossa täydentyy vuonna 2007 tehtävillä asiantuntijahaastatteluilta ja ajankohtaisilla selvityksillä.

¹ Kunnat.net, SotkaNet, Tilastokeskus

1. Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun eroja ja yhtäläisyyksiä

1.1 Väestö

Tässä osiossa keskitytään tarkastelemaan Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun keskinäisiä eroja ja yhtäläisyyksiä ja suhdetta Uuteenmaahan ja maahan. Uudenmaan alueeseen lasketaan tarkasteltavien seutujen lisäksi Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen, jotka erityispiirteidensä vuoksi vaikuttavat Uudenmaan² keskimääräisiin lukuihin, sillä pääkaupunkiseudulle kasautuu sekä hyvä- että huono-osaisuutta ja niihin liittyviä ilmiöitä. Tarkasteluvuosia selvityksessä ovat vuodet 1995, 2000 ja 2004, vaikka pääpaino onkin vuodessa 2004.

Keski-Uusimaa asukasluvultaan suurin seutu

Selvästi eniten asukkaita tarkasteltavista kolmesta seudusta on Keski-Uudellamaalla, jonka seitsemän kunnan yhteenlaskettu väkiluku ylittää kahdensadantuhannen asukkaan rajan. Keski-Uudenmaan väestöltään runsaslukuisin kunta on Hyvinkää, mutta myös Järvenpäässä, Keravalla, Tuusulassa ja Nurmijärvellä on kussakin yli 30 000 asukasta. Vähiten asukkaita Keski-Uudellamaalla on Pornaisissa, joka poikkeaa myös monessa muussa suhteessa seudun muista kunnista.

Taulukko 1. Keski-Uudenmaan, Hiiden seudun ja Länsi-Uudenmaan kuntien yhteenlasketut väestömäärät 31.12.2004

Keski-Uusimaa	205 761
Hiiden seutu	84 538
Länsi-Uusimaa³	76 247
Yhteensä	366 546

Hiiden seudun väkiluku on yhteensä 84 538 ja Hiiden seutuun kuuluu seitsemän kuntaa. Suuria taajamia lukuun ottamatta Hiiden seutu on maaseutumainen. Hiiden seudulla eniten ihmisiä asuu Lohjalla, missä myös väestötiheys on suurin. Väestöltään toiseksi suurin kunta on Vihti. Kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa on alle kymmentuhatta asukasta.

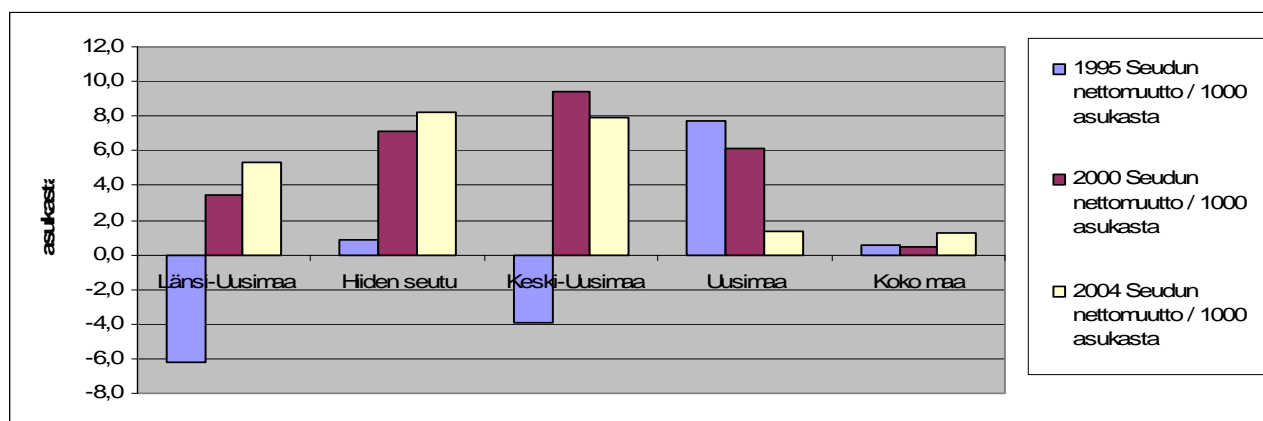
Länsi-Uudenmaan kunnista asukastiheys ja väkiluku ovat selvästi suurimpia Kirkkonummella. Toiseksi suurin kunta on Tammisaari, jonka väkiluku lähentelee viidentoistatuhannen asukkaan rajaa. Loput neljä kuntaa ovat alle kymmentuhannen asukkaan kuntia.

Näiden kolmen seudun yksittäisistä kunnista väkiluvultaan pienimmät kunnat ovat Hiiden seudulla, missä sekä Karjalohjalla että Sammatissa on molemmissa alle 1500 asukasta (taulukko 1). Kaikkein suurin väkiluku on puolestaan Keski-Uudenmaan Hyvinkäällä. Keski-Uudenmaan kuntien väestötiheys on myös keskimäärin korkeampi kuin Hiiden seudulla ja Länsi-Uudellamaalla, jotka ovat selvästi maaseutumaisempia ja harvempaan asuttuja seutuja.

² tilastoista ei ole pystytty erottamaan muuta Uttamaata erilleen, siten Länsi- ja Keski-Uusimaa sisältyy koko Uudenmaan vertailutietoihin

³ Länsi-Uusimaa sisältää seutukuvauksessa myös Kirkkonummen kunnan

Kuvio 1. Seutujen nettomuutto (tuhatta asukasta kohti) vuosina 1995, 2000 ja 2004

Vielä vuonna 1995 sekä Keski-Uusimaa että Länsi-Uusimaa olivat muuttotappioseutuja, mutta vuonna 2000 kyseisten seutujen nettomuutto oli jo selvästi positiivista. Hiiden seutu on koko ajan ollut muuttovoittoinen. Keski-Uudenmaan muuttovoittoisuus kuitenkin laski hieman vuoteen 2004 mennessä, kun taas Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla muuttovoittoisuus kasvoi entisestään vuoteen 2004 mennessä. Toisaalta koko Uudenmaan mittakaavassa muuttovoittoisuus on kyseisellä ajanjaksolla pienentynyt.

Keski-Uudellamaalla suhteessa eniten lapsia ja vähiten vanhuksia

Alle kouluikäisiä lapsia eli **0-6-vuotiaita** on kaikkina tarkasteluvuosina ollut prosentuaalisesti eniten Keski-Uudellamaalla ja vähiten Länsi-Uudellamaalla. Kaikilla seuduilla 0-6-vuotiaiden osuus väestöstä on kymmenen vuoden aikana kuitenkin laskenut. Peruskouluikäisten eli **7-15-vuotiaiden osuus** väestöstä on ollut kasvussa tai pysynyt lähes samana kaikilla seuduilla. Kuten pieniä lapsia, on 7-15-vuotiaita ollut prosentuaalisesti eniten Keski-Uudellamaalla ja vähiten Länsi-Uudellamaalla. Kaikilla tarkasteltavilla seuduilla on ollut väkilukuun suhteutettuna enemmän 7-15-vuotiaita kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Seutujen sisällä kuntien väliset erot eivät ole kovin suuria.

Taulukko 2. Väestörakenne Uudenmaan seuduilla, koko Uudellamaalla ja koko maassa vuosina 1995 ja 2004

IKÄRYHMÄ, VÄESTÖSTÄ	%	LÄNSI-UUSIMAA		HIIDEN SEUTU		KESKI-UUSIMAA		UUSIMAA		KOKO MAA	
		1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004
0-6 –vuotiaat		9,1	7,8	9,4	8,2	11,2	9,8	9,5	8,1	8,9	7,6
7-15 –vuotiaat		11,7	11,8	12,0	12,6	13,2	14,0	10,5	11,0	11,4	11,1
16–24 –vuotiaat		10,1	9,0	9,3	8,6	10,3	9,6	11,0	11,1	11,1	11,2
25–64 –vuotiaat		53,5	54,5	53,8	54,9	55,6	55,8	57,7	57,7	54,3	54,2
65–74 –vuotiaat		8,7	9,0	8,7	8,5	5,8	6,4	6,5	6,8	8,4	8,6
75 vuotta täyttäneet		7,0	7,8	6,8	7,2	3,9	4,4	4,8	5,3	5,9	7,3

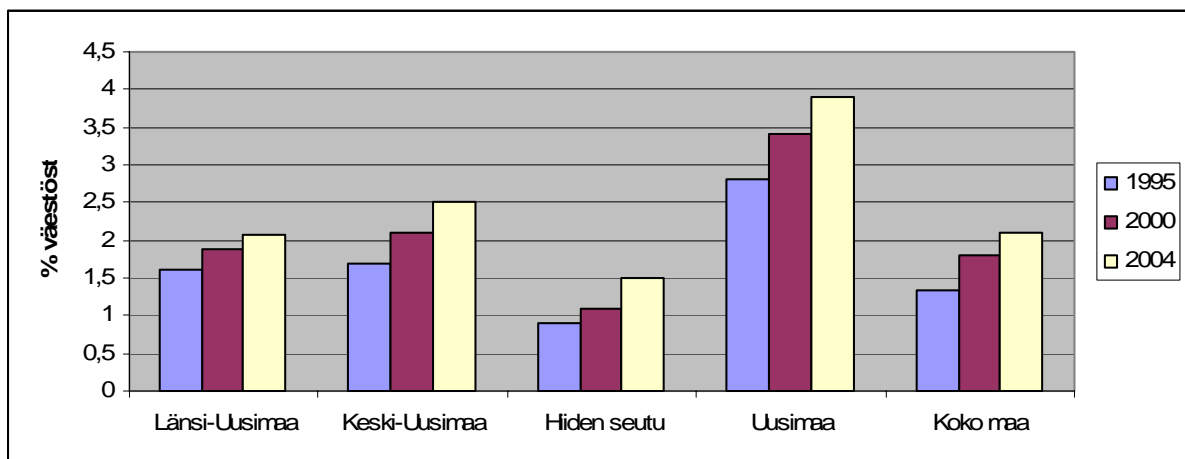
16–24-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten osuus väestöstä on kaikilla tarkasteltavilla seuduilla hieman laskenut kymmenessä vuodessa. Vuonna 2004 16–24-vuotiasta väestöä oli prosentuaalisesti eniten Keski-Uudellamaalla ja vähiten puolestaan Hiiden seudulla. Koko Uudellamaalla ja koko maassa tätä ikäluokkaa on kuitenkin väkilukuun suhteutettuna ollut selvästi enemmän kuin Keski- ja Länsi-Uudellamaalla sekä Hiiden seudulla.

25–64-vuotiaiden eli parhaassa työiässä olevien osuus väestöstä on kaikilla seuduilla kasvanut aikavälillä 1995–2004. Prosentuaalisesti eniten 25–64-vuotiaita on kaikkina tarkasteluvuosina ollut Keski-Uudellamaalla. Vuonna 2004 vähiten 25–64-vuotiaita on ollut Länsi-Uudellamaalla. Seutujen väliset erot eivät kuitenkaan ole kovin suuria. Koko Uudellamaalla 25–64-vuotiaita on prosentuaalisesti enemmän kuin Keski- ja Länsi-Uudellamaalla sekä Hiiden seudulla. Koko maassa 25–64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus väestöstä on puolestaan pienempi kuin näillä Uudenmaan yksittäisillä seuduilla.

65–74-vuotiaiden prosentuaalinen osuus väestöstä on kasvanut kaikkialla muualla paitsi Hiiden seudulla, missä se on laskenut hieman. Vuonna 2004 väkilukuun suhteutettuna eniten 65–74-vuotiasta väestöä oli Länsi-Uudellamaalla ja vähiten puolestaan Keski-Uudellamaalla, myös verrattuna koko maan ja koko Uudenmaan suhteellisiin osuuksiin. Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla 65–74-vuotiaita oli väkilukuun suhteutettuna selvästi enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. 75 vuotta täyttäneiden osuus on ollut kasvussa kaikilla tarkasteltavilla seuduilla. **75 vuotta täyttäneiden** osuus väestöstä on vuonna 2004 ollut suurin Länsi-Uudellamaalla ja pienin Keski-Uudellamaalla, myös verrattaessa koko maan ja Uudenmaan suhteellisiin osuuksiin. Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla on myös selvästi enemmän 75 vuotta täyttäneitä kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, ja Länsi-Uudellamaalla on 75 vuotta täyttäneitä väkilukuun suhteutettuna myös enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Hiiden seudulla on kaikkina tarkastelujaksoina ollut suhteessa vähemmän ulkomaan kansalaisia kuin Länsi- ja Keski-Uudellamaalla (kuvio 2). Suhteessa eniten ulkomaan kansalaisia taas on kaikkina tarkastelujaksoina ollut Keski-Uudellamaalla. Kaikki Uudenmaan seudut jäävät kuitenkin koko Uudenmaan keskimääräisten lukujen alapuolelle, mikä johtunee siitä, että ulkomaalaisväestö sijoittuu pääkaupunkiseudulle.

Kuvio 2. Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä vuosina 1995, 2000 ja 2004

1.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo

Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla eniten huollettavia

Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla on ollut korkeampi elatussuhde⁴ kuin Keski-Uudellamaalla ja koko Uudellamaalla keskimäärin. Myös demografinen huoltosuhte⁵ on ollut Hiiden seudulla ja Länsi-Uudellamaalla jonkin verran korkeampi kuin Keski-Uudellamaalla ja koko Uudellamaalla. Hiiden seudun ja Länsi-Uudenmaan demografiset huoltosuhteet ovat myös korkeammat kuin koko maassa keskimäärin. Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla on vajaan kahden prosenttiyksikön verran vähemmän työkäisiä kuin Keski-Uudellamaalla, mikä selittää eroja demografisessa huoltosuhteessa. Myös työttömiä on Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla ollut väkilukuun suhteutettuna hieman enemmän kuin Keski-Uudellamaalla, mikä on myös yhdenmukaista elatussuhteen lukujen kanssa. Elatussuhde pieneni kaikkialla voimakkaasti vuosien 1995 ja 2000 välillä, kun lamavuodet alkoivat hellittää. Kuntien välisiä eroja on sekä elatussuhteen että demografisen huoltosuhteen osalta eniten Hiiden seudulla. Elatussuhteen osalta Keski-Uudenmaan kunnat ovat eniten toistensa kaltaisia ja demografisen huoltosuhteen osalta puolestaan Länsi-Uudenmaan kunnat muistuttavat eniten toisiaan. (ks. taulukko 3.)

Taulukko 3. Työkäiset asukkaat ja demografinen huoltosuhte vuonna 2004 sekä elatussuhde (taloudellinen huoltosuhte) vuonna 2003

	16-64-vuotiaat väestöstä, %	Elatussuhde 2003	Demografinen huoltosuhte 2004
Länsi-Uusimaa	63,5	122,1	54,4
Hiiden seutu	63,5	122,0	54,8
Keski-Uusimaa	65,4	107,7	49,9
Uusimaa	68,8	103,6	42,9
Koko maa	65,4	133,1	50

Korkea-asteen tutkinto Uudenmaan seuduilla noin joka neljännellä

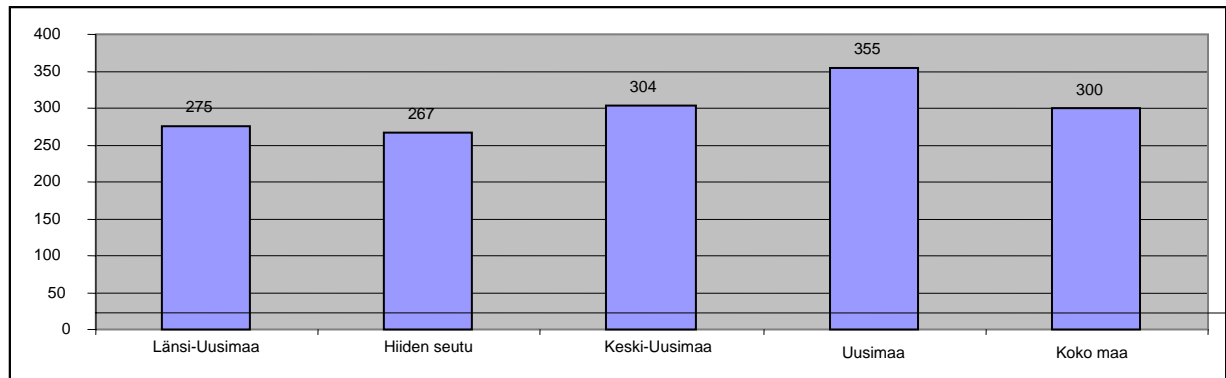
Taulukko 4. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneet, % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä vuonna 2004

	Länsi-Uusimaa	Hiiden seutu	Keski-Uusimaa	Uusimaa	Koko maa
Jonkin peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus	56,8	58	62,8	66,7	62,7
Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus	32,5	36	36,2	34	37,7
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus	24,3	22	26,6	32,7	25

Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneita on ollut väkilukuun suhteutettuna eniten Keski-Uudellamaalla ja vähiten Länsi-Uudellamaalla. Koko Uudenmaan keskiarvoon verrattuna tutkinnon suorittaneita on seuduilla kuitenkin hieman vähemmän. Keski-Uudellamaalla tutkinnon suorittaneita taas on prosentuaalisesti lähes yhtä paljon kuin koko maassa keskimäärin. **Sekä keskiasteen että korkea-asteen tutkinnon suorittaneita** on Uudenmaan yksittäisistä seuduista eniten Keski-Uudellamaalla. Keskiasteen tutkinnon suorittaneita on puolestaan prosentuaalisesti vähiten Länsi-Uudellamaalla ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden prosentuaalinen osuus väestöstä on pienin Hiiden seudulla. Hiiden seudulla ja Keski-Uudellamaalla on kuitenkin keskiasteen tutkinnon suorittaneita prosentuaalisesti enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, vaikka korkea-asteen tutkinnon suorittaneita onkin siis koko Uudellamaalla selkeästi eniten.

4 työvoiman ulkopuolella olevat esim. lapset ja vanhukset ja työttömät sataa työllistä kohti.
5 Alle 15-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet sataa 15–64-vuotiasta (työkäistä) kohti.

Kuvio 3. Väestön koulutustasomittain vuonna 2004

Myös väestön koulutustasomittain⁶ osoittaa, että Keski-Uudenmaan väestön koulutustaso on tarkasteltavista Uudenmaan seuduista korkein ja Hiiden seudun koulutustaso matalin. Kaikki seudut jäivät kuitenkin selvästi koko Uudenmaan koulutustason alapuolelle, mikä kertoo siitä, että kouluttautuneisuus keskittyy pääkaupunkiseudulle. Uudenmaan seuduista selvästi eniten kuntien välisiä eroja on Länsi-Uudellamaalla, missä Kirkkonummen koulutustaso on korkeampi kuin muissa Länsi-Uudenmaan kunnissa. Keski-Uudenmaan kunnissa kuntien välisiä eroavaisuuksia on puolestaan kaikkein vähiten.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita tuhatta vastaavanikäistä kohti on kaikkina tarkasteluajankohtina ollut eniten Länsi-Uudellamaalla. Vuonna 2004 tuhannesta 17 - 24-vuotiaasta vähiten koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli Keski-Uudellamaalla, vaikka vielä vuosina 1995 ja 2000 heitä olikin vähiten Hiiden seudulla⁷. Kaikilla seuduilla koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus tuhannesta 17–24-vuotiaasta laski vuosien 1995 ja 2000 välillä, mutta nousi taas vuosien 2000 ja 2004 välisenä aikana. Vuosina 2000 ja 2004 kaikilla kolmella Uudenmaan seudulla oli keskimäärin enemmän koulutuksen ulkopuolelle jääneitä kuin koko maassa ja koko Uudellamaalla keskimäärin. Kuntien välisiä eroja esiintyi selvästi vähiten Keski-Uudenmaan kuntien välillä ja vastaavasti eniten Länsi-Uudenmaan kuntien välillä. Vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli eniten Pohjassa, missä heitä oli myös Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun yksittäisiin kuntiin nähden selkeästi eniten.⁸

Veroprocentit hieman nousseet

Tuloveroprosentti (taulukko 5) on joko noussut tai pysynyt suunnilleen samalla tasolla kaikilla tarkasteltavilla seuduilla ja koko maassa vuosien 1995–2004 välisenä aikana, paitsi koko Uudellamaalla, missä keskimääräinen tuloveroprosentti laski hieman vuodesta 1995 vuoteen 2000 mennessä. Länsi-Uudenmaan keskimääräinen tuloveroprosentti oli vuosina 1995 ja 2000 korkeampi kuin Hiiden seudun ja Keski-Uudenmaan keskimääräiset

⁶ Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Väestön koulutustasoa osoittava mittain kuvaa väestöryhmän koulutustasoa koulutuspuolella. Esimerkiksi koulutustasoluku 246 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Väestön koulutustasoa mitattaessa perusjoukkona käytetään tavallisesti 20 vuotta täyttäneitä väestöä. Näin siksi, että alle 20 -vuotiaat ovat pääsääntöisesti vielä koulussa eivätkä näin ollen ole ehtineet suorittaa tutkintoa. Tutkinnon suorittaneilla väestöllä tarkoitetaan lukioiden, ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa, yliopistoissa ja korkeakouluissa tutkinnon suorittaneita sekä näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittaneita. Pelkästään peruskoulun, keskikoulun ja kansakoulun käyneet eivät kuulu tutkinnon suorittaneeseen väestöön. Tutkinnot on luokiteltu henkilön korkeimman, viimeksi suoritettun ammatillisen tutkinnon mukaan. (SOTKANet, viitattu 1.8.2006.)

⁷ Vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla 194, Hiiden seudulla 170 ja Keski-Uudellamaalla 162,4 koulutuksen ulkopuolelle jäänyttä tuhatta vastaavanikäistä kohti.

⁸ Vuonna 2004 oli Pohjassa 247 koulutuksen ulkopuolelle jäänyttä tuhatta vastaavanikäisestä, kun esimerkiksi Keski-Uudellamaalla suurin koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus oli Mäntsälässä, 175,3 tuhatta vastaavanikäisestä.

tuloveroprosentit, mutta vuonna 2004 Hiiden seudun keskimääräinen tuloveroprosentti kuitenkin ylitti Länsi-Uudenmaan tuloveroprosentin. Vuonna 2004 Länsi- ja Keski-Uudenmaan sekä Hiiden seudun keskimääräiset tuloveroprosentit olivat korkeammat kuin koko Uudenmaan ja koko maan tuloveroprosentit. Vuonna 2004 kaikkein matalin veroprosentti oli Keski-Uudenmaan Keravalla (17,5) ja korkein Hiiden seudun Karkkilassa (19,8). Vuonna 2006 koko Suomen korkein veroprosentti oli Länsi-Uudenmaan Karjaalla veroprosentin ollessa 21.

Taulukko 5. Keskimääräiset tuloveroprosentit vuosina 1995, 2000 ja 2004

	Länsi-Uusimaa	Hiiden seutu	Keski-Uusimaa	Uusimaa	Koko maa
1995	18,46	17,64	17,40	17,20	17,53
2000	18,50	18,18	17,60	17,01	17,65
2004	18,79	18,86	18,20	17,69	18,12

Kuten tuloveroprosenttikin, myös verotettavat tulot ja verotulot asukasta kohti ovat kaikilla tarkasteltavilla seuduilla, koko Uudellamaalla ja koko maassa kasvaneet. Vuonna 2004 tarkasteltavista seuduista eniten verotettavia tuloja oli asukasta kohti laskettuna Keski-Uudellamaalla (13 707 €/as) ja vähiten puolestaan Hiiden seudulla (12 189 €/as). Suurimmat verotettavat tulot vuonna 2004 ovat olleet Länsi-Uuteenmaahan kuuluvalla Kirkkonummella ja pienimmät taas Hiiden seudun Karjalohjalla. Verotulot asukasta kohti ovat puolestaan kaikkina ajanjaksoina olleet suurimmat Länsi-Uudellamaalla (vuonna 2004 2731 €/as.) ja pienimmät Hiiden seudulla (vuonna 2004 2499 €/as.). Eniten kuntien välistä hajontaa on Keski-Uudellamaalla ja vähiten Länsi-Uudellamaalla. Koko Uudenmaan keskimääräiset verotulot (vuonna 2004 3250 €/as.) ovat olleet huomattavasti korkeammat kuin tarkasteltavien seutujen verotulot. Koko Uudenmaan verotulojen suuruudessa näkyy jälleen pääkaupunkiseudun vaikutus.

Taulukko 6. Keskimääräiset ansio- ja pääomatulot vuonna 2004

	Ansiotuloja saaneita, % väestöstä	Keskimaaraiset ansiotulot vuodessa	Pääomatuloja saaneita, % väestöstä	Keskimaaraiset pääomatulot vuodessa
Länsi-Uusimaa	79,8	21200	35,0	5559
Keski-Uusimaa	74,3	23101	36,9	3383
Hiiden seutu	77,7	20622	38,3	3552

Keskimäärin suurimmat ansiotulot olivat vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla ja pienimmät Hiiden seudulla. Ansiotuloja saaneita oli kuitenkin suhteessa eniten Länsi-Uudellamaalla ja suhteessa vähiten Keski-Uudellamaalla. Keskimäärin suurimmat pääomatulot olivat taas Länsi-Uudellamaalla ja pienimmät Keski-Uudellamaalla. Pääomatuloja saaneita oli kuitenkin suhteessa eniten Hiiden seudulla ja vähiten Länsi-Uudellamaalla.

Kuntien toimintakulut asukasta kohti laskettuna ovat olleet kaikkina tarkasteluvuosina korkeimmat Länsi-Uudellamaalla. Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun kuntien keskimääräiset toimintakulut ovat olleet melko lähellä toisiaan, vaikka Keski-Uudenmaan keskimääräiset toimintakulut ovat olleet matalimmat.⁹ Länsi-Uudenmaan, Hiiden seudun ja Keski-Uudenmaan toimintakulut ovat sekä koko Uudenmaan että koko maan keskimääräisiä toimintakuluja pienemmät. Eniten kuntien välisiä eroja on Länsi-Uudellamaalla.

⁹ Vuonna 2004 toimintakulut olivat Länsi-Uudellamaalla 4380, Hiiden seudulla 3846 ja Keski-Uudellamaalla 3733 euroa asukasta kohti.

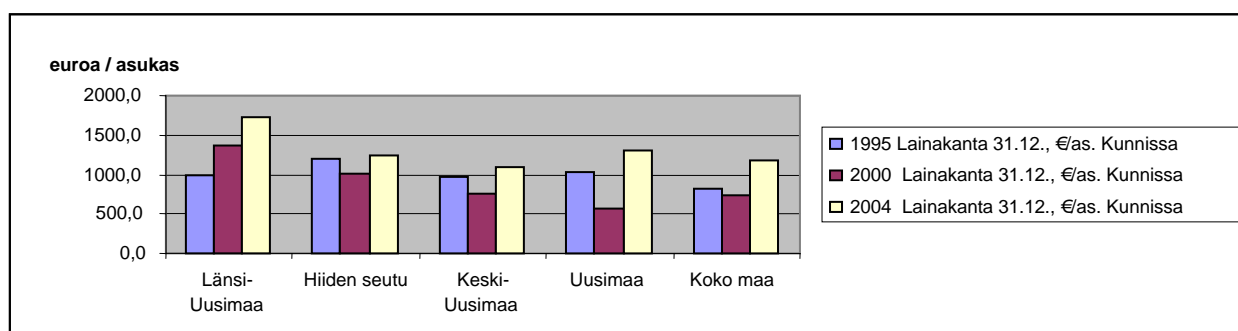
Taulukko 7. Keskimääräinen toimintakate vuosina 1995 ja 2004, €/ asukas

	Toimintakulut		Toimintatuotot		Toimintakate	
	1995	2004	1995	2004	1995	2004
Länsi-Uusimaa	3344,5	4380	633,3	954,5	-2711,2	-3415,4
Hiiden seutu	2932	3846	445,0	707,3	-2511,7	-3183,7
Keski-Uusimaa	2831	3733	419,0	632,1	-2412,0	-3099,0
Uusimaa	3659	4740	1083,0	1442,0	-2576,2	-3153,0
Koko maa	3480	4521	848,0	1104,0	-2631,1	-3339,1

Toimintakulujen tavoin asukaskohtaiset toimintatuotot ovat olleet kaikkina ajanjaksoina suurimmat Länsi-Uudellamaalla ja pienimmät Keski-Uudellamaalla (taulukko 7). Kaikilla seuduilla toimintatuotot ovat kuitenkin olleet pienemmät kuin koko Uudellamaalla ja myös jonkin verran pienemmät koko maahan verrattuna. Yllä olevasta taulukosta on myös nähtävissä se, että toimintatuotot ovat selvästi kasvaneet vuosien 1995 ja 2004 välillä.

Toimintakate eli kuntien nettomenot ovat olleet kaikkina ajanjaksoina korkeimmat Länsi-Uudellamaalla ja matalimmat Keski-Uudellamaalla (taulukko 7). Hiiden seudun toimintakate on vuonna 2004 ollut koko Uudenmaan keskimääräisen toimintakatteen tuntumassa, jääden kuitenkin hieman sitä alhaisemmaksi. Koko Uudenmaan keskimääräinen toimintakate on vuonna 2004 ollut matalampi kuin Länsi-Uudellamaalla, mutta korkeampi kuin Keski-Uudellamaalla. Koko maan keskimääräinen toimintakate on sijoittunut Länsi-Uudenmaan toimintakatteen tuntumaan, joskin keskimääräinen toimintakate on koko maassa ollut hieman matalampi kuin Länsi-Uudellamaalla. Toimintakatteen osalta eniten kuntien välisiä eroja on ollut Länsi-Uudellamaalla.

Kuvio 4. Seutujen kuntien keskimääräiset lainakannat 1995, 2000 ja 2004, €/asukasta kohti

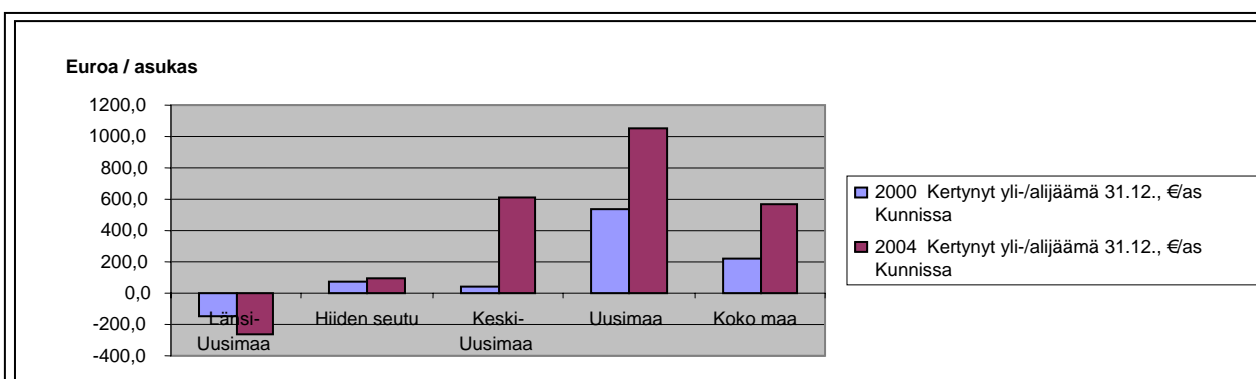

Keskimääräinen lainakanta (kuvio 4) on Länsi-Uudellamaalla kasvanut vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä. Hiiden seudulla sekä Keski-Uudellamaalla lainakanta laski aikavälillä 1995–2000, mutta nousi kuitenkin ohi vuoden 1995 tason vuoteen 2004 mennessä. Lainakanta on vuosina 2000 ja 2004 ollut suurin Länsi-Uudellamaalla, myös koko Uuteenmaahan ja koko maahan verrattuna, ja pienin puolestaan Keski-Uudellamaalla¹⁰. Koko Uudenmaan keskimääräinen lainakanta laski aikavälillä 1995–2000, mutta nousi taas vuoteen 2004 mennessä ohi vuoden 1995 lainakannan tason. Eniten kuntien välisiä eroja on ollut Hiiden seudulla ja vähiten puolestaan Keski-Uudellamaalla. Hiiden seudulla Karkkilan lainakanta on ollut selvästi suurempi muihin seudun kuntiin verrattuna, jopa kolminkertainen vastaavankokoisiin kuntiin nähden, kun taas Karjalohjalla lainakanta on ollut varsin alhainen.

¹⁰ Vuonna 2004 lainakanta Länsi-Uudellamaalla 1717, Hiiden seudulla 1247 ja Keski-Uudellamaalla 1086 euroa/asukas.

Tarkasteltavista seuduista alijäämää (kuvio 5) on sekä vuonna 2000 että 2004 ollut ainoastaan Länsi-Uudellamaalla, missä alijäämä vain lisääntyi aikavälillä 2000-2004¹¹. Länsi-Uudenmaan yksittäisistä kunnista ainoastaan Kirkkonummi on ollut ylijäämäinen. Hiiden seutu on koko ajan ollut keskimääräisesti hieman ylijäämäinen, vaikka seudulla on myös alijäämäisiä kuntia.¹² Keski-Uudenmaan ylijäämä kasvoi vuosien 2000 ja 2004 välillä ja Keski-Uusimaa olikin vuonna 2004 näistä kolmesta seudusta kaikkein ylijäämäisin (606 e /as). Vuonna 2004 yksikään Keski-Uudenmaan kunnista ei ollut alijäämäinen. Keski-Uudellamaalla oli vuonna 2004 myös enemmän ylijäämää kuin koko maassa keskimäärin. Koko Uudellamaalla ylijäämää on ollut kuitenkin huomattavasti enemmän kuin muilla seuduilla.

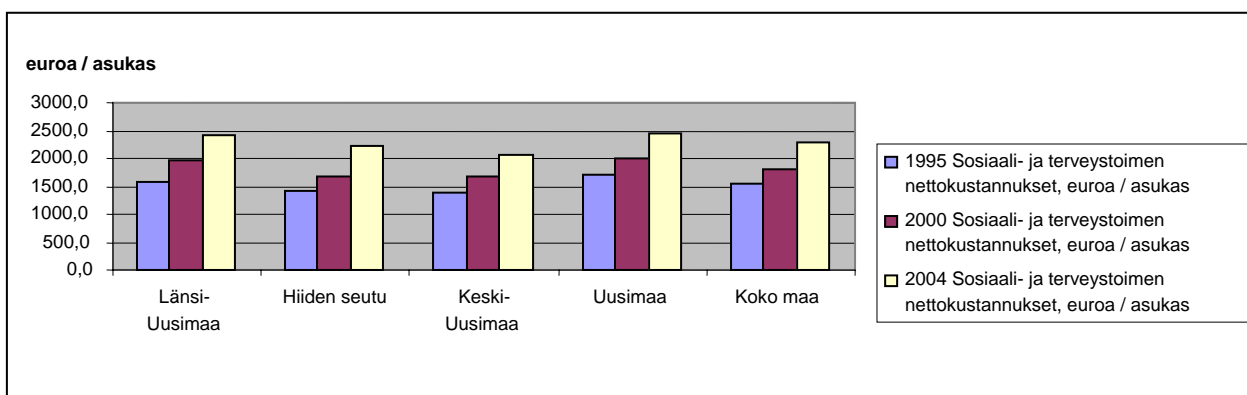
Kuvio 5. Seutujen keskimääräinen yli- ja alijäämäisyys vuosina 2000 ja 2004

Sosiaali- ja terveystoimen kustannukset kasvaneet tasaisesti

Kuten alla olevasta kuviosta 6 on nähtävissä, ovat sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset asukasta kohti kasvaneet kaikilla seuduilla, koko Uudellamaalla ja koko maassa aikavälillä 1995–200. Seuduista korkeimmat asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet Länsi-Uudellamaalla ja matalimmat Keski-Uudellamaalla¹³. Koko Uudenmaan keskimääräiset sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset kuitenkin ylittävät seutujen keskimääräiset nettokustannukset. Kuntien välisiä eroja on ollut jokaisena vuonna vähiten Hiiden seudulla ja vastaavasti eniten Keski-Uudellamaalla. Pornaisilla on ollut seudun muita kuntia alhaisemmat sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset.

Kuvio 6. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset euroina asukasta kohti

¹¹ vuonna 2000 (-149 e/as) ja 2004 (-260 e/as).

¹² Vuonna 2004 alijäämäisiä kuntia olivat Sammatti ja Siuntio.

¹³ Vuonna 2004 sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset olivat Länsi-Uudellamaalla 2424 ja Keski-Uudellamaalla 2076 euroa asukasta kohti.

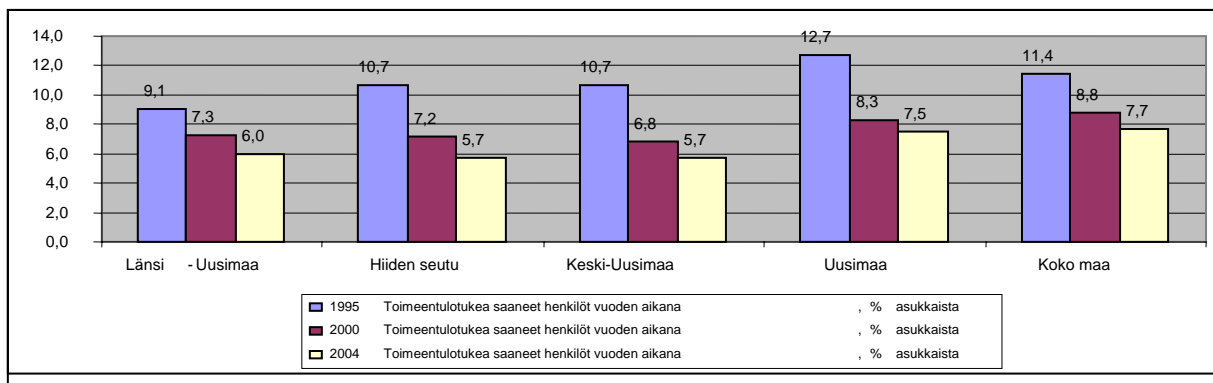
Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannuksia erikseen tarkasteltaessa selviää, että sosiaalitoimen nettokustannukset ovat näistä kolmesta tarkasteltavasta seudusta olleet korkeimmat Länsi-Uudellamaalla ja matalimmat Hiiden seudulla¹⁴. Kuitenkin koko Uudellamaalla keskimääräiset sosiaalitoimen nettokustannukset ovat kaikkina tarkasteluvuosina olleet koko maan ja näiden kolmen Uudenmaan seudun nettokustannuksia korkeammat. Myös terveystoimen osalta Länsi-Uudenmaan kustannukset ovat muiden seutujen nettokustannuksia suuremmat. Pienimmät terveystoimen nettokustannukset ovat puolestaan olleet Keski-Uudellamaalla¹⁵.

Toimeentulotuen saajat kaikkialla laskeneet

Toimeentulotukea saaneiden osuus (kuvio 7) asukkaista on pienentynyt tasaisesti kaikilla seuduilla vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä. Toimeentulotukea saaneiden osuus asukkaista on kaikkialla ollut korkeimmillaan laman jälkeen vuonna 1995. Toimeentulotukea saaneita on vuonna 2004 ollut eniten Länsi-Uudellamaalla (6 %), vaikka vuonna 1995 heitä olikin juuri Länsi-Uudellamaalla vähiten. Vuonna 2004 Hiiden seudulla ja Keski-Uudellamaalla oli yhtä paljon toimeentulotukea saaneita väkilukuun suhteutettuna; toimeentulotukea saaneita oli molemmissa hieman vähemmän kuin Länsi-Uudellamaalla. Kaikilla kolmella seudulla on kuitenkin jokaisena tarkasteluvuonna ollut vähemmän toimeentulotukea saaneita henkilöitä asukasluvuun suhteutettuna kuin koko maassa ja koko Uudellamaalla keskimäärin.

Koko Uudenmaan lukuja vinouttaa pääkaupunkiseudun osuus, sillä pääkaupunkiseudulla on enemmän toimeentulotuen saajia kuin muualla maassa. Kuntien väliset erot seutujen sisällä eivät ole kovin suuria, joskin Keski-Uudellamaalla hajontaa on ollut hieman enemmän kuin Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla.

Kuvio 7. Toimeentulotukea saaneet henkilöt vuoden aikana, % asukkaista

Kuten toimeentulotukea saaneiden osuus kaikista asukkaista, on myös toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden 18 – 24-vuotiaiden osuus (taulukko 8) vuonna 2004 ollut korkein Länsi-Uudellamaalla. Vuonna 2004 heitä on ollut Hiiden seudulla ja Keski-Uudellamaalla keskenään prosentuaalisesti yhtä paljon. Koko Uudellamaalla toimeentulotukea vuoden aikana saaneita on kyseisestä ikäryhmästä vuonna 2004 ollut prosentuaalisesti hieman enemmän kuin Keski-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla, ja hieman vähemmän kuin Länsi-Uudellamaalla. Koko maassa on 18–24-vuotiaiden ikäluokassa toimeentulotukea vuoden aikana saaneita ollut keskimäärin enemmän kuin koko Uudellamaalla ja sen tarkasteltavilla seuduilla.

¹⁴ Vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla sosiaalitoimen nettokustannukset 1066 euroa/asukas, Hiiden seudulla 876 euroa/asukas ja Keski-Uudellamaalla 974 euroa/asukas.

¹⁵ Vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla terveystoimen nettokustannukset olivat 1246e, Hiiden seudulla 1197e ja Keski-Uudellamaalla 1059 euroa /asukas.

Taulukko 8. Toimeentulotuen saajat, % vastaavanikäisistä vuosina 1995 ja 2004

	Länsi-Uusimaa		Hiiden seutu		Keski-Uusimaa		Uusimaa		Koko maa	
	1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004
18 - 24-vuotiaat toimeentulotuen saajat	18,6	13,0	20,3	12,3	22,6	12,2	24,2	12,6	25,6	15,6
25 - 64-vuotiaat toimeentulotuen saajat	8,2	5,8	10,0	5,3	9,7	4,9	12,2	7,1	10,6	7,3
25 - 64-v. <i>pitkäaikaisesti</i> tt-tukea saaneet	1,8	1,6	2,3	1,2	2,3	1,3	3,7	2,4	2,5	1,9

25 - 64-vuotiaiden toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä on niin ikään ollut vuonna 2004 tarkasteltavista Uudenmaan seuduista suurin Länsi-Uudellamaalla ja pienin Keski-Uudellamaalla. Koko Uudellamaalla ja koko maassa on kuitenkin ollut prosentuaalisesti enemmän toimeentulotukea saaneita 25–64-vuotiaita kuin tarkasteltavilla seuduilla. Myös toimeentulotukea *pitkäaikaisesti* saaneita 25 - 64-vuotiaita on vuonna 2004 ollut tarkasteltavista seuduista prosentuaalisesti eniten Länsi-Uudellamaalla ja vähiten Hiiden seudulla. Koko Uudellamaalla ja koko maassa on kuitenkin jälleen keskimäärin enemmän *pitkäaikaisesti* toimeentulotukea saaneita kuin näillä Uudenmaan yksittäisillä seuduilla. Sotkanetin indikaattorimääritelmien mukaan toimeentulotukea *pitkäaikaisesti* saaneiden osuus antaa paremman kuvan alueen köyhyydestä kuin pelkkä toimeentulotukea saaneiden osuus, sillä *pitkäaikainen* toimeentulotuki jatkuu usein vuodesta toiseen. Toimeentulotukea saaneiden osuus on laskenut kaikissa ikäryhmissä ja myös *pitkäaikaisesti* saaneiden osalta kaikilla seuduilla aikavälillä 1995–2004.

Toimeentulotukea saaneiden 18 - 24-vuotiaiden, 25–64-vuotiaiden ja *pitkäaikaisesti* toimeentulotukea saaneiden osalta kuntien välisiä eroja on ollut vähiten Hiiden seudulla, ja keskenään suunnilleen saman verran Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan kunnissa. Hiiden seutu on täten ollut toimeentulotukea saaneiden prosentuaalisten osuuksien suhteen seuduista yhtenäisin. Seutujen väliset erot eivät kuitenkaan ole olleet kovin suuria.

Toimeentulotuen kustannukset asukasta kohti ovat vuonna 2004 olleet korkeimmat Länsi-Uudellamaalla (69 e /as.) ja matalimmat Hiiden seudulla (57 e/as.). Vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla olikin eniten toimeentulotukea vuoden aikana saaneita väestöön suhteutettuna. Vielä vuonna 1995 toimeentulotuesta koituvat kustannukset asukasta kohti olivat Länsi-Uudellamaalla pienimmät, kuten toimeentulotukea saaneiden osuuskin. Länsi-Uudellamaalla toimeentulotuesta koituvat kustannukset ovat kymmenessä vuodessa hieman kasvaneet, kun taas sekä Hiiden seudulla että Keski-Uudellamaalla kustannukset ovat laskeneet. Toimeentulotuen kustannukset asukasta kohti ovat koko ajan olleet huomattavasti suuremmat koko Uudellamaalla ja koko maassa kuin Uudenmaan tarkasteltavilla seuduilla.

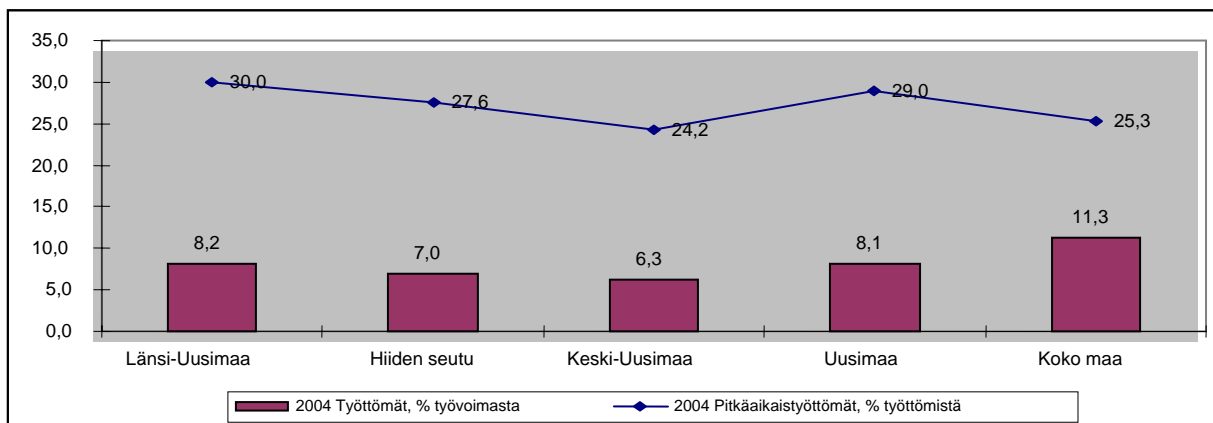
Työttömiä ja *pitkäaikaistyöttömiä* eniten Länsi-Uudellamaalla

Työttömien osuus työvoimasta, *pitkäaikaistyöttömien* osuus kaikista työttömistä ja nuorisotyöttömien osuus 15-24-vuotiaista on laskenut kaikilla seuduilla, koko Uudellamaalla ja maassa aikavälillä 1995–2004. Työttömiä on 2000-luvulla ollut Uudenmaan tarkasteltavista seuduista eniten Länsi-Uudellamaalla ja vähiten Keski-Uudellamaalla. Keski-Uudellamaalla on kuitenkin jonkin verran enemmän kuntien välisiä eroja kuin Hiiden seudulla ja Länsi-Uudellamaalla. Kaikilla kolmella seudulla on kuitenkin jokaisena vuonna ollut vähemmän työttömiä kuin koko maassa keskimäärin. Länsi-Uudellamaalla työttömien osuus työvoimasta on puolestaan ollut hieman suurempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin vuonna 2004.

Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on 2000-luvulla niin ikään ollut suurin Länsi-Uudellamaalla (v. 2004 30 %) ja pienin Keski-Uudellamaalla (v. 2004 24,2 %).

Länsi-Uudellamaalla on prosentuaalisesti hieman enemmän pitkäaikaistyöttömiä kuin koko Uudellamaalla. Koko maassa taas on hieman enemmän pitkäaikaistyöttömiä kuin Keski-Uudellamaalla. Keski-Uudenmaan kunnissa on jälleen vähän enemmän hajontaa kuin Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla.

Kuvio 8. Työttömien osuus työvoimasta ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä vuonna 2004

Myös nuorisotyöttömiä, eli työttömiä 15–24-vuotiaita, on 2000-luvulla ollut eniten Länsi-Uudellamaalla ja vähiten puolestaan Hiiden seudulla (taulukko 9). Länsi-Uudellamaalla kuntien välisiä eroja kuitenkin on vähiten, kun taas Hiiden seudulla niitä on melko paljon. Nuorisotyöttömien osuus laski erityisesti vuosien 1995 ja 2000 välillä. Uudenmaan tarkasteltavilla seuduilla on suhteessa vähemmän nuorisotyöttömiä kuin koko maassa keskimäärin, ja tarkasteltavista seuduista vain Länsi-Uudellamaalla on prosentuaalisesti enemmän nuorisotyöttömiä kuin koko Uudellamaalla.

Taulukko 9. Nuorisotyöttömät, % 15 - 24-vuotiaasta työvoimasta vuonna 2004

	Hiiden seutu	Länsi-Uusimaa	Keski-Uusimaa	Uusimaa	Koko maa
Nuorisotyöttömät %	6,4	7,9	6,9	6,8	13,6

1.3 Lapset ja lapsiperheet

Keski-Uudellamaalla suhteellisesti eniten lapsia ja lapsiperheitä

Keski-Uudellamaalla on koko tarkastelujakson ollut prosentuaalisesti selvästi enemmän sekä 0-6-vuotiaita että 7-15-vuotiaita lapsia kuin Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla. Myös lapsiperheiden prosenttiosuus kaikista perheistä on Keski-Uudellamaalla ollut kaikkina tarkasteluvuosina suurin¹⁶. Keski-Uusimaa ylitti lasten ja lapsiperheiden prosentuaalisessa määrässä kaikkina vuosina myös koko Uudenmaan ja koko maan keskimääräiset arvot.

0-6-vuotiaiden lasten osuus väestöstä on Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla ollut jotakuinkin samansuuruinen kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, ja hieman koko maata

¹⁶ Sekä minimi- että maksimi-arvot ovat Keski-Uudellamaalla kaikkina tarkasteluvuosina suuremmat kuin Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla.

korkeampi¹⁷. **7-15-vuotiaiden** lasten osuus väestöstä taas on myös Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla kaikkina tarkasteluvuosina ollut selvästi koko Uudenmaan ja koko maan keskitasoa korkeampi¹⁸. Sen sijaan lapsiperheiden osuus perheistä on koko tarkastelujakson ollut alhaisempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin¹⁹. Lapsiperheiden keskimääräinen osuus kaikista perheistä on laskenut melko samankokoisilla osuuksilla jokaisella tarkasteltavalla seudulla, koko Uudellamaalla sekä koko maassa vuosina 1995–2004.

Vaikka Keski-Uusimaa on seuduista lapsirikkein, siellä kuntien välillä on eniten eroja lapsiväestön koossa. Yhtenäisimpiä kunnat ovat lapsiväestön koon suhteen Hiiden seudulla. Sen sijaan siinä, kuinka suuri osa perheistä on lapsiperheitä, kuntien välillä on eniten eroja Länsi-Uudellamaalla. Tarkasteltavien alueiden yksittäisistä kunnista prosentuaalisesti selkeästi eniten lapsiperheitä on vuonna 2004 ollut Keski-Uuteenmaahan kuuluvassa Pornaisissa, vähiten taas Länsi-Uuteenmaahan kuuluvassa Hangossa²⁰.

0-6-vuotiaiden lasten prosenttiosuus väestöstä tulee väestöennusteen mukaan alenemaan kaikilla kolmella seudulla vuoteen 2020 mennessä. Keski-Uudellamaalla, jossa lapsiväestö on suurin, lasten osuus väestöstä vähenee eniten. Silti yhä vuonna 2020 Keski-Uudellamaalla lapsiväestön osuus on selvästi kahta muuta seutua suurempi. Länsi-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla lapsiväestön osuus tulee vuonna 2020 olemaan jotakuinkin yhtä suuri.²¹

Kaikilla kolmella seudulla yksinhuoltajia koko Uttamaata vähemmän

Yksinhuoltajaperheiden prosenttiosuus lapsiperheistä (kuvio 9) kasvoi vuodesta 1995 vuoteen 2004 kaikilla kolmella seudulla, tosin vuosien 2000 ja 2004 välillä kasvu oli hitaampaa.²² Yksinhuoltajaperheitä on kaikilla kolmella seudulla ollut koko tarkastelujakson prosentuaalisesti huomattavasti vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Prosentuaalisesti eniten niitä on kaikkina tarkasteluvuosina ollut Länsi-Uudellamaalla, joka sijoittuu lähelle koko maan arvoja kahden muun seudun jäädessä sen alapuolelle. Hiiden seudulla ja Keski-Uudellamaalla yksinhuoltajaperheitä on koko tarkastelujakson ollut prosentuaalisesti melko saman verran. Keski-Uudenmaan kuntien välinen keskihajonta on kuitenkin kaikkina tarkasteluvuosina ollut selvästi kahta muuta seutua suurempi. Myös yksittäisten kuntien ääriarvot löytyvät vuonna 2004 Keski-Uudeltamaalta; selkeästi vähiten yksinhuoltajaperheitä on ollut kaikkina tarkasteluvuosina Pornaisissa. Suurin yksinhuoltajaperheiden osuus taas oli vuonna 2004 Keski-Uudenmaan Keravalla, Hiiden alueen Karjalohjalla ja Länsi-Uudenmaan Hangossa.²³

¹⁷ Vuonna 2004 oli 0-6-vuotiaita Länsi-Uudellamaalla 7,82 %, Hiiden seudulla 8,24 %, Keski-Uudellamaalla 9,8 %, koko Uudellamaalla 8,1 % ja koko maassa 7,6 % väestöstä.

¹⁸ Vuonna 2004 7-15-vuotiaita oli Länsi-Uudellamaalla 11,83 %, Hiiden seudulla 12,61 %, Keski-Uudellamaalla 14 %, koko Uudellamaalla 11 % ja koko maassa 11,1 % väestöstä.

¹⁹ Länsi-Uudenmaan ja Hiiden seudun tilanne suhteessa koko maahan vaihtelee, mutta vuonna 2004 niissä molemmissa oli prosentuaalisesti enemmän lapsiperheitä kuin koko maassa.

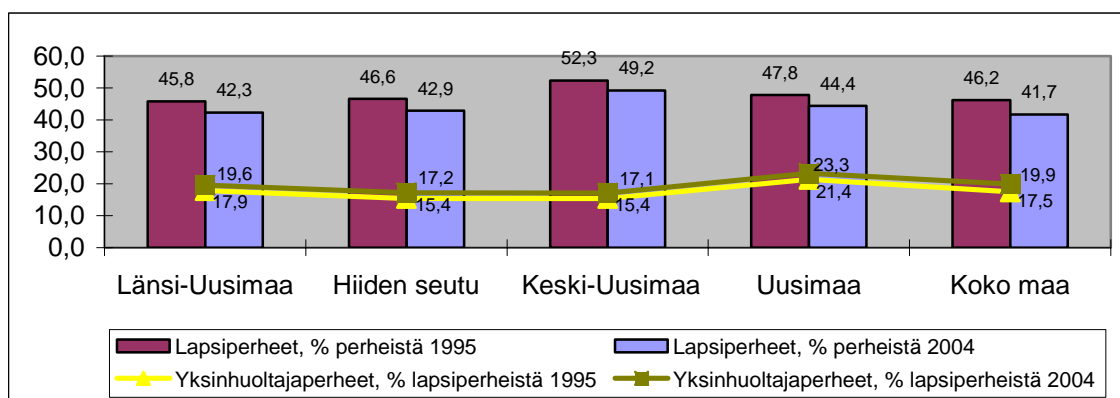
²⁰ Pornaisissa 55,4 % ja Hangossa 37,8 % perheistä oli lapsiperheitä vuonna 2004.

²¹ 0-6-vuotiaita Länsi-Uudellamaalla vuonna 2005 8,2 % ja vuonna 2020 7,9 %, Hiiden seudulla 2005 8,4 % ja 2020 7,8 %, ja Keski-Uudellamaalla 2004 9,8 % ja 2020 8,9 % väestöstä (väestöennuste vuonna 2004).

²² Hiiden seudulla yksinhuoltajaperheiden prosentuaalinen määrä jopa aivan aavistuksen verran väheni vuosien 2000–2004 välillä, mutta toisaalta siellä määrä kasvoi vuosina 1995–2000 hieman kahta muuta seutua enemmän.

²³ Vuonna 2004 yksinhuoltajaperheitä oli Pornaisissa 8,9 %, Keravalla ja Karjalohjalla 23,3 % ja Hangossa 23,1 % kaikista lapsiperheistä.

Kuvio 9. Lapsiperheiden osuus perheistä sekä yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä 1995 ja 2004

Ahtaasti asuminen yleisintä Hiiden seudulla

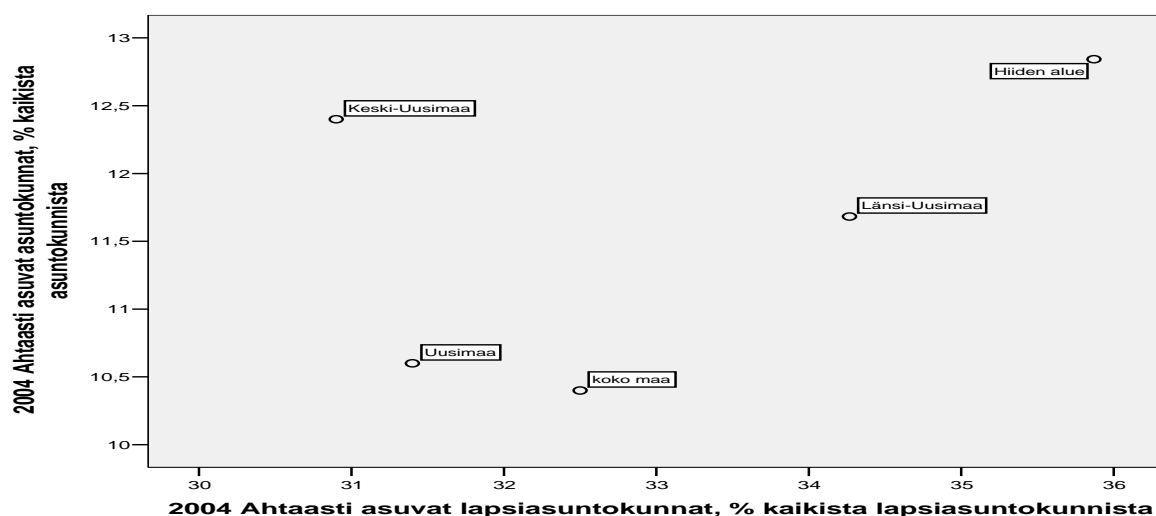
Sekä lapsiperheiden ahtaasti asuminen että ahtaasti asuminen ylipäätään on muuttunut harvinaisemmaksi kaikilla kolmella seudulla, kuten myös koko Uudellamaalla ja maassa ajalla 1995–2004 (kuviot 9 ja 10). Hiiden seudulla sekä ahtaasti asuvien asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista että ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista on vähentynyt hiukan kahta muuta seutua, koko Uuttamaata ja maata hitaammin. Vuonna 2004 Hiiden seudulla olikin sekä ahtaasti asuvia asuntokuntia että ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia kolmesta tarkasteltavasta seudusta prosentuaalisesti eniten. Lapsiperheiden ahtaasti asuminen on ollut Hiiden alueella ja Länsi-Uudellamaalla kaikkina tarkasteluvuosina yleisempää kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin, mutta Keski-Uudellamaalla näitä kaikkia harvinaisempaa. Keski-Uusimaa on ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien prosentuaalisen osuuden osalta myös selvästi yhtenäisempi kuin kaksi muuta seutua. Ahtaasti asuvia asuntokuntia kaiken kaikkiaan on kuitenkin myös Keski-Uudellamaalla ollut prosentuaalisesti enemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

Ahtaasti asuminen on kaikkina tarkasteluvuosina ollut yleisintä Keski-Uudenmaan Pornaisissa ja harvinaisinta Länsi-Uudenmaan Tammisaareissa. Vuonna 2004 ahtaasti asuminen oli harvinaista myös Länsi-Uudenmaan Hangossa ja Keski-Uudenmaan Keravalla.²⁴ Lapsiperheiden ahtaasti asuminen on vuonna 2004 yksittäisistä kunnista ollut yleisintä Länsi-Uudenmaan Pohjassa ja Hiiden seudun Karjalohjalla. Harvinaisinta lapsiperheiden ahtaasti asuminen oli vuonna 2004 Länsi-Uudenmaan Kirkkonummella sekä Hiiden seudun Siuntiossa²⁵. Eri kunnat pitävät siis ääripäitä kaikkien ahtaasti asuvien asuntokuntien ja ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien prosentuaalisessa osuudessa. (ks. kuviot 9 ja 10.)

²⁴ Vuonna 2004 ahtaasti asuvia asuntokuntia oli Pornaisissa 16,6 %, Tammisaareissa ja Hangossa 10,2 % ja Keravalla 10,3 % kaikista asuntokunnista

²⁵ Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia oli vuonna 2004 Pohjassa 43,3 %, Karjalohjalla 42,4 %, Kirkkonummella 27,8 % ja Siuntiossa 27,7 % kaikista lapsiasuntokunnista.

Kuvio 10. Ahtaasti asuvat asutokunnat kaikista asutokunnista sekä ahtaasti asuvat lapsiasutokunnat kaikista lapsiasutokunnista vuonna 2004

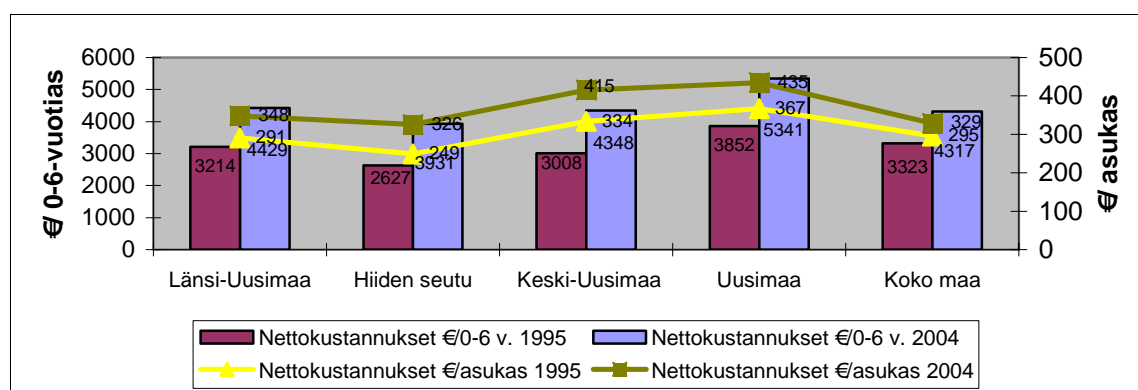

Lasten päivähoiton nettokustannukset Hiiden seudulla alhaisimmat

Sekä asukasta että 0-6-vuotiasta lasta kohden lasketut päivähoiton nettokustannukset ovat nousseet aikavälillä 1995–2004 kaikilla kolmella seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Asukasta ja lasta kohti lasketut päivähoiton nettokustannukset jäävät koko Uudenmaan keskimääräisten kustannusten alapuolelle. Päivähoiton nettokustannukset asukasta kohti laskettuina ovat kaikkina tarkasteluvuosina olleet Keski-Uudellamaalla korkeimmat, ja se lähestyy koko Uudenmaan arvoja. Lasta kohden laskettuina päivähoiton nettokustannukset ovat kuitenkin vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla aavistuksen Keski-Uuttamaata korkeammat. Hiiden seudulla sekä asukas- että lapsikohtaiset kustannukset ovat olleet kaikkina tarkasteluvuosina alhaisimmat.

Keski-Uusimaa on koko tarkastelujakson ollut kahta muuta seutua yhtenäisempi asukaskohtaisten kustannusten osalta, mutta lapsikohtaisten kustannusten osalta siellä taas oli vuonna 2004 kahta muuta seutua enemmän kuntien välistä hajontaa. Vuonna 2004 yksittäisistä kunnista suurimmat lasten päivähoiton nettokustannukset asukasta kohden ovat olleet Länsi-Uudenmaan Kirkkonummella, ja pienimmät puolestaan Hiiden seudun Sarmatissa²⁶. Lapsikohtaisten kustannusten ääriarvot löytyvät vuonna 2004 Keski-Uudeltamaalta; korkeimmat ne ovat olleet Keravalla ja alhaisimmat Pornaisissa²⁷.

Kuvio 11. Lasten päivähoiton nettokustannukset lasta ja asukasta kohti laskettuna 1995 ja 2004

²⁶ Kirkkonummi 548 €/asukas ja Sarmatti 258 €/asukas vuonna 2004.

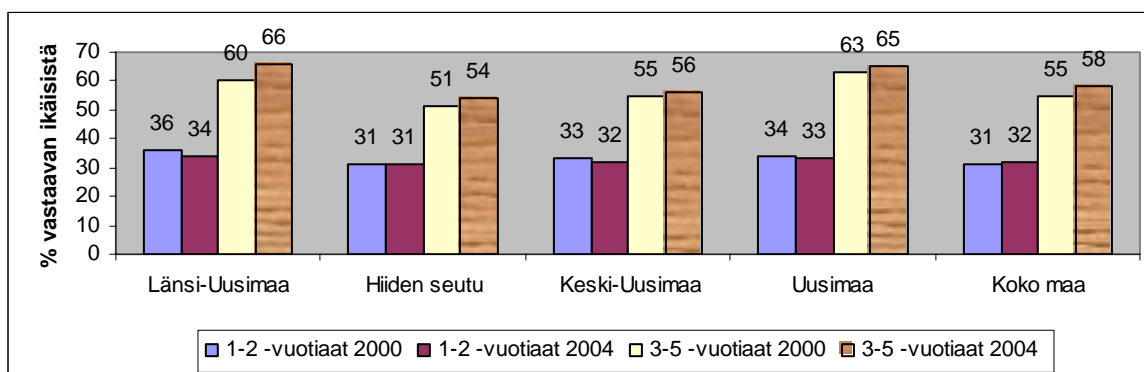
²⁷ Kerava 5300 €/0-6-vuotias ja Pornainen 2860 €/0-6-vuotias vuonna 2004.

Kunnan kustantama päivähoito Länsi-Uudellamaalla yleisintä

Kunnan kustantama 3-5-vuotiaiden lasten kokopäivähoito on yleistynyt kaikilla kolmella seudulla vuosina 2000–2004²⁸. 1-2-vuotiaiden kokopäivähoito sen sijaan on muuttunut hiukan harvinaisemmaksi Länsi- ja Keski-Uudellamaalla, mutta Hiiden seudun tilanteessa ei ole tapahtunut muutosta. 3-5-vuotiaiden kokopäivähoidon osalta muutokset ovat samansuuntaisia myös koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin, mutta 1-2-vuotiaiden kokopäivähoito sen sijaan on koko maassa hieman yleistynyt, kun koko Uudellamaalla se on muuttunut jonkin verran harvinaisemmaksi. Yleisintä kunnan kustantama kokopäivähoito on molemmissa ikäryhmissä ollut kaikkina tarkasteluvuosina Länsi-Uudellamaalla. 3-5-vuotiaiden kokopäivähoidon osalta Länsi-Uudenmaan ero Keski-Uuteenmaahan ja Hiiden seutuun on selkeämpi kuin alemmassa ikäryhmässä. Länsi-Uudellamaalla kunnan kustantama kokopäivähoito on ollut myös yleisempää molemmissa ikäryhmissä kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Vähäisintä kunnan kustantama kokopäivähoito on vuosina 2000–2004 ollut Hiiden seudulla.

Yksittäisistä kunnista kunnan kustantama kokopäivähoito oli vuonna 2004 1-2-vuotiaiden ikäryhmässä yleisintä Keski-Uudenmaan Keravalla ja vähäisintä Hiiden seudun Sammatissa (vaikka vielä vuonna 2000 oli yleisintä Sammatissa). 3-5-vuotiaiden kunnan kustantama kokopäivähoito oli vuonna 2004 yleisintä Länsi-Uudenmaan Karjaalla, Hangossa ja Pohjassa, sekä Keski-Uudenmaan Keravalla (missä myös 1-2-vuotiaiden kokopäivähoito oli yleisintä). Vähäisintä 3-5-vuotiaiden kokopäivähoito oli vuosina 2000 ja 2004 Keski-Uudenmaan Pornaisissa.²⁹

Kuvio 12. Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleet 1-2-vuotiaat sekä 3-5-vuotiaat, % ikäryhmästä vuonna 2004

Myös kunnan kustantama osapäivähoito on molemmissa ikäryhmissä ollut Länsi-Uudellamaalla yleisempää kuin kahdella muulla seudulla, koko Uudellamaalla tai koko maassa keskimäärin vuosina 2000–2004³⁰. Myös Hiiden seudulla kunnan kustantama osapäivähoito on ollut koko Uttamaata ja koko maata yleisempää molemmissa ikäryhmissä vuonna 2004. Hiiden seutu poikkeaa kahdesta muusta seudusta, koko Uudestamaasta ja koko maasta siinä, että siellä 3-5-vuotiaiden lasten osapäivähoito on yleistynyt, kun muualla se on muuttunut vähäisemmäksi. Keski-Uudellamaalla kaiken ikäisten lasten osapäivähoito kunnan kustantamana on ollut vähäisintä vuonna 2004, myös verrattuna koko Uuteenmaahan ja koko maahan.

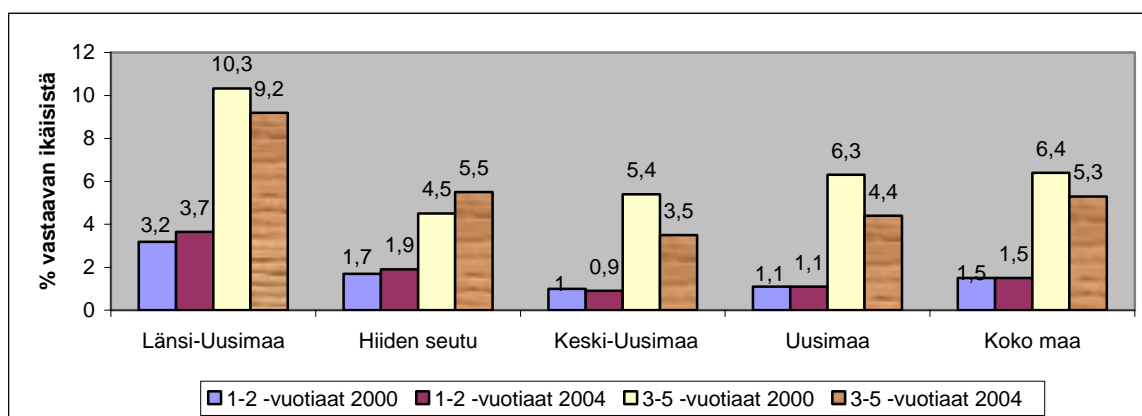
²⁸ Vuoden 1995 tiedot puuttuvat.

²⁹ Vuonna 2004 kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa oli 1-2-vuotiaista Keravalla 42,7 % ja Sammatissa 19,2 % vastaavan ikäisistä. 3-5-vuotiaita kokopäivähoidossa oli vuonna 2004 Karjaalla, Hangossa, Pohjassa ja Keravalla 72 %, ja Pornaisissa 39 % vastaavan ikäisistä.

³⁰ Toisaalta kuitenkin myös kuntien välinen keskihajonta on Länsi-Uudellamaalla molempina vuosina selvästi kahta muuta seutua suurempi 3-5-vuotiaiden ikäryhmässä.

Yksittäisistä kunnista kunnan kustantama 1-2-vuotiaiden osapäivähoito on vuonna 2004 ollut yleisintä Länsi-Uudenmaan Pohjassa ja Tammisaassa sekä Hiiden seudun Karkkilassa. Tammisaassa myös 3-5-vuotiaiden kunnan kustantama osapäivähoito on vuosina 2000 ja 2004 muita yleisempää. Vähäisintä osapäivähoito on molemmissa ikäryhmissä molempina tarkasteluvuosina ollut Hiiden seudun Sammatissa ja Keski-Uudenmaan Pornaisissa.³¹

Kuvio 13. Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleet 1-2-vuotiaat sekä 3-5-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Länsi-Uudellamaalla kunnan kustantama koko- ja osapäivähoito on yleisintä. Kunnan kustantama kokopäivähoito on kuitenkin koko Uudellamaalla keskimäärin lähes yhtä yleistä kuin Länsi-Uudellamaalla, mutta osapäivähoito on huomattavasti sitä vähäisempää. Hiiden seudulla taas osapäivähoito on melko yleistä suhteutettuna kokopäivähoitoon. (ks. kuvio 13.)

Lastensuojelu kaikilla seuduilla koko Uttamaata vähäisempää

Kasvatus- ja perheneuvonnan alle 18-vuotiaiden asiakkaiden osalta Länsi-Uudenmaan tiedot puuttuvat³². Keski-Uudellamaalla on kasvatus- ja perheneuvonnan alle 18-vuotiaita asiakkaita 1000 vastaavan ikäistä kohden vuosina 2000 ja 2004 ollut hieman enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, Hiiden seudulla taas koko Uttamaata vähemmän. Vuonna 2000 Keski-Uusimaa nousi koko maan keskimääräisiin arvoihin, mutta vuoteen 2004 mennessä kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaiden osuus on alentunut koko maata alhaisemmaksi³³. Yksittäisten kuntien minimi- ja maksimi-arvot löytyvät vuonna 2004 Hiiden seudulta. Sammatissa kasvatus- ja perheneuvonnan alaikäisiä asiakkaita on ollut 98 tuhannesta vastaavan ikäisestä³⁴, Siuntiossa taas 25,5 tuhannesta vastaavan ikäisestä on käyttänyt kyseisiä palveluja.

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevia 0-17-vuotiaita on kaikilla kolmella seudulla ollut vuosina 2000 ja 2004 prosentuaalisesti vähemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin (ks. kuvio 14.). Prosentuaalisesti eniten heitä on molempina tarkasteluvuosina ollut Keski-Uudellamaalla, vähiten taas Hiiden seudulla. Toisaalta kuitenkin Keski-Uudenmaan kuntien välillä on molempina tarkasteluvuosina ollut myös eniten eroja. Vähiten eroja kuntien välillä taas on ollut Hiiden seudulla.

³¹ Vuonna 2004 kunnan kustantamassa osapäivähoidossa oli 1-2-vuotiaista Pohjassa ja Karkkilassa 6,5 % ja Tammisaassa 6,3 %. 3-5-vuotiaita oli Tammisaassa osapäivähoidossa vuonna 2004 22,9 % vastaavan ikäisistä. Sammatissa osapäivähoidossa olevia lapsia ei ollut kummassakaan ikäryhmässä vuosina 2000 ja 2004 lainkaan. Myöskään Pornaisissa 1-2-vuotiaita ei ollut osapäivähoidossa, mutta 3-5-vuotiaita oli vuonna 2004 1,2 % vastaavan ikäisistä.

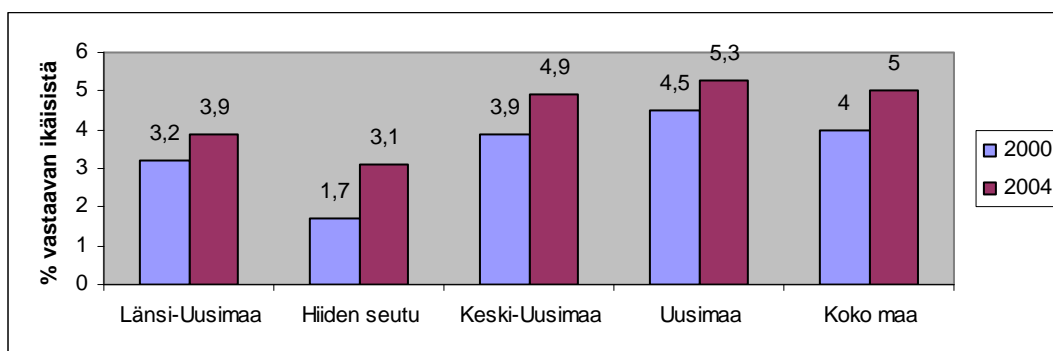
³² Myös Hiiden seudun tiedot puuttuvat vuodelta 1995.

³³ Vuonna 2004 kasvatus- ja perheneuvonnan alle 18-vuotiaita asiakkaita Keski-Uudellamaalla 56,6/1000, Hiiden seudulla 50/1000, Uudellamaalla 55,8/1000 ja koko maassa 65/1000 vastaavan ikäistä.

³⁴ Sammatti on niin pieni kunta, että muutama tapaus saattaa nostaa lukemaa paljonkin.

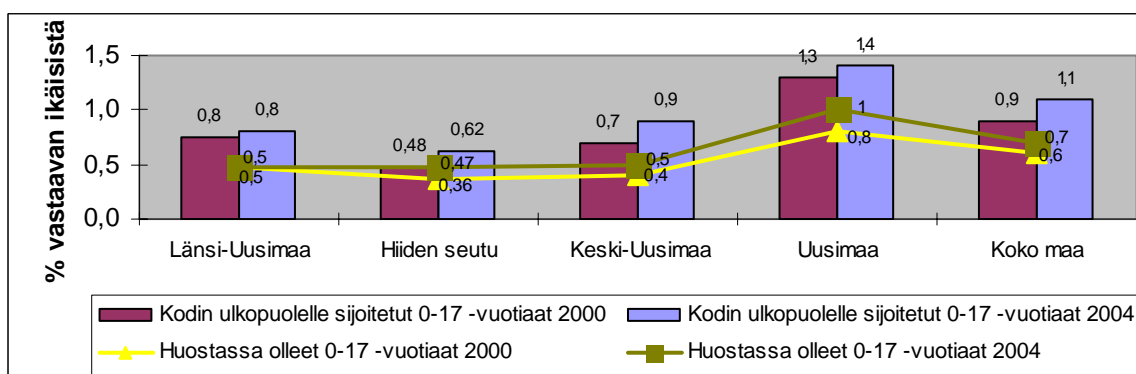
Avohuollollisten tukitoimien piirissä olevien osuus on kaikilla kolmella seudulla kasvanut vuosina 2000–2004, kuten koko Uudellamaalla ja koko maassakin. Hiiden seudulla, missä osuus on koko tarkastelujakson ollut muita matalampi, se on kasvanut eniten. Yksittäisten kuntien ääriarvot löytyvät molempina tarkasteluvuosina Keski-Uudeltamaalta: vähiten lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olleita on ollut Pornaisissa ja eniten taas Hyvinkäällä.³⁵

Kuvio 14. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Huostassa olleiden ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavan ikäisistä on koko maassa ollut noususuhdanteinen vuosina 1995–2004 (kuviot 15.). Hiiden seudulla näiden molempien ryhmien osuus laski vuosien 1995 ja 2000 välillä, mutta kohosi taas vuonna 2004 hieman vuoden 1995 tasoa ylemmäksi³⁶. **Huostassa olleiden 0-17-vuotiaiden** prosentuaalisessa määrässä ei ole ollut Länsi- ja Keski-Uudenmaan sekä Hiiden seudun välillä juuri eroja. **Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden** prosenttiosuus on kaikkina tarkasteluvuosina ollut alhaisin Hiiden seudulla ja korkein Keski-Uudellamaalla. Kaikki kolme seutua jäivät myös kodin ulkopuolelle sijoitettujen osalta selvästi koko maan ja Uudenmaan alapuolelle kaikkina tarkasteluvuosina. Eniten kodin ulkopuolelle sijoitettuja on 2000-luvulla ollut Länsi-Uudenmaan Hangossa ja vähiten vuonna 2004 Länsi-Uudenmaan Karjaalla³⁷. Huostassa olleita taas on ollut kaikkina tarkasteluvuosina eniten Hiiden seudun Karkkilassa, vähiten taas Hiiden Karjalohjalla³⁸.

Kuvio 15. Kodin ulkopuolelle sijoitetut ja huostassa olleet 0-17-vuotiaat, % vastaavanikäisistä

³⁵ Vuonna 2004 lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä oli Pornaisissa 0,2 % ja Hyvinkäällä ja Hangossa 8,2 % 0-17-vuotiaista.

³⁶ Hiiden seudun kaikki kunnat eivät ole mukana tarkastelussa. Vuoden 1995 tiedot puuttuvat Karjalohjalta ja Sammatista, vuoden 2000 tiedot puuttuvat Nummi-Pusulalta ja vuoden 2004 tiedot puuttuvat Nummi-Pusulalta sekä Sammatilta.

³⁷ Hangossa kodin ulkopuolelle sijoitettuja oli 1,7 % ja Karjaalla 0,4 % 0-17-vuotiaista vuonna 2004. Hanko ja Kerava ylittivät vuonna 2004 myös koko Uudenmaan keskimääräiset arvot.

³⁸ Vuonna 2004 huostassa olleita oli Karkkilassa 0,9 % ja Karjalohjalla 0 % 0-17-vuotiaista.

Lastensuojelu on Keski-Uudellamaalla jonkin verran kahta muuta seutua yleisempää, ja Hiiden seudulla muita seutuja vähäisempää. Kaikilla kolmella seudulla se on kuitenkin selvästi vähäisempää kuin koko Uudellamaalla keskimäärin.

1.4 Ikääntyneet

Länsi-Uudellamaalla eniten ikääntyneitä ja kotona asuvia ikääntyneitä

Väestöennusteiden mukaan ikääntyneiden osuus kasvaa vuoteen 2020 mennessä kaikilla tarkasteltavilla seuduilla. Keski-Uudellamaalla ikääntyneiden lukumäärän ennustettu prosentuaalinen kasvu on varsin suurta vuoteen 2020 mennessä. Myös Hiiden seudulla ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa paljon vuoteen 2020 mennessä. Hiiden seudulla ja Länsi-Uudellamaalla 65-84-vuotiaiden lukumäärän prosentuaalinen kasvu vuoden 2005 tilanteesta vuoteen 2010 mennessä on kuitenkin yhtä suuri, molemmissa kyseisen ikäryhmän osuus kasvaa vuoden 2005 tilanteesta noin 15 %.

Vuonna 2004 **65–74-vuotiaiden** prosentuaalinen osuus kaikista asukkaista on ollut suurin Länsi-Uudellamaalla, toiseksi suurin Hiiden seudulla ja pienin Keski-Uudellamaalla (kuvio 16.). Länsi-Uudellamaalla on myös prosentuaalisesti enemmän 65–74-vuotiaita kuin koko maassa ja koko Uudellamaalla.³⁹ Myös 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus väestöstä on vuonna 2004 ollut suurin Länsi-Uudellamaalla, toiseksi suurin Hiiden seudulla, ja selkeästi pienin Keski-Uudellamaalla.⁴⁰ Länsi-Uudellamaalla on eniten vanhuksia suhteessa seudun koko väestöön ja Keski-Uudellamaalla vähiten.

Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus on kaikilla kolmella seudulla hieman suurempi kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin (kuvio 16). Keski-Uudellamaalla 75 vuotta täyttäneiden kotona asuvien osuus vastaavanikäisestä väestöstä on vuodesta 2000 noussut hieman vuoteen 2004 mennessä, kun taas Länsi-Uudellamaalla sekä Hiiden seudulla 75 vuotta täyttäneiden kotona asuvien osuus on laskenut hieman kyseisellä ajanjaksolla. Tapahtuneet muutokset kotona asuvien prosenttiosuuksissa eivät kuitenkaan ole kovin suuria. Prosentuaalisesti eniten kotona asuvia 75 vuotta täyttäneitä on vuonna 2004 ollut Länsi-Uudellamaalla, missä ikääntyneen väestön osuus koko väestöstä on suurin. Hiiden seudulla kuntien väliset erot ovat suurempia kuin Keski- ja Länsi-Uudellamaalla, ja yksittäisten kuntien ääriarvot löytyvätkin Hiiden seudulta; vuonna 2004 suhteellisesti eniten 75 vuotta täyttäneitä kotona asuvia on ollut Siuntiossa (95 %) ja vähiten Sammatissa (83 %).⁴¹

Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on vuosien 2000 ja 2004 välillä laskenut hieman Länsi- ja Keski-Uudellamaalla ja noussut Hiiden seudulla, koko Uudellamaalla sekä koko maassa. Koko Uudellamaalla on enemmän yksinasuvia 75 vuotta täyttäneitä kuin sen tarkasteltavilla seuduilla molempina vuosina. Keski-Uudellamaalla on yksinasuvien suhteellinen osuus tarkasteltavista kolmesta seudusta ollut vuonna 2004 suurin (46 %) ja pienin se on ollut Hiiden seudulla (45 %). Seutujen väliset erot ovat siis hyvin pieniä.

³⁹ Vuonna 2004 65–74-vuotiaiden vanhusten prosentuaalinen osuus kaikista asukkaista Länsi-Uudellamaalla (9 %), Hiiden seudulla (8,5 %) ja Keski-Uudellamaalla (6,4 %).

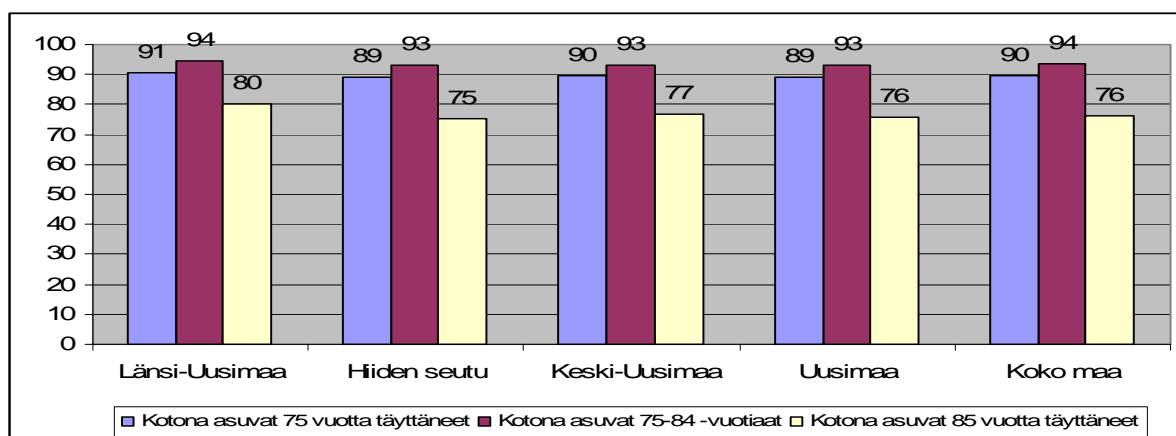
⁴⁰ 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus väestöstä on vuonna 2004 ollut Länsi-Uudellamaalla noin 7,8 %, Hiiden seudulla noin 7,2 %, ja Keski-Uudellamaalla 4,4 %.

⁴¹ Vuonna 2000 keskimäärin noin 91 % kaikista Länsi-Uudenmaan ja Hiiden seudun 75 vuotta täyttäneistä asui kotona, ja Keski-Uudellamaalla puolestaan noin 90 %. Huomioi Hiiden seudun Sammatin kunnan tilanne: Sammatissa on vuonna 2000 tilastoitu kotona asuviksi 100 % kaikista 75 vuotta täyttäneistä, 75–84-vuotiaista ja 85 vuotta täyttäneistä. Sammatin tilanne on poikkeuksellinen; 75 vuotta täyttäneiden ja 75–84-vuotiaiden kohdalla Sammatin lukemat hyppäävät ääriarvosta toiseen. Vuonna 2000 kyseisen ikäryhmien kotona asuvien osuus on ollut suurin (100 %), mutta laskenut vuoteen 2004 mennessä kaikkien kolmen seudun kunnista kaikkein pienimmäksi.

75–84-vuotiaista kotona asuvia oli vuonna 2004 prosentuaalisesti eniten Länsi-Uudellamaalla, ja Hiiden seudulla puolestaan kaikkein vähiten, myös verrattuna koko maan ja koko Uudenmaan tilanteeseen. Muutokset vuodesta 2000 vuoteen 2004 ovat pieniä kaikilla kolmella seudulla, eivätkä seutujen väliset keskimääräiset prosenttiosuudet eroa kovinkaan paljon toisistaan. Myös 75–84-vuotiaiden ikäryhmää tarkasteltaessa yksittäisten kuntien ääriarvot löytyvät samoista kunnista kuin 75 vuotta täyttäneidenkin kohdalla. Kotona asuvia 75–84-vuotiaita on vuonna 2004 ollut eniten Siuntiossa (97 %) ja vähiten Sammatissa (88 %). Toisin kuin Hiiden seudulla, Länsi-Uudenmaan kuntien välillä on vain vähän vaihtelua.

Myös **kotona asuvia 85 vuotta täyttäneitä** vastaavanikäisestä väestöstä on ollut eniten Länsi-Uudellamaalla vuonna 2004. Prosentuaalisesti vähiten kyseisestä ikäryhmästä kotona asuvia oli Hiiden seudulla, missä kotona asuvia oli myös vähemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Keski-Uudellamaalla kotona asuvia 85 vuotta täyttäneitä oli puolestaan hieman enemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Suurin muutos 85 vuotta täyttäneiden kotona asuvien prosentuaalisessa osuudessa on tapahtunut Hiiden seudulla.⁴² Kaikkia näiden kolmen seudun yksittäisiä kuntia tarkasteltaessa ääriarvot löytyvät jälleen Hiiden seudulta; prosentuaalisesti eniten kotona asuvia 85 vuotta täyttäneitä on vuonna 2004 ollut jälleen Siuntiossa (89 %) ja vähiten puolestaan Karjalohjalla (64 %).

Kuvio 16. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, 75–85-vuotiaat ja 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004

Keski-Uudellamaalla runsaasti kodinhoitoapua saaneita sekä omaishoidon tuen asiakkaita

Kodinhoitoapua vuoden aikana saaneiden 75 vuotta täyttäneiden kotitalouksia oli vuonna 2004 eniten Keski-Uudellamaalla (24 %). Kaikkien kolmen seudun, koko Uudenmaan ja koko maan kodinhoitotuen saajien prosentuaalinen osuus on pienentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä. Hiiden seudulla kodinhoitoapua saaneiden prosentuaalinen osuus 75 vuotta täyttäneiden kotitalouksista on laskenut 6 prosenttiyksikköä vuosien 2000 ja 2004 välillä, ja vuonna 2004 se on jäänyt pienemmäksi kuin Länsi- ja Keski-Uudellamaalla. Kaikkien kolmen seudun kodinhoitoapua saaneiden osuus on kuitenkin suurempi kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin vuonna 2004.

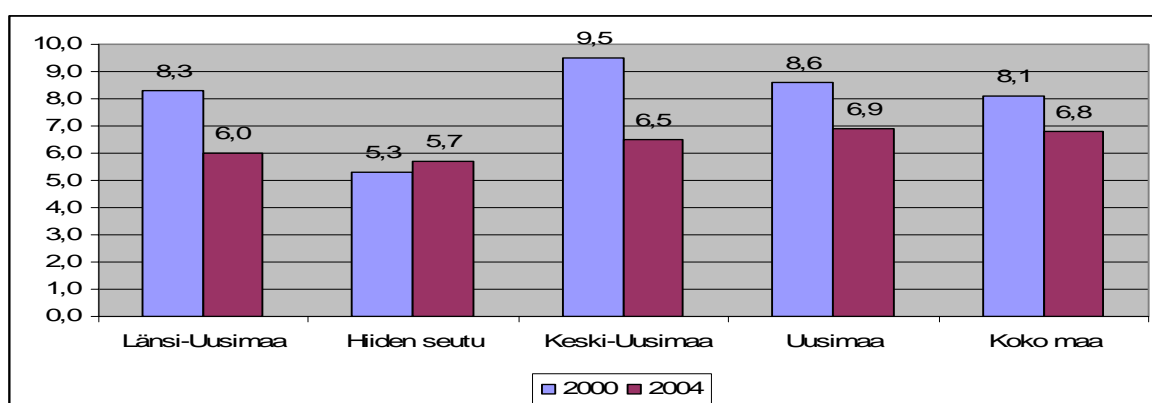
⁴² Vuonna 2000 kotona asuvia 85 vuotta täyttäneitä on Hiiden seudulla ollut keskimäärin 80,3 % ja vuonna 2004 75,2 %.

Keski-Uudellamaalla on omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneitä asiakkaita ollut vuosina 2000 ja 2004 prosentuaalisesti eniten (vuonna 2004 2,7 %). Vähiten omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneitä asiakkaita on vuonna 2000 ollut Länsi-Uudellamaalla ja vuonna 2004 puolestaan Hiiden seudulla (1,7 %). Omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneiden asiakkaiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on kasvanut Länsi-Uudellamaalla, Hiiden seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa aikavälillä 2000–2004. Ainoastaan Keski-Uudellamaalla 65 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä on pienentynyt hieman kyseisellä ajanjaksolla.

Laitoshoidossa olevia eniten Keski-Uudellamaalla, hoitopäiviä sosiaalitoimen yksikössä eniten Hiiden seudulla

Vuonna 2004 *hoitopäiviä ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä* tuhatta vastaavanikäistä kohti on 75 vuotta täyttäneillä ollut eniten Hiiden seudulla. Vuonna 2004 Keski- ja Länsi-Uudellamaalla on ollut vähemmän hoitopäiviä tuhatta vastaavanikäistä kohti ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Kaikilla seuduilla on kuitenkin ollut enemmän hoitopäiviä kuin koko maassa keskimäärin. *Pitkäaikaisessa laitoshoidossa* (kuvio 17) olevien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on Hiiden seudulla vuonna 2000 ollut pienin tarkasteltavista seuduista. Vuoteen 2004 mennessä pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien prosentuaalinen osuus on kuitenkin noussut Hiiden seudulla, vaikka laitoshoidossa olevien osuus on myös vuonna 2004 ollut Hiiden seudulla pienin verrattuna muihin seutuihin. Tosin Hiiden seudun kuntien välillä on myös eniten eroja. Seutujen välillä on ollut eniten eroa vuonna 2000, jolloin Hiiden seudun ja Keski-Uudenmaan välinen ero laitoshoidossa olevien prosentuaalisessa osuudessa on ollut 4,2 prosenttiyksikköä. Vuonna 2004 koko Uudellamaalla ja koko maassa on ollut prosentuaalisesti enemmän pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevia kuin tarkasteltavilla seuduilla, vaikka vielä vuonna 2000 Keski-Uudellamaalla onkin ollut enemmän laitoshoidossa olevia kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Hiiden seudun Sammatissa (14,7 %)⁴³ on vuonna 2004 ollut prosentuaalisesti eniten pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevia, ja vähiten heitä on ollut Karjalohjalla (0,7 %).

Kuvio 17. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuosina 2000 ja 2004.

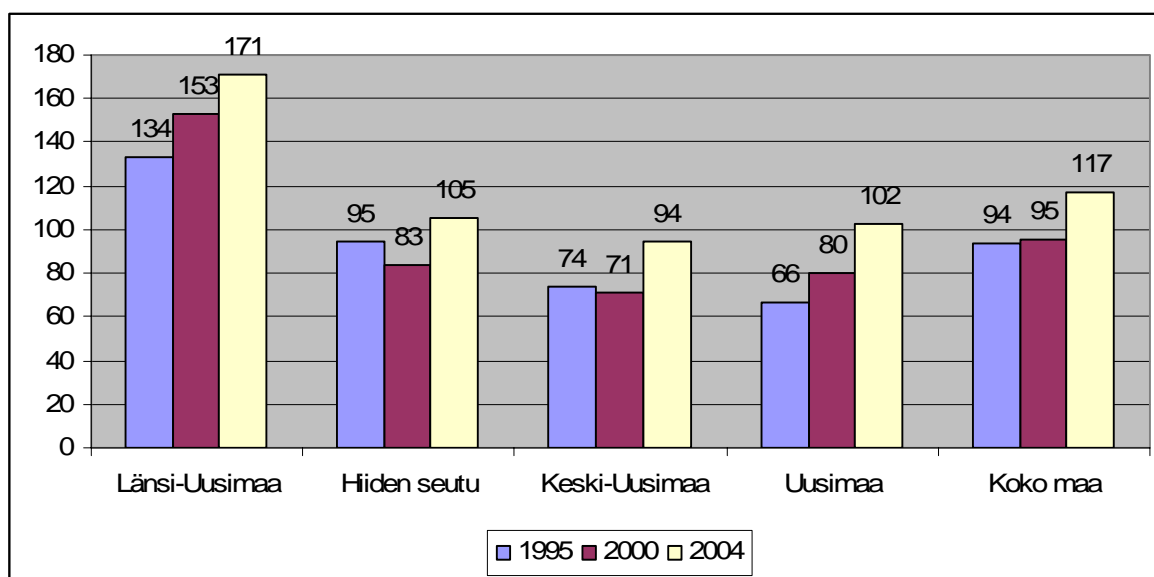
Vanhusten laitoshuollon nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet kaikkina tarkastelu vuosina korkeimmat Länsi-Uudellamaalla ja pienimmät keskimääräiset nettokustannukset olivat vuosina 2000 ja 2004 Keski-Uudellamaalla,⁴⁴ vaikka juuri Keski-Uudellamaalla pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden

⁴³ Vielä vuonna 2000 pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien prosentuaalinen osuus oli Sammatissa 0 %.

⁴⁴ Keski-Uudenmaan keskiarvo vuodelta 2004 on laskettu ilman Mäntsälän kustannuksia, jotka ovat vuonna 2004 olleet 0e/asukas. Jos Mäntsälän luku otetaan tarkasteluun mukaan, on keskiarvo 81 (e/asukas) ja keskihajonta 61.

prosentuaalinen osuus vastaavanikäisistä on ollut suurin. Vanhusten laitoshuollon nettokustannukset ovat nousseet vuosina 1995–2004 Länsi-Uudellamaalla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Hiiden seudulla⁴⁵ ja Keski-Uudellamaalla nettokustannukset ovat ensin laskeneet aikavälillä 1995–2000, mutta nousseet sitten ohi vuoden 1995 kustannusten tason vuoteen 2004 mennessä (kuvio 18). Vanhusten laitoshuollon nettokustannusten ääriarvot löytyvät vuonna 2004 Hiiden seudun kunnista. Tosin Karjalohjalla, Karkkilassa eikä Mäntsälässä⁴⁶ ole vanhusten laitoshuollosta vuonna 2004 aiheutunut lainkaan kustannuksia. Suurimmat vanhusten laitoshuollon nettokustannukset vuonna 2004 ovat olleet Hiiden seudun Sammatissa (293 euroa/asukas).

Kuvio 18. Vanhusten laitoshuollon nettokustannukset euroa/asukas.

Hiiden seudun keskimääräiset kotipalvelun nettokustannukset asukasta kohti ovat huomattavasti suuremmat kuin Keski- ja Länsi-Uudellamaalla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Tämä silti, vaikka Hiiden seudulla on prosentuaalisesti vähemmän kodinhoitoapua vuoden aikana saaneita 75 vuotta täyttäneitä kuin kahdella muulla seudulla. Kotipalvelu sisältää kuitenkin myös muita palveluja kuin vain ikääntyneiden palvelut. Kolmen seudun välillä on vähiten eroa kustannuksissa vuonna 1995, ja eniten vuonna 2004, jolloin Hiiden seudun nettokustannukset ovat peräti kolmetoistakertaiset Länsi-Uudenmaan nettokustannuksiin nähden. Hiiden seudun sisällä on myös huomattavia eroja kuntien välillä.⁴⁷ Länsi-Uudellamaalla nettokustannukset ovat ensin nousseet vuodesta 1995 vuoteen 2000 mennessä, mutta laskeneet huomattavasti vuoteen 2004 tultaessa.⁴⁸ Keski-Uudellamaalla nettokustannukset ovat puolestaan hieman nousseet vuodesta 1995 vuoteen 2000 mennessä, mutta pysyneet vuonna 2004 vuoden 2000 tasolla (44 e/asukas). (Ks. kuvio 19.)

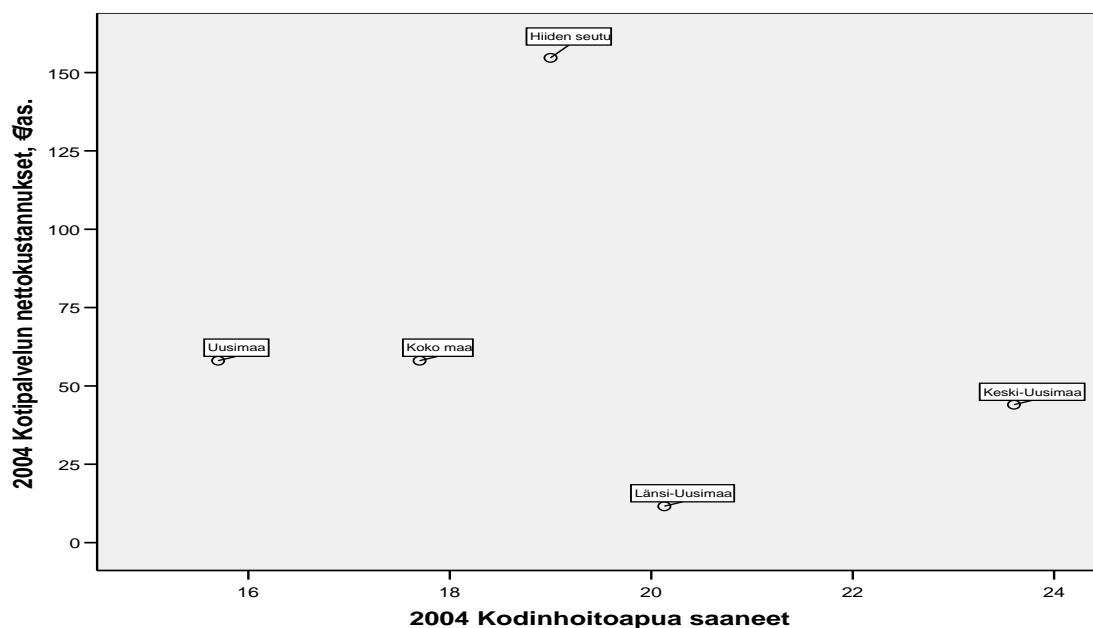
⁴⁵ Kuntien väliset erot ovat suuria Hiiden seudulla, etenkin vuonna 2004, jolloin pienimmät nettokustannukset ovat olleet Karjalohjalla ja Karkkilassa (0e/asukas) ja suurimmat Sammatissa (293e/asukas). Kotipalvelun nettokustannukset asukasta kohti ovat vuonna 2004 olleet pienimmät Sammatissa, missä vanhusten *laitoshuollon* nettokustannukset ovat olleet korkeimmat. Kotipalvelu ei koske kuitenkaan ainoastaan vanhuksia. Karjalohjalla kotipalvelun nettokustannukset ovat olleet korkeimmat, mutta siellä ei ole vanhusten laitoshuollon nettokustannuksia lainkaan. Myös Karkkilassa, missä vanhusten laitoshuollon nettokustannukset asukasta kohti olivat olemattomat, ovat kotipalvelun nettokustannukset huomattavasti suuremmat kuin muissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa.

⁴⁶ Mäntsälässä kyseiset kustannukset tilastoidaan toisaalle.

⁴⁷ Vuonna 2004 Hiiden seudun pienimmät nettokustannukset ovat olleet 45e/asukas Sammatissa ja suurimmat 493e/asukas Karjalohjalla. Karjalohjan kotipalvelusta aiheutuvat asukaskohtaiset nettokustannukset ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 1995 (n.230e/asukas) vuoteen 2004 (n.490e/asukas) mennessä. Nettokustannusten kasvu on Karjalohjalla ollut huomattavan suurta verrattuna muihin Hiiden seudun kuntiin.

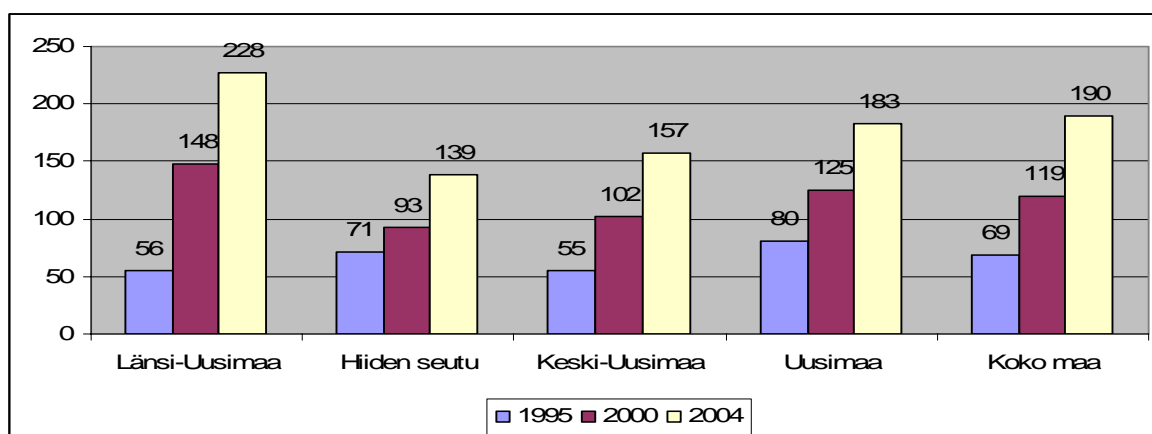
⁴⁸ Vuonna 2000 kustannukset 73e/asukas ja vuonna 2004 enää 11,6e/asukas.

Kuvio 19. Kotipalvelun nettokustannukset euroina asukasta kohti sekä kodinhoitoapua vuoden aikana saaneiden 75 vuotta täyttäneiden kotitaloudet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004.

Koko maassa, koko Uudellamaalla, Keski- ja Länsi-Uudellamaalla sekä Hiiden seudulla⁴⁹ muista vanhusten ja vammaisten palveluista koituvat keskimääräiset nettokustannukset asukasta kohti ovat kasvaneet aikavälillä 1995–2004 (kuvio 20). Nettokustannukset ovat kasvaneet Länsi-Uudellamaalla, missä keskimääräiset nettokustannukset ovat kymmenessä vuodessa peräti nelinkertaistuneet. Länsi-Uudellamaalla nettokustannukset ylittävät Inkoota lukuun ottamatta koko Uudenmaan ja koko maan keskimääräiset nettokustannukset vuonna 2004, kaikkien Hiiden ja Keski-Uudenmaan kuntien nettokustannusten jäädessä Mäntsälän kustannuksia lukuun ottamatta koko maan ja Uudenmaan kustannusten alapuolelle. Pienimmät keskimääräiset muista vanhusten ja vammaisten palveluista koituvat asukaskohtaiset nettokustannukset ovat vuonna 1995 olleet Keski-Uudellamaalla, ja vuosina 2000 sekä 2004 puolestaan Hiiden seudulla. Vuonna 2004 Hiiden seudun keskihajonta on kuitenkin kaikkein suurin.

Kuvio 20. Muut vanhusten ja vammaisten palvelut, nettokustannukset euroina asukasta kohti.

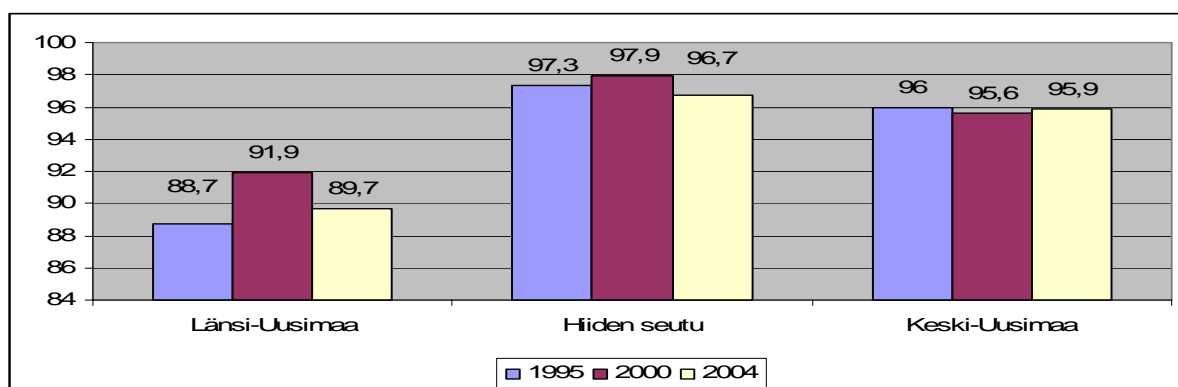
⁴⁹ Muista vanhusten ja vammaisten palveluista koituvat keskimääräiset asukaskohtaiset nettokustannukset ovat Hiiden seudulla aikavälillä 1995–2004 kasvaneet kaikissa muissa kunnissa paitsi Karjalohjalla, jonka muista vanhusten ja vammaisten palveluista koituvien nettokustannusten tendenssi on laskeva.

1.5 Sairaus ja terveys

Länsiuusmaalaiset terveimpiä

Sairastavuusindeksin⁵⁰ mukaan väestö on jokaisena tarkasteluvuonna ollut tarkasteltavista kolmesta seudusta terveintä Länsi-Uudellamaalla (kuvio 21). Hiiden seudun sairastavuusindeksi on seuduista korkein, vaikka myös Hiiden seudulla väestö on keskimäärin terveempää kuin koko maassa. Vähiten seutujen sisällä kuntien välistä vaihtelua on vuonna 2004 ollut Keski-Uudellamaalla ja eniten puolestaan Länsi-Uudellamaalla. Tosin Hiiden seudun vaihteluväli on vuonna 2004 ollut suurin, ja keskihajonta lähes yhtä suuri kuin Länsi-Uudellamaalla. Vuonna 2004 seutujen yksittäisistä kunnista sairastavuusindeksi on ollut korkein Hiiden seudun Nummi-Pusulassa (107,3) ja matalin Länsi-Uudenmaan Inkoossa (80,5); nummipusulalaiset ovat keskimäärin sairaampia kuin koko maan asukkaat, inkoolaiset puolestaan terveempiä koko maan väestöön verrattuna. Länsi-Uudellamaalla yksikään kunta ei ylitä koko maan sairastavuusindeksiä (100) ja Keski-Uudellamaallakin vain Keravan sairastavuusindeksi on vuonna 2004 ollut 101,8. Hiiden seudun kunnista Karkkilan sairastavuusindeksi on ollut jokaisena tarkasteluvuonna korkeampi kuin koko maassa, ja Nummi-Pusula on ylittänyt koko maan sairastavuusindeksin vuonna 2004.⁵¹

Kuvio 21. Ikävakioitu sairastavuusindeksi vuosina 1995, 2000 ja 2004.

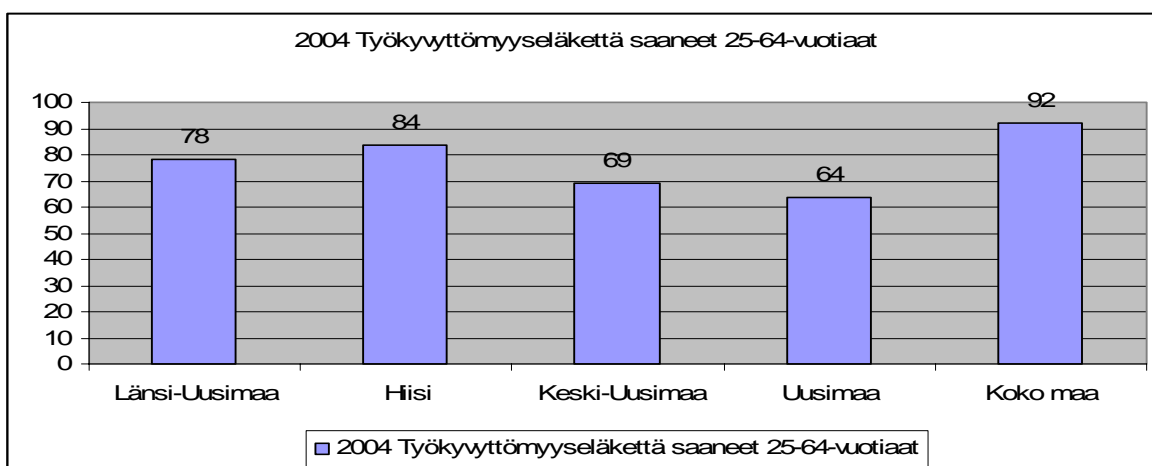
Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 25–64-vuotiaiden keskimääräinen osuus tuhannesta vastaavaniikisestä on laskenut aikavälillä 2000–2004 kaikilla kolmella seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus tuhannesta 25–64-vuotiaasta on ollut vuosina 2000 ja 2004 kaikilla kolmella seudulla suurempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, mutta työkyvyttömyyseläkettä saaneita on kuitenkin koko maassa enemmän kuin yhdelläkään tarkasteltavalla seudulla (kuvio 22). Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuudet ovat olleet vuosina 2000 ja 2004 pienimmät Keski-Uudellamaalla ja suurimmat Hiiden seudulla. Keskihajonta on ollut selkeästi pienintä Keski-Uudellamaalla. Kuntien väliset erot ovat olleet Länsi-Uudellamaalla huomattavan suuria verrattuna erityisesti Keski-Uuteenmaahan.⁵²

⁵⁰ Sairastavuusindeksi ilmaisee jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Luku kertoo nopeasti yleistilanteen kunnan tai sitä suuremman alueen sairastavuudesta, ja aikasarja osoittaa onko kunta etäännytynyt maan keskiarvosta vai lähestynyt sitä. Mitä alhaisempi indeksin luku on, sitä terveempää on väestö.

⁵¹ Vuonna 1995 Karkkilan sairastavuusindeksi 112,3; v. 2000 105,4; v. 2004 101,1. Nummi-Pusulan sairastavuusindeksi 107,3 on suurin verrattuna jokaisen kolmen seudun yksittäisiin kuntiin ja koko maan keskiarvoon vuonna 2004. Hiiden seudulla väestö on terveintä Siuntiossa (88,6). Siuntion sairastavuusindeksi on myös hyvin lähellä Länsi-Uudenmaan keskiarvoa (89,7). Siuntio kuului ennen Länsi-Uuteenmaahan, ja liittyi vasta vuonna 2004 Hiiden seutuun.

⁵² Vuonna 2004 Länsi-Uudenmaan keskihajonta oli 17,2 ja vaihteluväli 51,2; Hangossa maksimi 100,1 ja Kirkkonummella minimi 48,9. Myös Hiiden seudun keskihajonta oli Länsi-Uudenmaan hajontaa pienempi, eli 10,9. Vuonna 2004 Keski-Uudenmaan keskihajonta oli 8,3.

Kuvio 22. Työkyvyttömyyseläkettä saaneet 25–64-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä.

Erikoissairaanhoidon nettokustannukset ja avohoitokäyntimäärät pienimmät Keski-Uudellamaalla

Perusterveydenhuollon nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet kaikilla seuduilla jokaisena tarkasteluvuonna alhaisemmat kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Perusterveydenhuollon nettokustannukset ovat jokaisena tarkasteluvuonna olleet Länsi-Uudellamaalla korkeimmat. Keski-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla kunnat eroavat vuonna 2004 enemmän toisistaan kuin Länsi-Uudellamaalla.⁵³ Vuonna 2004 nettokustannukset ovat kaikkien seutujen yksittäisiä kuntia katsottaessa pienimmät Hiiden seudun Siuntiossa (356 €/as.) ja suurimmat Länsi-Uuteenmaahan kuuluvassa Hangossa (465 €/as.).

Terveystoimen nettokustannukset asukasta kohti ovat nousseet aikavälillä 1995–2004 jokaisella seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Terveystoimen nettokustannukset ovat kaikkina kolmena vuonna olleet korkeimmat Länsi-Uudellamaalla ja pienimmät Keski-Uudellamaalla.⁵⁴ Vuonna 2004 Länsi-Uudenmaan ja Hiiden seudun terveystoimen nettokustannukset ovat koko Uudenmaan keskimääräisiä nettokustannuksia suuremmat, mutta ainoastaan Länsi-Uudenmaan nettokustannukset ylittävät jokaisena vuonna koko maan nettokustannusten tason.

Erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä tuhatta asukasta kohti on jokaisena tarkasteluvuonna ollut vähiten Keski-Uudellamaalla, missä myös erikoissairaanhoidon nettokustannukset ovat olleet pienimmät, kuten alla olevasta kuviosta (kuvio 23) ilmenee. Keski-Uudellamaalla on jokaisena vuonna ollut vähemmän avohoitokäyntejä kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Länsi-Uudenmaan erikoissairaanhoidon avohoitokäyntien määrä pysyy vuonna 2004 pienempänä kuin koko Uudenmaan keskimääräinen avohoitokäyntimäärä, mutta ylittää kuitenkin koko maan keskimääräisen avohoitokäyntimäärän. Vuosina 1995 ja 2000 seutujen väliset erot eivät ole olleet yhtä suuria kuin vuonna 2004, jolloin Hiiden seudulla on ollut selkeästi eniten erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä tuhatta asukasta kohti, myös verrattuna koko Uudenmaan ja koko maan keskimääräiseen avohoitokäyntimäärään.

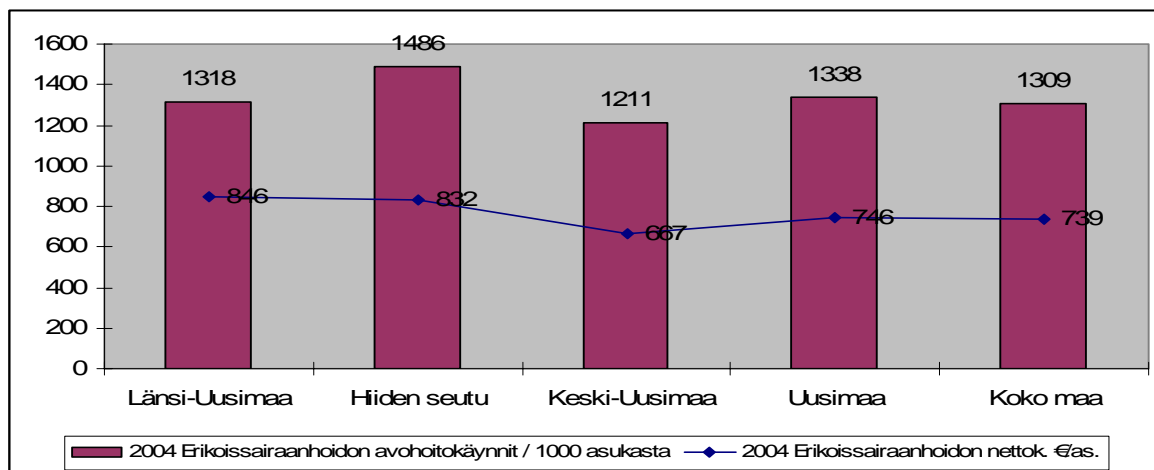
Myös Hiiden seudun keskihajonta on hieman suurempi kuin Länsi- ja Keski-Uudenmaan hajonnat. Vuonna 2004 erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä on ollut kaikkien kolmen

⁵³ Vuosina 1995 ja 2000 Keski-Uudenmaan ja Hiiden seudun keskimääräiset nettokustannukset ovat hyvin lähellä toisiaan, ja vuonna 2004 näiden seutujen keskihajonnat ovat olleet suurimmat (s 60).

⁵⁴ Hiiden seudulla terveystoimen nettokustannukset ovat kaikkina kolmena vuonna pienimmät Siuntiossa, ja Länsi-Uudellamaalla puolestaan Kirkkonummella. Kunnat ovat joissakin asioissa toistensa kaltaiset.

seudun yksittäisistä kunnista eniten Hiiden seutuun kuuluvalla Lohjalla⁵⁵ ja vähiten Keski-Uuteenmaahan kuuluvalla Hyvinkäällä⁵⁶.

Kuvio 23. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit (1000/asukasta) ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset (euroa/asukas) vuonna 2004.

Myös erikoissairaanhoidon nettokustannukset asukasta kohti ovat nousseet kaikkina vuosina kaikilla seuduilla, koko maassa ja koko Uudellamaalla. Erikoissairaanhoidon nettokustannuksissa suurimmat erot seutujen välillä ovat olleet vuonna 2004, jolloin Länsi-Uudenmaan keskimääräiset erikoissairaanhoidon nettokustannukset ovat olleet suurimmat, eli noin 180 euroa suuremmat kuin Keski-Uudellamaalla, missä kustannukset olivat pienimmät (kuvio 23). Myös keskihajonta on Keski-Uudellamaalla kaikkein pienin ja Länsi-Uudellamaalla taas suurin. Vuonna 2004 Hiiden seudun ja Länsi-Uudenmaan erikoissairaanhoidon nettokustannukset ovat olleet suuremmat kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Yksittäisistä kunnista suurimmat kustannukset ovat vuonna 2004 olleet Länsi-Uudenmaan Tammisaaressa (936 €/asukas) ja pienimmät Keski-Uudenmaan Pornaisissa (567 €/asukas).⁵⁷

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneita nuoria aikuisia eniten Keski-Uudellamaalla

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden **0-17-vuotiaiden** osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on laskenut aikavälillä 2000–2004 kaikkialla muualla paitsi Hiiden seudulla⁵⁸. Silti Hiiden seudun 0-17-vuotiaiden sairaalahoitoa saaneiden osuus on hyvin lähellä Keski-Uudenmaan osuutta, joka on pienempi kuin kahdella muulla seudulla vuonna 2004. Koko Uudellamaalla ja koko maassa on ollut enemmän mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneita kuin yhdelläkään tarkasteltavista seuduista. Seuduista eniten mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneita on vuonna 2004 ollut Länsi-Uudellamaalla. Seutujen väliset erot sairaalahoitoa saaneiden osuuksissa ovat keskenään varsin pienet. Yksittäisistä kunnista kaikkein eniten 0-17-vuotiaita mielenterveyden

⁵⁵ 1600 avohoitokäyntiä/1000 asukasta. Lohjan lukuun voi kuitenkin vaikuttaa se, että pienet kunnat kuten Sammatti ja Karjalohja ostavat Lohjalta palveluita, jolloin avohoitokäyntien lukumäärä luonnollisesti kasvaa.

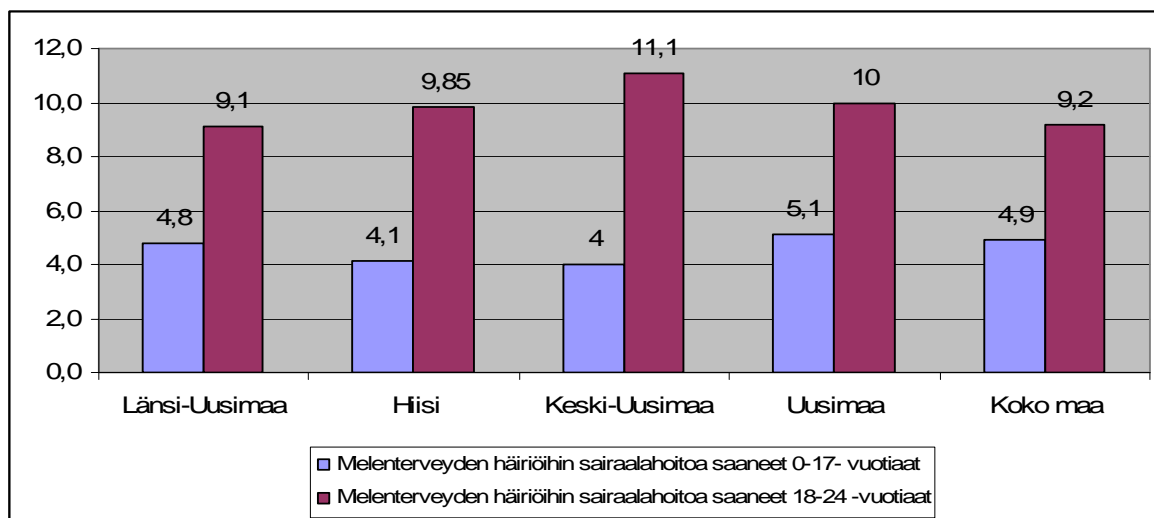
⁵⁶ 1088 avohoitokäyntiä/1000 asukasta.

⁵⁷ Keski-Uudellamaalla ainoastaan Hyvinkään nettokustannusten taso on varsin lähellä koko Uudenmaan keskimääräisten nettokustannusten tasoa. Hiiden seudulla puolestaan kaikki muut kunnat ylittävät koko Uudenmaan ja koko maan erikoissairaanhoidon keskimääräiset nettokustannukset, paitsi Vihti (714 euroa/asukas) vuonna 2004. Länsi-Uudellamaalla taas vain Kirkkonummen erikoissairaanhoidon nettokustannukset ovat olleet pienemmät kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

⁵⁸ Hiiden seudun kaikki kunnat eivät ole mukana tarkastelussa: Karjalohjan ja Nummi-Pusulan tiedot puuttuvat.

häiriöihin sairaalahoitoa saaneita on vuonna 2004 ollut Länsi-Uudenmaan Hangossa (10,1) ja vähiten Hiiden seudun Sammatissa (0). (Ks. kuvio 24.)

Kuvio 24. Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0-17-vuotiaat ja 18–24-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä vuonna 2004.

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on **18–24-vuotiaiden** ikäryhmässä ollut vuonna 2004 suurin Keski-Uudellamaalla ja pienin Länsi-Uudellamaalla. Hiiden seudulla⁵⁹ sairaalahoitoa saaneiden keskimääräinen osuus on pysynyt samana vuosina 2000 ja 2004, kun taas Länsi-Uudellamaalla, koko Uudellamaalla ja koko maassa osuus on laskenut vuosien 2000–2004 aikana. Ainoastaan Keski-Uudellamaalla 18–24-vuotiaiden mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on noussut vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä (2,3 prosenttiyksikköä). Vuonna 2004 seutujen yksittäisistä kunnista ääriarvot löytyvät Hiiden seudulta; kaikkein eniten 18–24-vuotiaita mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneita on ollut Lohjalla (20/1000 vastaavanikäistä) ja vähiten puolestaan Karjalohjalla (0/1000 vastaavanikäistä), tosin Keski-Uudellamaalla Pornaisissa (19/1000 vastaavanikäistä) heitä on ollut lähes yhtä paljon kuin Lohjalla, vaikka vielä vuonna 2000 heitä ei ollut Pornaisissa lainkaan tuhannesta vastaavanikäisestä. (Ks. kuvio 24.)

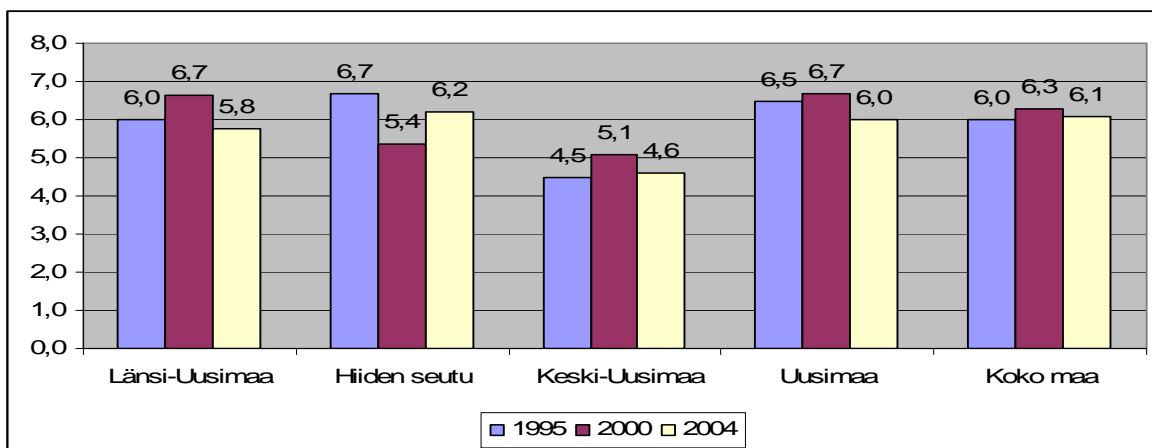
Psykiatrian laitoshoidon potilaita vähiten Keski-Uudellamaalla

Psykiatrian laitoshoidon potilaiden osuus tuhannesta asukkaasta ei ole vaihdellut kovinkaan paljon kolmella tarkasteltavalla seudulla aikavälillä 1995–2004 (kuvio 25). Vuosina 1995 ja 2004 eniten psykiatrian laitoshoidon potilaita on ollut Hiiden seudulla⁶⁰, ja vuonna 2000 puolestaan Länsi-Uudellamaalla. Vähiten psykiatrian laitoshoidon potilaita on jokaisena tarkasteluvuonna ollut Keski-Uudellamaalla. Vuonna 2004 psykiatrian laitoshoidon potilaita on ainoastaan Hiiden seudulla ollut enemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Keski-Uudenmaan kunnista ainoastaan Keravalla on vuonna 2004 ollut hieman enemmän laitoshoidon potilaita kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Seutujen yksittäisistä kunnista kaikkein eniten psykiatrian laitoshoidon potilaita on vuonna 2004 ollut Länsi-Uudenmaan Karjaalla (8,7/1000 asukasta) ja vähiten puolestaan Keski-Uudenmaan Pornaisissa (2,9/1000 asukasta).

⁵⁹ Hiiden seudun kaikki kunnat eivät ole tarkastelussa mukana, vaan keskiarvo on laskettu ainoastaan neljän kunnan arvoista. Nummi-Pusulan, Sammatin ja Siuntion tiedot puuttuvat. Myös keskihajonta (8,26) ja vaihteluväli (20) ovat huomattavan suuret Hiiden seudulla, toisaalta on huomioitava osajoukon pienuus.

⁶⁰ Vuoden 2000 luvut puuttuvat Karjalohjalta.

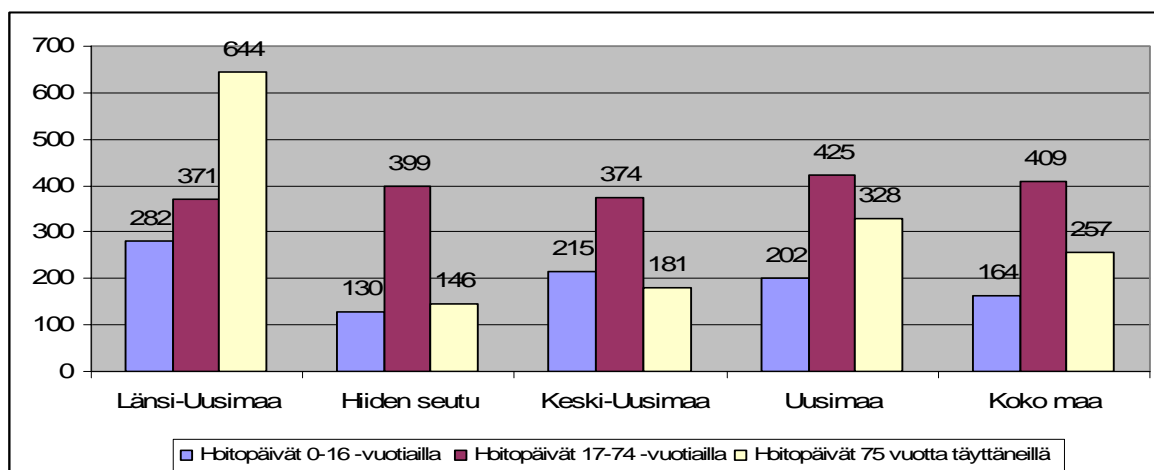
Kuvio 25. Psykiatrian laitoshoidon potilaat tuhatta asukasta kohti.

Hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa tuhatta asukasta kohti on kaikilla muilla tarkasteltavilla seuduilla ollut vuonna 2004 eniten 17–74-vuotiaiden ikäryhmässä, paitsi Länsi-Uudellamaalla, missä hoitopäiviä on ollut eniten 75 vuotta täyttäneillä. 75 vuotta täyttäneiden psykiatrisessa laitoshoidossa vietettyjen päivien määrä on kuitenkin tilastojen mukaan Länsi-Uudellamaalla laskenut vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä lähes 1100 päivällä, vaikka Länsi-Uudenmaan 75 vuotta täyttäneiden hoitopäivien lukumäärä eroakin edelleen huomattavasti muista seuduista, koko Uudestamaasta ja koko maasta. Myös 0-16-vuotiailla on vuonna 2004 ollut tarkasteltavista seuduista eniten hoitopäiviä Länsi-Uudellamaalla. 17–74-vuotiailla on puolestaan ollut eniten hoitopäiviä Hiiden seudulla. Koko Uudellamaalla ja koko maassa hoitopäiviä on kuitenkin enemmän kuin yhdelläkään seudulla. Seutujen yksittäisiä kuntia tarkasteltaessa on hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa vuonna 2004 ollut 0-16-vuotiaiden ikäryhmästä eniten Länsi-Uudenmaan Hangossa ja Hiiden seudun Karkkilassa (molemmissa 446 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä). Vuonna 2004 0-16-vuotiaiden hoitopäivien määrä on ollut pienin Hiiden seudun Saimmatissa ja Karjalohjalla (0 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä). Eniten hoitopäiviä 17–74-vuotiailla on vuonna 2004 ollut Hiiden seudulla Siuntiossa (806 hoitopäivää/ 1000 vastaavanikäistä) ja vähiten Länsi-Uudenmaan Inkoossa (100 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä). 75 vuotta täyttäneillä on vuonna 2004 ollut selkeästi eniten hoitopäiviä Länsi-Uuteenmaahan kuuluvassa Pohjassa (1176 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä) ja vähiten hoitopäiviä 75 vuotta täyttäneillä on ollut Siuntiossa (0 hoitopäivää/ 1000 vastaavanikäistä). (Ks. kuvio 26.)

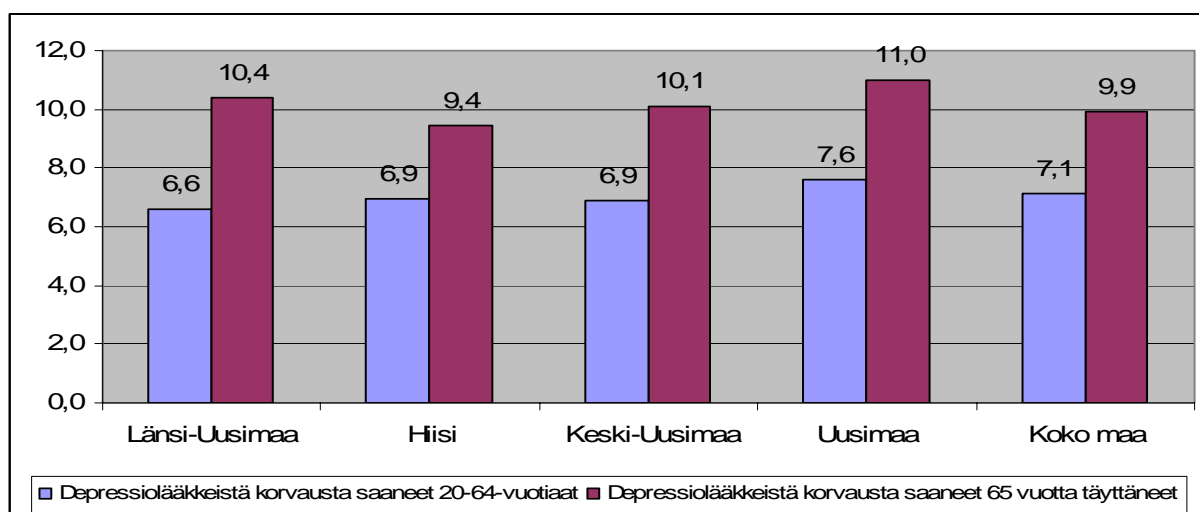
Psykiatrisessa laitoshoidossa vuoden aikana potilaana olleiden hoitopäivien lukumäärä kuvaa osaltaan ko. ikäluokan psyykkisten ongelmien määrää ja niiden vaikeusastetta. Hoitopäivien määrä riippuu myös jatkuvasti muuttuvista hoitokäytännöistä. Hoitoajat ovat sairaaloissa lyhentyneet, mikä vähentää hoitopäivien määrää, vaikkei sairastavuus olisikaan muuttunut. On kuitenkin huomattava, että sairaalahoidon määrä riippuu myös käytettävissä olevista resursseista (esim. miten paljon psykiatrista sairaalahoitoa ja/tai avohoitoa alueella tarjolla) sekä vallitsevista hoitokäytännöistä. (Sotkanet.)

Kuvio 26. Hoitopäivät psykiatrisessa laitoshoidossa 0-16-vuotiailla, 17-74-vuotiailla ja 75 vuotta täyttäneillä tuhatta vastaavanikäistä kohti vuonna 2004.

Seutujen väliset erot depressiolääkkeistä korvausta saaneiden osuuksissa ovat hyvin pieniä, kuten alla olevasta kuviosta (kuvio 27) ilmenee. Seudut myötäilevät myös melko hyvin koko Uudenmaan ja koko maan tilannetta. Seutujen pienet keskihajonnat osoittavat myös, ettei niiden sisällä ole kovin merkittäviä eroja kuntien välillä. Ainoastaan Hiiden seudulla on depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 65 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus ikäisistään laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä, kun se on kahdella muulla seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa joko kasvanut hieman tai pysynyt suunnilleen samana. 65 vuotta täyttäneistä keskimäärin useampi saa korvausta depressiolääkkeistä kuin 20-64-vuotiaista. 20-64-vuotiaiden depressiolääkkeistä korvausta saaneiden prosentuaalinen osuus ikäisistään on kuitenkin noussut hieman kaikilla kolmella seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Yksittäisistä kunnista korvausta saaneiden 20-64-vuotiaiden prosentuaaliset ääriarvot löytyvät Keski-Uudeltamaalta; eniten vuonna 2004 korvausta saaneita on ollut Keravalla (9 %) ja vähiten Pornaisissa (5 %). Myös 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmästä eniten korvausta saaneita on vuonna 2004 ollut Keski-Uudenmaan Keravalla (11,8 %), ja vähiten puolestaan Hiiden seudun Karjalohjalla (7,3 %).

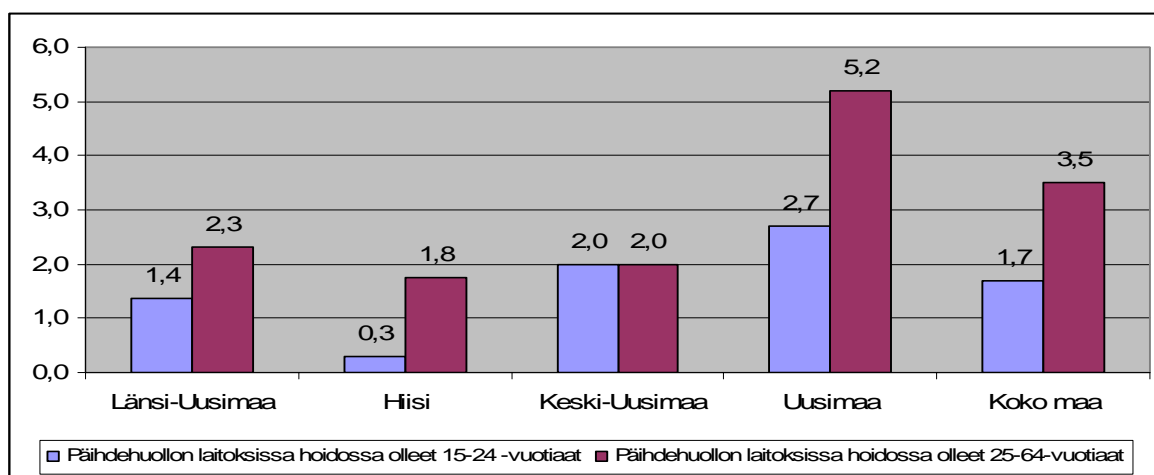
Kuvio 27. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 20-64-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004.

Alkoholijuomien myynti ja päihdehuollon nettokustannukset suurimmat Länsi-Uudellamaalla

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden **15–24-vuotiaiden osuus** tuhannesta vastaavanikäisestä on aikavälillä 2000–2004 noussut hieman kaikilla muilla tarkasteltavilla seuduilla, paitsi Hiiden seudulla, missä päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden osuus on laskenut.⁶¹ Koko Uudellamaalla päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden 15–24-vuotiaiden osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on suurempi kuin yhdelläkään tarkasteltavista seuduista ja koko maassa. Myös **25–64-vuotiaiden** päihdehuollon laitoksissa olleiden osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on koko Uudellamaalla suurempi kuin kolmella tarkasteltavalla seudulla, samoin koko maan hoidossa olleiden osuudet ovat kyseisestä ikäryhmästä suuremmat kuin tarkasteltavilla seuduilla, paitsi vuonna 2000, jolloin Hiiden seudulla on ollut enemmän hoidossa olleita kuin koko maassa keskimäärin. (Ks. kuvio 28.)

Kuvio 28. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15–24-vuotiaat ja 25–64-vuotiaat /1000 vastaavanikäistä vuonna 2004.

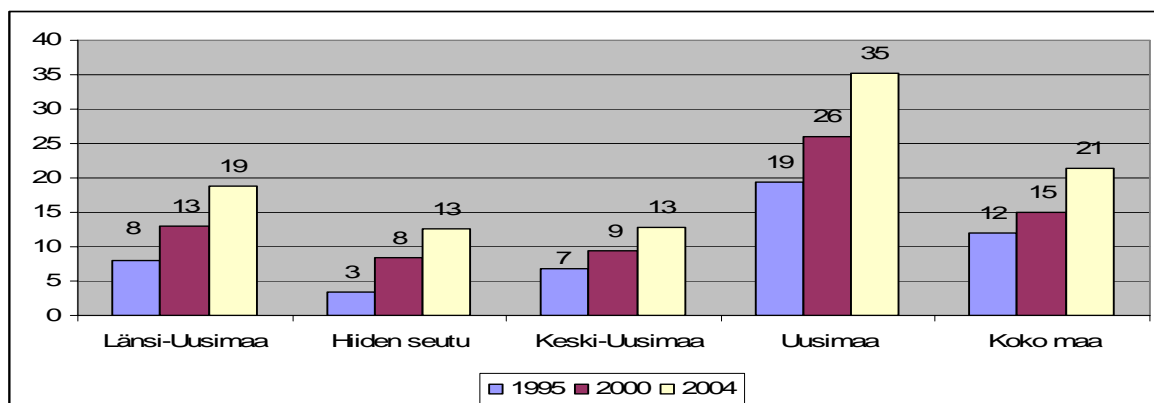
Vuonna 2004 on päihdehuollon avopalveluissa ollut eniten asiakkaita Hiiden seudulla (13,6 /1000asukasta). Yksittäisistä kunnista selkeästi eniten asiakkaita on vuonna 2004 ollut Hiiden seutuun kuuluvassa Karkkilassa (42,5) ja vähiten Keski-Uudenmaan Nurmijärvellä (3 /1000/asukasta) Päihdehuollon avopalveluiden keskimääräinen asiakasmäärä tuhanta asukasta kohti on noussut Keski-Uudellamaalla ja Hiiden seudulla vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä. Hiiden seudulla asiakasmäärä on noussut kaikissa muissa kunnissa paitsi Lohjalla. Länsi-Uudenmaan keskimääräinen asiakasmäärä on puolestaan laskenut kyseisellä ajanjaksolla.

Päihdehuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat kasvaneet vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä jokaisella seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa (kuvio 29). Vähiten nettokustannukset ovat tarkasteluajanjaksolla kasvaneet Keski-Uudellamaalla. Pienimmät päihdehuollon nettokustannukset ovat jokaisena vuonna olleet Hiiden seudulla, joskin vuonna 2004 Keski-Uudenmaan nettokustannukset ovat samansuuruiset Hiiden seudun keskimääräisten nettokustannusten kanssa. Eniten eroa kuntien välillä on vuonna 2004 ollut Länsi-Uudellamaalla ja vähiten Keski-Uudellamaalla. Vuonna 2004 päihdehuollon nettokustannukset ovat yksittäisistä kunnista olleet suurimmat Länsi-

⁶¹ Seutujen vertailtavuus ei kuitenkaan ole kovin hyvä, sillä Hiiden seudun keskiarvosta puuttuvat vuonna 2000 Karkkilan ja Vihdin luvut, ja vuonna 2004 puolestaan Nummi-Pusulan ja Vihdin luvut. Myös Keski-Uudenmaan keskiarvot on laskettu ilman tietoja kaikista kunnista; vuonna 2000 tiedot ovat vain Hyvinkäältä, Järvenpäältä ja Pornaisista ja vuonna 2004 edellisten lisäksi Keravalta. Erityisesti Keski-Uudenmaan lukujen vertailtavuus on heikko, sillä lähes puolet Keski-Uudenmaan kunnista puuttuu tarkastelusta vuonna 2004, ja vielä useampi vuonna 2000.

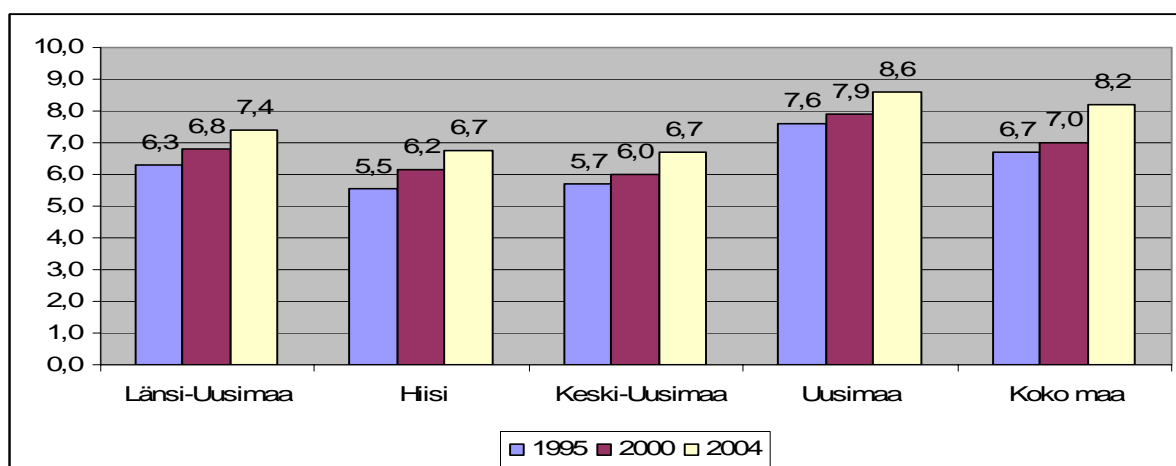
Uuteenmaahan kuuluvassa Hangossa (noin 33 euroa/asukas), ja pienimmät Keski-Uuteenmaahan kuuluvassa Pornaisissa (noin 3 euroa/asukas).

Kuvio 29. Päihdehuollon nettokustannukset euroina asukasta kohti vuosina 1995, 2000 ja 2004.

Alkoholijuomien myynti (kuvio 30) on kasvanut aikavälillä 1995–2004 kaikilla seuduilla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Eniten myynti on kasvanut aikavälillä 1995–2004 koko maassa (1,5 litralla). Hiiden seudulla myynti on kasvanut tarkasteltavista seuduista eniten (1,2 litraa). Yksittäisistä kunnista kaikkein suurin myynti on vuonna 2004 ollut Hiiden seutuun kuuluvalla Karkkilalla ja Länsi-Uudenmaan Karjaalla (12 litraa/ asukas). Vähiten alkoholijuomia myytiin vuonna 2004 Keski-Uuteenmaahan kuuluvassa Pornaisissa. Kaikilla seuduilla alkoholijuomien myynti on ollut vuonna 2004 pienempää kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

Kuvio 30. Alkoholijuomien myynti 100 %:n alkoholina, litraa / asukas vuosina 1995, 2000 ja 2004.

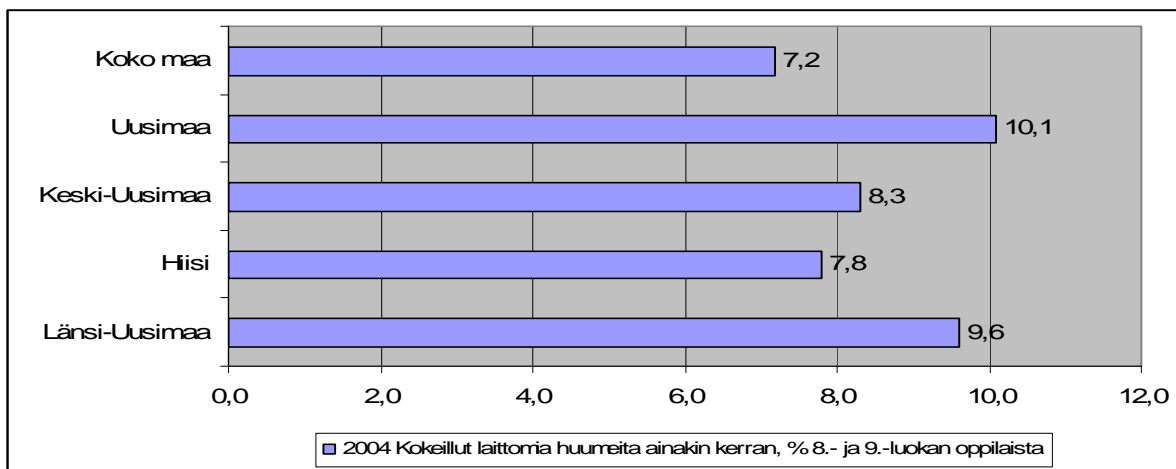
Huumeita kokeilleita nuoria eniten Länsi-Uudellamaalla

Huumeita ainakin kerran kokeilleita nuoria on vuonna 2004 ollut koko Uudellamaalla prosentuaalisesti enemmän kuin tarkasteltavilla seuduilla. Seuduista eniten huumeita kokeilleita nuoria on ollut Länsi-Uudellamaalla⁶². Koko maan 8.- ja 9.-luokkalaisista on keskimäärin harvempi kokeillut huumeita kuin Keski- ja Länsi-Uudenmaan sekä Hiiden

⁶² Länsi-Uudenmaan kunnista Pohja ja Inkoo eivät ole mukana tarkastelussa.

seudun 8.- ja 9.-luokkalaisista. Hiiden seudulla⁶³ huumekekeiluja on kolmesta tarkasteluseudusta vähiten. Yksittäisiä kuntia katsottaessa prosentuaaliset ääripäät löytyvät kuitenkin vuonna 2004 Hiiden kunnista; lohjalaisnuorista noin 14 % on kokeillut huumeita ainakin kerran, ja vähiten huumeita kokeilleita nuoria on puolestaan ollut Nummi-Pusulassa, 3,7 %. Lohjalaisnuorista keskimäärin useampi on kokeillut huumeita kuin uusimaalaisista nuorista. Länsi-Uudellamaalla on huumeita kokeilleita ollut vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, mutta toisaalta enemmän huumeita kuin koko maassa keskimäärin. Keski-Uudenmaan kunnista ainoastaan Keravalla (13,5 %) on ollut prosentuaalisesti enemmän huumeita kokeilleita kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Keski-Uudenmaan kunnista Hyvinkäällä (5,3 %) on puolestaan ollut vähemmän huumeita kokeilleita nuoria kuin koko maassa keskimäärin. Seutujen vertailtavuus on kuitenkin heikko, sillä useiden kuntien luvut puuttuvat tarkastelusta.

Kuvio 31. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokkalaisista vuonna 2004.

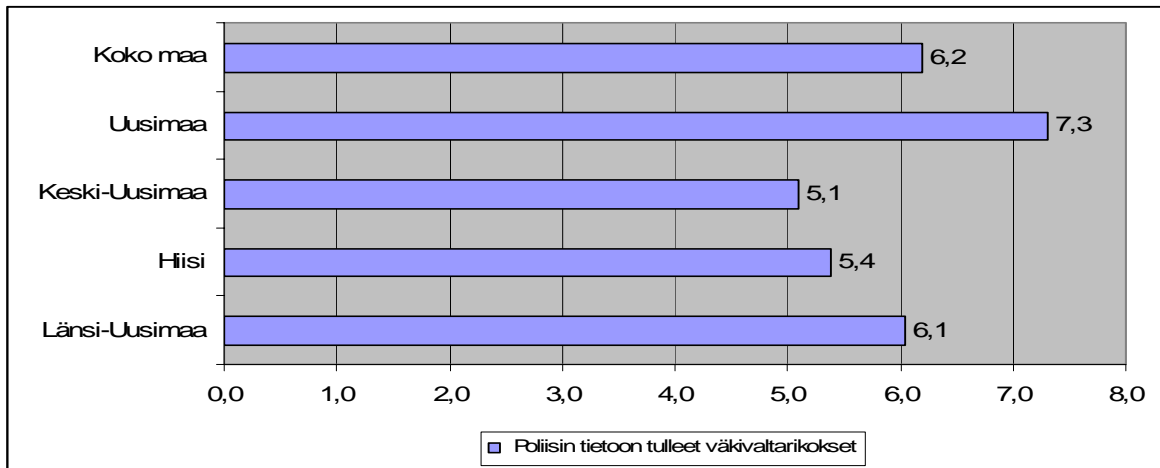
Seuduilla vähemmän poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia kuin koko Uudellamaalla

Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä tuhatta asukasta kohti⁶⁴ on aikavälillä 1995–2004 kasvanut Länsi-Uudellamaalla, Hiiden seudulla, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Vain Keski-Uudellamaalla poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä on hieman pienentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä. Seutujen väliset erot poliisin tietoon tulleiden rikosten määrässä eivät kuitenkaan ole kovin suuria, etenkin vuonna 2000. Uudellamaalla ja koko maassa on ollut poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia tuhatta asukasta kohti enemmän kuin tarkasteltavilla seuduilla, joskin Länsi-Uudellamaalla poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia tuhatta asukasta kohti on vuonna 2000 ollut yhtä paljon kuin koko maassa keskimäärin. Seuduista eniten poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia tuhatta asukasta kohti on 2000-luvulla ollut Länsi-Uudellamaalla. Länsi-Uudenmaan kuntien välillä on kuitenkin enemmän eroja kuin Hiiden seudulla ja Keski-Uudellamaalla. Yksittäisistä kunnista kaikkein eniten poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia on vuonna 2004 ollut Länsi-Uuteenmaahan kuuluvassa Hangossa (11,3/1000 asukasta) ja vähiten Hiiden seutuun kuuluvassa Siuntiossa (2,3/1000 asukasta).

⁶³ Tarkastelussa ei ole mukana Karjalohjan, Sammatin ja Siuntion lukuja, mikä vaikeuttaa vertailtavuutta. Myöskään Keski-Uudenmaan kunnista kaikki eivät ole tarkastelussa mukana; vuoden 2004 tiedot puuttuvat Pornaisilta.

⁶⁴ Tätä tilastoa tarkasteltaessa on myös huomioitava se, ettei se sinällään kerro suoraan tehtyjen rikosten määrää, sillä suurin osa tehdyistä rikoksista ei edes tule poliisin tietoon. Tilasto paljastaa ainoastaan niiden rikosten määrän, jotka ovat tulleet poliisin tietoon, ja joista on tehty rangaistusvaatimusilmoitus, rikosilmoitus tai annettu rikesakko.

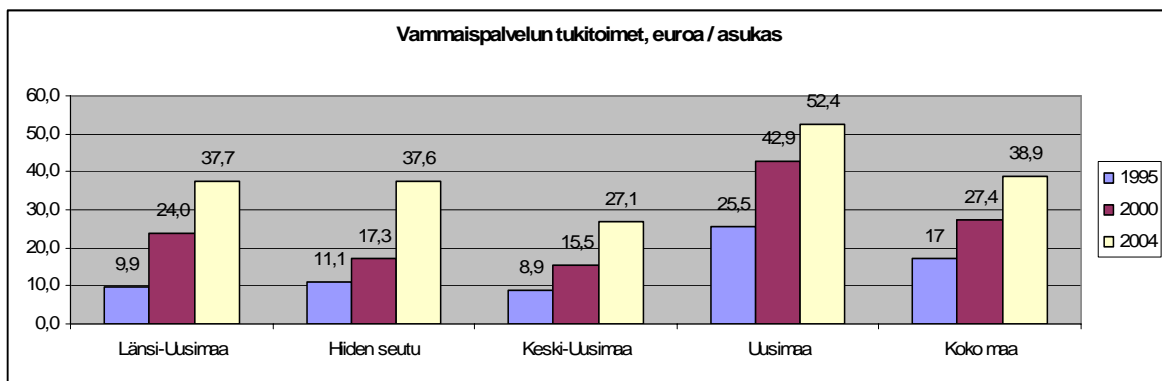
Kuvio 32. Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset tuhatta asukasta kohti vuonna 2004.

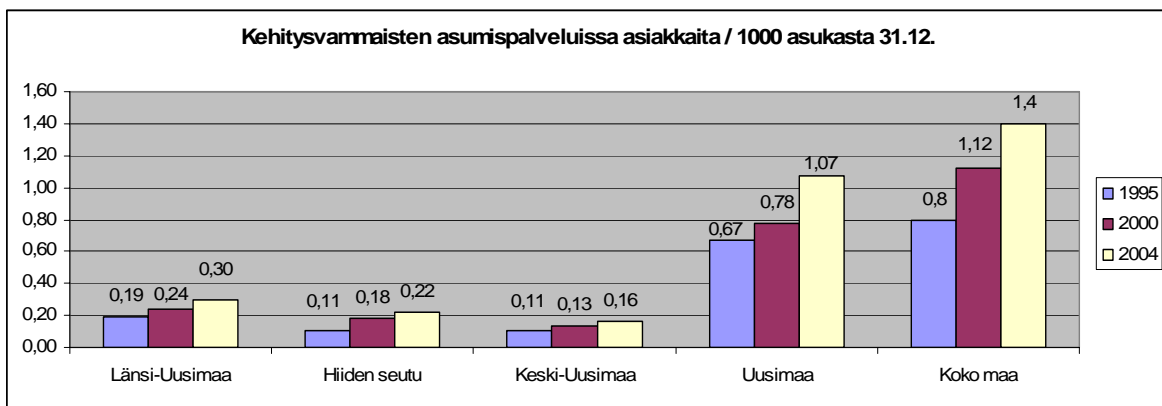
1.6 Vammaiset ja kehitysvammaiset

Kuviosta 33 on nähtävissä, että vammaispalvelun lakisääteisten palveluiden ja tukitoimien asukaskohtaiset kustannukset ovat joka puolella reilusti kasvaneet. Erityisen paljon kustannukset ovat kasvaneet Hiiden seudulla ja Länsi-Uudellamaalla.

Kuvio 33. Vammaispalvelun tukitoimet, euroa / asukas

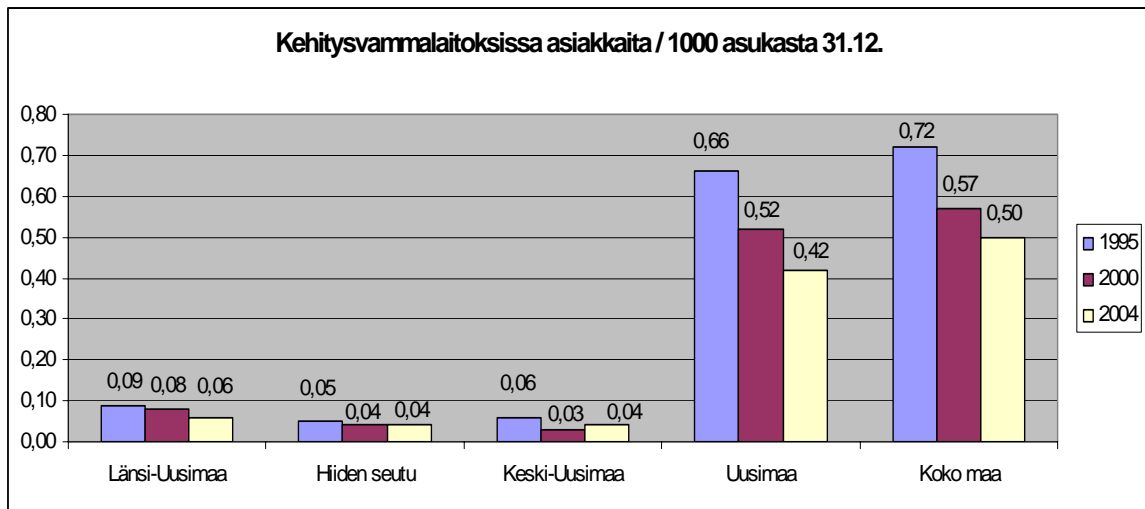

Kuvio 34. Kehitysvammaisten asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta

Sekä kehitysvammaisten asumispalveluissa että kehitysvammalaitoksissa (kuviot 34 ja 35) on Länsi-Uudellamaalla, Hiiden seudulla ja Keski-Uudellamaalla asiakkaita selvästi vähemmän kuin koko maassa ja koko Uudellamaalla keskimäärin. Tarkasteltavien seutujen kesken ei ole suuria eroja. Länsi-Uudellamaalla asiakkaita on erityisesti asumispalveluissa hieman enemmän kuin muualla. Koko maan ja Uudenmaan laitoshoidon asiakkuudet ovat laskeneet ja asumispalveluiden kasvaneet eli asumispalveluihin panostaminen tuntuu olevan nouseva trendi.

Kuvio 35. Kehitysvammalaitoksissa asiakkaita / 1000 asukasta

1.7 Johtopäätöksiä

Tilastollisen tarkastelun ja muun aineiston perusteella voidaan tarkastellut kunnat ryhmitellä neljään eri. Ryhmät on nimetty kuntayhdistelmää jollain tavalla kuvaavan yhteisen piirteen mukaan seuraavasti:

1. "Maaseutumaiset muuttovoittokunnat"
2. "Pikkukaupungit"
3. "Syrjäiset maalaiskunnat"
4. "Ikääntyvät kunnat"

<p>"Maaseutumaiset muuttovoittokunnat"</p> <p><u>Ominaispiirteitä:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- nopea väestönkasvu- paljon lapsia ja lapsiperheitä- alhainen työttömyys- paljon korkeasti koulutettuja- maaseutumaisuus- keskimääräistä vähemmän toimeentulotuen ja lastensuojelun asiakkaita- keskimääräistä suuremmat ansiotulot <p>Inkoo, Kirkkonummi, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio, Tuusula, Vihti</p>	<p>"Pikkukaupungit"</p> <p><u>Ominaispiirteitä:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- hidas tai hallittu väestönkasvu- tasapainoinen väestön ikärakenne- keskimääräistä korkeampi työttömyys ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys- kaupunkimainen rakenne- keskimääräistä enemmän toimeentulotuen ja lastensuojelun asiakkaita- keskimääräistä enemmän päihteiden käyttöä- keskimääräistä enemmän maahanmuuttajia <p>Hanko, Hyvinkää, Järvenpää, Karjaa, Karkkila, Kerava, Lohja</p>
<p>"Syrjäiset maalaiskunnat"</p> <p><u>Ominaispiirteitä:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- maaseutumainen kuntarakenne- alhainen koulutusaste- korkea työttömyysaste ja paljon pitkäaikaistyöttömiä- keskimääräistä enemmän päihteiden käyttöä- keskimääräistä pienemmät ansiotulot <p>Mäntsälä, Nummi-Pusula, Sammatti</p>	<p>"Ikääntyvät kunnat"</p> <p><u>Ominaispiirteitä:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- hidas väestönkasvu- keskimääräistä enemmän ikääntyneitä- koulutusaste ja työttömyys keskimääräinen- toimeentulotuen ja lastensuojelun asiakkaita keskimääräisesti <p>Karjalohja, Pohja, Tammisaari</p>

Tällainen typologisointi tai ryhmittely tehdään aina keskimääräisyyksiä tulkiten, siten se myös aiheuttaa yksityiskohtien ja monimuotoisuuden häviämistä. Ryhmittely saattaa myös tehdä joidenkin kuntakohtaisten monimuotoisuuksien näkökulmasta "väkivaltaa" tai kapeuttaa sitä. Olemme kuitenkin pyrkineet jollain tavoin ottamaan Uudenmaan kunnat paremmin haltuun. Siksi tämä typologisointi on vain yksi yritys jäsentää tässä tarkastelussa olleita kuntia ja suurta tilastollista aineistoa. Erityisen vaikeaa on kaikkein pienimpien kuntien (Karjalohja, Sammatti) sijoittaminen tähän jaotteluun.

Maaseutumaiset muuttovoitokunnat

Näiden kuntien osalta keskeiset haasteet nousevat toisaalta väestörakenteesta (paljon lapsiperheitä ja lapsia) sekä väestön määrän lisääntymisen mukanaan tuomista palvelujen kehittämisen määrällisistä tarpeista. Samalla kun väestömäärä kasvaa ja ”vinoutuu” se tuottaa sosiaalisen näkökulmasta moninaisia paineita. Toisaalta palvelutarve laaja-alaistuu samalla kun puhtaasti määrällinen kasvu edellyttää peruspalvelujen lisäämistä. Nämä kunnat painivat myös sosiaalihuollon henkilöstön rekrytointiongelmien kanssa.

Näistä kunnista Pornainen edustaa monen sosiaalisen ilmiön suhteen nk. hyväosaisuutta. Pornaisissa on paljon lapsia mutta vähän yksinhuoltajia. Toimeentulotukea saaneiden henkilöiden määrä on pienempi kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa ja työttömyysaste on matalin (5,2 %). Sekä avohuollollinen lastensuojelu, että lasten huostaanotto on määrällisesti vähäisempää kuin muualla Keski-Uudellamaalla. Ikääntyneiden henkilöiden osalta palveluita käytetään enemmän, Pornaisissa on vähiten kotona asuvia yli 85- vuotta täyttäneitä. Erityisesti laitoshoido on yleistä. Alkoholin myynti on Pornaisissa muita Keski-Uudenmaan kuntia vähäisempää.

Pikkukaupungit

”Pikkukaupungit” ovat ottaneet vastaan kaupungistumisen mukanaan tuomia ilmiöitä. Samalla niissä ilmenee pääkaupunkiseudun sosiaalisen polaroitumisen ilmiöitä. Tämä lienee seurausta toisaalta näiden kuntien omista kulttuurisista taustoista ja toisaalta pääkaupunkiseudun laajenemisesta kehyskuntiin ja hyvien liikenneyhteyksien kuntiin. Muuttoliike, radanvarsi, satama jne.

Pikkukaupunkimaisista kaupungeista Karkkilassa on nähtävissä huono-osaisuuden kasautumista työikäisen väestön osalla, jota ilmentävät *korkea työttömyysaste ja pitkäaikaistyöttömien suuri suhteellinen osuus, korkea alkoholinkäyttö ja päihdehuollon asiakkaiden suuri määrä*. Karjaan erityispiirteinä on seudun muita kuntia selvästi suurempi *päihdeiden käyttö*. Karjaalla on myös seudun korkein *työttömyysaste* ja eniten *toimeentulotuen* saajia. Hangossa yleinen koulutustaso on matalin verrattuna muuhun Länsi-Uuteenmaahan. Hangon työttömyysprosentti oli vuonna 2004 korkein (9,5 %), toki se on laskenut runsaasti vuodelta 1995 jolloin se oli 16,7 %. Huostassa olleita ja kodin ulkopuolelle sijoitettuja on ollut 2000 – luvulla suhteellisesti eniten Hangossa, joka kuitenkin kuuluu alueen vähälapsisiin kuntiin.

Syrjäiset maalaiskunnat

Väestökeskuksista ja ”liikenneyhteyksistä” sivussa olevat kunnat ovat monen ilmiön osalta hyvin lähellä suomalaista keskimääräistä kuntaa. Niiden haasteet nousevat peruspalvelujen tuottamisesta, henkilöstön saamisesta, verotuloista-kuntataloudesta. Näistä kunnista Mäntsälän tilanne muuttunee lähitulevaisuudessa.

Syrjäisten maalaiskuntien erityispiirteitä nousee esiin Nummi-Pusulassa. Nummi-Pusulassa erityispiirteitä ovat *koulutuksen ulkopuolelle* jääneiden 17–24 vuotiaiden suuri määrä, joka on selvästi Uudenmaan ja koko maan keskiarvoa suurempi, seudun korkein *työttömyysaste* ja suurin *pitkäaikaistyöttömien* suhteellinen osuus.

Ikääntyvät kunnat

Selkeimmin ikääntyvän väestön kuntia kohtaa ikääntyvien palvelutarpeiden tyydyttämisestä aiheutuvat kasvavat vaatimukset. Tämä, samanaikaisen huoltosuhteen

heikentymisen ja kuntatalouden kiristymisen kanssa aiheuttavat vaikeasti yhteensovittavan tilanteen erityisesti näille kunnille.

Ikääntyvistä kunnista tyypillisimpiä ovat Tammisaari, Pohja ja Karjalohja. Näissä kunnissa väestön liikkuminen on vähäisempää, väestörakenne tasaisempi, paitsi ikääntyneiden osalta.

Kaksikielisten kuntien palvelujen tuottaminen

Länsi- ja Keski-Uudenmaan kunnissa kolmannes on joko ruotsinkielisiä tai kaksikielisiä, joten palvelujen turvaaminen ruotsinkieliselle väestölle nousee erityiseksi haasteeksi. Väestöstä noin 39 000 (11 %) on ruotsinkielisiä. Ruotsinkielisten palvelujen turvaamisen osalta tehdään seudullista yhteistyötä kuntien kesken. Lisäksi palvelujen tuottamisen haasteisiin vastataan ostamalla palveluita ulkopuolisilta palveluntuottajilta mm. Folkhälsanilta ja Kårkullalta.

Ulkomaalaisten osuus kuntien väestöstä kasvanut

Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä on ollut noususuunnassa kaikissa muissa kunnissa paitsi **Tammisaarella**, jossa ulkomaalaisten osuus väestöstä väheni vuosien 2000 ja 2004 välillä. Lähitulevaisuudessa onkin odotettavissa, että pääkaupunkiseudun kaltainen monikulttuurisesti värikäs väestön määrä laajenee myös kehyskuntiin.

2. Keski-Uudenmaan kuntien välinen vertailu

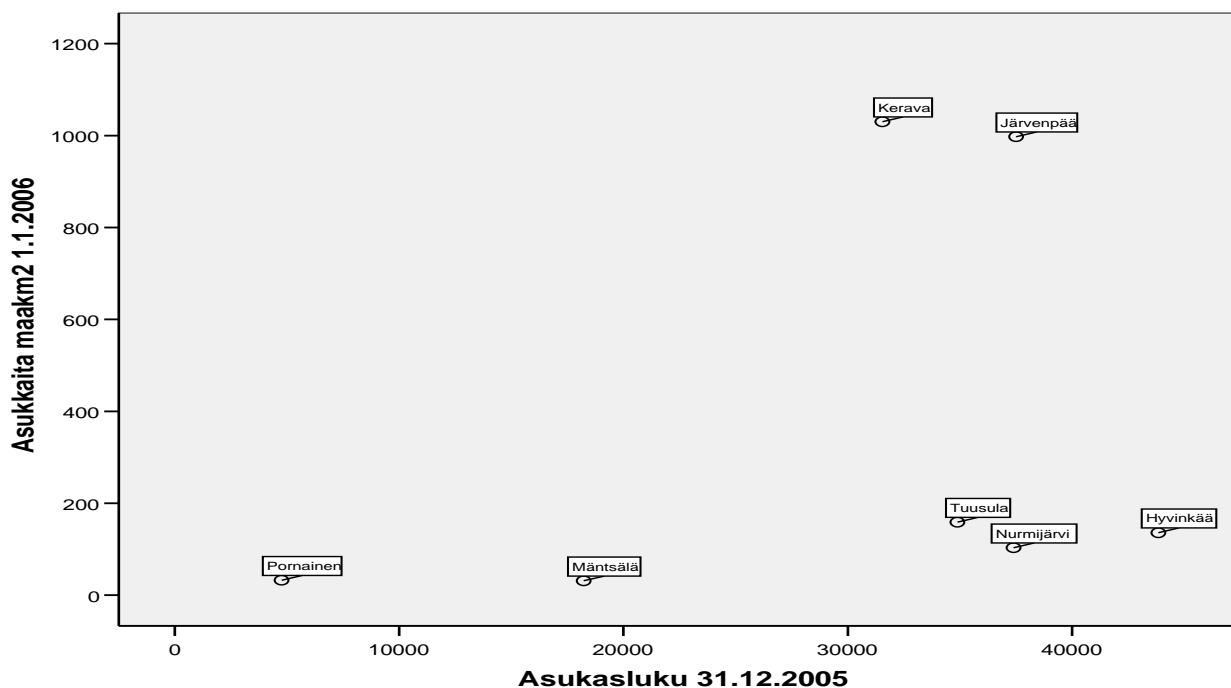
2.1 Väestö

Hyvinkää suurin, mutta Kerava ja Järvenpää kaupunkimaisimmat

Keski-Uuteenmaahan kuuluu seitsemän kuntaa; Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula. Näistä kaupunkeja ovat Hyvinkää, Järvenpää ja Kerava. Alueen kunnista huomattavasti muita pienempi on 4 760 asukkaan Pornainen, suurin taas 43 848 asukkaan Hyvinkää. Mäntsälässä asukkaita on 18 226 ja muiden kuntien väkiluku on 31 500 ja 37 500 välillä⁶⁵.

Tiheimmin asuttuja kuntia ovat Järvenpää ja Kerava, kun taas Hyvinkää on niitä huomattavasti harvemmin asuttu. Sen asukastiheys on samaa luokkaa kuin Nurmijärven ja Tuusulan kuntien. Järvenpäässä ja Keravalla asutaan myös tiheimmin kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Harvimmin asuttuja ovat asukasluvultaan pienimmät kunnat Pornainen ja Mäntsälä.

Kuvio 36. Asukkaita neliökilometrillä 1.1.2006 ja asukasluku 31.12.2005

KUUMA-yhteistyö

Keski-Uudenmaan kunnat Hyvinkäätä lukuun ottamatta ovat muodostaneet seudullisen yhteistyön pohjaksi ns. KUUMA-kumppanuusohjelman, jonka puitteissa on tarkoitus lisätä kuntien palveluiden, elinkeinoelämän ja oppilaitosten kuntarajat ylittävää yhteistoimintaa. KUUMA-ohjelman tavoitteena on myös vahvistaa alueen seutukuntaidentiteettiä ja kilpailuasemaa suhteessa pääkaupunkiseutuun. KUUMA-kumppanuusohjelma aloitti toimintansa vuonna 2003. Pornainen liittyi mukaan vuoden 2005 alusta. Hyvinkää ei

⁶⁵ Väestötiedot 31.12.2005

virallisesti kuulu nk. KUUMA-verkoston, mutta se on ollut aktiivisesti osallisena Keski-Uudenmaan kuntien seudullisessa yhteistyössä.

KUUMA -kumppanuusohjelmassa seudullista palveluntuotantoa on pyritty lisäämään myös sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta. Seudullisia kehittämishankkeita on saatettu alkuun tai jo toteutettu sosiaalipäivystyksen, varhaiskasvatuksen, mielenterveys- ja päihdetyön sekä vanhuspalvelujen osalta. Lisäksi on tehty päätös organisoida seudulliset tukipalvelut (hankinta-, tieto-, talous- ja henkilöstöhallinto), yhdyskuntatekniikan seudulliset palvelut, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyö, seudulliset työterveyspalvelut, seudulliset vanhuspalvelut, seudullinen ympäristötoimi, seudullinen erityisopetuksen ja II asteen kouluverkko. (<http://www.kuuma.fi>, viitattu 15.8.2006.)

1990-luvun muuttotappiosta 2000-luvun muuttovoittoon

Kaikkien Keski-Uudenmaan kuntien väkiluku on ollut 2000-luvulla selvässä kasvussa. Myös väestöennuste vuodelle 2020 povaa niille kasvua. Vielä vuonna 1995 Keski-Uudenmaan kunnat olivat muuttotappioisia, mutta vuonna 2000 enää Kerava oli erittäin lievästi muuttotappiainen, ja vuonna 2004 sitä oli ainoastaan Järvenpää.

Keski-Uudellemaalle muutetaan asukasluvuun nähden aktiivisemmin kuin koko Uudellemaalle keskimäärin. Vaikka väkiluku on kasvussa kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa, muuttoaktiivisuudessa *suhteutettuna asukasluvuun* on selviä eroja kuntien välillä. Ainoastaan muuttotappiovuonna 1995 kuntien nettomuuton keskihajonta oli melko pieni. Maaseutumaisimmissa Keski-Uudenmaan kunnissa on muuttajia 1000 asukasta kohden suhteutettuna poismuuttajiin ollut eniten. Vuonna 2000 asukasluvuun nähden muuttovoittoisimpia kuntia olivat Nurmijärvi ja Tuusula⁶⁶. Vuonna 2004 muuttovoittoisimpia olivat pienimmät kunnat Pornainen ja Mäntsälä⁶⁷. Vuosina 2000 ja 2004 sitä vastoin alueen kaupunkiin, Hyvinkäälle, Järvenpäähän ja etenkin Keravalle⁶⁸ muutettiin asukasluvuun nähden huomattavasti vaisummin kuin maaseutumaisempiin kuntiin. Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla *absoluuttinen väkiluku* kasvoi kuitenkin etenkin pientä Pornaista enemmän (ks. kuvio 37.). Eniten absoluuttinen väkiluku kasvoi vuosina 1995–2004 Nurmijärvellä ja Tuusulassa. Niissä väkiluvun kasvu tulee myös väestöennusteen mukaan olemaan muita kuntia suurempaa vuoteen 2020 mennessä. Väestöennusteen perusteella Nurmijärvi tulee olemaan vuonna 2020 lähes yhtä suuri kunta kuin Hyvinkää. Tuusulan ja Nurmijärven voimakas väestönkasvu aiheuttaakin kunnille merkittävän haasteen peruspalveluiden järjestämisessä ja tämä on kirjattukin merkittäväksi haasteeksi sekä Tuusulan sosiaalitoimen strategiassa 2006 (2005) että Nurmijärven kunnan strategiassa 2015 (2005).

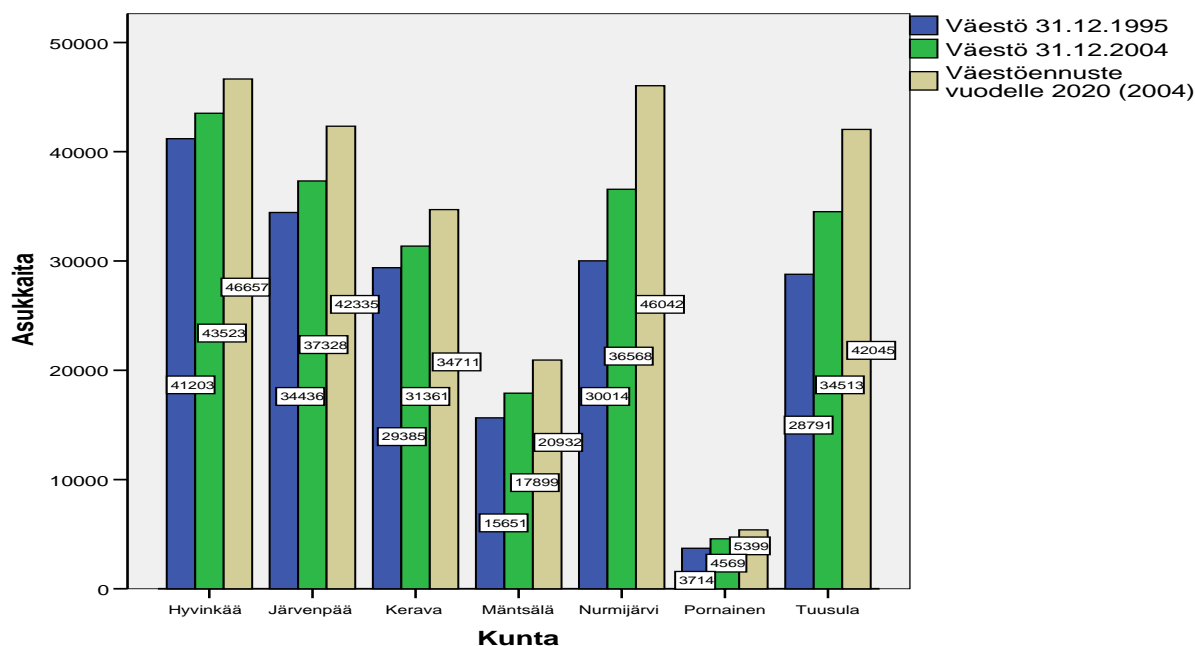
Keski-Uudellamaalla myös seudun sisäinen muuttoliike on suurta (Siltaniemi ym. 2005, 53). Joidenkin kuntien nettomuuttoluvut saattavat siis kasvaa ja toisten laskea myös sen vuoksi, että asukkaat muuttavat yhdestä Keski-Uudenmaan kunnasta toiseen.

⁶⁶ Nurmijärvi 17 asukasta 1000 kohti ja Tuusula 18,4 asukasta 1000 kohti. Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 9,4/1000 asukasta ja keskihajonta 7,1. Uusimaa 6,1/1000 asukasta.

⁶⁷ Pornainen 19,3 asukasta 1000 kohti ja Mäntsälä 15,5 asukasta 1000 kohti. Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 7,9/1000 asukasta ja keskihajonta 7,5. Uusimaa 1,4/1000 asukasta.

⁶⁸ Vuonna 2000 Hyvinkää 3,4, Järvenpää 6 ja Kerava -0,9/1000 asukasta. Vuonna 2004 Hyvinkää 4,5, Järvenpää -1,9 ja Kerava 1,3/1000 asukasta. Keski-Uudenmaan keskiarvo 2000 9,4 ja 2004 7,9/1000 asukasta.

Kuvio 37. Keski-Uudenmaan väestö 1995, 2004 ja väestöennuste vuodelle 2020

Keski-Uudellamaalla paljon lapsia ja vähän ikääntyneitä

0-6-vuotiaiden lasten osuus väestöstä on Keski-Uudellamaalla tasaisesti laskenut vuosina 1995–2004, kuten koko Uudellamaalla ja koko maassa. **7-15-vuotiaiden** osuus sitä vastoin on jonkin verran lisääntynyt, kuten myös koko Uudellamaalla, kun koko maassa se taas on aavistuksen laskenut. 0-6-vuotiaiden osuus oli Keski-Uudellamaalla vuonna 2004 pari prosenttiyksikköä ja 7-15-vuotiaita noin kolme prosenttiyksikköä suurempi kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Näissä molemmissa ikäryhmissä keskihajonta Keski-Uudenmaan kuntien välillä on kasvanut. Molempien ikäryhmien osuus väestöstä on Keski-Uudenmaan kunnista selkeästi suurin Pornaisissa ja pienin Hyvinkäällä, Keravalla ja Järvenpäässä. 0-6-vuotiaiden osuus väestöstä on Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla myös vähentynyt enemmän kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa⁶⁹. 7-15-vuotiaiden osuus taas on kasvanut hieman muita enemmän Nurmijärvellä, Tuusulassa ja Pornaisissa. Tosin kaikissa kunnissa muutokset tämän ikäryhmän kohdalla ovat melko pieniä⁷⁰. (ks. kuvio 38.)

Työkäisen väestön, eli 16–24-vuotiaiden ja etenkin 25–64-vuotiaiden, prosentuaalisessa määrässä ei Keski-Uudellamaalla ole tapahtunut suuria muutoksia. Myös koko Uudellamaalla ja koko maassa työkäisten osuus on pysynyt melko tasaisena. **16–24-vuotiaiden** osuus väestöstä on Keski-Uudellamaalla hieman laskenut, **25–64-vuotiaiden** osuus taas aivan aavistuksen verran noussut. 16–24-vuotiaiden osuus väestöstä oli Keski-Uudellamaalla vuonna 2004 noin puolitoista prosenttiyksikköä pienempi kuin Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. 25–64-vuotiaiden osuus taas oli vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla noin pari prosenttiyksikköä koko Uuttamaata pienempi, mutta puolisentoista prosenttiyksikköä koko maata suurempi. 16–24-vuotiaiden osalta kuntien

⁶⁹ Vuodesta 1995 vuoteen 2004 Hyvinkäällä 1,6 % -yksikköä, Järvenpäässä 3 % -yksikköä ja Keravalla 2,4 % -yksikköä, kun Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 1,4 % -yksikköä.

⁷⁰ Vuodesta 1995 vuoteen 2004 Nurmijärvellä 1,8 % -yksikköä, Tuusulassa 1,3 % -yksikköä ja Pornaisissa 1,5 % -yksikköä, kun Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 0,8 % -yksikköä.

keskihajonta on aavistuksen verran lisääntynyt. Eniten 16–24-vuotiaita on Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla. Näistä Järvenpää ja Kerava saavuttivat vuosina 2000 ja 2004 koko maan ja Uudenmaan arvot, muiden kuntien jäädessä niiden alapuolelle. Mäntsälässä, Nurmijärvellä, Pornaisissa ja Tuusulassa 16–24-vuotiaiden osuus väestöstä oli vuonna 2004 keskenään lähes täysin samansuuruinen. Eniten muutosta 16–24-vuotiaiden osuudessa on tapahtunut Tuusulassa, jossa tämänikäisten osuus väestöstä väheni vuodesta 1995 vuoteen 2004 1,8 prosenttiyksikköä⁷¹. 25–64-vuotiaiden osuus on pienin Pornaisissa ja melko pieni myös Mäntsälässä. Suurin heidän osuutensa on Keravalla, Järvenpäässä ja Tuusulassa. Kerava ylitti ainoana Keski-Uudenmaan kuntana vuonna 2004 koko Uudenmaan arvon 25–64-vuotiaiden prosentuaalisessa määrässä. (ks. kuvio 38.)

Eläkeikäisten, 65–74-vuotiaiden sekä 75 vuotta täyttäneiden, osuus väestöstä on Keski-Uudellamaalla kasvanut noin puolella prosenttiyksiköllä ajalla 1995–2004. Vuonna 2004 **65–74-vuotiaiden** osuus väestöstä oli Keski-Uudellamaalla vajaa puoli prosenttiyksikköä pienempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, ja yli kaksi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko maassa. **75 vuotta** täyttäneiden osuus oli vuonna 2004 lähes prosenttiyksikön pienempi kuin koko Uudellamaalla ja lähes kolme prosenttiyksikköä pienempi kuin koko maassa. Mäntsälässä, ja etenkin Hyvinkäällä on sekä 65–74-vuotiaita että 75 vuotta täyttäneitä Keski-Uudenmaan kunnista prosentuaalisesti eniten. Ne ylivät ainoana Keski-Uudenmaan kuntina vuosina 1995–2004 koko Uudenmaan keskimääräisiin arvoihin. Lisäksi Hyvinkäällä 75 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä on kasvanut eniten kaikista Keski-Uudenmaan kunnista⁷². 65–74-vuotiaiden osuus taas on Hyvinkäällä pysynyt melko tasaisena. Vuonna 2004 prosentuaalisesti vähiten 65–74-vuotiaita oli Pornaisissa ja 75 vuotta täyttäneitä Nurmijärvellä ja Tuusulassa. Pornainen poikkeaa muista kunnista siinä, että molempien eläkeikäisten ikäryhmien osuus väestöstä on ollut lievästi vähenevä, kun muissa kunnissa se taas on noussut tai pysynyt samana⁷³. (ks. kuvio 38.)

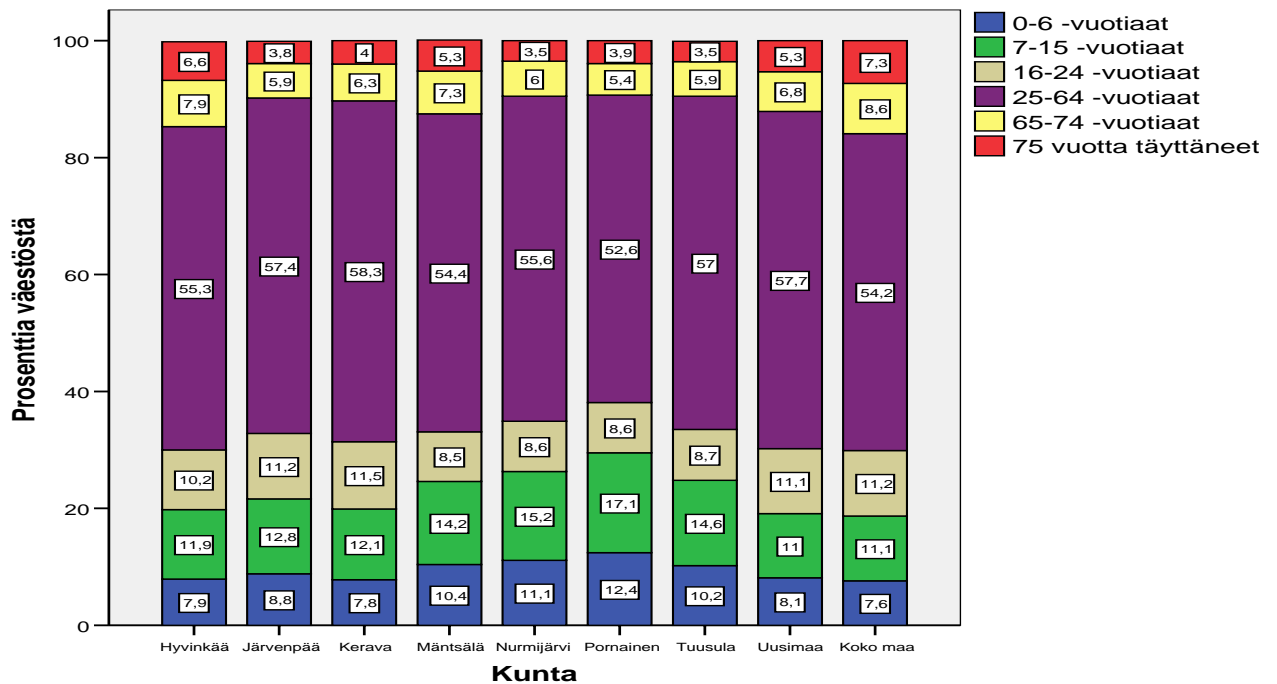
Pornainen, Nurmijärvi, Tuusula ja Mäntsälä ovat siis Keski-Uudenmaan kunnista lapsirikkaimpia. Keravalla ja Järvenpäässä taas työikäisten osuus väestöstä on suuri. Melko suuri se on myös Tuusulassa. Hyvinkäällä ja Mäntsälässä taas on suhteellisen suuri vanhusväestö.

Kuvio 38. Eri ikäryhmien prosenttiosuus väestöstä vuonna 2004

⁷¹ Keski-Uudellamaalla osuus väheni keskimäärin vain 0,7 % -yksikköä.

⁷² Vuodesta 1995 vuoteen 2004 1,5 % -yksikköä kun Keski-Uudellamaalla keskimäärin 0,5 % -yksikköä.

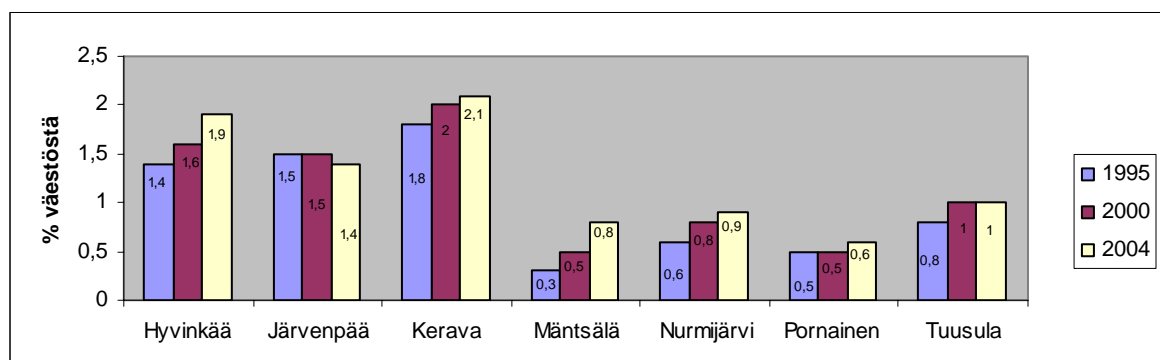
⁷³ Molempien ikäryhmien osuus väestöstä väheni Pornaisissa 0,6 % -yksikköä, kun Keski-Uudellamaalla keskimäärin 65–74-vuotiaiden osuus kasvoi 0,6 ja 75 vuotta täyttäneiden 0,5 % -yksikköä.

Maahanmuuttajien määrä lisääntynyt Järvenpäästä lukuun ottamatta

Ulkomaan kansalaisten prosentiosuus (kuviot 39) väestöstä on kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa ollut vuosina 1995–2004 huomattavasti koko Uuttamaata alhaisempi. Hyvinkäällä ja Keravalla ulkomaan kansalaisia on ollut prosentuaalisesti melko saman verran kuin koko maassa, muissa kunnissa taas tätä vähemmän⁷⁴. Ulkomaalaisten osuus väestöstä on kaikkina vuosina ollut suurin Keravalla, pienin taas Pornaisissa ja Mäntsälässä. Järvenpäästä lukuun ottamatta ulkomaan kansalaisten *prosenttiosuus* on Keski-Uudellamaalla noussut tai pysytellyt melko tasaisena. Järvenpäässä heidän osuutensa laski vähän vuosien 2000–2004 välillä. Muissa Keski-Uudenmaan kunnissa heidän *absoluuttinen lukumääränsä* on noussut vuosina 1995–2004⁷⁵, mutta Järvenpäässä se on pysynyt melko tasaisena koko aikavälin.

Kuvio 39. Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

⁷⁴ Ulkomaan kansalaisia oli koko Uudellamaalla 1995 2,8 % ja 2004 3,9 % väestöstä. Koko maassa heitä oli 1995 1,3 % ja 2004 2,1 % väestöstä.

⁷⁵ Mutta prosenttiosuus väestöstä on silti saattanut pysyä melko samana jos väestönkasvu on ollut voimakasta suhteessa ulkomaalaisten määrän kasvuun.

2.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo

Keski-Uudenmaan kuntien talous vakaa

Keski-Uusimaa näyttäytyy taloudellisesti melko vakaana seutuna, jossa kuntien menot on sopeutettu niiden tuloihin. Palvelut on suurelta osin pystytty rahoittamaan ilman ulkopuolista lainaa, ja kuntatalous on vielä tämän jälkeen jäänyt tilastojen valossa ylijäämäiseksi.

Tuloveroprosentti on Keski-Uudellamaalla noussut hieman enemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa vuosina 1995-2004⁷⁶. Vuonna 2004 se oli Keski-Uudellamaalla jonkin verran koko Uttamaata korkeampi⁷⁷. **Verotettavia tuloja** asukasta kohden on Keski-Uudellamaalla koko tarkastelujakson ollut vähemmän kuin koko Uudellamaalla mutta jonkin verran enemmän kuin koko maassa⁷⁸. Myös **verotuloja** asukasta kohden on kaikkina tarkasteluvuosina ollut koko Uttamaata vähemmän, mutta melko saman verran kuin koko maassa⁷⁹.

Mäntsälässä ja Pornaisissa *tuloveroprosentti* on ollut kaikkina vuosina korkeampi kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Pornaisten tuloveroprosentti ei kuitenkaan poikkea yhtä paljon vuonna 2004 vastaavan kokoisten kuntien tuloveroprosentista kuin Mäntsälän. Vaikka tuloveroprosentti on Mäntsälässä ja Pornaisissa korkea, niissä on kuitenkin ollut vuosina 1995–2004 huomattavasti muita kuntia vähemmän *verotettavia tuloja* asukasta kohden, joten myös *verotulojen* määrä asukasta kohden on ollut selvästi alhaisempi kuin muissa kunnissa⁸⁰. *Verotettavia tuloja* asukasta kohti on Mäntsälää lukuun ottamatta kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa ollut koko tarkastelujakson enemmän kuin vastaavan kokoisissa kunnissa muualla maassa⁸¹. Mäntsälässä niitä on ollut kaikkina vuosina jotakuinkin saman verran kuin vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin. Myös *verotuloja* asukasta kohden on Mäntsälässä vuosina 2000 ja 2004, ja Pornaisissa vuonna 2000 ollut vähemmän kuin vastaavan kokoisissa kunnissa. Muissa Keski-Uudenmaan kunnissa verotuloja asukasta kohden taas on ollut enemmän kuin vastaavan kokoisissa kunnissa muualla maassa. Pornaisissa ja Mäntsälässä työikäisen väestön osuus koko väestöstä onkin melko pieni, joten tulonhankkijoitakaan ei ole paljon suhteessa koko väestöön. Pornaisissa on suhteellisen suuri lapsiväestö, Mäntsälässä taas suhteellisen suuri vanhusväestö (tosin myös lapsiväestön osuus on Mäntsälässä melko suuri).

Keravalla *tuloveroprosentti* on koko tarkastelujakson ollut huomattavasti muita Keski-Uudenmaan kuntia ja vastaavan kokoisia kuntia alhaisempi. Siellä *verotettavia tuloja* asukasta kohden on ollut kaikkina tarkasteluvuosina aavistuksen verran muita kuntia enemmän. *Verotulojen* määrä asukasta kohden oli vuonna 2000 korkein, ja vuonna 2004 jaetulla korkeimmalla sijalla Järvenpään kanssa. Myös Tuusulan *tuloveroprosentti* on vuosina 2000 ja 2004 ollut melko alhainen suhteessa muihin Keski-Uudenmaan kuntiin ja vastaavan kokoiisiin kuntiin.

Taulukko 10. Tuloveroprosentti vuosina 2000 ja 2004 Keski-Uudenmaan kunnissa ja vastaavan kokoisissa kunnissa

Kunta	Hyvinkää	Järvenpää	Kerava	Mäntsälä	Nurmijärvi	Pornainen	Tuusula
-------	----------	-----------	--------	----------	------------	-----------	---------

⁷⁶ Vuodesta 1995 vuoteen 2004 Keski-Uudellamaalla 1,4 % -yksikköä, koko Uudellamaalla 0,5 % -yksikköä ja koko maassa 0,6 % -yksikköä.

⁷⁷ Keski-Uusimaa 18,2, koko Uusimaa 17,7 ja koko maa 18,1.

⁷⁸ Vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla 13 707 €/asukas, Uudellamaalla 16 122 €/asukas ja koko maassa 12 684 €/asukas.

⁷⁹ Vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla 2638 €/asukas, Uudellamaalla 3250 €/asukas ja koko maassa 2613 €/asukas.

⁸⁰ Vuonna 2004 Verotettavia tuloja oli Mäntsälässä 11 564 €/asukas ja Pornaisissa 11 225 €/asukas kun Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 13 707 €/asukas ja keskihajonta 1651. Verotuloja Mäntsälässä oli vuonna 2004 2283 €/asukas ja Pornaisissa 2109 €/asukas kun Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 2638 ja keskihajonta 313.

⁸¹ Vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla keskimäärin 13 707 ja vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin 12 220 €/asukas.

Vuosi	2000 2004	2000 2004	2000 2004	2000 2004	2000 2004	2000 2004	2000 2004
Tulovero % vastaavan kokoisissa kunnissa	17,5 18,0	17,17 18,25	16,5 17,5	18,25 18,75	17,75 18,25	18,0 18,75	17,25 17,75
	17,88	17,81	17,81	17,99	17,81	18,22	17,81
	18,3	18,24	18,24	18,30	18,24	18,57	18,24

Toimintakulut, kuten myös **toimintatuotot** asukasta kohden ovat Keski-Uudellamaalla olleet koko tarkastelujakson selvästi Uuttamaata ja koko maata alhaisemmat (taulukko 10). Asukaskohtainen **Toimintakate** on ollut koko tarkastelujakson jonkin verran koko maata ja Uuttamaata parempi. Alhaisimmat *toimintakulut* ja *toimintatuotot* asukasta kohden ovat kaikkina vuosina olleet Pornaisissa. Myös sen *toimintakate* oli vuonna 2004 aavistuksen verran muita parempi. *Toimintakulut* asukasta kohden ovat kaikkina tarkasteluvuosina olleet korkeimmat Hyvinkäällä. Myös sen *toimintakate* asukasta kohden oli vuonna 2004 muita Keski-Uudenmaan kuntia, Uuttamaata ja koko maata heikompi. Kuitenkin myös asukaskohtaiset *toimintatuotot* olivat Hyvinkäällä vuonna 2004 Keravan jälkeen Keski-Uudenmaan kunnista toiseksi suurimmat.

Toimintakulut asukasta kohden ovat olleet kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa koko tarkastelujakson alhaisemmat kuin vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin. Etenkin Pornaisissa ne ovat olleet selvästi vastaavan kokoisia kuntia alhaisemmat. *Toimintatuotot* asukasta kohden ovat muissa Keski-Uudenmaan kunnissa olleet koko tarkastelujakson alhaisemmat kuin vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin, mutta Keravalla ne olivat vuosina 2000 ja 2004 hiukkasen vastaavan kokoisia kuntia korkeammat. Pornaisissa, ja etenkin Hyvinkäällä toimintatuotot ovat kaikkina tarkasteluvuosina olleet vastaavan kokoisia kuntia reilusti alhaisemmat. *Toimintakate* asukasta kohden on Keski-Uudenmaan kunnissa Hyvinkäätä lukuun ottamatta ollut koko tarkastelujakson parempi kuin vastaavan kokoisissa kunnissa. Hyvinkäällä se oli vuosina 2000 ja 2004 hieman vastaavan kokoisia kuntia heikompi. Vuonna 2004 etenkin Pornaisen toimintakate oli hyvä suhteessa vastaavan kokosiin kuntiin.

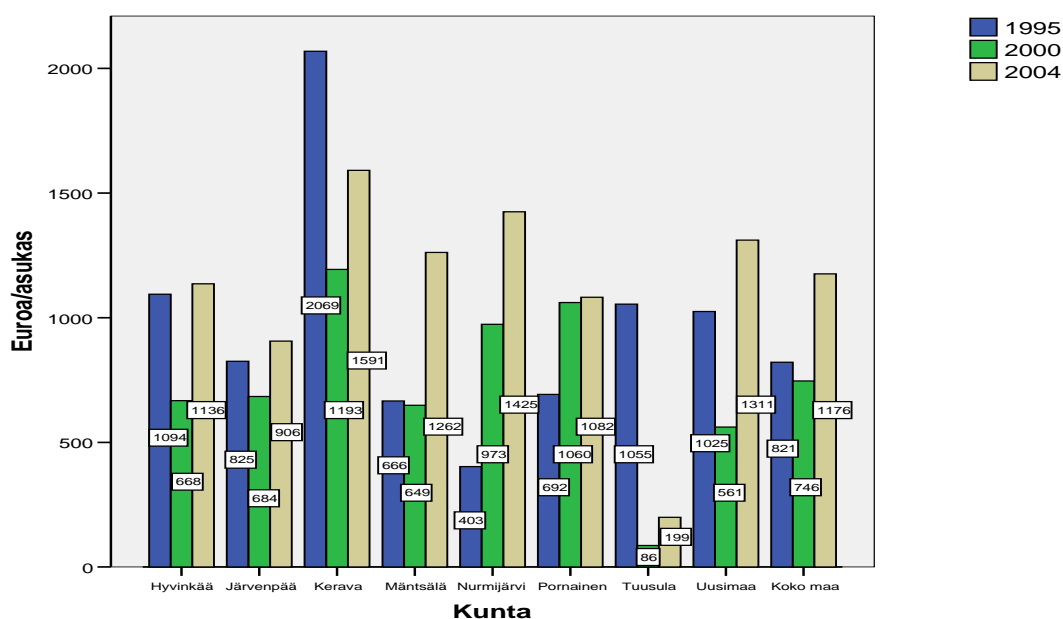
Taulukko 11. Toimintakulut, toimintatuotot ja toimintakate €/asukas vuonna 2004 Keski-Uudenmaan kunnissa ja vastaavan kokoisissa kunnissa

Kunta	Toimintakulut €/asukas 2004		Toimintatuotot €/asukas 2004		Toimintakate €/asukas 2004	
	Kunnissa	Vast. kok.	Kunnissa	Vast. kok.	Kunnissa	Vast. kok.
Hyvinkää	4193	4594	769	1163	-3424	-3359
Järvenpää	3759	4091	622	804	-3127	-3270
Kerava	3810	4091	847	804	-2962	-3270
Mäntsälä	3584	4135	529	763	-3051	-3364
Nurmijärvi	3634	4091	598	804	-3036	-3270
Pornainen	3395	4389	472	796	-2923	-3592
Tuusula	3756	4091	587	804	-3169	-3270
Keski-Uusimaa	3733	-	632	-	-3099	-
Uusimaa	4740	-	1442	-	-3153	-
koko maa	4521	-	1104	-	-3339	-

Lainakanta asukasta kohden oli Keski-Uudellamaalla vuosina 1995 ja 2004 alhaisempi kuin koko Uudellamaalla (kuviot 40). Vuonna 2000 lainakanta oli koko Uuttamaata korkeampi. Vuosina 1995 ja 2000 se oli samoilla tienoilla koko maan arvojen kanssa, mutta vuonna 2004 jonkin verran alhaisempi. Lainakanta on kaikkina tarkasteluvuosina ollut Keravalla muita Keski-Uudenmaan kuntia, koko maata ja koko Uuttamaata korkeampi. Etenkin vuonna 1995 ero muihin Keski-Uudenmaan kuntiin oli huomattava.

Tuusulassa lainakanta taas oli vuosina 2000 ja 2004 alhaisempi kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Lainakannan suuruus asukasta kohden verrattuna vastaavan kokoisiin kuntiin vaihtelee Keski-Uudellamaalla. Tuusulassa se oli vuosina 2000 ja 2004 selkeästi vastaavan kokoisia kuntia alhaisempi, Keravalla taas etenkin vuonna 1995 huomattavasti vastaavan kokoisia kuntia korkeampi. Keravan kaupunkistrategiassa 2012 (2006) onkin yhdeksi tavoitteeksi asetettu lainakannan kasvun pysäyttäminen.

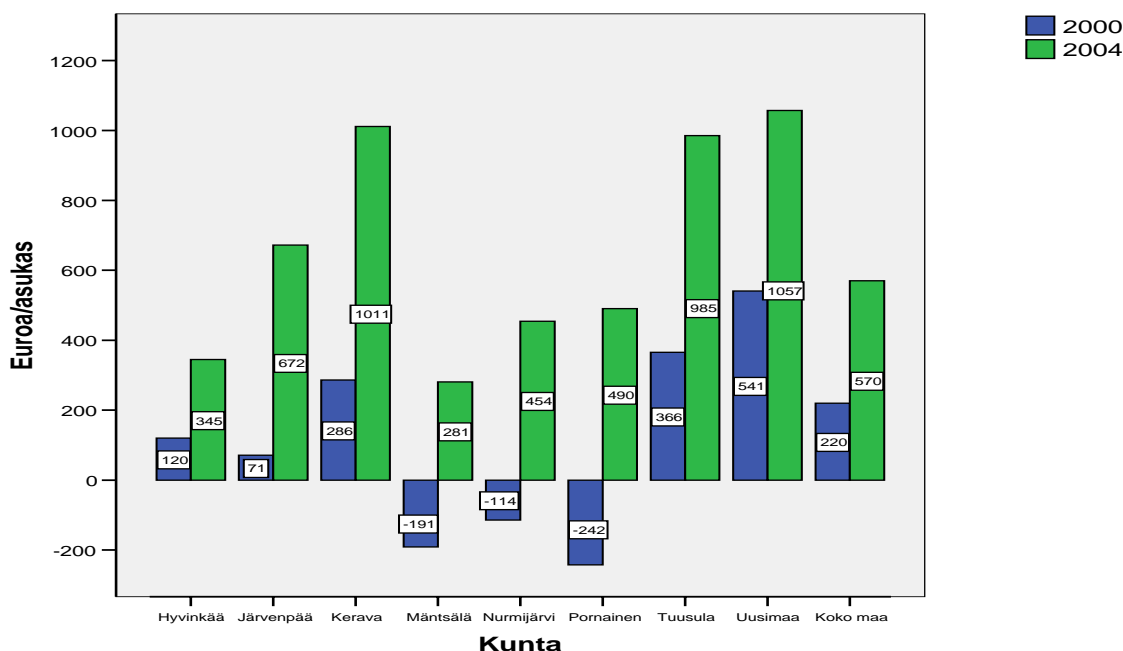
Kuvio 40. Lainakanta euroa/asukas

Keski-Uudellamaalla **talouden ylijäämä** (kuvio 41) asukasta kohden oli molempina tarkastelu vuosina⁸² vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Vuonna 2000 talouden ylijäämä oli myös vähemmän kuin koko maassa, mutta vuonna 2004 taas hieman koko maata enemmän. Vuonna 2004 yhdenkään Keski-Uudenmaan kunnan talous ei ollut alijäämäinen. Vuonna 2000 talouden alijäämä oli Mäntsälällä, Nurmijärvellä ja Pornaisilla. Muiden Keski-Uudenmaan kuntien talouden ylijäämä oli molempina tarkastelu vuosina koko Uttamaata alemmalla tasolla, mutta Keravan ja Tuusulan arvot ovat lähellä koko Uudenmaan arvoja.

Kuvio 41. Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas

⁸² Vuoden 1995 tiedot puuttuvat.

Keravalla menee siis taloudellisesti hyvin, mutta toisaalta myös ulkopuolista lainaa on jouduttu ottamaan paljon verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan. Myös Tuusulan ja Järvenpään taloudellinen tilanne näyttää hyvältä. Tuusulassa lisäksi ulkopuolisen lainan määrä on onnistuttu vähentämään 2000-luvulla huomattavan alhaiseksi. Myös Järvenpäässä lainakanta on 2000-luvulla ollut tasaisen alhainen verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan. Pornaisissa lainakanta on onnistuttu pitämään 2000-luvulla tasaisena, Mäntsälässä taas ulkopuolisen lainan määrä kohosi melko huomattavasti vuosien 2000 ja 2004 välillä⁸³.

Mäntsälän ja Pornaisen kuntataloutta saattaa osaltaan selittää se, että niissä maa- ja metsätaloudella on suurempi osuus elinkeinorakenteessa ja palveluilla pienempi kuin muuhun Keski-Uuteenmaahan verrattuna pieni. Mäntsälä ja Pornainen ovat elinkeinorakenteeltaan myös maa- ja metsätaloustaloustalvaisempia kuin koko maa keskimäärin.⁸⁴ (Siltaniemi ym. 2005, 98, 244.)

Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset Keski-Uudellamaalla alhaiset

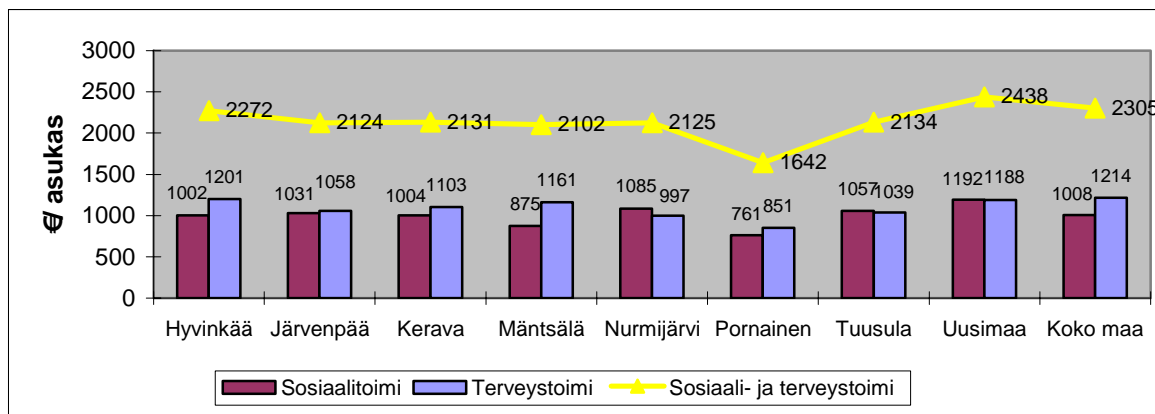
Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset (kuvio 42) ovat Keski-Uudellamaalla nousseet vuosina 1995–2004, mutta ovat olleet alhaisemmat kuin koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin. Pelkän **terveystoimen** asukaskohtaiset nettokustannukset ylittivät kuitenkin Hyvinkäällä hieman Uudenmaan arvot vuonna 2004. Pelkän **sosiaalitoimen** nettokustannukset ylittivät samana vuonna koko maan arvot Tuusulassa, Nurmijärvellä ja Järvenpäässä. **Sosiaali- ja terveystoimen** nettokustannukset asukasta kohden ovat Pornaisissa olleet kaikkina tarkastelu vuosina muita Keski-Uudenmaan kuntia alhaisemmat. Muissa kunnissa yhteenlasketut nettokustannukset asukasta kohden olivat vuonna 2004 keskenään yhtä suuret, mutta Hyvinkään kustannukset olivat hieman muita korkeammat. Hyvinkäällä terveystoimen nettokustannukset ovat koko tarkastelujakson olleet melko paljon sosiaalitoimen nettokustannuksia korkeammat, ja korkeimmat Keski-

⁸³ Jotain kuntien varojen riittävydestä palveluntuotantoon kertoo kaikesta myös se, että Siltaniemen ym. (2005, 148) tekemässä kyselyssä Keravalla ja Järvenpäässä julkiset palvelut koettiin muita Kuuma-kuntia useammin hyväksi, Pornaisissa taas muita useammin huonoiksi.

⁸⁴ Vuonna 2003 maa- ja metsätalouden osuus elinkeinorakenteesta Mäntsälässä 5,0 %, Pornaisissa 5,2 %, koko Uudellamaalla 0,6 % ja koko maassa 4,2 %. Työpaikoista maa- ja metsätaloudessa vuonna 2003 Mäntsälässä 7,6 %, Pornaisissa 11,8 %, koko Uudellamaalla 0,6 % ja koko maassa 4,2 %.

Uudenmaan kunnista⁸⁵. Mäntsälässä tilanne oli samansuuntainen vuonna 2004; terveystoimen nettokustannukset olivat korkeimmat Hyvinkään jälkeen, mutta sosiaalitoimen kustannukset selvästi muita kuntia paitsi Pornaista alhaisemmat. Nurmijärvellä ja Tuusulassa puolestaan sosiaalitoimen nettokustannukset olivat vuonna 2004 Keski-Uudenmaan kunnista korkeimmat, mutta terveystoimen kustannukset keskiarvon alapuolella.

Kuvio 42. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset €/asukas vuonna 2004

Keravalla vähän elätettäviä suhteessa työssäkäyviin

Demografinen⁸⁶ ja taloudellinen huoltosuhde (elatussuhde)⁸⁷ ilmaisevat, kuinka paljon elätettävää väestöä on suhteessa työssäkäyvään väestöön. Keski-Uudellamaalla on kaikkina tarkasteluvuosina ollut elätettäviä lapsia, vanhuksia, työvoiman ulkopuolella olevia tai työttömiä enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Kaiken kaikkiaan elätettävien (sisältäen työvoiman ulkopuoliset ja työttömät) osuus laski kaikissa kunnissa saman verran vuodesta 1995 vuoteen 2000, jäaden vuonna 2003 melko samalle tasolle kuin vuonna 2000. Ikään perustuva huollettavien osuus (lapsi- ja vanhusväestö) sen sijaan on joissain kunnissa noussut, toisissa taas laskenut.

Keski-Uudenmaan keskimääräisistä luvuista poikkeavat Järvenpää, ja etenkin Kerava, joissa elätettävän väestön osuus on alhainen. Niissä elätettävää väestöä oli myös koko Uuttamaata vähemmän vuosina 2003 ja 2004⁸⁸. Työikäisiä, 16–64-vuotiaita⁸⁹ onkin eniten Keravalla ja Järvenpäässä. Muita vähemmän työikäisiä taas on Pornaisissa ja Mäntsälässä. Niissä myös elätettäviä on muuta Keski-Uuttamaata enemmän. Pornaisten ja Mäntsälän väestörakenne on kuitenkin erilainen, Pornaisissa on suuri lapsiväestö, Mäntsälässä taas suuri vanhusväestö. Työvoiman ulkopuoliset ja työttömät mukaan laskettuina elätettäviä on kaikkina tarkasteluvuosina ollut paljon myös Hyvinkäällä, mutta väestön ikärakenteeseen perustuva elatussuhde on siellä Keski-Uudenmaan keskiarvon tienoilla. Hyvinkäällä korkea työttömyys nostaa elatussuhdetta, joskin myös vanhusväestöä on siellä paljon.

⁸⁵ Erot sosiaali- ja terveystoimen nettokustannuksissa saattavat johtua myös siitä, että samoja palveluja sijoitetaan joissain kunnissa sosiaalitoimen, toisissa taas terveystoimen alaisuuteen.

⁸⁸ Keravalla taloudellinen huoltosuhde (eli elatussuhde) oli koko Suomen edullisin vuonna 2004. Myös Järvenpää ja Nurmijärvi pärjäsivät vertailussa hyvin: Järvenpää sijoittui viidenneksi ja Nurmijärvi yhdeksänneksi. (Lähde: Tilastokeskus, http://www.stat.fi/til/tyokay/2004/tyokay_2004_2006-07-06_tie_002.html, viitattu 10.8.2006.)

⁸⁹ Virallisesti työikäisiin lasketaan 15–64-vuotiaat, mutta käytettävissä tilastoissa ikäryhmät oli jaoteltu 16–24-vuotiaisiin ja 25–64-vuotiaisiin.

Taulukko 12. Demografinen huoltosuhde 2000 ja 2004 sekä elatussuhde (taloudellinen huoltosuhde) 2000 ja 2003

Kunta	Huoltosuhde, demografinen			Elatussuhde		
	2000	2004	1995	1995	2000	
Hyvinkää	48,1	48,6	49,7	150,4	117,1	118,4
Järvenpää	45,1	43,2	42,8	134,6	99,1	98,8
Kerava	41,7	40,3	40,6	125,6	90,1	92,6
Mäntsälä	54,4	54,2	55,8	155,8	118,7	116,7
Nurmijärvi	47,8	49,4	52,4	130	103,6	103,6
Pornainen	60,4	59,7	58,8	151,3	121,4	120,2
Tuusula	45,5	46,5	49	134,5	98,9	103,6
Keski-	49	48,8	49,9	140,3	107	107,7
Uusimaa	43,2	42,5	42,9	132,5	99,6	103,6
Uusimaa	49	49,4	50	165,4	133	133,1
koko maa						

Väestön keskimääräinen koulutustaso koko Uttamaata alhaisempi

Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden prosenttiosuus 15 vuotta täyttäneestä väestöstä oli vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla jonkin verran pienempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, mutta suunnilleen samankokoinen kuin koko maassa (taulukko 12). **Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden** osuus oli hieman koko Uttamaata korkeampi, mutta koko maata alhaisempi. **Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita** taas oli vuonna 2004 melko selvästi vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, mutta hiukan enemmän kuin koko maassa. Väestön koulutustasoindeksi on Keski-Uudellamaalla koko Uttamaata alhaisempi, mutta aavistuksen koko maata korkeampi. Väestö on siis Keski-Uudellamaalla keskimäärin alhaisemmin koulutettua kuin Uudellamaalla, mutta jotakuinkin yhtä korkeasti koulutettua kuin koko maassa.

Taulukko 13. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneet, % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä ja väestön koulutustasomittain 2004

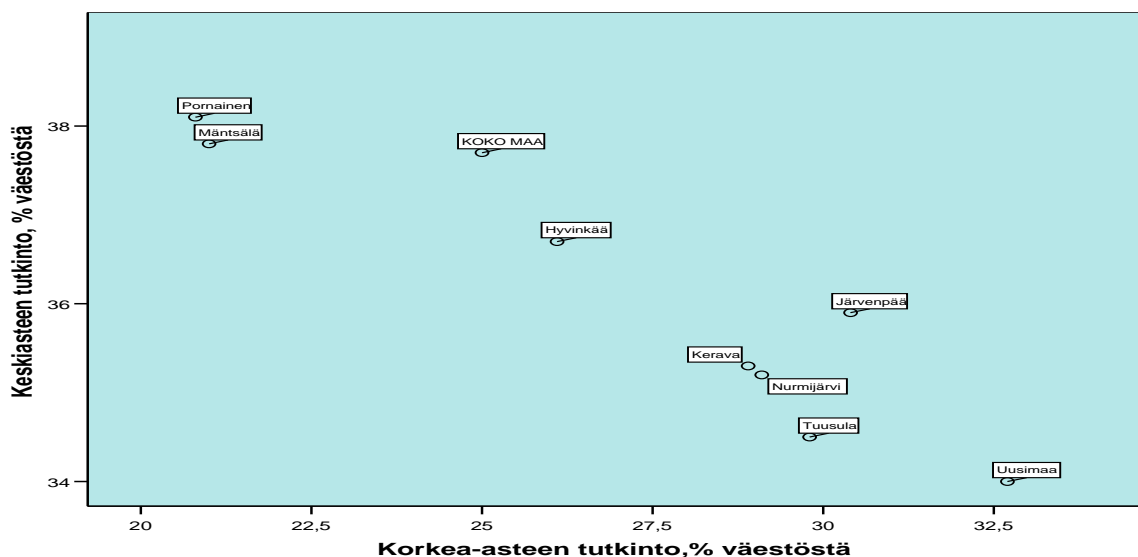
Kunta	Peruskoulun jälk. tutkinnon suorittaneet %	Keskiasteen tutkinnon suorittaneet %	Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet %	Väestön koulutus- tasoindeksi
Hyvinkää	62,8	36,7	26,1	297
Järvenpää	66,3	35,9	30,4	334
Kerava	64,2	35,3	28,9	320
Mäntsälä	58,7	37,8	21	263
Nurmijärvi	64,3	35,2	29,1	322
Pornainen	59	38,1	20,8	270
Tuusula	64,3	34,5	29,8	324
Keski-Uusimaa	62,8	36,2	26,6	304
Uusimaa	66,7	34	32,7	355
koko maa	62,7	37,7	25	300

Koulutustasoindeksi on korkein Järvenpäässä ja korkea myös Keravalla, Tuusulassa ja Nurmijärvellä. Näissä kunnissa se ylittää selvästi koko maan, mutta jää kuitenkin vielä tuntuvasti Uttamaata alhaisemmaksi. Koulutustasoindeksi on matalin Mäntsälässä ja hyvin matala myös Pornaisissa. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden prosenttiosuudet väestöstä olivat vuonna 2004 pienimmät niissä kunnissa, missä koulutustasoindeksi on alhaisin, ja korkeimmat niissä, joissa se on korkein. Tämä merkitsee sitä, että niissä kunnissa, joissa muita suurempi osa väestöstä jättää

peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittamatta, myös väestön yleinen koulutustaso jää alhaiseksi.

Mitä suurempi Keski-Uudenmaan kunnissa on keskiasteen tutkinnon suorittaneiden prosenttiosuus väestöstä, sitä alhaisempi niissä on korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (kuviot 43). Mäntsälässä ja Pornaisissa keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä oli vuonna 2004 suurin, mutta korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus pienin Keski-Uudenmaan kunnista. Keravalla, Nurmijärvellä, Tuusulassa ja Järvenpäässä taas on ollut prosentuaalisesti melko paljon korkea-asteen tutkinnon suorittaneita, mutta melko vähän keskiasteen tutkinnon suorittaneita. Tosin Järvenpäässä myös keskiasteen tutkinnon suorittaneita oli vuonna 2004 hiukan kolmea muuta kuntaa enemmän. Hyvinkää sijoittuu keskivaiheille näissä molemmissa. Uudellamaalla korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä on ollut suuri, mutta keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus pieni Keski-Uuteenmaahan verrattuna.

Kuvio 43. Keskiasteen ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 2004, % väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet ja jäävät nuoret suuri haaste Keski-Uudellemaalle

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus ikäryhmästä on Keski-Uudellamaalla hälyttävän suuri⁹⁰. Vuonna 2003 kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa Hyvinkäätä lukuun ottamatta oli koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita nuoria 1000 vastaavan ikäistä kohden selkeästi enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin

(kuvio 44). Kaikissa kunnissa sekä koko Uudellamaalla heidän osuutensa vastaavan ikäisistä oli vuosina 2000 ja 2003 selvästi suurempi kuin koko maassa.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuus on vuodesta 1995 vuoteen 2000 laskenut Pornaista ja Nurmijärveä lukuun ottamatta kaikissa kunnissa. Vuoteen 2003 mennessä se kuitenkin taas nousi Hyvinkäätä, Järvenpäättä ja Nurmijärveä lukuunottamatta. Mäntsälässä ja Nurmijärvellä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on pysynyt koko ajanjakson tasaisen korkeana. Tuusulassa ja etenkin Pornaisissa se taas nousi huomattavasti vuosien 2000 ja 2003 välillä. Hyvinkää ja Järvenpää ovat ainoat Keski-Uudenmaan kunnat, joissa koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on koko tarkastelujakson vähentynyt. Hyvinkäällä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuus oli vuonna 2003 alhainen verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan.

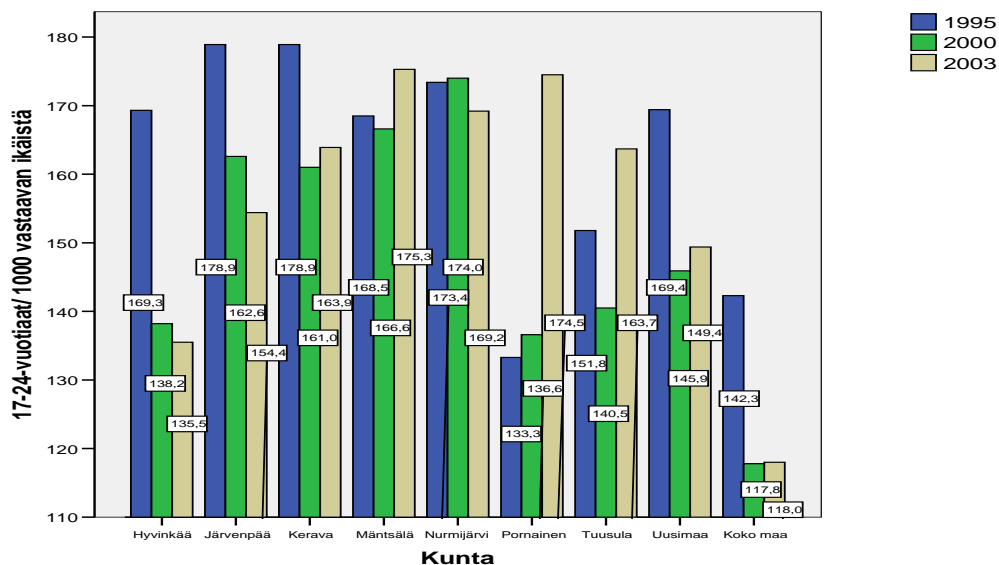
Nuorten koulutuksen ulkopuolelle jääminen näyttäytyy tilastojen valossa suurena ongelmana kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa Hyvinkäätä ja Järvenpäättä lukuun ottamatta. Kuitenkin myös Järvenpään lukemat olivat vielä vuonna 1995 erittäin korkeat, ja melko korkeat yhä vuonna 2003. Laskeva tendenssi osoittaa, että tilanne on jonkin verran parempi. Pornaisissa taas koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus kohosi hälyttävästi vuosien 2000–2003 välillä.

Tilastoissa ikäryhmän suhteutus tuhanteen vastaavan ikäiseen saattaa tuottaa vääristymää, koska pienemmissä kunnissa ei ole tuhatta kyseiseen ikäryhmään kuuluvaa. Keski-Uudenmaan suurimmassa kaupungissa Hyvinkäällä 17–24-vuotiaiden absoluuttinen lukumäärä jäi vuonna 2003 alle 4000:een. Järvenpäässä ja Keravalla heidän absoluuttinen lukumääränsä sijoittui 3000 ja 4000 välille, Nurmijärvellä ja Tuusulassa taas 2000 ja 3000 välille. Mäntsälässä 17–24-vuotiaita oli vuonna 2003 1325 ja Pornaisissa 321. Pornaisissa siis koulutuksen ulkopuolelle jääneiden absoluuttiseksi lukumääräksi vuonna 2003 saadaan 56 henkilöä. Mäntsälässä, jossa tilanne on koko tarkastelujakson ollut vaikea, saadaan vuonna 2003 lukumääräksi 232 henkilöä. Kuntakokoon suhteutettuna myös Mäntsälän ja Pornaisten koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten absoluuttinen lukumäärä tuntuu melko suurelta.

Koulutuksen ulkopuolelle jääminen on usein yhteydessä moniin sosiaalisiin ongelmiin, kuten työttömyyteen, syrjäytymiseen, päihteiden käyttöön ja rikoksiin. Näiden tilastojen tarkastelussa ei ollut kuitenkaan havaittavissa mitään selvää yhteyttä siinä, että niissä kunnissa, missä koulutuksen ulkopuolelle jääneitä on paljon, olisi myös paljon nuorisotyöttömiä tai nuoria toimeentulotuen saajia⁹¹. Kuitenkin Hyvinkäällä, missä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus laski, myös nuorisotyöttömyys väheni vuosien 2000–2004 välillä. Hyvinkää oli Mäntsälän lisäksi ainoa Keski-Uudenmaan kunta, jossa nuorisotyöttömyys väheni tällä aikavälillä. Toisaalta näissä kunnissa nuorisotyöttömyys oli alun alkaen muuta Keski-Uuttamaata korkeampaa. Myöskään sillä, kuinka koulutettua väestö on, ei näyttäisi olevan Keski-Uudellamaalla olevan yhteyttä työttömien määrään. Nuorisotyöttömiä ja nuoria toimeentulotuen saajia on kuitenkin Keski-Uudellamaalla suunnilleen saman verran kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, kun tätä vanhempia työttömiä ja toimeentulotuen saajia on huomattavasti koko Uttamaata vähemmän.

Kuvio 44. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat/ 1000 vastaavanikäistä

⁹¹ Vähäinenkin yhteys oli pikemminkin negatiivinen, eli mitä enemmän kunnassa oli koulutuksen ulkopuolelle jääneitä, sitä vähemmän siellä oli nuorisotyöttömiä tai nuoria toimeentulotuen saajia. Myöskään nuorten päihdeongelmiin ei ollut nähtävissä yhteyttä.

Tuusulalaiset suhteellisen hyvätuloisia

Ansiotuloja saaneiden prosenttiosuus väestöstä oli vuonna 2004 suurin Keski-Uudenmaan kaupungeissa, Hyvinkäällä, Keravalla ja Järvenpäässä. **Pääomatuloja saaneita** oli prosentuaalisesti eniten Keravalla, Järvenpäässä ja Tuusulassa. Pornaisissa näitä molempia oli prosentuaalisesti vähiten. Pornaisten lisäksi Hyvinkäällä pääomatuloja saaneiden prosenttiosuus oli vuonna 2004 pieni, vaikka ansiotuloja saaneiden osalta se piti jaettua kärkisijaa.

Tuusulassa sekä keskimääräiset ansiotulot että keskimääräiset pääomatulot tulonsaajaa kohden olivat vuonna 2004 Keski-Uudenmaan kunnista korkeimmat. Keskimääräiset ansiotulot olivat melko korkeat myös Nurmijärvellä ja Järvenpäässä. Keskimääräiset pääomatulot taas olivat melko korkeat myös Hyvinkäällä, jossa kuitenkin pääomatulonsaajien prosenttiosuus väestöstä oli melko alhainen. Keskimääräiset ansiotulot saajaa kohden olivat alhaisimmat Mäntsälässä⁹², ja melko alhaiset myös Pornaisissa, jossa myös tulonsaajien prosenttiosuus väestöstä oli melko alhainen. Keskimääräiset pääomatulot olivat pienimmät Keravalla, Järvenpäässä ja Pornaisissa.⁹³

Taulukko 14. Tulotaso vuonna 2004

	Ansiotuloja saaneita, % väestöstä	Keskimääräiset ansiotulot vuodessa/ tulonsaaja	Pääomatuloja saaneita, % väestöstä	Keskimääräiset pääomatulot vuodessa/ tulonsaaja
Hyvinkää	79	22 036	34	4 109
Järvenpää	77	24 182	39	2 714
Kerava	79	23 889	40	2 691
Mäntsälä	73	20 520	36	3 683
Nurmijärvi	72	24 467	36	3 379
Pornainen	67	21 437	34	2 944
Tuusula	73	25 178	39	4 161

⁹² Myös Siltaniemen ym. (2005, 106–107) tekemässä kyselyssä kysyttäessä kotitalouden nettotuloja suurimmat kuukausittaiset tulot olivat Tuusulassa ja Nurmijärvellä, pienimmät taas Mäntsälässä. Kuitenkin jos laskuissa otettiin huomioon kotitalouksien henkilömäärä, suurimmat arvot saivat Kerava ja Järvenpää, pienimmät taas Pornainen ja Mäntsälä. Suhteutettuna kotitalouksien velkoihin taas Keravalla ja Järvenpäässä kulutusyksikkökohtaiset tulot olivat hyvät suhteessa velkaisuuteen. Nurmijärvellä ja Tuusulassa sekä tulot että velat olivat suuret. Mäntsälässä taas tulot olivat pienet mutta velat Kuuma-alueen keskimääräistä tasoa. Pornaisissa sen sijaan tulot olivat pienet, mutta velat suuret.

⁹³ Siltaniemen ym. (2005, 110) tekemässä kyselyssä Pornaisissa alimman tuloluokan, pienituloisten kotitalouksien osuus, oli selvästi muita Kuuma-kuntia korkeampi. Ylimmässä tuloluokassa niissä taas oli muita kuntia vähemmän kotitalouksia. Korkeimpien tulojen kotitalouksia oli Tuusulassa ja Keravalla muita Kuuma-kuntia enemmän.

Keski-Uudellamaalla vähän työttömiä mutta nuorisotyöttömyys Uudenmaan keskitasoa

Toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden henkilöiden prosenttiosuus asukkaista on koko tarkastelujakson ollut Keski-Uudellamaalla melko selvästi koko Uttamaata ja koko maata alhaisempi (kuvio 45). Vuonna 2004 ainoastaan Keravalla toimeentulotuen saajien osuus oli suurempi kuin Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Nuorten, **18–24-vuotiaiden toimeentulotuen saajien** osuus vastaavan ikäisistä on kuitenkin Keski-Uudellamaalla kaikkina tarkasteluvuosina ollut melko lähellä koko Uudenmaan keskimääräisiä arvoja, mutta alhaisempi koko maan arvoja. Tätä vanhempien ja *pitkäaikaisesti* toimeentulotukea saaneiden osuus vastaavan ikäisistä taas oli Keski-Uudellamaalla etenkin vuosina 2000 ja 2004 reilusti koko Uttamaata ja koko maata alhaisempi. Keski-Uudenmaan kuntien välinen keskihajonta on pienentynyt vuodesta 1995 vuoteen 2004 kaikissa toimeentulotukea saaneissa ryhmissä⁹⁴.

Myös **työttömien osuus työvoimasta** on Keski-Uudellamaalla ollut koko tarkastelujakson selvästi koko Uttamaata ja koko maata alhaisempi. Ero koko maahan on selvä. Vuosina 2000 ja 2004 ainoastaan Hyvinkäällä työttömien osuus työvoimasta ylitti koko Uudenmaan arvot. **Nuorisotyöttömien** - kuten nuorten toimeentulotuen saajienkin - osalta Keski-Uudenmaan arvot ovat olleet melko lähellä koko Uudenmaan arvoja, mutta **pitkäaikaistyöttömiä** on ollut prosentuaalisesti huomattavasti koko Uttamaata vähemmän. Pitkäaikaistyöttömien osalta ainoastaan Järvenpää ylitti vuonna 2004 täpärästi Uudenmaan arvot, ja nuorisotyöttömien osalta sen tekivät samana vuonna Hyvinkää, Järvenpää ja Mäntsälä.

Toimeentulotukea saaneiden prosentuaalisessa osuudessa Keski-Uudenmaan kunnat jakautuvat vuonna 2004 kahteen ryhmään, joiden ulkopuolelle jää Pornainen⁹⁵, joka pitää matalinta sijaa. Toimeentulotukea saaneiden prosenttiosuus väestöstä on ollut suurin Keravalla, Järvenpäässä ja Hyvinkäällä, ja näitä pienempi Mäntsälässä, Nurmijärvellä ja Tuusulassa. Toimeentulotukea saaneiden prosenttiosuus väestöstä on Järvenpäässä ja Mäntsälässä vähentynyt muita enemmän vuodesta 2000 vuoteen 2004. Hyvinkäällä se taas on pysynyt vuodesta 2000 vuoteen 2004 samana.

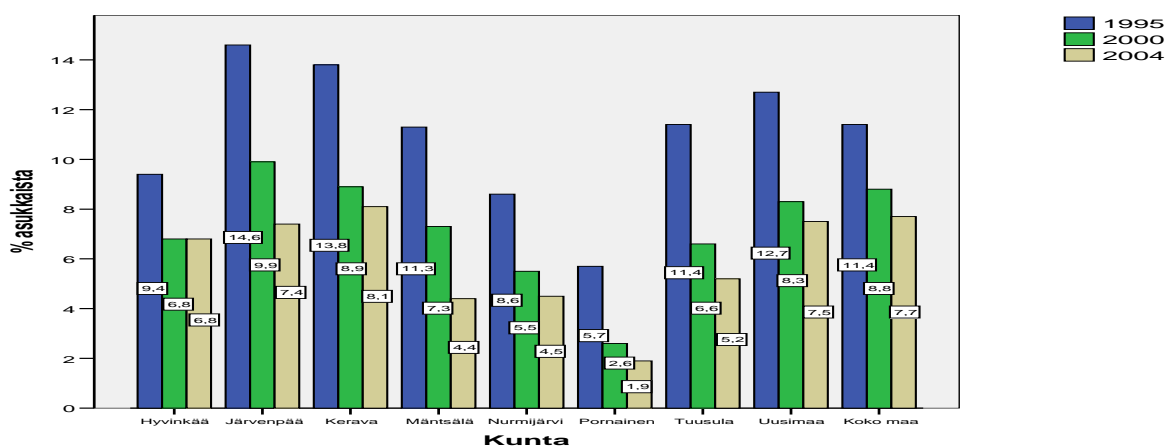
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osalta kunnat muodostavat vuonna 2004 samat ryhmät kuin toimeentulotukea saaneiden osalta. Mitä suurempi on toimeentulotukea saaneiden prosenttiosuus, sitä suurempi on myös sitä *pitkäaikaisesti* saaneiden osuus. Tosin toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden vuosittaisessa kehityksessä on kuntien välillä suuria eroja. Etenkin Mäntsälässä toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden prosentuaalinen määrä on vähentynyt. Hyvinkäällä ja Pornaisissa se taas on pysynyt melko samana, ja Nurmijärvellä ja Tuusulassa vähentynyt ainoastaan hieman. **Toimeentulotuen kustannukset** euroissa asukasta kohden seurailevat toimeentulotukea saavien osuutta väestöstä. Mitä enemmän on toimeentulotuen saajia, sitä korkeammat kustannukset. Tosin Hyvinkäällä kustannukset asukasta kohti ovat koko tarkastelujakson olleet melko paljon Järvenpäättä ja Keravaa alhaisempia⁹⁶, vaikka toimeentulotuen saajien osuus asukkaista oli siellä vuonna 2004 lähes yhtä suuri kuin Järvenpäässä ja Keravallakin.

Kuvio 45. Toimeentulotukea saaneet henkilöt, % asukkaista

⁹⁴ Keskihajonta toimeentulotukea saaneet % asukkaista 1995 3,1 ja 2004 2,1, toimeentulotukea saaneet 18–24-vuotiaat 1995 5,9 ja 2004 4,1, toimeentulotukea saaneet 25–64-vuotiaat % vastaavan ikäisistä 1995 3 ja 2004 1,9, sekä toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat % vastaavan ikäisistä 1995 1,2 ja 2004 0,6.

⁹⁵ Siltaniemen ym. (2005, 117) tutkimuksen mukaan Pornaisissa oli kuitenkin koettu toimeentuloheikennyksiä (työttömyys tai työpaikan menetys, toimeentulon vaikeutuminen sekä ylivelkaantuminen, luottohäiriömerkintä tai vakavat maksuongelmat) hieman muita Kuuma-kuntia useammin.

⁹⁶ Vuonna 2004: Hyvinkää 70 €/asukas, Järvenpää 105 €/asukas ja Kerava 112 €/asukas. Keski-Uudenmaan keskiarvo 66 €/asukas.

Taulukko 15. Toimeentulotukea saaneet ikäryhmittäin, % vastaavan ikäisistä ja toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Kunta	18–24-vuotiaat vastaavan ikäisistä		25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä		Pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Hyvinkää	13,5	15,2	6,4	6,1	1,7	1,8
Järvenpää	16,7	16,6	9,1	6,5	2,7	2,0
Kerava	13,5	15,9	8,0	7,1	2,2	1,9
Mäntsälä	16,4	11,6	7,0	4,0	1,8	0,9
Nurmijärvi	9,0	8,4	5,3	4,4	1,4	1,1
Pornainen	3,2	5,7	2,2	1,4	0,3	0,4
Tuusula	12,1	11,8	6,2	5,0	1,5	1,3
Keski-Uusimaa	12,1	12,2	6,3	4,9	1,7	1,3
Uusimaa	11,6	12,6	8,5	7,1	2,8	2,4
koko maa	16,5	15,6	8,5	7,3	2,4	1,9

Siltaniemen ym. (2005) Kuuma-alueesta tekemän kyselytutkimuksen mukaan Keravalla, Tuusulassa ja Nurmijärvellä oli muita Kuuma-kuntia enemmän kotitalouksia, joilla ei ollut toimeentulovajeita. Pornaisissa ja Mäntsälässä pienimuotoisempaa toimeentulon kapeutumista koettiin muita kuntia enemmän. Järvenpäässä taas toimeentulo-ongelmista kärsiviä kotitalouksia oli muita kuntia enemmän. Myös Keravalla toimeentulovaikeuksista kärsivien osuus oli suurempi kuin Keski-Uudellamaalla keskimäärin.

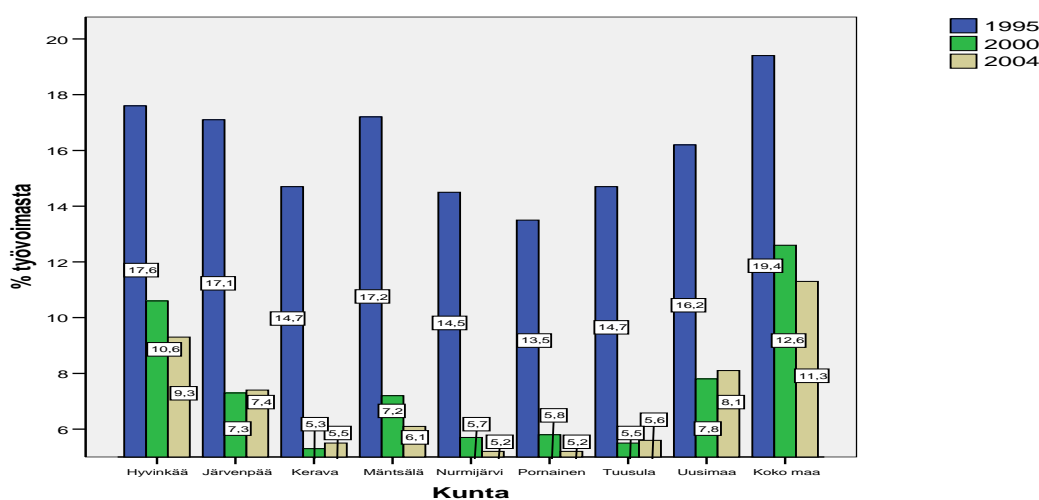
Vaikka Keravalla oli vuonna 2004 prosentuaalisesti eniten toimeentulotuen saajia, työttömien osuus työvoimasta oli alhainen (kuvio 46). Toisenlainen tilanne oli Järvenpäässä, missä toimeentulotukea saaneiden lisäksi myös työttömien osuus oli melko suuri, ja etenkin Hyvinkäällä, missä työttömien osuus työvoimasta oli vuosina 2000 ja 2004 huomattavasti suurempi kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Sama piirre toistuu Keravalla vuonna 2004 toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden ja pitkäaikaistyöttömien osalta. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuus vastaavikäisistä oli Keravalla korkea, mutta pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä pienempi kuin muissa kunnissa. Järvenpäässä ja Hyvinkäällä taas näitä molempia on prosentuaalisesti paljon. Myös nuorisotyöttömiä on Keravalla ollut prosentuaalisesti vähän, mutta toimeentulotukea saaneita 18–24-vuotiaita oli vuonna 2004 Järvenpään jälkeen prosentuaalisesti toiseksi eniten.

Hyvinkäällä nuorisotyöttömien prosentuaalinen määrä on ollut koko tarkastelujakson suurin, mutta Järvenpäässä se sijoittuu melko lähelle Keski-Uudenmaan keskitasoa. Nuorisotyöttömyys kuitenkin väheni Hyvinkäällä yli prosenttiyksikön ja sen lisäksi Mäntsälässä (missä se myös on ollut koko ajanjakson melko korkea) yli kaksi

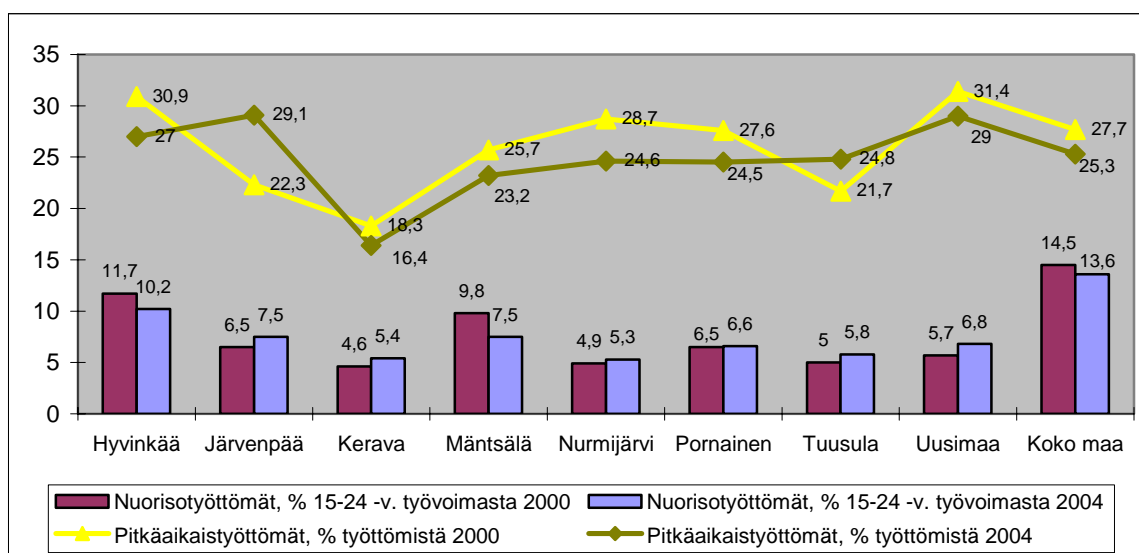
prosenttiyksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2004. Suunta oli päinvastainen kuin muissa kunnissa, joissa nuorisotyöttömyys hieman nousi tällä ajanjaksolla. Järvenpäässä ja Tuusulassa taas pitkäaikaistyöttömien osuus nousi vuosien 2000–2004 välillä, kun muissa kunnissa se aleni. Etenkin Järvenpäässä nousu oli melko suuri.

Nurmijärvellä työttömyys ja nuorisotyöttömyys oli vuonna 2004 melko vähäistä, mutta pitkäaikaistyöttömyys Keski-Uudenmaan keskitasoa. Nurmijärvellä siis työttömäksi jääminen näyttäisi olevan melko harvinaista, mutta työttömänä olevat eivät työllisty helposti. Pornaisissa taas työttömiä kaiken kaikkiaan oli vuonna 2004 melko vähän, mutta nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömiä ei siellä kuitenkaan ollut Keski-Uudenmaan keskitasoa vähempää. Vaikka Pornaisissa pitkäaikaistyöttömien osuus on ollut Keski-Uudenmaan keskitasoa, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuus toimeentulotukea saaneista siellä on ollut alhainen verrattuna muihin kuntiin.

Kuvio 46. Työttömät % työvoimasta

Kuvio 47. Nuorisotyöttömät ja pitkäaikaistyöttömät 2000 ja 2004

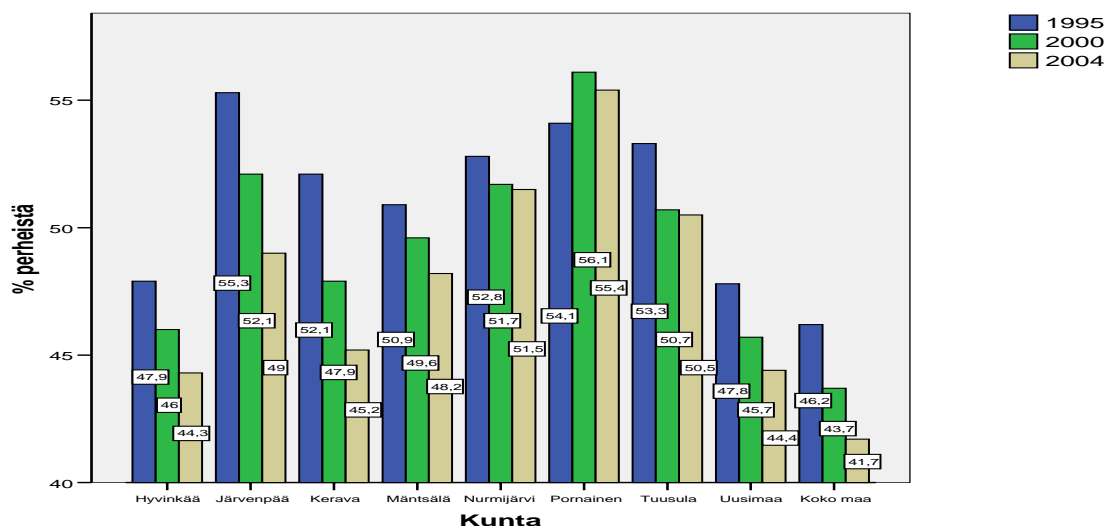

2.3 Lapset ja lapsiperheet

Pornaisissa paljon lapsia mutta vähän yksinhuoltajia

Keski-Uusimaa on lapsirikasta seutua verrattuna koko Uuteenmaahan ja koko maahan. Ainoastaan Hyvinkäällä **lapsiperheiden prosenttiosuus perheistä** alitti vuonna 2004 täpärästi koko Uudenmaan tason, jääden kuitenkin koko maan yläpuolelle. Keski-Uudenmaan kunnista Pornainen on lapsirikkain. Suhteessa vähiten lapsia taas on Hyvinkäällä ja Keravalla. Kuntien väliset erot lapsiperheiden määrässä ovat lisääntyneet Keski-Uudellamaalla ajalla 1995–2004⁹⁷. Lapsiperheiden prosenttiosuus perheistä on vähentynyt paljon suhteessa muihin kuntiin Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla. Hyvinkäällä se on ollut alun alkaenkin matala verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan.

Kuvio 48. Lapsiperheet % perheistä

Väestöennuste⁹⁸ vuosille 2010 ja 2020 povaa 0-6-vuotiaiden lasten absoluuttisessa lukumäärässä suurinta kasvua Tuusulaan. Myös Järvenpäässä ja Nurmijärvellä lasten määrä tulee kasvamaan melko paljon. Hyvinkäällä ja Mäntsälässä kasvu on hillitympää (Mäntsälässä lapsimäärä aavistuksen alenee vuoteen 2010 mennessä, mutta lisääntyy taas tämän jälkeen). Kerava sijoittuu näiden välimaastoon. Oman kehityskulkunsa muodostaa Keski-Uudenmaan lapsirikkain kunta Pornainen. Siellä pikkulasten määrä vähenee melko paljon vuoteen 2010 mennessä, mutta kääntyy taas vuoteen 2020 mennessä lievään nousuun.⁹⁹ Vaikka lasten absoluuttinen lukumäärä lisääntyy vuosina 2005–2020 Pornaista lukuun ottamatta kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa, 0-6-vuotiaiden prosenttiosuus väestöstä kuitenkin pienenee vuoteen 2020 mennessä. Kuntien aikuisväestö siis kasvaa lapsiväestöä enemmän. Eniten lapsiväestön osuus väestöstä alenee Pornaisissa¹⁰⁰, ja melko paljon myös Mäntsälässä ja Nurmijärvellä.

Yksinhuoltajaperheiden prosenttiosuus lapsiperheistä on Keski-Uudellamaalla ollut koko tarkastelujakson selvästi Uuttamaata ja jonkin verran koko maata alhaisempi¹⁰¹. Myös yksinhuoltajaperheiden määrän osalta kuntien väliset erot ovat kasvaneet ajalla 1995–2004¹⁰², ja kuntien välillä onkin huomattavia eroja. Etenkin vuonna 2004 yksinhuoltajaperheiden prosenttiosuus lapsiperheistä on Keski-Uudellamaalla kääntäen verrannollinen lapsiperheiden osuuteen perheistä. Pornaisissa, missä lapsiperheitä on suhteessa huomattavasti muita enemmän, on suhteessa huomattavasti muita vähemmän

⁹⁷ Vuonna 1995 keskihajonta 2,4 ja vuonna 2004 3,8.

⁹⁸ Väestöennuste laadittu vuonna 2004, mutta lapsimäärän muutos suhteutettu vuoden 2005 tilanteeseen.

⁹⁹ Vuoteen 2020 mennessä 0-6-vuotiaiden määrä lisääntyy Tuusulassa 16 %, Nurmijärvellä 11,9 %, Järvenpäässä 10,6 %, Keravalla 6,1 %, Mäntsälässä 3,1 %, Hyvinkäällä 2,4 % ja vähenee Pornaisissa 11,4 % *suhteutettuna 0-6-vuotiaiden absoluuttiseen määrään 31.12.2005*.

¹⁰⁰ Vuonna 2004 0-6-vuotiaita oli Pornaisissa 12,4 % väestöstä, vuonna 2020 enää 9,9 %.

¹⁰¹ Vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla yksinhuoltajaperheitä oli 17,1 %, Uudellamaalla 23,3 % ja koko maassa 19,9 % lapsiperheistä.

¹⁰² Vuonna 1995 keskihajonta 3,6 ja vuonna 2004 5,2.

yksinhuoltajaperheitä. Hyvinkäällä ja Keravalla taas yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on suuri verrattuna muihin kuntiin ja lapsiperheiden osuus perheistä on vähäinen. Järvenpäässä yksinhuoltajaperheitä on prosentuaalisesti lähes yhtä paljon kuin Keravalla ja Hyvinkäällä, mutta siellä on näitä enemmän lapsiperheitä. Muut kunnat sijoittuvat näissä molemmissa keskitasolle.

Kuvio 49. Lapsiperheet ja yksinhuoltajaperheet vuonna 2004

Lapsiperheiden ahtaasti asuminen yleisintä Hyvinkäällä ja Pornaisissa

Kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista on laskenut 1995–2004. Hyvinkäällä ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia on kaikkina tarkastelu vuosina ollut prosentuaalisesti eniten. Myös Pornaisissa niiden osuus kaikista lapsiasuntokunnista oli vuosina 2000 ja 2004 suurempi kuin muissa kunnissa. Vuosina 2000 ja 2004 Hyvinkää ja Pornainen ylittävät ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien prosentuaalisessa määrässä myös Uudenmaan ja koko maan arvot, toisin kuin muut kunnat, jotka jäävät niiden alapuolelle¹⁰³. Hyvinkää ja Pornainen sijoittuvat kuitenkin vastakkaisiin ääripäihin tarkasteltaessa lapsiperheiden osuutta perheistä. Hyvinkää ja Pornainen poikkeavat toisistaan myös siinä, että Pornaisissa myös ahtaasti asuvia asuntokuntia kaikista asuntokunnista on kaikkina tarkastelu vuosina ollut enemmän kuin muissa kunnissa, mutta Hyvinkää piti vuonna 2004 yhtä alhaisimmista sijoista¹⁰⁴.

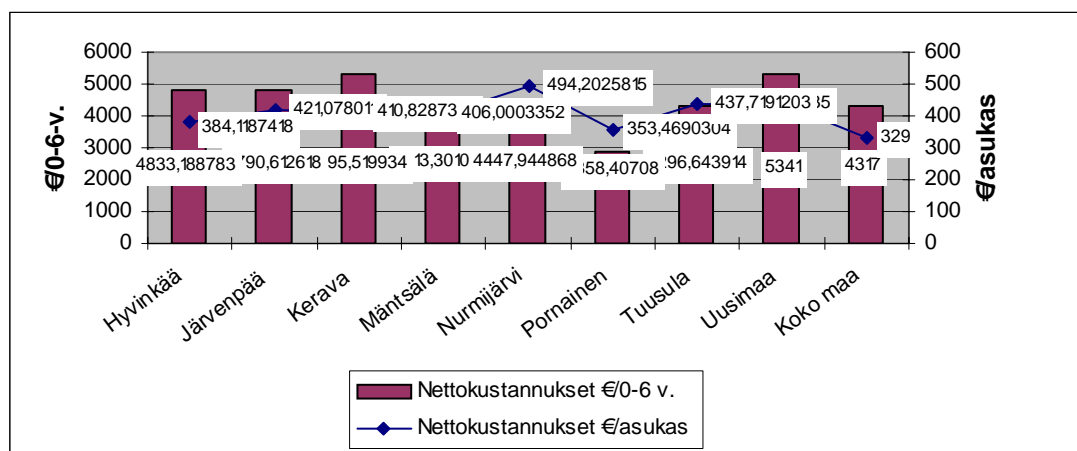
Kunnan kustantama päivähoito yleisintä Keravalla ja vähäisintä Pornaisissa

¹⁰³ Vuonna 2004 Hyvinkäällä oli ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia 33,7 % kaikista lapsiasuntokunnista ja Pornaisissa 32,8 % kaikista lapsiasuntokunnista. Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 30,9 ja keskihajonta 1,7. Uudellamaalla niitä oli 31,4% ja koko maassa 32,5 %.

¹⁰⁴ Pornaisissa oli vuonna 2004 16,6 % ja Hyvinkäällä 11 % ahtaasti asuvia asuntokuntia kaikista asuntokunnista. Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 12,4 ja keskihajonta 2,2.

Lasten päivähoiton nettokustannukset sekä asukasta että lasta kohden ovat Keski-Uudellamaalla olleet koko tarkastelujakson alhaisemmat kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Myös kunnan kustantama lasten koko- ja osapäivähoito on Keski-Uudellamaalla suhteessa Uttamaata harvinaisempaa¹⁰⁵. Keski-Uudenmaan kuntien välinen keskihajonta on lisääntynyt päivähoiton kustannusten osalta sekä asukasta että lasta kohden. Päivähoiton nettokustannukset asukasta kohden ovat koko tarkastelujakson olleet kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa korkeammat kuin vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin. Myös lasta kohden lasketut kustannukset olivat vuonna 2004 Pornaista ja Tuusulaa lukuun ottamatta vastaavan kokoisia kuntia korkeammat. Päivähoiton kustannuksista saatu tieto ei kuitenkaan ole täysin vertailukelpoista, koska palvelujen tuottamisen tavat ja rakenteet ovat kunnissa erilaiset ja myös tilastoinnissa on eroja.

Kuvio 50. Lasten päivähoiton nettokustannukset lasta ja asukasta kohti vuonna 2004.

Vaikka Pornaisissa on Keski-Uudenmaan kunnista suhteessa eniten lapsia, sekä kunnan kustantamassa koko- että osapäivähoidossa olevien lasten prosenttiosuudet vastaavan ikäisistä ovat olleet siellä 2000-luvulla seudun alhaisimmat¹⁰⁶. Myös lasten päivähoiton nettokustannukset sekä asukasta kohden että 0-6-vuotiasta lasta kohden ovat olleet etenkin 2000-luvulla reilusti muita kuntia alhaisemmat. Pornaisen lisäksi Mäntsälässä¹⁰⁷ kunnan kustantama *kokopäivähoito* on ollut vähäistä verrattuna muihin kuntiin, mutta *osapäivähoiton* osalta se ei poikkea Keski-Uudenmaan keskiarvosta. Kokopäivähoidon vähäisyys on mielenkiintoista siinä mielessä, että Mäntsälässä ei myöskään makseta kotihoidon tuen kuntalisää Varhaiskasvatussuunnitelman 2004 mukaan. Tästä johtunee myös se, että Mäntsälässä myös *lasta kohden* lasketut päivähoiton kustannukset ovat olleet kaikkina tarkasteluvuosina melko alhaiset, mutta eivät kuitenkaan yhtä alhaiset kuin Pornaisissa.

Kunnan kustantama *kokopäivähoito* on ollut yleisintä Järvenpäässä ja Keravalla. Keravalla myös *osapäivähoito* on ollut muita kuntia yleisempää, etenkin 3-5-vuotiaiden osalta. Se on molempina tarkasteluvuosina ainoa kunta, jossa osapäivähoidossa olevien lasten osuus on ylittänyt koko Uudenmaan ja koko maan keskimääräisen tason¹⁰⁸.

¹⁰⁵ Kuuma-kuntien asukkaat ovat kuitenkin tyytyväisiä kuntansa päivähoitopalveluihin. Siltaniemen ym. (2005, 150–152) tekemässä kyselyssä myönteisimmät arviot saivat lapsille ja lapsiperheille suunnatut palvelut, etenkin julkiset päivähoitopalvelut (kysyttäessä julkisten sosiaalipalvelujen vastaavuudesta koettuihin tarpeisiin). Julkinen päivähoito vastasi hieman keskimääräistä paremmin tarpeisiin Keravalla ja Järvenpäässä, hieman keskimääräistä huonommin taas Mäntsälässä, Pornaisissa ja Tuusulassa.

¹⁰⁶ Vuoden 1995 tiedot puuttuvat.

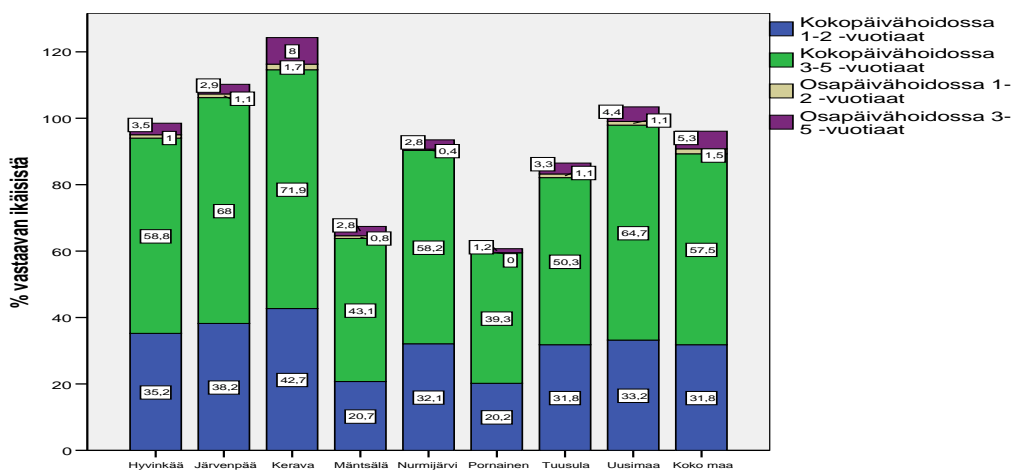
¹⁰⁷ Siltaniemen ym. (2005, 100–102) suorittaman kyselyn vastaajista Pornaisissa oli muita kuntia suurempi perhevapailta olevien sekä yrittäjänä tai maanviljelijänä toimivien osuus. Pornaisissa oli kuitenkin myös kahden työssäkäyvän vanhemman lapsiperheitä suhteessa muita Kuuma-kuntia enemmän. Myös Mäntsälässä vastaajina oli keskimääräistä enemmän perheen parissa olevia yrittäjien ja maanviljelijöiden lisäksi.

¹⁰⁸ Tosin Hyvinkää saavuttaa vuonna 2000 3-5-vuotiaiden osapäivähoidon osalta poikkeuksellisen korkean lukeman (14,3 %), mutta kunnassa arveltiin että kyse on tilastointivirheestä.

Keravalla lasten päivähoiton nettokustannukset lasta kohden ovat myös olleet Keski-Uudenmaan kunnista korkeimmat. Nurmijärvellä taas päivähoiton nettokustannukset asukasta kohden olivat muita kuntia korkeammat vuosina 2000 ja 2004, mutta kustannukset lasta kohden eivät olleet paljoa keskiarvon yläpuolella. Nurmijärven vuoden 2003 lapsi- ja nuorisopoliittisessa ohjelmassa todetaankin, että Nurmijärven peruspäivähoito on kunnossa, lukuunottamatta kiertävien erityislastentarhanopettajien lukumäärää.

Tarkastelussa käytetyistä tilastoista ei selviä yksityisen päivähoiton osuutta. Kuuma-kunnissa tehdyn selvityksen mukaan yksityisiä päivähoitopaikkoja oli vuonna 2003 eniten Keravalla ja Tuusulassa (tarkastelu ei sisällä Hyvinkään ja Pornaisen tietoja). Kaikissa kunnissa yksityinen päivähoito oli kuitenkin selvästi kunnallista harvinaisempaa. (<http://www.kuuma.fi/ep/tiedostot/sotepaivahoito.pdf>, viitattu 17.8.2006.)

Kuvio 51. Kunnan kustantamassa koko- tai osapäivähoitossa olleet vuonna 2004, % vastaavan ikäisistä

Lastensuojelu vähäistä Pornaisissa ja yleisintä Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla

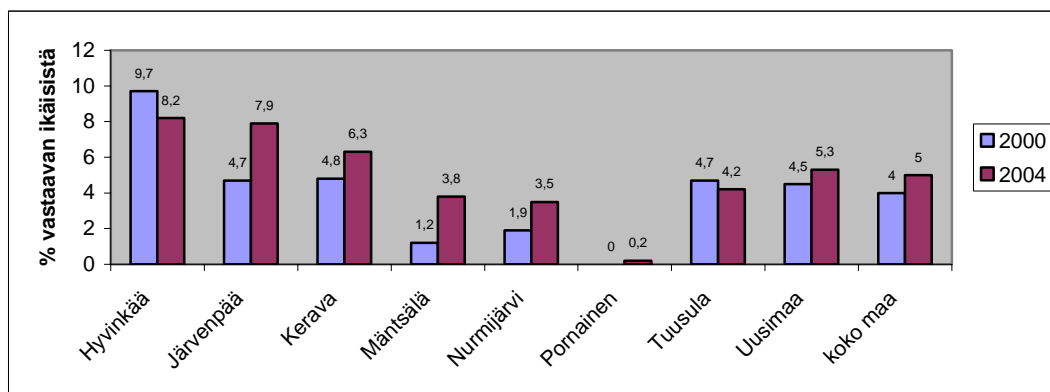
Kasvatus- ja perheneuvonnan alle 18-vuotiaiden asiakkaiden osuus nousi Keski-Uudellamaalla vuodesta 1995 vuoteen 2000, mutta aleni taas tämän jälkeen vuoteen 2004 mennessä. Kasvatus- ja perheneuvonnan alle 18-vuotiaita asiakkaita 1000 vastaavanikäistä kohden oli Keski-Uudellamaalla vuonna 2004 melko saman verran kuin Uudellamaalla, mutta jonkin verran vähemmän kuin koko maassa. Vuonna 2000 taas tilanne verrattuna koko maahan ja Uuteenmaahan oli päinvastainen. Lastensuojelun avoimuus- ja tukitoimien piirissä olevia, huostassa olleita ja kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0-17-vuotiaita on Keski-Uudellamaalla ollut kaikkina tarkasteluvuosina prosentuaalisesti vähemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

Kasvatus- ja perheneuvonnan alle 18-vuotiaiden asiakkaiden osuus tuhannesta vastaavan ikäisestä on koko tarkastelujakson ollut muita suurempi Mäntsälässä, ja vuosina 1995 ja 2004 Mäntsälän lisäksi Tuusulassa. Pienin heidän osuutensa taas on vuonna 2004 ollut Järvenpäässä. Pornaisissa heidän osuutensa vastaavan ikäisistä oli vuonna 1995 erittäin alhainen suhteessa muihin kuntiin, mutta nousi vuonna 2000 toiseksi korkeimmalle sijalle laskien taas jonkin verran sen jälkeen.¹⁰⁹

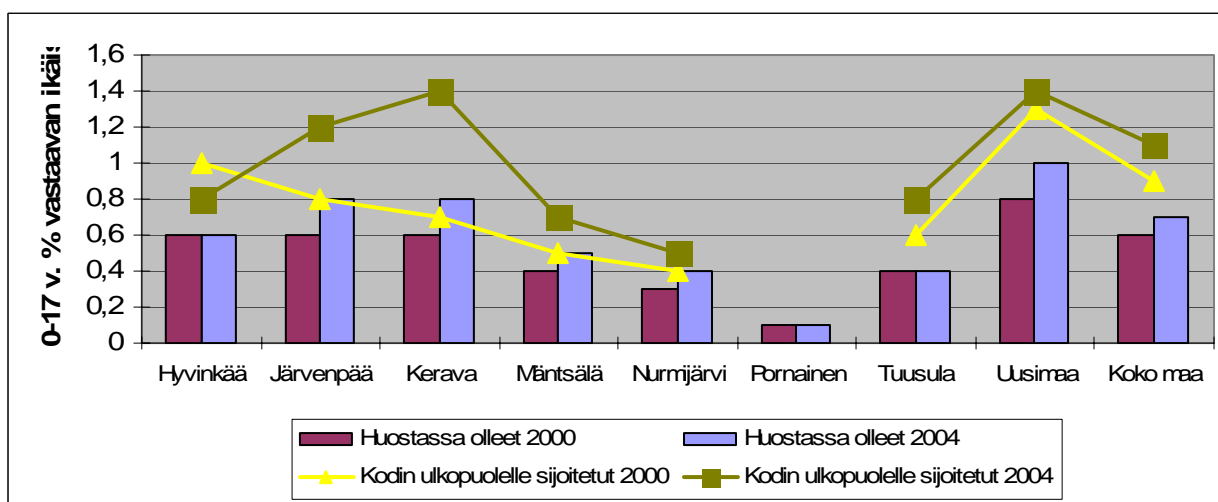
¹⁰⁹ Vuonna 2004 tuhatta alle 18-vuotiasta kohden Mäntsälässä 73,5, Tuusulassa 75,3 ja Järvenpäässä 35,6. Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 56,6 ja keskihajonta 14. Pornainen vuonna 1995 17,4, vuonna 2000 76,7 ja vuonna 2004 56,8/1000 vastaavan ikäistä.

Sekä avohuollollinen lastensuojelu (ks. kuvio 52), että lasten huostaanotto (ks. kuvio 53) on harvinaisempaa Pornaisissa kuin muualla Keski-Uudellamaalla¹¹⁰, eikä kummassakaan ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosina 2000–2004. Toiseksi vähiten lastensuojelupalveluja on käytetty Nurmijärvellä. Nurmijärven lapsi- ja nuorisopoliittisessa ohjelmassa (2003) todetaankin nurmijärveläisten lasten voivan kohtalaisen hyvin. Eniten kaikenlaista lastensuojelun tarvetta on 2000-luvulla ollut Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevien 0-17-vuotiaiden osalta Hyvinkää, Järvenpää ja Kerava ylittävät vuonna 2004 koko Uudenmaan ja koko maan arvot muiden kuntien jäädessä niiden alapuolelle. Hyvinkäällä kuitenkin sekä avohuollollisen lastensuojelun että kodin ulkopuolelle sijoitusten ja huostaanottojen prosentuaalinen määrä on 2000-luvulla laskenut tai pysynyt samana, kun taas Järvenpäässä ja Keravalla lastensuojelun tarve on ollut kasvussa. Myös Tuusula poikkeaa muista Keski-Uudenmaan kunnista siinä, että avohuollollisten tukitoimien piirissä olevien osuus on siellä lievästi laskenut, ja myös huostaanottojen osuus pysynyt tasaisena.

Kuvio 52. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17-vuotiaita, % vastaavan ikäisistä

Kuvio 53. Huostassa olleet ja kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2.4 Ikääntyneet

¹¹⁰ Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden osalta Pornaisen tiedot puuttuvat. Huostassa olleet kuitenkin sisältyvät kodin ulkopuolelle sijoitettuihin, joten myös kodin ulkopuolelle sijoitettujen prosentuaalisen määrän voisi arvioida melko alhaiseksi.

Eläkeikäisiä eniten Hyvinkäällä ja Mäntsälässä

Eläkeikäisten, **64 vuotta täyttäneiden**, prosenttiosuus väestöstä on kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa alhaisempi kuin vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin¹¹¹. 64 vuotta täyttäneiden prosenttiosuus väestöstä on suurin Hyvinkäällä, ja huomattavasti muita suurempi myös Mäntsälässä. Nämä kunnat ylittävät ainoana Keski-Uudeltamaalta kaikkina tarkasteluvuosina koko Uudenmaan keskimääräiset arvot, mutta eivät kuitenkaan koko maan arvoja¹¹². Pornainen poikkeaa muista kunnista siinä, että 64 vuotta täyttäneiden prosenttiosuus väestöstä on siellä laskenut, kun muissa kunnissa se on noussut¹¹³.

Eläkeikäisten lukumäärä tulee väestöennusteiden mukaan kasvamaan selvästi vuoteen 2020 mennessä Keski-Uudellamaalla, kuten muuallakin maassa. Kiintoisaa on, että Hyvinkäällä ja Mäntsälässä, missä ikääntyneiden osuus väestöstä on tällä hetkellä suurin, absoluuttisen määrän lisäys tulee olemaan selvästi maltillisempaa kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Suurin kasvu eläkeikäisten absoluuttisessa lukumäärässä väestöennusteen mukaan tapahtuu Järvenpäässä ja Keravalla, missä työikäisen väestön osuus on suurin (suuri osa työikäisestä väestöstä saavuttaa eläkeiän vuoteen 2020 mennessä). Myös Tuusulassa eläkeikäisten lukumäärässä tapahtuu melko suurta kasvua. Pornaisissa 64–74-vuotiaiden lukumäärä tulee kasvamaan melko paljon vuoteen 2020 mennessä, mutta yli 75-vuotiaiden lukumäärän kasvu ei ole kovin suurta verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan.

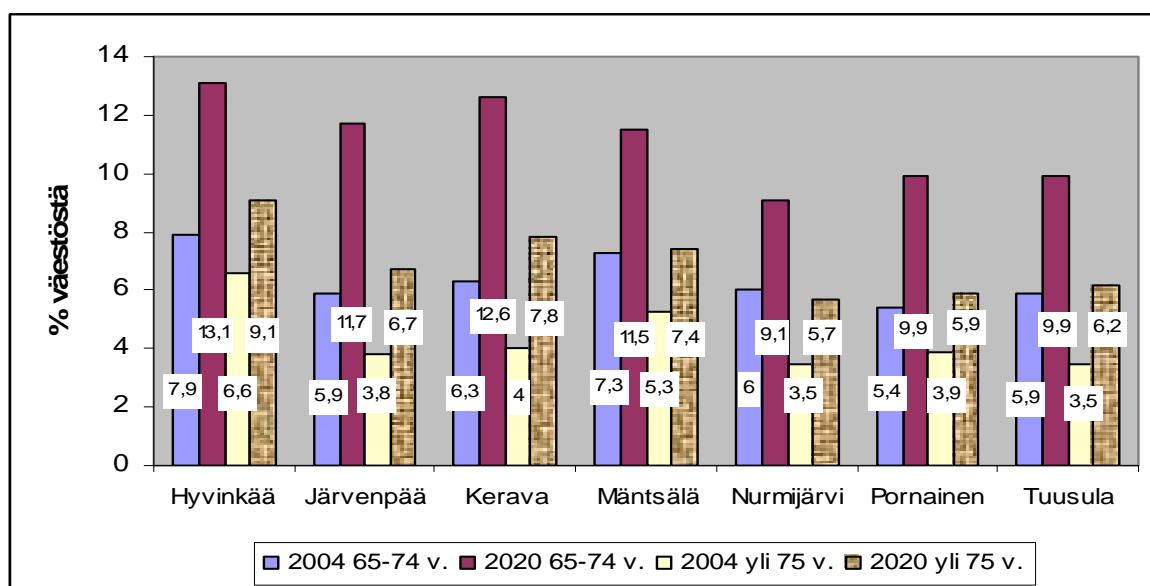
Vaikka eläkeikäisten absoluuttisen lukumäärän kasvu tulee olemaan muita maltillisempaa Hyvinkäällä ja Mäntsälässä, Hyvinkäällä ikääntyneiden prosenttiosuus koko väestöstä pysyy kuitenkin yhä vuonna 2020 Keski-Uudenmaan korkeimpana. Myös Mäntsälässä vanhusväestön osuus on ennusteen mukaan vuonna 2020 korkea. Keravan ja Järvenpään suhteellisen pieni vanhusväestö kuitenkin kaksinkertaistuu vuoteen 2020 mennessä, ja ne liittyvät Hyvinkään ja Mäntsälän seuraan suuren vanhusväestön kuntina.

Kuvio 54. Eläkeikäiset % väestöstä vuosina 2004 ja 2020 (väestöennuste 2004)

¹¹¹ Vuonna 2004 64 vuotta täyttäneitä Keski-Uudellamaalla keskimäärin 10,8 % väestöstä, kun vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin 15,8 % väestöstä.

¹¹² Vuonna 2004 64 vuotta täyttäneitä Hyvinkäällä 14,6 % väestöstä, Mäntsälässä 12,6 % väestöstä, Uudellamaalla 12,1 % väestöstä ja koko maassa 15,9 % väestöstä.

¹¹³ 64 vuotta täyttäneiden absoluuttinen lukumäärä on kuitenkin Pornaisissa kohonnut aavistuksen (vuonna 1995 380 ja vuonna 2004 425 64 vuotta täyttäneitä), mutta kunnan väkiluku on kasvanut reilusti suhteessa tähän, joten suhteellinen lukumäärä on alentunut.

Ikääntyneiden kotona asuminen Pornaisissa muuta Keski-Uuttamaata vähäisempää

Kotona asuvia ikääntyneitä on Keski-Uudellamaalla prosentuaalisesti lähes yhtä paljon kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin (kuvio 55). Ikääntyneiden kotona asuminen on Keski-Uudellamaalla yleistynyt, mutta myös erot kuntien välillä ovat kasvaneet. 85 vuotta täyttäneiden kotona asumisessa on kuntien välillä huomattavasti enemmän eroja kuin 75–84-vuotiaiden¹¹⁴. Yleisintä ikääntyneiden kotona asuminen oli vuonna 2004 molemmissa ikäryhmissä Nurmijärvellä, ja 75–84-vuotiailla sen lisäksi Keravalla. Vähäisempää ikääntyneiden kotona asuminen oli molemmissa ikäryhmissä Pornaisissa¹¹⁵. Kotona asuvien 85 vuotta täyttäneiden osuus nousi vuosina 2000–2004 muissa Keski-Uudenmaan kunnissa, kun taas Hyvinkäällä se hieman laski. Mäntsälässä kotona asuvien 85 vuotta täyttäneiden osuus nousi muita Keski-Uudenmaan kuntia enemmän¹¹⁶. Yksin asuvien ikääntyneiden osalta Keski-Uudenmaan kunnat jakautuvat kaikkina tarkasteluvuosina kahteen ryhmään. Yksin asuvien 75 vuotta täyttäneiden prosenttiosuus vastaavan ikäisistä on hieman neljää muuta kuntaa korkeampi Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla, hieman näitä kolmea alhaisempi taas Mäntsälässä, Nurmijärvellä, Pornaisissa ja Tuusulassa. Vuonna 2004 yksinasuvia ikääntyneitä oli prosentuaalisesti eniten Järvenpäässä, vähiten taas Pornaisissa¹¹⁷.

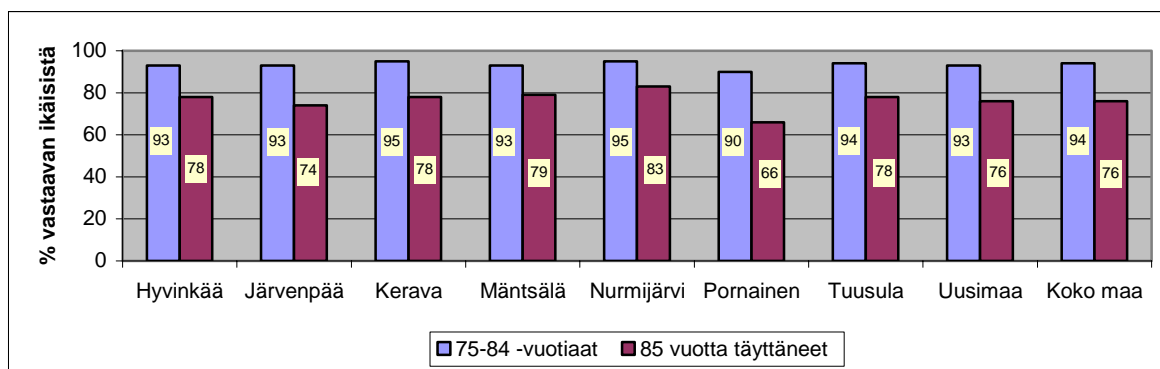
Kuvio 55. Kotona asuvat ikääntyneet vuonna 2004, % vastaavan ikäisistä

¹¹⁴ Vuonna 2000 keskihajonta 75–84-vuotiaat 1,1 ja 85 vuotta täyttäneet 5. Vuonna 2004 75–84-vuotiaat 1,7 ja 85 vuotta täyttäneet 5,5.

¹¹⁵ Otettava huomioon, että tämänikäisten absoluuttinen lukumäärä on Pornaisissa melko pieni.

¹¹⁶ Osuus nousi Mäntsälässä vuosina 2000–2004 5,2 prosenttiyksikköä, kun Keski-Uudenmaan keskiarvo nousi ainoastaan 2,4 prosenttiyksikköä.

¹¹⁷ Vuonna 2004 yksinasuvia 75 vuotta täyttäneitä oli Järvenpäässä 53,3 % ja Pornaisissa 41,2 % vastaavanikäisestä väestöstä. Keski-Uudellamaalla keskimäärin heitä oli 46,1 % vastaavan ikäisistä.

Keravalla paljon kodinhoitoapua alhaisin kustannuksin

Kodinhoitoapua saaneiden 75 vuotta täyttäneiden kotitalouksien prosentuaalinen osuus on Keski-Uudellamaalla pysytellyt melko tasaisena vuosina 1995–2004. Kotipalvelun asukaskohtaisten nettokustannusten suunta on ollut lievästi nouseva. Kodinhoitoavun saaminen on Keski-Uudellamaalla ollut kaikkina tarkasteluvuosina yleisempää kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Vuonna 2004 kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa ikääntyneet saivat koko Uttamaata ja koko maata useammin kodinhoitoapua. Kotipalvelun asukaskohtaiset nettokustannukset ovat kuitenkin jääneet 2000-luvulla koko maan ja koko Uudenmaan keskimääräistä tasoa alhaisemmiksi¹¹⁸. Ainoastaan Hyvinkäällä ja Mäntsälässä kotipalvelun nettokustannukset ovat 2000-luvulla ylittäneet koko Uudenmaan keskimääräiset kustannukset. Vuonna 2004 ne ovat kuitenkin jääneet koko maan keskimääräisiä nettokustannuksia alhaisemmiksi. Kotipalvelun asukaskohtaiset nettokustannukset ovat Keski-Uudellamaalla yleisesti ottaen olleet alhaisempia kuin vastaavan kokoisissa kunnissa. Pornaisissa kotipalvelun asukaskohtaiset nettokustannukset olivat vuonna 2004 huomattavasti vastaavan kokoisia kuntia alhaisemmat¹¹⁹.

Keravalla ikääntyneiden kotona asuminen melko yleistä, ja myös kodinhoitoavun saaminen on siellä ollut 2000-luvulla muuta Keski-Uuttamaata yleisempää. Tosin kodinhoitoavun saaminen on Keravalla muuttunut harvinaisemmaksi vuosina 2000–2004¹²⁰. Kotipalvelun nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet kuitenkin kaikkina tarkasteluvuosina muita alhaisemmat, ja pysyneet koko tarkastelujakson melko samalla tasolla.

Hyvinkäällä ja Mäntsälässä tilanne on ollut päinvastainen kuin Keravalla. Kodinhoitoavun saaminen on niissä ollut melko vähäistä verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan, mutta kotipalvelun nettokustannukset ovat kuitenkin olleet koko tarkastelujakson korkeat verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan. Hyvinkäällä kodinhoitoapua saaneiden ikääntyneiden kotitalouksien osuus laski vuosina 1995–2004. Hyvinkään vanhuspoliittisessa strategiassa 2003 – 2010 kuitenkin on asetettu selkeäksi tavoitteeksi vanhusten kotona asumisen tukeminen ja kotihoitoon panostaminen. Tämä ei kuitenkaan vielä ilmennyt vuoden 2004 tilastoissa. Mäntsälässä se taas vuosina 1995–2000 laski, mutta sen jälkeen jälleen nousi. Kotipalvelun asukaskohtaiset nettokustannukset nousivat molemmissa lievästi vuosina 1995–2004. (ks. kuvio 56)

Pornaisissa kodinhoitoapua saaneiden ikääntyneiden kotitalouksien osuus on laskenut jyrkästi vuosina 1995–2004. Myös kotipalvelun asukaskohtaiset nettokustannukset ovat

¹¹⁸ Kotipalvelun nettokustannuksia ei voi suoraan suhteuttaa kodinhoitoapua saaneiden ikääntyneiden määrään, koska kotipalvelun nettokustannukset sisältää myös muiden ryhmien saamaa kodinhoitoapua.

¹¹⁹ Vuonna 2004 kotipalvelun nettokustannukset Pornaisissa 30 €/as. kun vastaavan kokoisissa kunnissa 111 €/as.

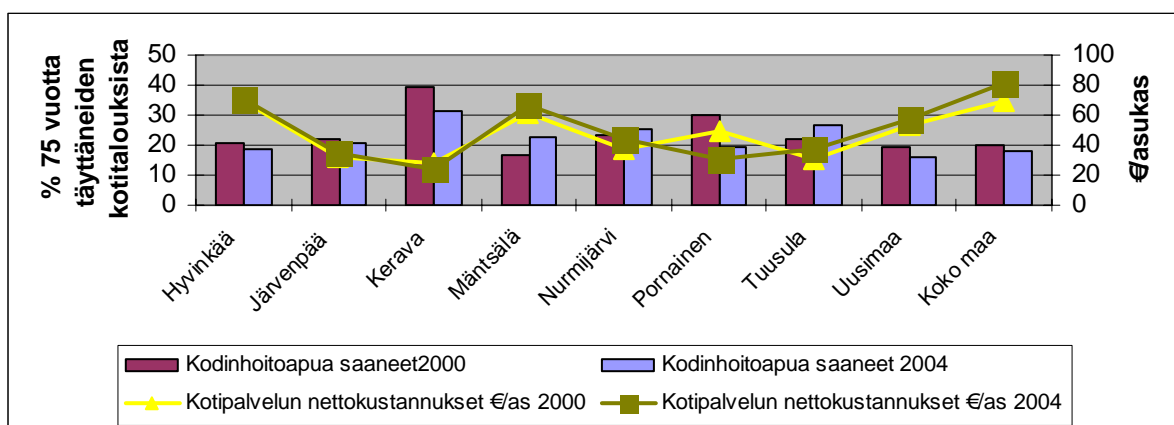
¹²⁰ Vuosina 1995–2000 kodinhoitoapua saaneiden kotitalouksien osuus sen sijaan nousi huomattavasti.

Samalla ajanjaksolla laskeneet huomattavasti, kun yleinen tendenssi on Keski-Uudellamaalla ollut lievästi nouseva.¹²¹

Nurmijärvellä ikääntyneiden - etenkin 85 vuotta täyttäneiden - kotona asuminen on yleistä verrattuna muihin Keski-Uudenmaan kuntiin. Ikääntyneiden kodinhoitoavun saaminen ei Nurmijärvellä ole ollut Keski-Uudenmaan keskiarvoa yleisempää, eivätkä kotipalvelun asukaskohtaiset nettokustannukset keskimääräistä korkeampia.

65 vuotta täyttäneiden omaishoidon tuen saajien prosentuaalinen määrä on Keski-Uudellamaalla pysynyt melko tasaisena vuosina 1995–2004. Koko tarkastelujakson omaishoidon tuen saajia on Keski-Uudellamaalla ollut hieman enemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Omaishoidon tuen saaminen 65 vuotta täyttäneillä on koko tarkastelujakson ollut Hyvinkäällä ja Keravalla vähäisempää kuin muualla Keski-Uudellamaalla. Keravan kaupunkistrategiassa 2012 (2006) onkin yhdeksi painopisteeksi asetettu kotona asumisen tukeminen omaishoidon tukea lisäämällä. Vuosina 1995 ja 2000 se oli muita yleisempää Pornaisissa ja Tuusulassa. Pornaisissa omaishoidon tuen saajien prosentuaalinen määrä kuitenkin väheni jyrkästi vuosina 2000–2004. Tuusulassa oli vuonna 2004 Keski-Uudenmaan kuntia suurempi prosentuaalinen määrä omaishoidon tuen saajia.¹²²

Kuvio 56. Kodinhoitoapua saaneet 75 vuotta täyttäneiden kotitaloudet ja kotipalvelun nettokustannukset €/asukas

Pornaisissa ikääntyneiden laitoshoidon yleistä

Vanhusten laitoshoidon asukaskohtaiset nettokustannukset kasvoivat Keski-Uudellamaalla vuosina 2000–2004. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleiden 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen määrä kuitenkin aleni tällä ajanjaksolla. Myös hoitopäivät ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä¹²³ vähenivät tällä ajanjaksolla, vaikkakin vuosina 1995–2000 ne hieman lisääntyivät. Ikääntyneiden laitoshoidon oli Keski-Uudellamaalla vielä vuonna 2000 jonkin verran yleisempää kuin koko maassa ja koko Uudellamaalla keskimäärin, mutta vuonna 2004 melko lailla yhtä yleistä. Vanhusten laitoshoidon nettokustannukset ovat Keski-Uudellamaalla olleet hieman koko Uuttamaata ja koko maata alhaisemmat.

¹²¹ Kodinhoitoapua saaneiden 75 vuotta täyttäneiden kotitalouksien osuus väheni Pornaisissa vuosina 1995 ja 2004 34,1 prosentista 19,2 prosenttiin ja kotipalvelun nettokustannukset 65 eurosta 30 euroon/asukas.

¹²² Vuonna 2004 omaishoidon tuen saajia Tuusulassa 3,8 %, Hyvinkäällä 1,7 %, Keravalla 1,9 % ja Keski-Uudellamaalla keskimäärin 2,6 % 65 vuotta täyttäneistä. Pornaisissa tuensaajien osuus väheni vuosien 2000–2004 välillä 4 prosentista 2,8 prosenttiin.

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleita 75 vuotta täyttäneitä on Pornaisissa ollut 2000-luvulla prosentuaalisesti enemmän kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa (kuvio 57). Myös tämänikäisten hoitopäiviä ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä 1000 vastaavanikäistä kohden on koko tarkastelujakson ollut enemmän kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Lisäksi vanhusten laitoshuollon nettokustannukset ovat Pornaisissa olleet koko tarkastelujakson muita kuntia korkeammat. Toisaalta ne ovat olleet samalla tasolla kuin vastaavan kokoisissa kunnissa keskimäärin. Ikääntyneiden laitoshoidon nettokustannukset sen sijaan ovat olleet nousussa koko tarkastelujakson.

Mäntsälässä ikääntyneiden pitkäaikainen laitoshoido on ollut melko yleistä vuosina 1995–2000, mutta vuoteen 2004 mennessä laitoshoido on vähentynyt. Myös laitoshuollon asukaskohtaiset nettokustannukset olivat vielä vuonna 1995 melko korkeat, mutta vähenivät selvästi tämän jälkeen¹²⁴. Kuten pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleiden ikääntyneiden prosentuaalinen määrä, myös hoitopäivien määrä ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä väheni Mäntsälässä tuntuvasti vuosina 2000–2004. Mäntsälästä puuttui pitkään palveluasuminen ja sen vuoksi laitospaikoille jouduttiin sijoittamaan vanhuksia, joita olisi vielä voitu tukea avohoidon palveluin. Tilanne kuitenkin korjaantui vuonna 2000 kun palveluasumiselle saatiin omat tilansa. Tämä ilmenee tilastoissa laitoshoidon vähenemisenä. (Mäntsälän vanhushuollon suunnitelma 2005.)

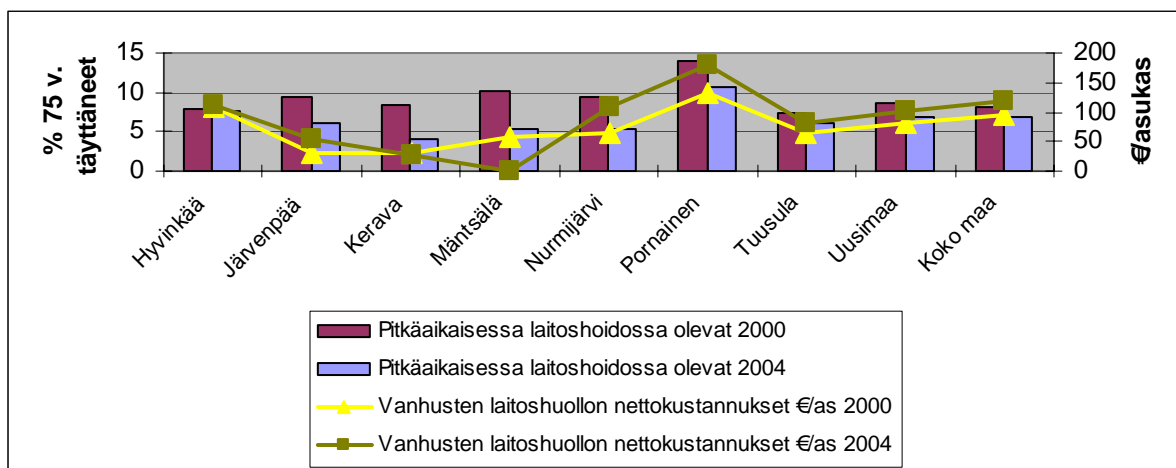
Hyvinkäällä sen sijaan sekä ikääntyneiden laitoshoido että sen kustannukset ovat pysyneet melko tasaisena tarkastelujakson. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleiden prosentuaalisen määrän lisäksi hoitopäivien määrä ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä on pysynyt Hyvinkäällä lähes samana koko tarkastelujakson.

Keravalla ikääntyneiden laitoshoido oli etenkin vuonna 2004 melko vähäistä suhteessa muuhun Keski-Uuteenmaahan. Myös laitoshoidon asukaskohtaiset nettokustannukset olivat vuonna 2004 melko alhaiset. Nettokustannukset ovat Keravalla kuitenkin pysyneet vuosina 2000–2004 samoissa lukemissa, vaikka pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleiden prosentuaalinen määrä on vähentynyt. Hoitopäivien lukumäärä ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä on kuitenkin pysynyt Keravalla koko tarkastelujakson samalla tasolla, joten tämä saattaa selittää osaltaan sitä, etteivät nettokustannukset ole laskeneet. Keravalla näyttäisikin ikääntyneiden tilapäisen laitoshoidon osuus kaikesta laitoshoidosta kasvaneen.¹²⁵

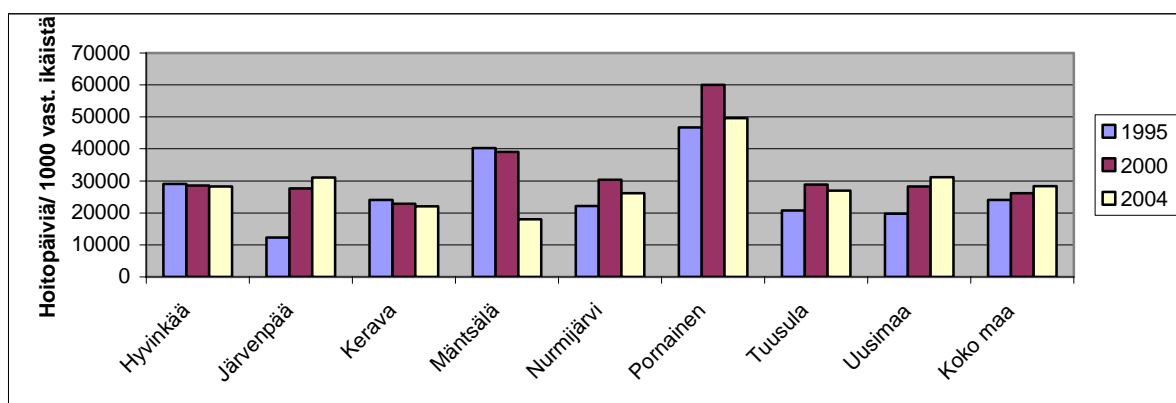
Kuvio 57. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleet 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä sekä vanhusten laitoshoidon nettokustannukset €/asukas

¹²⁴ Vuonna 2004 kustannusten suuruudeksi oli ilmoitettu 0 euroa. Soitto kuntaan selvitti, että tämä johtuu tilastointitavasta. Kustannukset näkyvät siis jossain toisessa tilastossa.

¹²⁵ Siltaniemen ym. (2005, 152) Kuuma-kuntien asukkaille tekemässä kyselyssä Mäntsäläläiset olivat hieman keskimääräistä tyytymättömiä kaikkiin kysytyihin vanhushuollon palveluihin (vanhusten ruokapalvelut, palvelutalot ja laitospalvelut). Nurmijärveläiset taas olivat hieman keskimääräistä tyytyväisempiä näihin kaikkiin. Keravalaiset olivat keskimääräistä tyytymättömiä palvelutalo- ja laitospalveluihin, mutta keskimääräistä tyytyväisempiä ruokapalveluihin. Järvenpäläiset olivat keskimääräistä tyytymättömiä ruokapalveluihin ja laitospalveluihin. Tuusulanlaiset taas olivat tyytymättömiä ruokapalveluihin, mutta tyytyväisiä laitospalveluihin.

Kuvio 58. Hoitopäivät ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä 75 vuotta täyttäneillä/ 1000 vastaavan ikäistä

Muiden vanhusten ja vammaisten palveluiden asukaskohtaiset kustannukset ovat Keski-Uudellamaalla kolminkertaistuneet vuosina 1995–2004. Ne ovat kuitenkin olleet koko tarkastelujakson koko maata ja koko Uuttamaata alhaisemmat. Muiden vanhusten ja vammaisten palvelujen asukaskohtaiset kustannukset ovat 2000-luvulla olleet Mäntsälässä muita Keski-Uudenmaan kuntia korkeammat, Pornaisissa taas muita kuntia matalammat. Mäntsälässä myös kustannusten nousu vuosina 1995–2004 on ollut suurempaa kuin muissa kunnissa. Se oli vuonna 2004 ainoa Keski-Uudenmaan kunta, jossa kustannukset ylittivät koko Uudenmaan ja koko maan keskimääräisen tason. Mäntsälää ja Pornaista lukuun ottamatta kuntien välillä ei ole 2000-luvulla ollut merkittävää eroa kustannusten suuruudessa.¹²⁶

Yleisesti ottaen näyttää siltä, että Keski-Uudellamaalla olisi siirrytty vuosien 1995–2004 välillä ikääntyneiden laitoshoidosta kotona asumisen tukemiseen. Sekä pitkä- että lyhytaikainen ikääntyneiden laitoshoido näyttäisi Keski-Uudellamaalla jonkin verran vähentyneen 2000-luvulla. Ikääntyneiden kodinhoitopalveluihin ei kuitenkaan ole osoitettu resursseja aiempaa enempää, vaikkakin sekä kotipalvelun että laitoshoidon kustannukset ovat nousseet.

Pornaisissa vanhustenhuolto on laitospainotteisempaa kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Keravalla taas ikääntyneiden kotona asumista on tuettu tarjoamalla laajasti kodinhoitopalveluita, jotka kuitenkin on onnistuttu tuottamaan suhteellisen alhaisin

¹²⁶ Vuonna 2004 Mäntsälässä 215 €/asukas ja Pornaisissa 78 €/asukas. Keski-Uudenmaan keskiarvo 157 €/asukas ja keskihajonta 42. Uusimaa 183 €/ asukas ja koko maa 190 €/asukas.

kustannuksin. Myös Mäntsälässä on siirrytty laitoshoidosta kotona asumisen tukemisen suuntaan. Vanhuspalveluja koskeviin tilastoihin on kuitenkin suhtauduttava varauksella, koska kuntien palvelurakenne on hyvin erilainen.

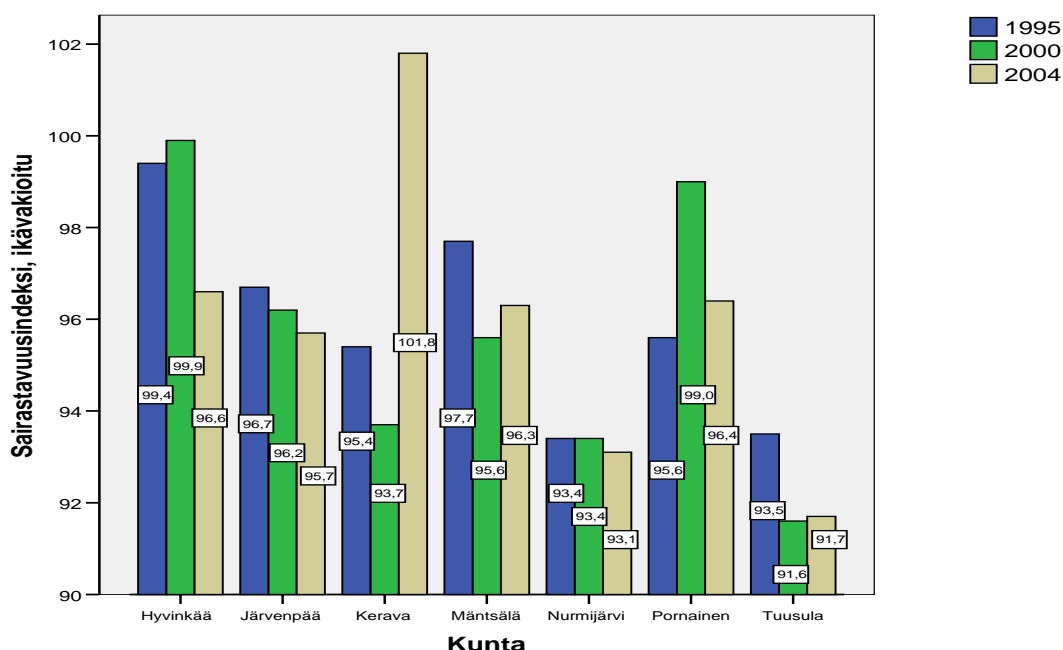
Keski-Uudenmaan kuntien palvelurakenteeseen on odotettavissa lisää yhdenmukaisuutta seudullisen sosiaali- ja terveydenhuoltoalueen valmistelun myötä. Sen tavoitteena on palvelurakenteen ja työnjaon selkiyttäminen eri toimijoiden välillä, sekä tarpeettomien päällekkäisyyksien ja kustannusten karsiminen. Kuuma-kunnat ja Hyvinkää ovat käynnistäneet seudullisen vanhuspalveluiden kehittämishankkeen vuonna 2006. Hanke tähtää sekä palvelujen sisällölliseen että rakenteelliseen kehittämiseen ja yhdenmukaistamiseen. Tarkoitus on luoda palveluja, joita voidaan tulevaisuudessa tuottaa yli kuntarajojen tai kuntien yhteistyönä. Yksi hankkeen painopistealueista on ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen ja siihen liittyvien palvelujen kehittäminen. Hankkeen päätavoitteena on luoda edellytykset seudullisen gerontologisen kehittämiskeskuksen perustamiselle vuoteen 2009 mennessä. (Kuumakuntien ja Hyvinkään vanhuspalvelujen kehittämishanke 2006–2008, hankehakemus.)

2.5 Sairaus ja terveys

Nurmijärveläiset ja tuusulalaiset muita terveempiä

Väestö on kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa ollut koko tarkastelujakson ajan terveempää kuin koko maassa keskimäärin (sairastavuusindeksi 100), lukuun ottamatta Keravaa, jossa väestö oli vuonna 2004 hieman sairaampaa kuin koko maassa keskimäärin. Nurmijärveläiset ja tuusulalaiset näyttäisivät olleen koko tarkastelujakson muita keskiuusmaalaisia terveempiä. Keravalla väestön keskimääräinen terveys heikkeni huomattavasti vuosien 2000–2004 välillä. Hyvinkäällä se sen kohentui vuosina 2000–2004. Pornaislaisten terveys heikkeni vuosina 1995–2000, mutta parani taas tämän jälkeen.

Kuvio 59. Ikävakioidu sairastavuusindeksi

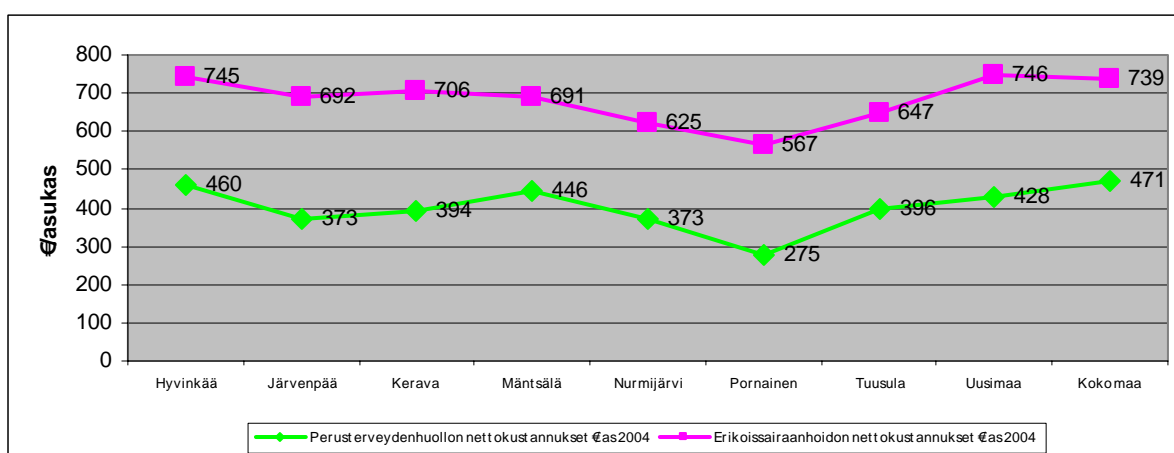

Pornaisissa muita pienemmät terveydenhoidon kustannukset

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset asukasta kohden¹²⁷ ovat Keski-Uudenmaan kunnissa kasvaneet tasaisesti vuosina 1995–2004. Molemmat kustannukset ovat Keski-Uudellamaalla olleet koko tarkastelujakson alhaisemmat kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset kulkevat etenkin vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla käsi kädessä; mitä suurempi on toinen, sitä suurempi myös toinen. **Erikoissairaanhoidon avohoitokäyntien**¹²⁸ määrä 1000 asukasta kohden pysyi Keski-Uudellamaalla melko samoissa lukemissa vuosina 1995–2000, mutta kasvoi tämän jälkeen. Erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä on Keski-Uudellamaalla ollut koko tarkastelujakson vähemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat koko tarkastelujakson olleet Pornaisissa alhaiset verrattuna muuhun Keski-Uuteenmaahan. Pornaisissa niiden molempien kasvu vuosina 1995–2004 on myös ollut melko maltillista. Perusterveydenhuollon asukaskohtaiset nettokustannukset olivat etenkin vuonna 2004 muita korkeammat Hyvinkäällä ja Mäntsälässä. Myös erikoissairaanhoidon nettokustannukset ovat olleet Hyvinkäällä korkeimmat koko tarkastelujakson, lähestyen Uudenmaan ja koko maan arvoja muiden kuntien jäädessä niiden alapuolelle. Erikoissairaanhoidon asukaskohtaisten nettokustannusten kasvu on kuitenkin ollut Hyvinkäällä maltillisempaa kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa Pornaista lukuun ottamatta.

Kuvio 60. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset €/asukas 2004

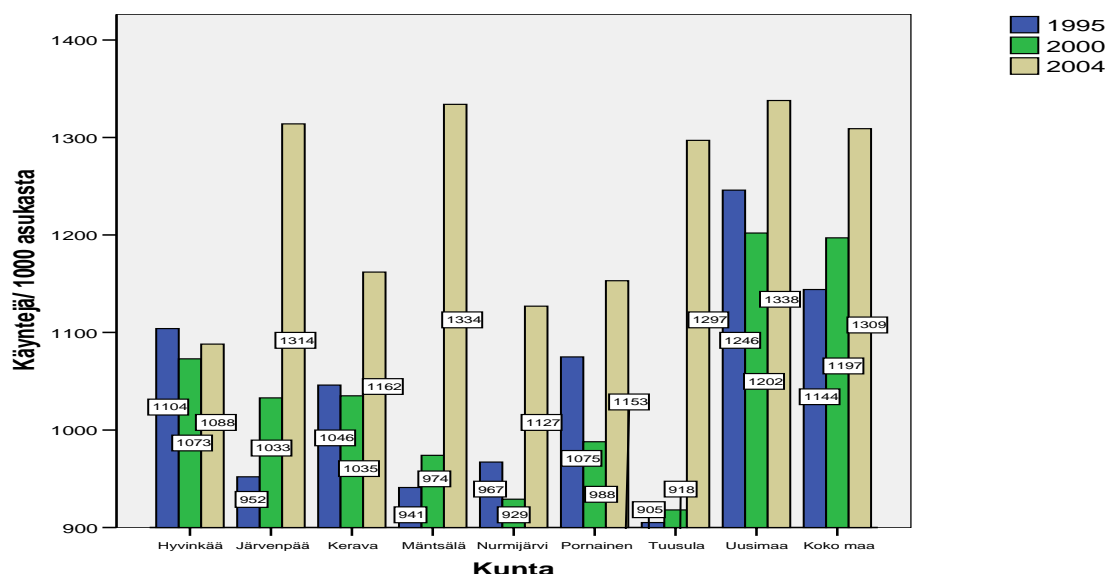
Vuosien 1995–2000 välillä suurimmat muutokset erikoissairaanhoidon avohoitokäyntien määrässä 1000 asukasta kohden tapahtuivat Järvenpäässä ja Pornaisissa. Järvenpäässä avohoitokäyntien määrä lisääntyi tällä ajanjaksolla, Pornaisissa taas väheni. Vuosina 2000–2004 avohoitokäyntien määrä sen sijaan kasvoi tuntuvasti kaikissa muissa kunnissa paitsi Hyvinkäällä, jossa se pysyi melko tasaisena. Avohoitokäyntien määrä jäikin vuonna 2004 Hyvinkäällä muita kuntia alhaisemmaksi, vaikka erikoissairaanhoidon nettokustannukset yhä olivat muita korkeammat¹²⁹. Erityisen paljon avohoitokäyntien määrä 1000 asukasta kohden kasvoi vuosina 2000–2004 aikavälillä Järvenpäässä, Mäntsälässä ja Tuusulassa. Näissä kunnissa avohoitokäyntien määrä olikin vuonna 2004 muuta Keski-Uuttamaata korkeampi.¹³⁰

¹²⁸ Indikaattori sisältää kaikkien erikoisalojen erikoissairaanhoidon käynnit kaikissa kunnallisissa sairaaloissa, sisältäen erikoislääkärijohtoiset terveyskeskukset. Tilastoissa saattaa olla joitain epätäydellisyyksiä tiedonkeruutavasta johtuen. (Lähde: Stakes/Sotkanet)

¹²⁹ Näitä kahta ei tosin voi täysin suhteuttaa toisiinsa, koska erikoissairaanhoidon nettokustannukset sisältää myös muita palveluja kuin avohoitokäyntejä (esim. vuodeosastohoidon).

¹³⁰ Siltaniemen ym. (2005, 82–83) tutkimuksen mukaan perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntejä oli kaikissa Kuuma-kunnissa vuonna 2004 enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Työikäisten lääkärikäyntejä oli vuonna 2004

Kuvio 61. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit/ 1000 asukasta

Työkyvyttömyyseläkettä saaneita 25–64-vuotiaita 1000 vastaavanikäistä kohden on Keski-Uudellamaalla ollut 2000-luvulla¹³¹ enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, mutta vähemmän kuin koko maassa. Työkyvyttömyyseläkkeen saajia on 2000-luvulla ollut eniten Hyvinkäällä, Mäntsälässä ja Keravalla, vähiten taas Nurmijärvellä¹³². Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus on Keravaa lukuun ottamatta noussut vuosina 2000–2004. Keravalla se aavistuksen laski tällä aikavälillä.

Keravalla mielenterveysongelmia suhteellisen paljon

65 vuotta täyttäneet ovat saaneet Keski-Uudellamaalla vuosina 1995–2004 useammin korvausta depressiolääkkeiden käytöstä kuin tätä nuoremmat¹³³. Kehitys on ollut Keski-Uudellamaalla sekä 20–64-vuotiaiden että 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä melko samansuuntaista kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa (kuvio 62). Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 20–64-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavan ikäisistä lisääntyi kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa vuosina 1995–2004. Kuitenkin myös erot kuntien välillä lisääntyivät. 65 vuotta täyttäneiden depressiolääkkeistä korvausta saaneiden osuus taas kasvoi vuosina 1995–2000 Keski-Uudellamaalla lukuun ottamatta Pornaista. Vuosina 2000–2004 kasvu kuitenkin pysähtyi, ja kääntyi Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Mäntsälässä jopa laskuun. Pornainen sen sijaan kiri tällä aikavälillä muut Keski-Uudenmaan kunnat kiinni depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuudessa.

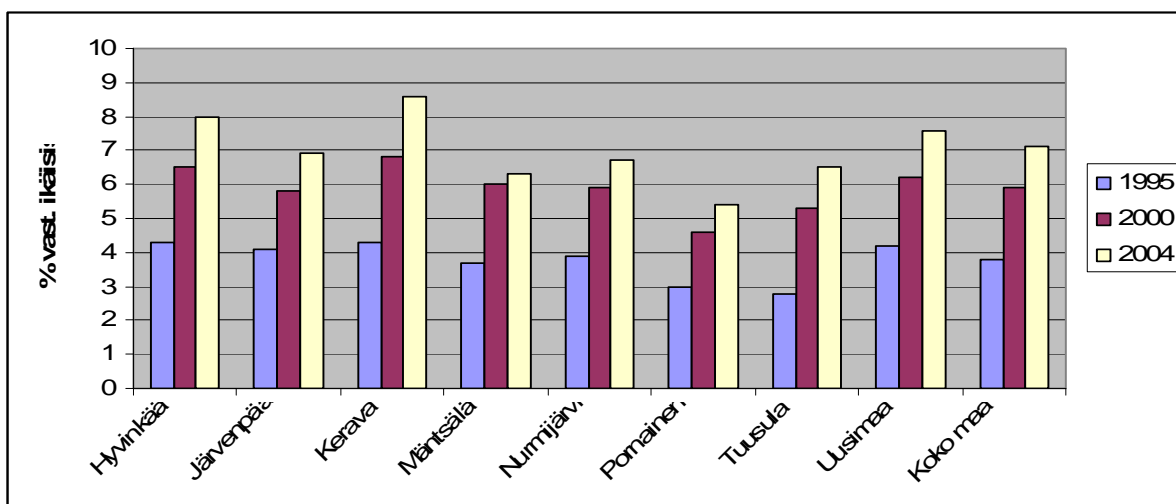
Kuvio 62. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 20 – 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

eniten Nurmijärvellä ja yli 65-vuotiaiden käyntejä eniten Pornaisissa. Keskimäärin eniten hoitopäiviä perusterveydenhuollossa taas oli Mäntsälässä ja Järvenpäässä.

¹³¹ Vuoden 1995 tiedot puuttuvat.

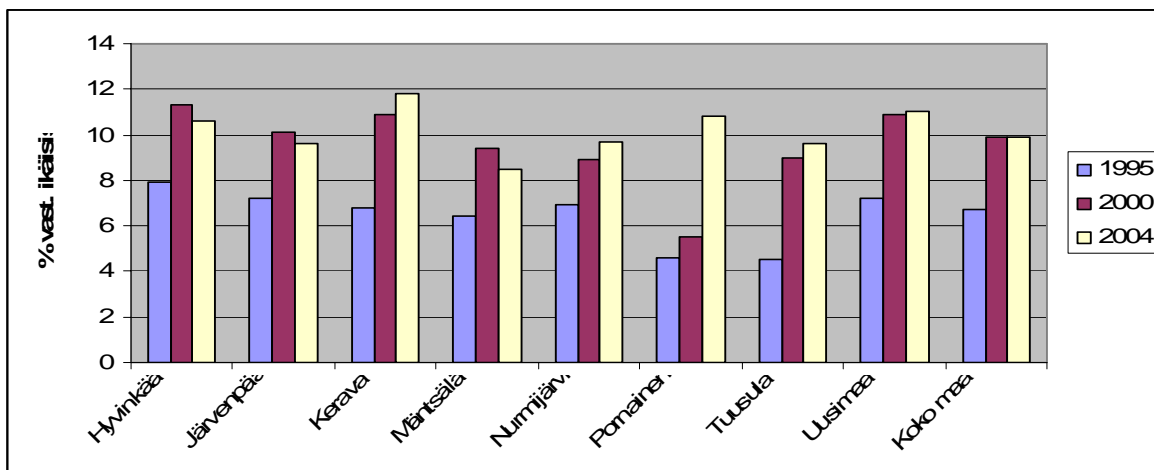
¹³² Vuonna 2004 Hyvinkäällä 80,1 ja Nurmijärvellä 58,9 tuhatta vastaavan ikäistä kohden. Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 69/1000 vastaavanikäistä ja keskihajonta 8,3.

¹³³ Vuonna 2004 20–64-vuotiaita keskimäärin 6,9 % vastaavan ikäisistä ja 65 vuotta täyttäneitä 10,1 % vastaavan ikäisistä.

Korvauksen saaminen depressiolääkkeiden käytöstä on etenkin vuonna 2004 ollut Keravalla yleisintä molemmissa ikäryhmissä. Siellä myös molemmissa ikäryhmissä on tapahtunut selkeintä kasvua vuosina 1995–2004. Pornaisissa sen sijaan 20–64-vuotiaita depressiolääkkeistä korvausta saaneita on ollut koko tarkastelujakson Keski-Uudenmaan kunnista vähiten. 65 vuotta täyttäneiden depressiolääkkeistä korvausta saaneiden osuus taas oli vuosien 2000–2004 kohoamisen seurauksena vuonna 2004 Pornaisissa melko suuri verrattuna muihin Keski-Uudenmaan kuntiin (ks. kuvio 63). Mäntsälässä korvauksen saaminen depressiolääkkeiden käytöstä on vuosina 1995–2004 ollut melko vähäistä molemmissa ikäryhmissä suhteutettuna muuhun Keski-Uuteenmaahan.

Kuvio 63. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisistä

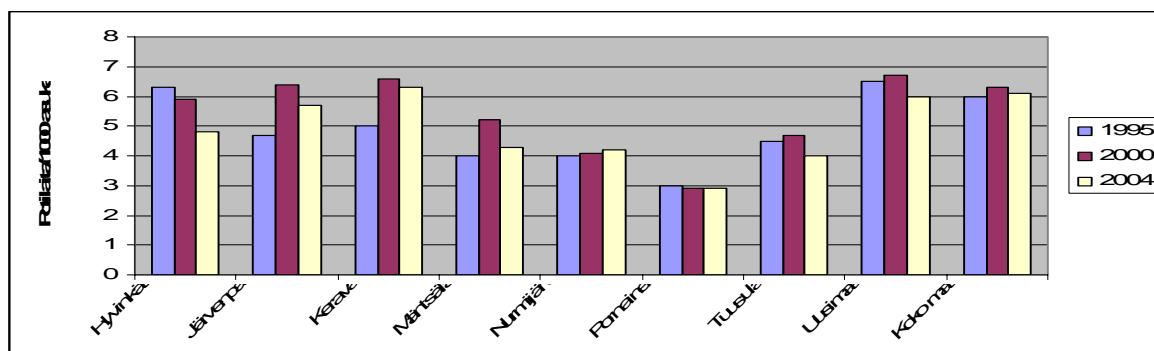

Psykiatrian laitoshoidon potilaiden määrä tuhatta asukasta kohden nousi Keski-Uudellamaalla vuosina 1995–2000, mutta väheni taas tämän jälkeen. Kehitys oli samansuuntaista myös koko Uudellamaalla ja koko maassa. Psykiatrian laitoshoidon potilaita on vuosina 1995–2004 ollut yleisesti ottaen Keski-Uudellamaalla koko Uttamaata ja koko maata vähemmän. Tosin Kerava ylitti vuonna 2004 näiden molempien keskimääräiset arvot. (ks. kuvio 64.)

Yleisintä psykiatrisen laitoshoidon on ollut 2000-luvulla Keravalla ja Järvenpäässä. Vähäisintä se on ollut koko tarkastelujakson Pornaisissa. Vuosina 1995–2000 psykiatrian laitoshoidon potilaiden osuus lisääntyi Järvenpäässä, Keravalla ja Mäntsälässä. Muissa kunnissa laitoshoidon potilaiden osuus pysyi melko tasaisena tällä ajanjaksolla, mutta

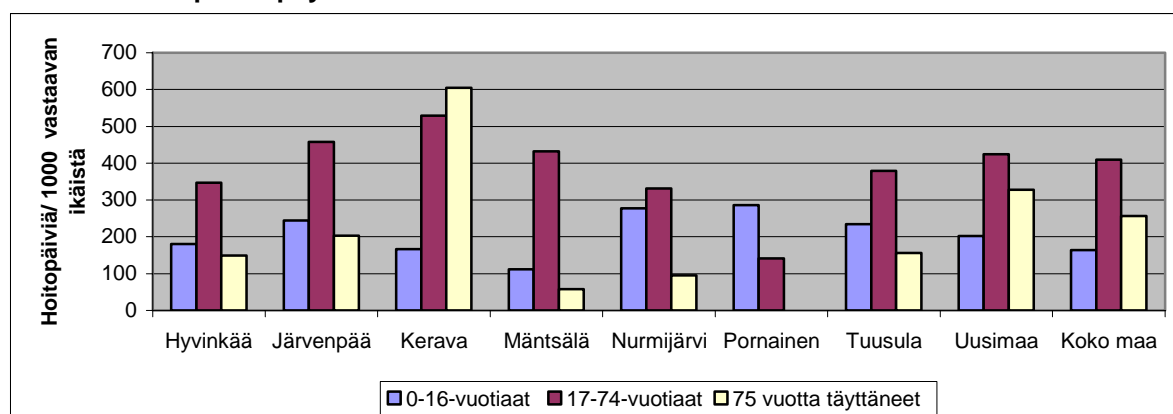
Hyvinkäällä se sen sijaan väheni. Vuosina 2000–2004 psykiatrian laitoshoidon potilaiden osuus kääntyi Hyvinkään lisäksi laskuun myös muissa kunnissa. Nurmijärvellä ja Pornaisissa laitospotilaiden osuus pysyi koko tarkastelujakson melko tasaisena.

Kuvio 64. Psykiatrian laitoshoidon potilaat/ 1000 asukasta

Hoitopäivien määrä psykiatrisessa laitoshoidossa **0-16-vuotiailla lapsilla** 1000 vastaavanikäistä kohden on Keski-Uudellamaalla kasvanut¹³⁴. **17-74-vuotiaiden ja 75 vuotta täyttäneiden** hoitopäivät taas ovat vähentyneet¹³⁵. Yksittäisten kuntien vuosittaiset kehityskulut ovat kuitenkin 0-16-vuotiaiden ja 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä vaihtelevia, joten näistä tilastoista ei välttämättä voi tehdä mitään suoraa johtopäätöstä lasten mielenterveysongelmien lisääntymisestä tai ikäänntyneiden mielenterveysongelmien vähenemisestä Keski-Uudellamaalla. Tilastot heittelevät etenkin pienimmissä kunnissa Pornaisissa ja Mäntsälässä. 17-74-vuotiaiden osalta tilanne on ollut koko tarkastelujakson melko tasainen, eikä kuntien välillä ole ollut yleisesti ottaen suuria eroja. Ainoastaan Pornaisissa 17-74-vuotiaiden hoitopäiviä on ollut kaikkina vuosina suhteessa selvästi muita vähemmän. 0-16-vuotiaiden ja 17-74-vuotiaiden hoitopäivien osalta Keski-Uusimaa ei poikkea paljoa koko Uudestamaasta ja koko maasta, mutta 75 vuotta täyttäneiden hoitopäiviä Keski-Uudellamaalla oli etenkin vuosina 1995 ja 2004 selvästi näitä vähemmän¹³⁶. (ks. kuvio 65)

Kuvio 65. Hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa 2004/ 1000 vastaavan ikäistä

Aikuisväestön ja ikäänntyneiden psykiatrinen laitoshoido näyttäisi Keravalla olleen 2000-luvulla melko yleistä suhteessa muuhun Keski-Uuteenmaahan. Lasten psykiatrinen

¹³⁴ Keski-Uudenmaan keskiarvo 0-16-vuotiaiden hoitopäivien määrässä kasvoi vuosina 1995–2004 117 hoitopäivästä 215 hoitopäivään/1000 vastaavan ikäistä.

¹³⁵ Keski-Uudenmaan keskiarvo väheni 17-74-vuotiaiden ikäryhmässä vuosina 1995–2004 457 hoitopäivästä 374 hoitopäivään/ 1000 vastaavanikäistä ja 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä 417 hoitopäivästä 181 hoitopäivään/ 1000 vastaavanikäistä.

¹³⁶ Vuonna 2004 Keski-Uudellamaalla 75 vuotta täyttäneiden hoitopäiviä 181/1000 vastaavanikäistä, Uudellamaalla 328 ja koko maassa 257/1000 vastaavanikäistä.

laitoshoito ei kuitenkaan ole ollut Keski-Uudenmaan keskiarvoa yleisempää. Pornaisissa ja Nurmijärvellä sen sijaan lasten psykiatrinen laitoshoido oli vuonna 2004 muita kuntia yleisempää, mutta tätä vanhempien melko vähäistä. Pornaisissa kuitenkin sekä lasten että ikääntyneiden hoitopäivien määrä vaihtelee eri vuosina melko paljon. Vuosina 1995 ja 2000 lasten hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa ei ollut Pornaisissa lainkaan. Vuonna 2004 taas 75 vuotta täyttäneiden hoitopäiviä ei ollut lainkaan, vaikka niitä vuosina 1995–2000 oli paljon muuhun Keski-Uuteenmaahan nähden¹³⁷.

Pornaisen lisäksi Mäntsälässä hoitopäivien määrä psykiatrisessa laitoshoidossa vaihtelee runsaasti sekä 0-16-vuotiailla että 75 vuotta täyttäneillä. Vuonna 2004 lasten ja ikääntyneiden psykiatrinen laitoshoido näyttäisi olevan Mäntsälässä vähäistä, mutta aikuisväestön laitoshoido taas melko yleistä. Kuitenkin vuonna 2000 lasten psykiatrisen laitoshoidon hoitopäiviä oli siellä paljon¹³⁸. Vuonna 1995 Mäntsälässä oli paljon ikääntyneiden laitoshoidopäiviä, mutta 2000-luvulla niiden määrä laski alhaiseksi¹³⁹. Aikuisväestön hoitopäivien määrä on Mäntsälässä ollut Keski-Uudenmaan kunnista selvimmän laskussa vuosina 1995–2004. Lasten hoitopäivien määrä taas kohosi vuosina 2000–2004 muita kuntia (paitsi Pornaista) selkeämmin Nurmijärvellä ja Tuusulassa¹⁴⁰.

Pornaisissa alkoholin myynti muita Keski-Uudenmaan kuntia vähäisempää

Alkoholijuomien myynti 100 %:n alkoholina asukasta kohden on Keski-Uudellamaalla lisääntynyt, mutta myös erot kuntien välillä ovat kasvaneet (kuvio 66). Alkoholijuomia myydään asukasta kohden huomattavasti muita vähemmän Pornaisissa. Pornaisissa myydyin alkoholin määrä on myös pysynyt melko samoissa lukemissa, kun muissa kunnissa se on kasvanut. Eniten alkoholijuomia asukasta kohti myytiin vuosina 2000 ja 2004 Järvenpäässä. Järvenpäässä alkoholia myytiin vuonna 2004 vähän enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin, muissa kunnissa taas vähemmän. Vuosina 1995–2000 alkoholijuomien myynti lisääntyi muita kuntia enemmän Nurmijärvellä, mutta tasaantui tämän jälkeen. Vuosina 2000–2004 myynti taas kasvoi muita kuntia enemmän Järvenpäässä.

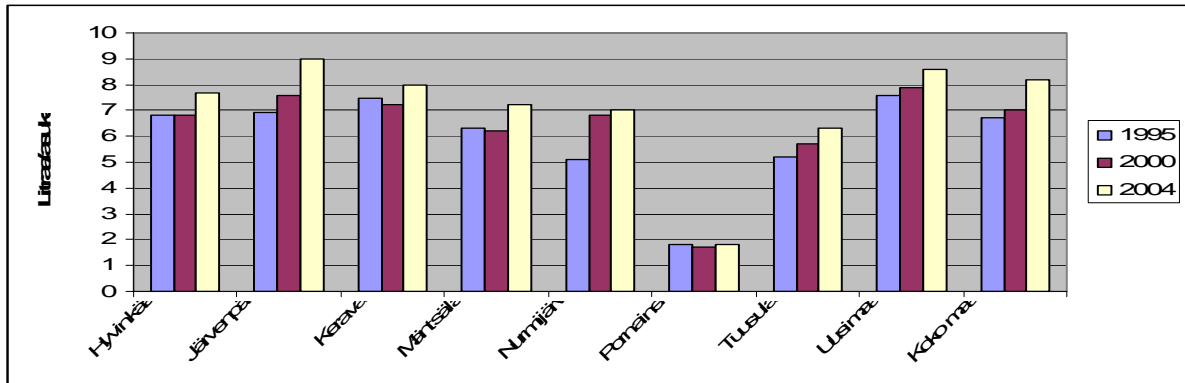
Kuvio 66. Alkoholijuomien myynti 100 % alkoholina, litraa/asukas

¹³⁷ 75 vuotta täyttäneillä oli vuonna 2000 754 hoitopäivää/ 1000 vastaavanikäistä, kun Keski-Uudenmaan keskiarvo oli 264 ja keskihajonta 239.

¹³⁸ 0-16-vuotiaiden hoitopäiviä vuonna 1995 59, vuonna 2000 364 ja vuonna 2004 112/1000 vastaavanikäistä. Keski-Uudenmaan keskiarvo 1995 117, 2000 181 ja 2004 215. Mäntsälän kunnasta kysyttäessä epäiltiin, että kyseessä saattaisi olla tilastointivirhe.

¹³⁹ Vuonna 1995 1391, vuonna 2000 46 ja vuonna 2004 58 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä. Keski-Uudenmaan keskiarvo vuonna 1995 417, vuonna 2000 264 ja vuonna 2004 181 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä. Kysyttäessä asiaa Mäntsälän kunnasta, selvisi, että Vuonna 1996 lakkautettiin Mäntsälässä sijainnut Ohkolan B-mielisairaala jossa hoidettiin paljon mäntsäläläisiä psykogeriatrisia potilaita sekä myös dementikkoja. Samana vuonna perustettiin psykogeriatrinen asumispalveluyksikkö, jonne siirrettiin kuusi Ohkolan sairaalassa aiemmin hoidettua potilasta. Tämän lisäksi perustettiin kaksi dementikoille tarkoitettua asumisyksikköä. Näitä potilaita ei siis enää tilastoida psykiatrisiksi laitoshoidopotilaiksi.

¹⁴⁰ Nurmijärvi vuonna 2000 112 ja vuonna 2004 277 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä. Tuusula vuonna 2000 122 ja vuonna 2004 234 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä. Keski-Uudenmaan keskiarvo vuonna 2000 180 ja vuonna 2004 215 hoitopäivää/1000 vastaavanikäistä.

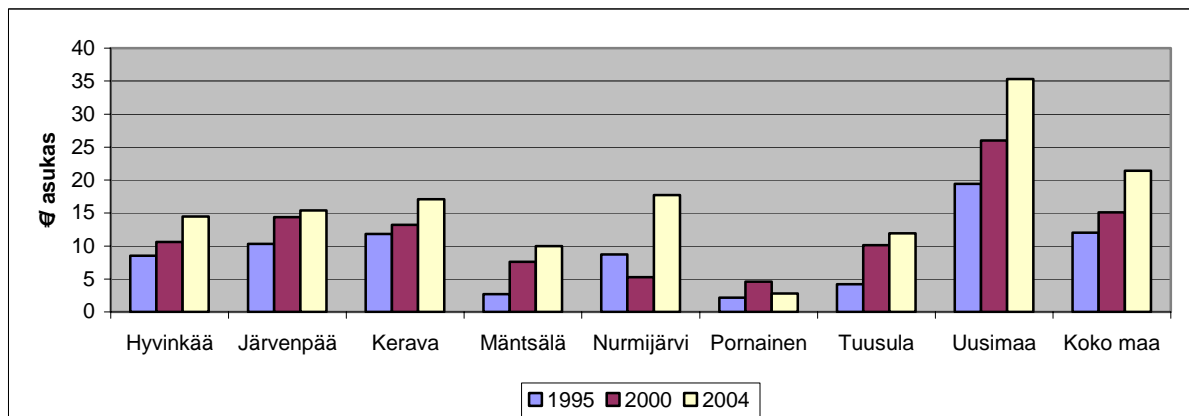

Laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleista 8.- ja 9.-luokan oppilaista tiedot on saatu vuonna 2000 ainoastaan Keravalta ja Mäntsälältä. Vuoden 2004 tiedot on saatu kaikilta kunnilta Pornaista lukuun ottamatta. Molempina vuosina Keravalla huumeita kokeilleiden prosenttiosuus vastaavan ikäisistä on ollut muita Keski-Uudenmaan kuntia, koko Uttamaata ja koko maata korkeampi. Muissa Keski-Uudenmaan kunnissa huumeita kokeilleita yläasteikäisiä oli vuonna 2004 vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Vähiten heitä oli Hyvinkäällä¹⁴¹.

Päihdehuollon kustannukset Keski-Uudellamaalla selvästi koko Uttamaata alhaisemmat

Päihdehuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat Keski-Uudellamaalla keskimäärin kasvaneet tasaisesti vuosina 1995–2004, mutta erot kuntien välillä ovat lisääntyneet. Nettokustannukset ovat kuitenkin kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa pysyneet koko tarkastelujakson alhaisempina kuin koko maassa, ja selvästi alhaisempina kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Nettokustannukset kasvoivat ajalla 1995–2000 Nurmijärveä lukuun ottamatta kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Nurmijärvellä ne sen sijaan alenivat, mutta nousivat taas ajalla 2000–2004 selvästi muita kuntia enemmän. Päihdehuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat koko tarkastelujakson olleet alhaisimmat Pornaisissa. Ajalla 2000–2004 Pornainen oli ainoa Keski-Uudenmaan kunta, jossa päihdehuollon asukaskohtaiset nettokustannukset alenivat, mutta myös Järvenpäässä niiden kasvu oli erittäin vähäistä.

Kuvio 67. Päihdehuollon nettokustannukset €/asukas

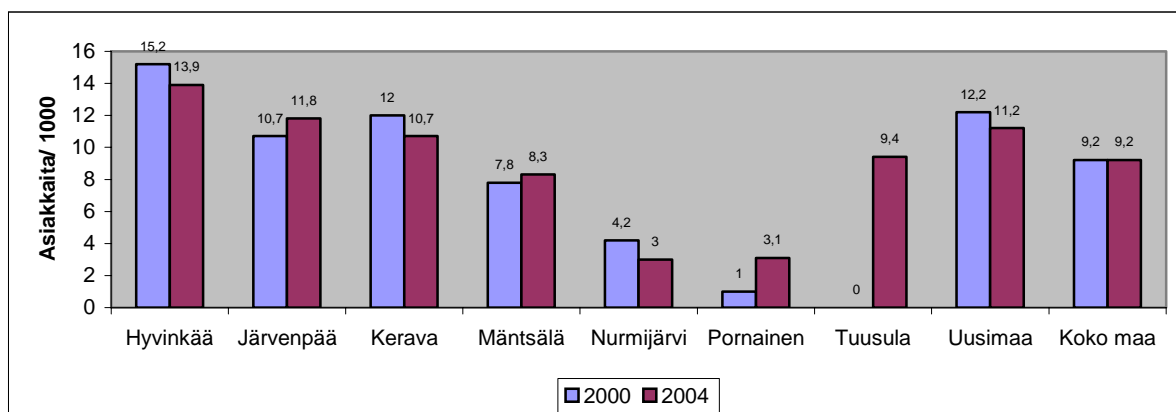

Päihdehuollon avopalvelujen asiakkaiden (kuviot 68) määrä 1000 asukasta kohden laski vuosina 2000–2004 koko Uudellamaalla ja Keski-Uudenmaan kunnista Hyvinkäällä,

¹⁴¹ Vuonna 2004 Keravalla 13,52 % 8- ja 9-luokan oppilaista oli kokeillut laittomia huumeita. Hyvinkäällä vastaava luku oli 5,27 %, Keski-Uudellamaalla 8,3 %, Uudellamaalla 10,09 % ja koko maassa 7,18 %.

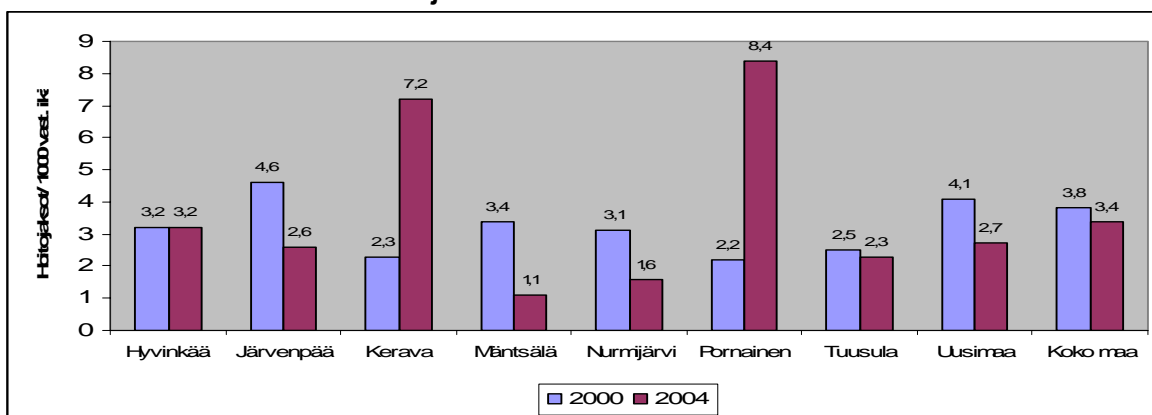
Keravalla ja Nurmijärvellä. Pornaisissa ja Tuusulassa päihdehuollon asiakkaiden määrä taas kasvoi tällä aikavälillä melko paljon. Päihdehuollon avopalvelun asiakkaita on ajalla 2000–2004 ollut eniten Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla. Vähiten heitä on ollut Nurmijärvellä ja Pornaisissa.

Kuvio 68. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita/ 1000 asukasta

Nuorten, 15–24-vuotiaiden päihdesairauksien hoitojaksot ovat muissa Keski-Uudenmaan kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa vähentyneet tai pysyneet tasaisissa lukemissa vuosina 2000–2004, mutta Keravalla ja Pornaisissa ne ovat kohonneet selvästi tällä ajanjaksolla. Tästä huolimatta Pornaisissa on päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita 15–24-vuotiaita ollut tilaston mukaan vuosina 2000 ja 2004 0. Keravalla sen sijaan myös päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita 15–24-vuotiaita 1000 vastaavan ikäistä kohden oli vuonna 2004 selvästi enemmän kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin¹⁴².

Kuvio 69. Päihdesairauksien hoitojaksot 15–24-vuotiailla/ 1000 vastaavan ikäistä

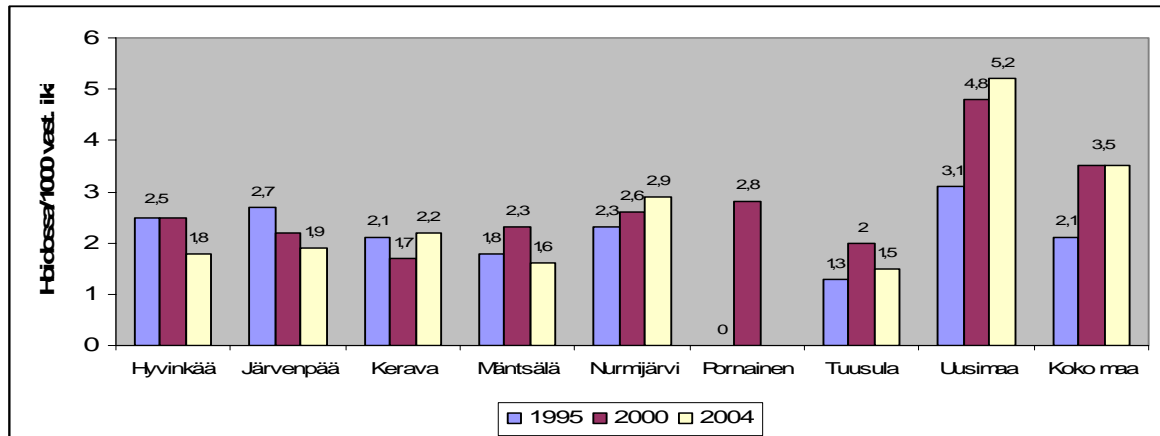

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita 25–64-vuotiaita 1000 vastaavan ikäistä kohden on kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa ollut vuosina 1995–2004 vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Vuosina 2000–2004 heidän osuutensa laski muissa kunnissa, mutta Keravalla ja Nurmijärvellä se hieman nousi. Pornaisten kohdalla tapahtui tilastomuutos vuosina 1995–2000, kun päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden 25–64-vuotiaiden määrä nousi nollostä Keski-Uudenmaan korkeimmaksi¹⁴³.

Kuvio 70. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä

¹⁴² Keravalla vuonna 2004 4/1000 vastaavan ikäistä, kun koko Uudellamaalla keskimäärin 2,7/1000 vastaavan ikäistä. Tilasto on melko vajaa; vuonna 2000 tiedot on saatu kolmelta ja vuonna 2004 neljältä Keski-Uudenmaan kunnalta.

¹⁴³ Vuonna 2004 Pornaisen tiedot puuttuvat.

Päihde- ja mielenterveyspalveluita kehitetään seudullisesti Keski-Uudellamaalla

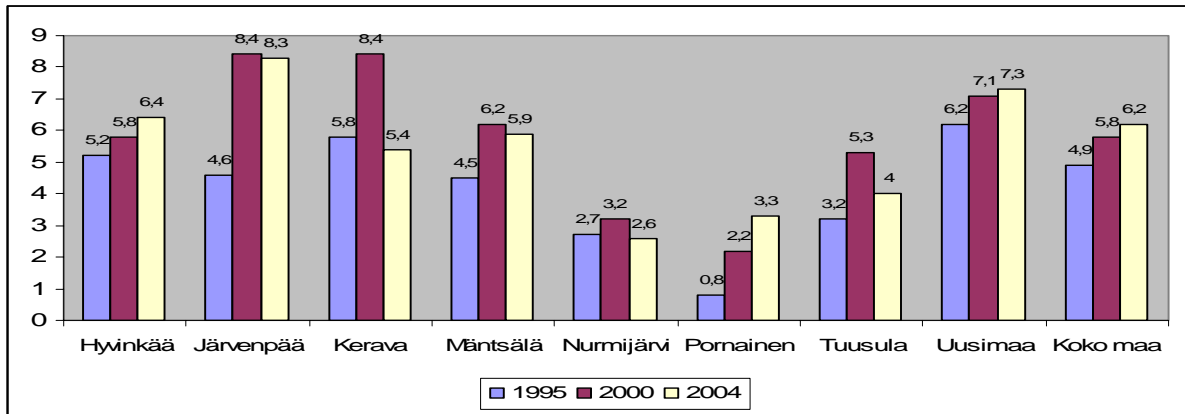
Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tilaa Keski-Uudellamaalla on kartoitettu ja pyritty kehittämään Kuuma-yhteistyön puitteissa toteutetuissa hankkeissa, joissa myös Hyvinkää on ollut mukana (SEUKE- ja PÄIKE-hankkeet vuosina 2004-2006). Palvelujen kartoittamisessa selvisi, että mielenterveys- ja päihdepalvelujen valikoima ja saatavuus vaihtelevat selkeästi Keski-Uudellamaalla. Mielenterveys- ja päihdepalveluja järjestetään myös usein eri yksiköissä, vaikka tutkimustieto tukee niiden järjestämistä yhteisenä palveluna. Myös palvelujen tarve on ollut Keski-Uudellamaalla kasvussa. Selvitysten mukaan palvelujärjestelmästä löytyy aukkoja eivätkä palvelut aina kohtaa asiakkaan tarpeita.

SEUKE-hankkeessa kehitettiin päihde- ja mielenterveystyön palveluverkosta seudullisesti. Hankkeessa luotiin pohjaa päihde- ja mielenterveyspalvelujen seudulliselle kehittämiselle. PÄIKE-hanke taas on kohdistunut päihdehoidon laadulliseen kehittämiseen kouluttamalla henkilöstöä ja luomalla seudulle yhteisiä päihdetyön toimintamalleja. (Kärkkäinen Hilikka (2005): Mielenterveys- ja päihdetyön seudullisen palveluverkoston kehittäminen – Seutukehittäjä. Projektin loppuraportti. (<http://www.kuuma.fi/ep/tiedostot/SEUKELoppuraportti.pdf>); Vyyryläinen Merja (2006): Päike. Keski-Uudenmaan alueen päihdetyön laadullinen kehittäminen 1.3.2004-30.9.2006. Hankkeen loppuraportti)

Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä kääntynyt laskuun

Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä 1000 asukasta kohden lisääntyi vuosina 1995–2000 kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa, kuten koko Uudellamaalla ja koko maassakin (kuvio 71). Muita enemmän poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä lisääntyi tällä ajanjaksolla Järvenpäässä ja Keravalla. Vuosien 2000–2004 välillä poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä kääntyi kuitenkin useassa Keski-Uudenmaan kunnassa laskuun, vaikka koko Uudellamaalla ja koko maassa niiden lisääntyminen jatkui. Ainoastaan Hyvinkäällä ja Pornaisissa poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä lisääntyi yhä vuosina 2000–2004. Järvenpäässä määrä pysyi melko tasaisena. Eniten poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä putosi Keravalla ja Tuusulassa, joissa se toisaalta edellisellä jaksolla 1995–2000 kohosi melko paljon. Eniten poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia oli vuonna 2004 Järvenpäässä.

Kuvio 71. Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset/1000 asukasta

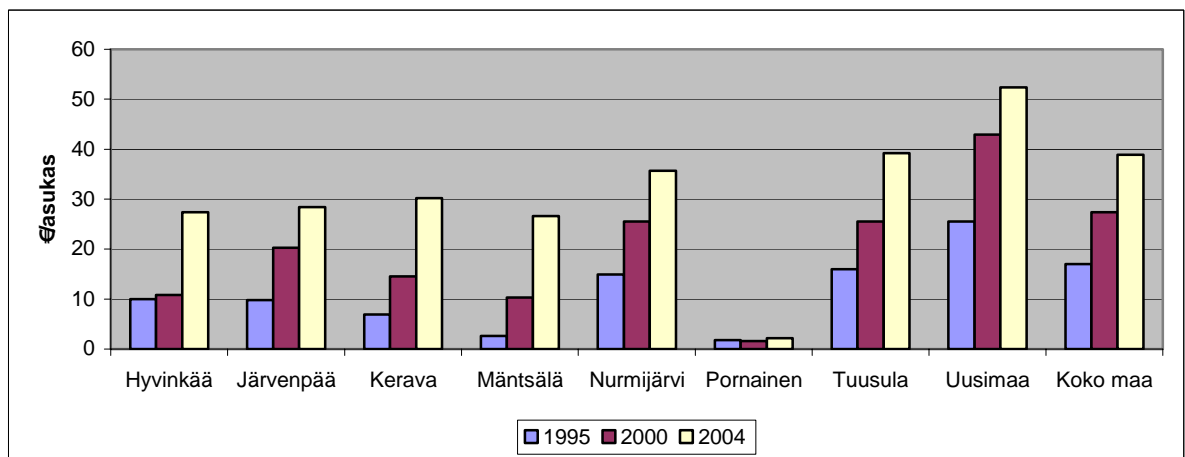
2.6 Vammaiset ja kehitysvammaiset

Vammaispalvelujen kustannukset Pornaisissa alhaiset

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien asukaskohtaiset kustannukset ovat Keski-Uudellamaalla kasvaneet vuosina 1995–2004. Kustannukset ovat koko tarkastelujakson olleet kaikissa Keski-Uudenmaan kunnissa alhaisemmat kuin koko Uudellamaalla keskimäärin.

Vammaispalvelujen asukaskohtaiset kustannukset ovat koko tarkastelujakson olleet muita alhaisemmat Pornaisissa, eivätkä ne ole kasvaneet kuten muissa Keski-Uudenmaan kunnissa. Tuusulassa ja Nurmijärvellä kustannukset taas ovat olleet koko tarkastelujakson hieman muuta Keski-Uuttamaata korkeammat.

Kuvio 72. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannukset, €/asukas

1000 asukkaaseen suhteutettuna kehitysvammaisten asumispalveluissa oli asiakkaita vuonna 2004 eniten Hyvinkäällä ja Nurmijärvellä¹⁴⁴. Hyvinkäällä oli myös kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskuksissa vuonna 2004 eniten asiakkaita. Hyvinkäällä onkin laadittu vuonna 2003 vammaispoliittinen ohjelma, jonka mukaan vammaispalveluihin tulee panostaa entistä enemmän. Muita enemmän asukkaita asumispalveluissa oli Hyvinkään lisäksi Mäntsälässä¹⁴⁵. Kehitysvammalaitoksissa oli 1000

¹⁴⁴ Hyvinkäällä 1,6 ja Nurmijärvellä 1,4/ 1000 asukasta.

¹⁴⁵ Hyvinkäällä 3,1 ja Mäntsälässä 2,9/ 1000 asukasta.

asukasta kohden vuonna 2004 eniten asiakkaita Järvenpäässä ja Nurmijärvellä¹⁴⁶. Tosin laitoksissa olleiden osalta kaikkien kuntien absoluuttiset lukumäärät ovat erittäin pienet. Vähiten kaikenlaisia vammaispalveluja oli vuonna 2004 Pornaisissa, mutta asumispalveluissa, sekä työ- ja toimintakeskuksissa oli myös Järvenpäässä kaikkina tarkasteluvuosina melko vähän asiakkaita väkilukuun suhteutettuna.

Kehitysvammaisten asumispalvelujen asiakkaiden absoluuttinen lukumäärä kasvoi vuosina 1995–2004 muita kuntia enemmän Nurmijärvellä ja Tuusulassa. Järvenpäässä lukumäärä laski hieman tällä ajanjaksolla. Työ- ja toimintakeskuksissa asiakkaina olleiden absoluuttinen lukumäärä taas pysyi kaikissa kunnissa melko tasaisena vuosina 1995–2000, mutta nousi tämän jälkeen lukuun ottamatta Järvenpäättä, Pornaista ja Nurmijärveä, joissa määrä pysyi melko tasaisena. Järvenpäässä se jopa hiukan aleni. Muita enemmän nousua tapahtui Hyvinkäällä. Kehitysvammalaitosten asiakkaiden lukumäärässä tapahtui muissa kunnissa ainoastaan pieniä muutoksia vuosina 1995–2004, mutta Hyvinkäällä heidän lukumääränsä aleni selkeästi vuosina 1995–2000, ja nousi melko paljon taas tämän jälkeen. Myös Keravalla heidän määränsä aleni tuntuvasti vuosina 1995–2000, mutta kohosi tämän jälkeen ainoastaan erittäin lievästi.

¹⁴⁶ Molemmissa 0,3/ 1000 vastaavan ikäistä.

3. Länsi-Uudenmaan kuntien välinen vertailu

3.1 Väestö

Länsi-Uudenmaan kunnat muuttovoittoisia

Länsi-Uudenmaan kuuluu kuusi Suomen etelärannikolla sijaitsevaa kuntaa: Hanko, Inkoo, Karjaa, Kirkkonummi, Pohja ja Tammisaari. Seudun varsinaisia kaupunkeja ovat Hango, Tammisaari ja Karjaa, mutta tekstissä käytetään kuitenkin selkeyden vuoksi kaikista alueista nimitystä kunta.

Kaikki kunnat ovat virallisesti kaksikielisiä, mutta Tammisaarella, Inkoossa ja Karjaalla on enemmistö väestöstä ruotsinkielisiä. Palveluiden takaaminen molemmilla kielillä asettaa omat haasteensa seudun kunnille. Kirkkonummella on paljon yhteistyötä esimerkiksi Espoon kanssa, mutta tässä selvityksessä Länsi-Uudenmaan kunnat on määritelty lähinnä maantieteellisen Länsi-Uudenmaan alueen mukaan, eikä esimerkiksi seudullisen yhteistyön organisoitumisen kautta. Seudullista organisoitumista on kuitenkin tiedossa lähivuosina monilla eri sektoreilla, mikä tuottaa varmasti sekä helpotusta että ylimääräistä työtä kuntien työntekijöille (Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja terveydenhuollon strategia 2004 – 2008).

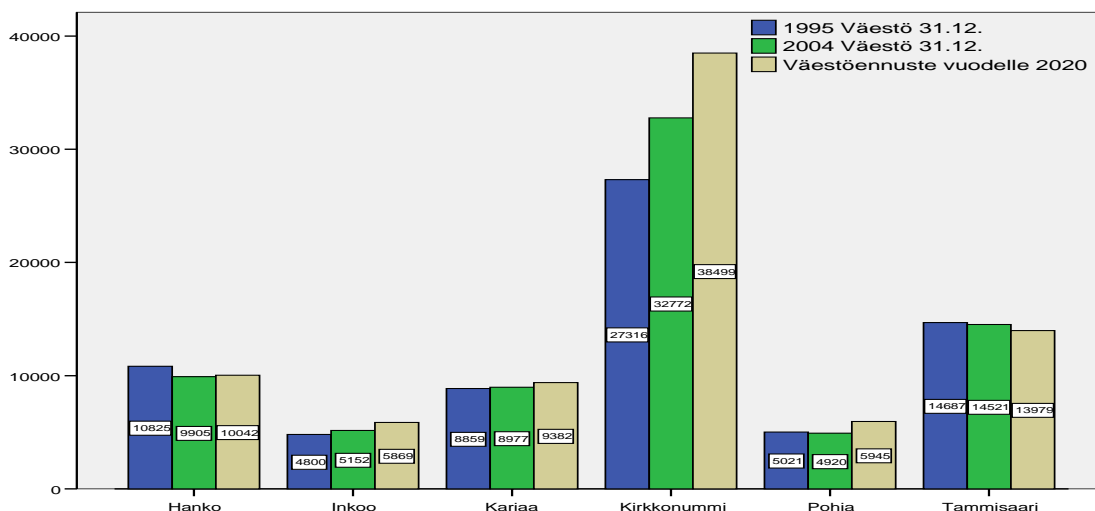
Seudun erityispiirteitä ovat kuntien kokoerot, vaihteleva väestömäärä ja pääkaupunkiseudun läheisyys. Alueella on sekä kaupunkimaista ympäristöä, pikkukaupunkeja että laajoja maa- ja metsätalousalueita, sekä pitkä rannikko- ja saaristoalue. Maantieteellisesti alue on suhteellisen suuri, mikä asettaa haasteita erityisesti seudun palvelujen tuottamiselle.

Kuntien väestömäärä (kuva 73) vaihtelee Pohjan vajaasta viidestä tuhannesta Kirkkonummen vajaaseen 33 000:een. Inkoo ja Pohja ovat väkiluvultaan alueen pienimpiä kuntia ja Kirkkonummi on vastaavasti alueen suurin kunta. Vuosien 1995 ja 2004 välillä on Kirkkonummella väestön määrä myös jatkuvasti kasvanut kaikkein voimakkaimmin. Myös Inkoossa ja Karjaalla väestö on kasvanut hieman, Tammisaarella, Pohjassa ja Hangossa taas väestömäärä on ollut lievässä laskussa¹⁴⁷. Kuntien nettomuutto on Länsi-Uudenmaan kuntien alueella muuttunut kymmenessä vuodessa – 6:sta + 5,5 henkilöön 1000 asukasta kohti. Vuonna 2004 ainut muuttotappiokunta oli Pohja. Kirkkonummi taas on alueen selkeä muuttovoittokunta ja samoin Inkoossa on positiivinen nettomuutto voimistunut. Länsi-Uudellamaalla muutetaan siis sekä kaupunkimaiselle Kirkkonummelle että maaseutumaisempaan Inkooseen. Myös väestöennusteissa - Tammisaarta lukuun ottamatta - Länsi-Uudenmaan kuntien väestön ennustetaan kasvavan. Tammisaaren kehittämissstrategiassa (2010) onkin yhdeksi tavoitteeksi otettu laskevan väestökehityksen katkaiseminen. Uudellamaalla yleisesti on muuttovoittoisuus laskenut¹⁴⁸, vaikka se olikin vielä vuonna 2004 positiivista.

¹⁴⁷ Kuntien keskinäinen järjestys on sama katsottuna sekä absoluuttisia että suhteutettuja muuttolukuja

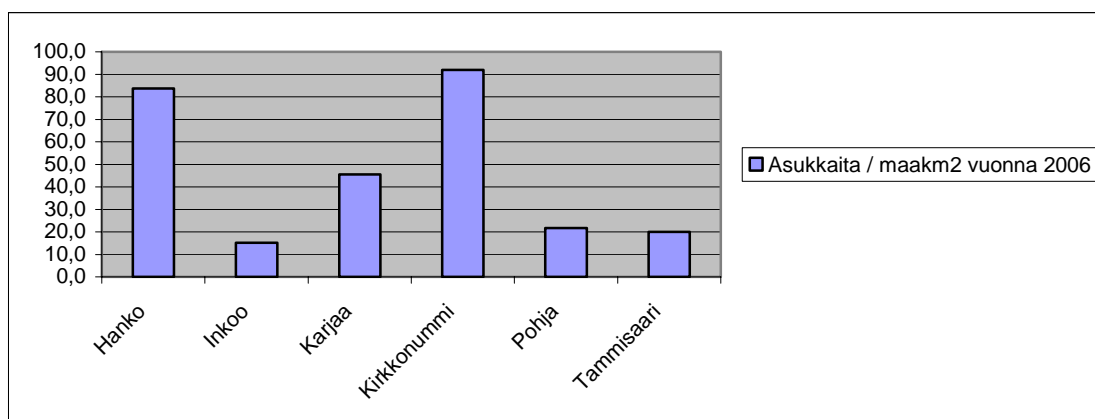
¹⁴⁸ Vuonna 1995 7,7 hlö 1000 asukasta kohden ja 2004 enää 1,4 asukasta 1000 asukasta kohden.

Kuvio 73. Länsi-Uudenmaan kuntien väestö vuosina 1995 ja 2004 sekä väestöennuste vuodelle 2020

Länsi-Uudenmaan kunnista asukastiheys (kuvio 74) on suurin Kirkkonummella ja Hangossa. Inkoo, Pohja ja Tammisaari taas ovat kaikki suhteellisen harvaan asuttuja alueita ja Inkoo ja Pohja ovatkin selvästi alueen maaseutumaisimpia kuntia.

Kuvio 74. Länsi-Uudenmaan kuntien asukastiheys neliökilometriä kohti

Ahtaasti asuvien asutokuntien osuus kaikista asutokunnista on Länsi-Uudellamaalla selvästi laskenut vuosien 1995 ja 2004 välillä¹⁴⁹. Ahtaasti asuvia asutokuntia on koko ajan ollut eniten Pohjassa (v.2004 14, 6 %) ja vähiten Tammisaarissa ja Hangossa (v.2004 molemmissa 10,2 %). Vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla on ollut Tammisaarta ja Hankoa lukuun ottamatta suhteessa hieman enemmän ahtaasti asuvia asutokuntia kuin koko Uudellamaalla (10,6 %) tai koko maassa (10,4 %) keskimäärin. Tämän ja edellisen tilaston perusteella voidaan siis sanoa, että Hangossa asutaan väljästi mutta alueen pinta-alaan nähden tiheästi, kun taas Pohjassa asutaan ahtaammin, vaikka tilaa suuremmille asunnoille kunnassa kyllä riittäisi.

¹⁴⁹ 4,6 prosenttiyksikköä

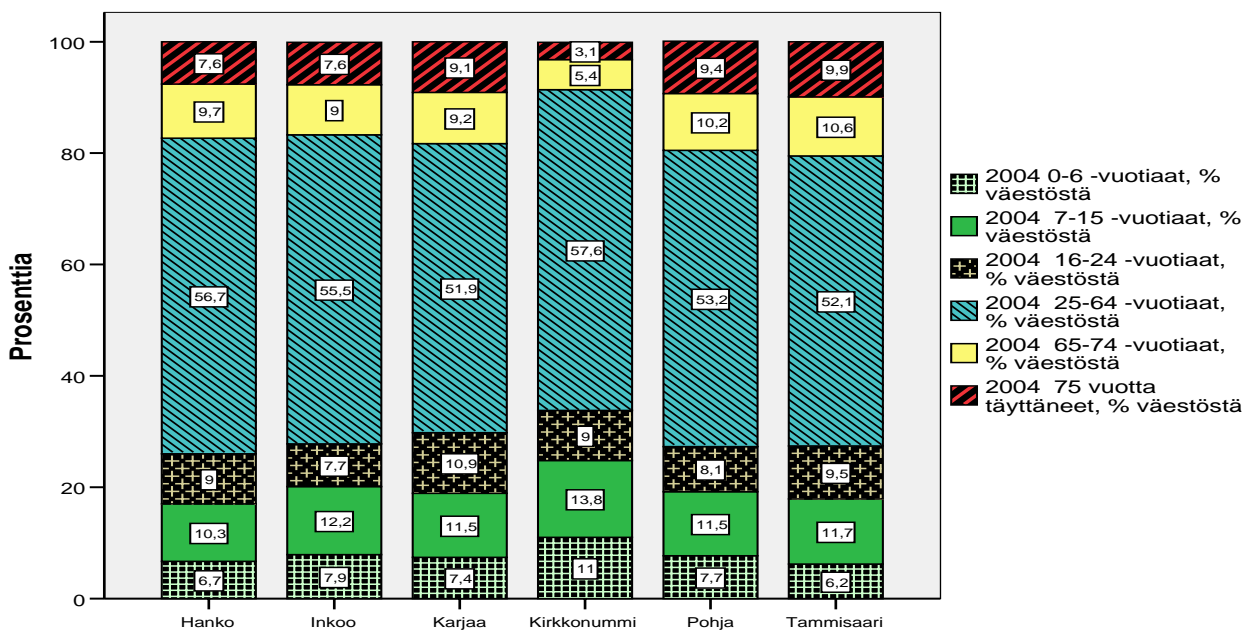
Kirkkonummella paljon lapsia, Tammisaassa vanhuksia

Länsi-Uudenmaan kuntien väestörakenteet vaihtelevat (kuvio 75). **Alle kouluikäisten lasten osuus** väestöstä on Länsi-Uudellamaalla viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut lievässä laskusuunnassa¹⁵⁰, vaikka koko Uudellamaalla on keskimäärin paljon lapsia verrattuna koko maahan. Vuonna 2004 0-6-vuotiaita lapsia oli 7,8 % Länsi-Uudenmaan väestöstä. Kirkkonummella on kaikkina vuosina ollut suhteessa selvästi enemmän 0 - 6-vuotiaita kuin muissa Länsi-Uudenmaan kunnissa. Kirkkonummi on myös ainut kunta, missä lasten osuus on vuoden 2000 jälkeen noussut. Kirkkonummi on tilastoissa myös Uudenmaan keskiarvon yläpuolella, mutta muuten Länsi-Uudellamaalla on suhteessa vähemmän lapsia kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Tammisaassa lasten suhteellinen osuus on pudonnut erityisen paljon ja myös Hanko kuuluu alueen vähälapsisiin kuntiin.

7 - 15-vuotiaiden eli peruskouluikäisten osuus on Länsi-Uudellamaalla hieman kasvanut¹⁵¹, mutta pysynyt kuitenkin kahdentoista prosentin tuntumassa. 7 - 15-vuotiaiden osuus on ollut alle kouluikäisten osuuden tavoin koko ajan suurin Kirkkonummella ja 2000-luvulla matalin Hangossa. Länsi-Uudellamaalla on kuitenkin suhteessa väestöön hieman enemmän 7 - 15-vuotiaita kuin Uudellamaalla keskimäärin. 7 - 15-vuotiaiden osuus on eri kunnissa kehittynyt vaihdellen molempiin suuntiin. Koko maassa se on tasaisesti laskenut ja Uudellamaalla taas tasaisesti noussut.

Nuoria eli 16 - 24-vuotiaita on 2000-luvulla ollut suhteessa väestöön eniten Karjaalla ja Kirkkonummella. Prosentuaalisesti vähiten tämän ikäisiä on ollut Inkoossa ja Pohjassa. Lukuun ottamatta Hankoa vuonna 1995, on Länsi-Uudenmaan kunnissa ollut vähemmän nuoria kuin koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin. Vain Karjaalla on 16 - 24-vuotiaiden osuus kasvanut, kun se muissa kunnissa on laskenut.

Kuvio 75. Eri ikäryhmien prosenttiosuus kuntien väestöstä Länsi-Uudellamaalla vuonna 2004

¹⁵⁰ -1,3 prosenttiyksikköä kymmenessä vuodessa

¹⁵¹ 0,15 prosenttiyksikköä kymmenessä vuodessa

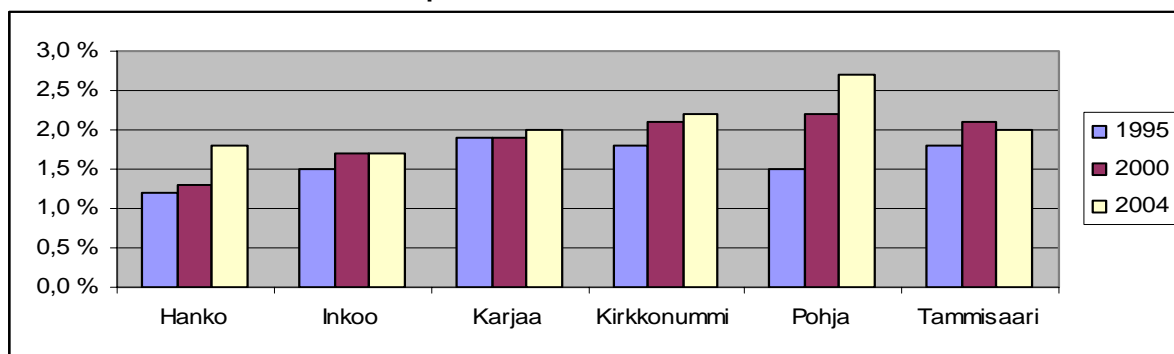
Parhaassa työiässä olevien eli **25 – 64-vuotiaiden** osuus on Länsi-Uudellamaalla keskimäärin hieman kasvanut¹⁵². 25 - 64-vuotiaita on suhteessa eniten Kirkkonummella. Karjaalla, Pohjassa ja Tammisaarella taas on 25 – 64-vuotiaita suhteessa muita kuntia vähemmän. 25 – 64-vuotiaiden osuudessa ei ole havaittavissa selvää koko Länsi-Uudenmaan kattavaa kehitystrendiä, vaan erot ovat kuntakohtaisia. Inkoossa ja Pohjassa on työikäisten suhteellinen osuus jatkuvasti kasvanut.

Yli 64-vuotiaiden määrä ja suhteellinen osuus on kaikissa Länsi-Uudenmaan kunnissa kasvanut eli väestö on ikääntymässä. *Määrällisesti* eniten yli 64-vuotiaita on kaikkina ajanjaksoina ollut Tammisaarella ja Kirkkonummella. Vähiten heitä taas on ollut Inkoossa ja Pohjassa. *Suhteellisesti* eniten yli 64-vuotiaita on kuitenkin ollut Tammisaarella ja Pohjassa ja vähiten Kirkkonummella. Kirkkonummea lukuun ottamatta Länsi-Uudenmaan kunnissa on ollut suhteessa hieman enemmän yli 64-vuotiaita kuin Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Kirkkonummella yli 64-vuotiaita on myös ollut suhteessa vähemmän kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin, Tammisaarella taas vastaavasti enemmän.

65 -74-vuotiaiden ja 75 vuotta täyttäneiden eli eläkeikäisten ja vanhusväestön suhteellinen osuus on Länsi-Uudenmaan kunnissa hieman noussut. Vuonna 2004 heitä on ollut prosentuaalisesti eniten Tammisaarella ja vähiten Kirkkonummella. Lukuun ottamatta Kirkkonummea, on Länsi-Uudellamaalla ollut enemmän 65 – 74-vuotiaita ja 75 vuotta täyttäneitä kuin Uudellamaalla tai koko maassa keskimäärin. Toisaalta myös Kirkkonummella ikääntyneiden osuus on ollut kasvussa.

Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä on ollut noususuunnassa kaikissa muissa kunnissa paitsi Tammisaarella, jossa ulkomaalaisten osuus väestöstä putosi vuosien 2000 ja 2004 välillä. Karjaalla ja Inkoossa ulkomaalaisten osuus taas on pysynyt melko samana. Erityisen paljon ulkomaan kansalaisten osuus on kasvanut Pohjassa, missä heitä olikin vuonna 2004 Länsi-Uudenmaan kunnista suhteessa eniten.

Kuvio 76. Ulkomaan kansalaisten prosentuaalinen osuus väestöstä

3.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo

Kunnat eroavat selvästi toisistaan koulutustason suhteen

Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneita (taulukko 16) on kaikissa Länsi-Uudenmaan kunnissa ollut vuonna 2004 yli puolet kuntien 15 vuotta täyttäneestä väestöstä, mutta vain Kirkkonummi ylittää koko Uudenmaan ja koko maan tutkinnon suorittaneiden osuuden. Sekä Hanko että Pohja ovat 50 % tuntumassa ja Kirkkonummen lisäksi vain Inko ylittää 60 % tason. **Keskiasteen tutkinnon suorittaneita** on Länsi-

¹⁵² yhden prosenttiyksikön kymmenessä vuodessa

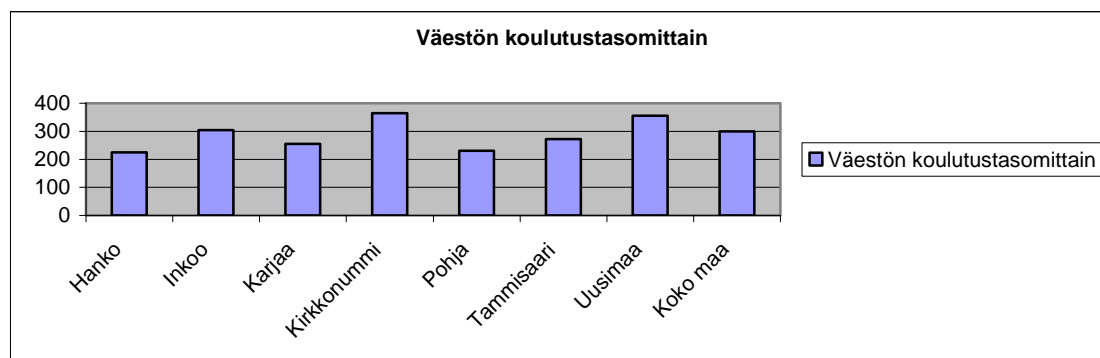
Uudenmaan kunnissa suhteessa saman verran, sillä kaikki kunnat ovat 31 ja 34 % välillä. Kaikissa kunnissa on kuitenkin suhteessa vähemmän keski-asteen tutkinnon suorittaneita kuin Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

Taulukko 16. Koulutusaste Länsi-Uudellamaalla vuonna 2004 (% 15 vuotta täyttäneestä väestöstä)

	Tutkinnon suorittaneiden osuus %	Keskiasteen tutkinnon suorittaneet %	Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet %	Väestön koulutustasomittain
Hanko	50,7	32,9	17,8	224
Inkoo	61,5	33,7	27,8	304
Karjaa	54,7	33	21,6	255
Kirkkonummi	67,2	32,1	35,1	365
Pohja	50,4	32,2	18,2	230
Tammisaari	56,1	31,1	25	272
Uusimaa	66,7	34	32,7	355
Koko maa	62,7	37,7	25	300

Hangossa **korkea-asteen tutkinnon suorittaneita** on suhteessa vähiten ja Kirkkonummella selvästi eniten. Kirkkonummi ylittää koko maan ja Uudenmaan tason, mutta muut kunnat jäävät melko paljon jälkeen Uudenmaan tasosta. Myös Inkoossa ylittyy koko maan koulutustaso. **Väestön koulutustasomittaimen**¹⁵³ (kuvio 77) luvut ovat melko yhdenmukaisia korkea-asteen tutkinnon lukujen kanssa. Kuten alla olevasta kuviosta voi huomata, on koulutustaso Kirkkonummella korkea, korkeampi kuin Uudellamaalla keskimäärin ja vastaavasti Hangossa yleinen koulutustaso on selvästi matalin. Kirkkonummea lukuun ottamatta Länsi-Uudenmaan kunnissa koulutustaso on selvästi matalampi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Koko Uudenmaan korkeaan keskiarvoon vaikuttaa kouluttautuneisuuden keskittyminen pääkaupunkiseudulle ja esimerkiksi Kirkkonummen ja Inkoon korkeaan koulutustasoon on saattanut vaikuttaa muuttoliike pääkaupunkiseudulta päin.

Kuvio 77. Väestön koulutustasomittain

Kokonaan koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria oli vuonna 2003 selvästi eniten Pohjassa, missä heitä oli 247 henkilöä tuhatta 17 – 24-vuotiasta kohti. Samana vuonna vähiten koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli Inkoossa (154 / 1000 vast.ik) ja Kirkkonummella (158 / 1000 vast.ik). Länsi-Uudellamaalla on kaikkina tarkastelujaksoina ollut selvästi enemmän koulutuksen ulkopuolelle jäänyttä nuorisoa kuin koko maassa tai Uudellamaalla keskimäärin¹⁵⁴. Kaikissa kunnissa koulutuksen ulkopuolelle jääneiden

¹⁵³ Väestön koulutustasoa mitataan perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohti. Esimerkiksi koulutustasoluku 246 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Väestön koulutustasoa laskettaessa perusjoukkona käytetään 20 vuotta täyttäneitä väestöstä. Näin siksi että monen alle 20-vuotiaan koulutus on vielä kesken.

¹⁵⁴ esim. vuonna 2004 Länsi-Uudenmaan ka oli 194, Uudenmaan 149 ja koko maan 118 / tuhatta 17 - 24-vuotiasta kohden

suhteellinen osuus laski vuosien 1995 ja 2000 välillä, mutta monissa kunnissa tapahtui nousua taas vuoteen 2003 mennessä.

Taulukko 17. Tulotaso Länsi-Uudellamaalla vuonna 2004

	Ansiotuloja saaneita, väestöstä	%	Keskimääräiset ansiotulot vuodessa	Pääomatulonsaajia % väestöstä	Keskimääräiset pääomatulot saajaa kohden
Kirkkonummi	73,0		26 251	39,0	6315
Inkoo	79,0		21 751	48,0	4992
Hanko	84,0		21 000	29,0	3288
Tammisaari	82,0		19 548	33,0	5732
Karjaa	82,0		19 407	29,0	4821
Pohja	83,0		19 245	32,0	8207

Keskimääräiset ansiotulot (taulukko 17) ovat korkeimmat Kirkkonummella. Toiseksi korkeimmat ansiotulot ovat Inkoossa ja sen jälkeen Hangossa. Tammisaaren, Karjaan ja Pohjan keskimääräiset ansiotulot taas ovat lähes samalla tasolla. Korkeimmat keskimääräiset pääomatulot ovat yllättäen Pohjassa ja pienimmät Hangossa. Pääomatulon saajia on suhteessa selvästi eniten Inkoossa ja toiseksi eniten Kirkkonummella. Näissä kunnissa on vastaavasti vähemmän ansiotulonsaajia kuin muualla.

Länsi-Uudenmaan kunnissa olevan yhteydessä toisiinsa: Mitä korkeampi koulutustaso sitä korkeampi tulotaso. Hanko poikkeaa tästä yhteydestä siinä mielessä, että Hangossa keskimääräinen tulotaso on melko korkea, mutta koulutustaso kunnista alhaisin. Tähän saattaa vaikuttaa Hangon elinkeinorakenne eli se, että Hangossa on paljon teollisuutta.

Kuntien nettomenot ja velkaantuminen lisääntyneet

Länsi-Uudenmaan kuntien **tuloveroprosenttien** keskiarvo (taulukko 18) on hieman kasvanut, mutta kuntien välinen keskihajonta taas on laskenut. Tuloveroprosentti on ollut koko ajan matalin Kirkkonummella ja korkein Karjaalla, missä se on ollut kaikkina tarkastelujaksoina 19,5 % ja vuonna 2006 maan korkein eli 21 %. Karjaa onkin strategiassaan (Karjaa 2007) määritellyt, että Karjaa asettaa palvelut alhaisen veroprosentin edelle, vaikka vakaa ja hyvä kunnallistalous on luonnollisesti päätavoitteena. Vuonna 2004 kaikissa Länsi-Uudenmaan kunnissa oli korkeampi veroprosentti kuin Uudellamaalla keskimäärin. Kirkkonummella on tuloveroprosentti ollut koko ajan vähän matalampi kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin, kun se muissa kunnissa on ollut vähän vastaavan kokoisten kuntien veroprosentteja korkeampi.

Taulukko 18. Länsi-Uudenmaan kuntien ja vastaavankokoisten kuntien veroprosentit

	Hanko		Inkoo		Karjaa		Kirkkonummi		Pohja		Tammisaari	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Kunnan tuloveroprosentti	18,25	18,75	18,50	18,75	19,50	19,50	17,25	17,75	19,00	19,00	18,50	19,00
Vero% vast. kokoisissa kunnissa	18,21	18,56	18,22	18,57	18,21	18,56	17,81	18,24	18,22	18,57	17,99	18,30

Verotettavien tulojen¹⁵⁵ keskiarvo asukasta kohden on Länsi-Uudellamaalla koko ajan kasvanut¹⁵⁶ ja oli vuonna 2004 13 230 e / as. Toisaalta myös kuntien väliset tuloerot ovat kasvaneet¹⁵⁷. Tulotaso on kuitenkin noussut kaikissa kunnissa ja erityisen paljon se on noussut Kirkkonummella. Tulotaso onkin kaikkina ajanjaksoina ollut korkein Kirkkonummella ja matalin Pohjassa¹⁵⁸. Länsi-Uudenmaan kuntien keskimääräiset tulot asukasta kohden ovat joka vuosi olleet matalammat kuin Uudellamaalla keskimäärin, mutta suhteessa vastaavan kokosiin kuntiin on tulotaso kuitenkin ollut kaikissa kunnissa korkeampi.

Myös **verotulot** asukasta kohden ovat Länsi-Uudellamaalla kasvaneet¹⁵⁹ ja olivat vuonna 2004 noin 2730 e /as. Kaikissa Länsi-Uudenmaan kunnissa ovat verotulot olleet kuitenkin matalammat kuin Uudellamaalla keskimäärin. Kirkkonummi ja Hanko ovat olleet verotuloissa kärkipäässä ja vastaavasti Tammisaaressa ja Karjaalla verotulot ovat olleet alueen matalimpia¹⁶⁰. Tämä on yhdenmukainen havainto sen kanssa, että Tammisaaressa ja Karjaalla on myös suhteessa vähemmän työikäistä väestöä kuin Hangossa ja Kirkkonummella. Verotulot ovat kasvaneet kaikissa kunnissa, erityisesti vuosien 1995 ja 2000 välillä. Verotulot ovat kaikissa kunnissa olleet suurempia kuin vastaavankokoisissa kunnissa yleensä.

Kunnan **toimintakulut** (taulukko 19) asukasta kohden ovat olleet Länsi-Uudenmaan kunnista suurimmat Hangossa ja Tammisaaressa ja pienimmät Kirkkonummella ja Inkoossa¹⁶¹. Toimintakulujen keskiarvo¹⁶² ja keskihajonta ovat koko ajan kasvaneet. Toimintakulut ovat olleet muualla paitsi Hangossa matalammat kuin Uudellamaalla keskimäärin. Hangossa, Karjaalla ja Tammisaaressa toimintakulut ovat olleet enemmän kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin, muissa vähemmän. Toimintakulut ovat kasvaneet tasaisesti kaikissa kunnissa.

Myös **toimintatuotot** (taulukko 19) kunnissa ovat kasvaneet ja ne ovat toimintakulujen mukaisesti olleet suurimmat Hangossa ja Tammisaaressa. Tammisaaressa ja Hangossa toimintatuotot ovat myös olleet selvästi suuremmat kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin. Vuonna 2004 Hangon toimintatuotot olivat myös huomattavan paljon korkeammat verrattuna muihin Länsi-Uudenmaan kuntiin. Hanko on myös sekä vuonna 2000 että 2004 ainoana Länsi-Uudenmaan kunnista ylittänyt Uudenmaan toimintatuottojen keskiarvon. Toimintatuotot ovat kaikkina ajanjaksoina olleet kaikkein matalimmat Inkoossa, mutta Kirkkonummen toimintatuotot ovat olleet Inkoon lukujen tuntumassa. Kirkkonummella, Inkoossa ja Pohjassa toimintatuotot ovat olleet selvästi matalammat kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin. Koko maan toimintatuottojen keskiarvo on sijoittunut Hangon ja Tammisaaren tuottojen alapuolelle.

¹⁵⁵ maksettavaa kunnallisveroa vastaavat verotettavat tulot

¹⁵⁶ 3413 euroa kymmenessä vuodessa

¹⁵⁷ 664 euroa kymmenessä vuodessa

¹⁵⁸ vuonna 2004 Kirkkonummella 15 899 e/asukas ja Pohjassa 11 838 e/asukas.

¹⁵⁹ 667e asukasta kohden kymmenessä vuodessa

¹⁶⁰ Vuonna 2004 Kirkkonummella 2916, Hangossa 2903, Karjaalla 2580 ja Tammisaaressa 2565 euroa / asukasta kohden

¹⁶¹ Vuonna 2004 Hangossa 5164, Tammisaaressa 4713, Inkoossa 3667 ja Kirkkonummella 3865 euroa / asukas

¹⁶² 1035 euroa kymmenessä vuodessa

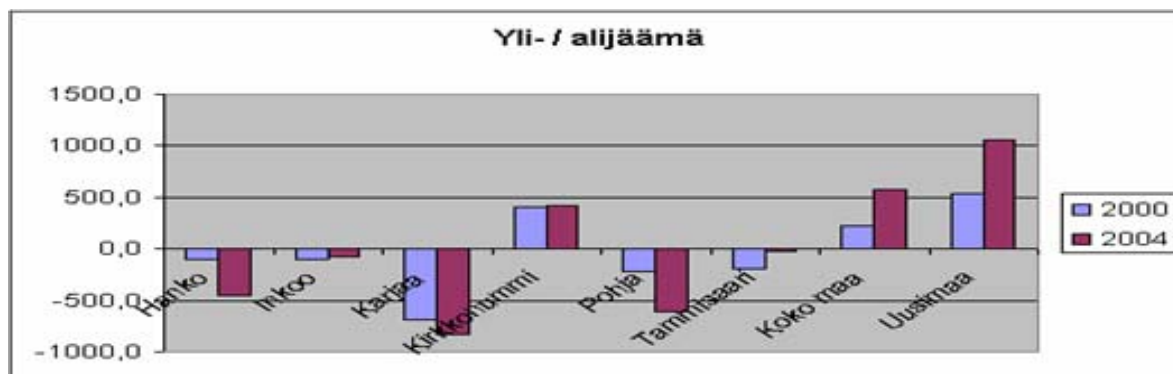
Taulukko 19. Vuoden 2004 toimintakulut, toimintatuotot ja toimintakate

Kunta	Toimintakulut	Vastaavan kokoisissa		Vastaavan kokoisissa		
		kunnissa	Toimintatuotot	kunnissa	Toimintakate	kunnissa
Hanko	5164	4347	1 946	804	-3166,7	-3538,5
Inkoo	3667	4389	548	796	-3119,0	-3592,0
Karjaa	4684	4347	732	804	-3952,3	-3538,5
Kirkkonummi	3865	4091	598	804	-3267,4	-3269,7
Pohja	4184	4389	653	796	-3529,9	-3592,0
Tammisaari	4713	4135	1250	763	-3457,1	-3363,5

Toimintakulujen mukaisesti myös toimintakate eli **kuntien nettomenot** (taulukko 19) ovat Länsi-Uudenmaan kunnissa jatkuvasti kasvaneet¹⁶³, samoin kuntien välinen keskihajonta on yli kaksinkertaistunut. Erityisen paljon toimintakate on kasvanut Karjaalla, Kirkkonummella ja Pohjassa. Hangossa muutoksia on tapahtunut vähiten. Kasvua on tapahtunut erityisesti vuosien 2000 ja 2004 välillä. Toimintakate on tarkastelukunnissa ollut suurin piirtein yhtä suuri kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin. Vuonna 2004 toimintakate eli kuntien menot asukasta kohden olivat suurimmat Karjaalla ja pienimmät Inkoossa.

Myös Länsi-Uudenmaan kuntien **lainakanta** (kuviot 77 ja 78) on kymmenen vuoden aikana kasvanut¹⁶⁴. Toisaalta myös kuntien väliset erot ovat selvästi kasvaneet (kolminkertaistuneet). Lainakanta on kaikkina ajanjaksoina ollut korkein Hangossa ja 2000-luvulla selvästi matalin Kirkkonummella (v. 2004 erotus 1971 euroa / as.). Länsi-Uudenmaan kunnissa on lainakanta koko ajan ollut hieman korkeampi kuin koko maassa ja vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin. Uudenmaan keskiarvo on sijoittunut eri vuosina vaihtelevasti Länsi-Uudenmaan kuntien keskiarvojen välille.

Kuvio 78. Länsi-Uudenmaan kuntien yli- ja alijäämä vuosina 2000 ja 2004

Kuten yllä olevasta kuviosta voi huomata, Länsi-Uudenmaan kunnista ovat kaikki muut kunnat olleet **alijäämäisiä** paitsi Kirkkonummi, joka on ollut sekä vuonna 2000 että 2004 ylijäämäinen. Eniten alijäämää on ollut Karjaalla ja Pohjassa, joissa alijäämä on kasvanut vuosien 2000 ja 2004 välillä. Koko maa ja Uusimaa ovat keskimäärin olleet ylijäämäisiä. Kaikki muut kunnat paitsi Kirkkonummi ovat myös olleet enemmän alijäämäisiä kuin vastaavankokoiset kunnat keskimäärin.

Länsi-Uudenmaan kuntien menot, lainakanta ja alijäämäisyys näyttävät kaikki edellisen perusteella olevan kasvussa. Toisaalta myös väestön tulotaso ja verotulot ovat kasvussa.

¹⁶³ 704,2 euroa kymmenessä vuodessa

¹⁶⁴ noin 717,2 euroa kymmenessä vuodessa

Lisääntyvät palvelutarpeet, joita muun muassa väestön ikääntyminen aiheuttaa, luonnollisesti rasittavat kuntatalouksia eli kuntien velkaantuminen ja alijäämäisyys saattaa osaltaan johtua tästäkin. Hangossa tehtiinkin vuonna 2004 erillinen toimenpideohjelma alijäämän kattamiseksi ja myös Karjaalla on ollut tarkoitus tehdä talouden tasapainottamissuunnitelma kevään 2006 aikana (Karjaan kaupungin talousarvio 2006).

Sosiaali- ja terveystoimen kustannukset korkeimmat Hangossa ja Karjaalla

Sosiaalitoimen nettokustannukset (kuvio 79) Länsi-Uudenmaan kunnissa ovat kasvaneet 344,5 eurolla (ka/asukas) kymmenessä vuodessa ja olivat vuonna 2004 1074 euroa asukasta kohden. Länsi-Uudenmaan kuntien sosiaalitoimen kustannukset ovat kuitenkin kaikkina tarkastelujaksoina olleet matalammat kuin Uudellamaalla keskimäärin. Vuosina 1995 ja 2000 kustannukset olivat korkeimmat Hangossa, mutta vuonna 2004 kustannukset nousivat huomasti Karjaalla ja ne nousivat koko alueen matalimmista seudun korkeimmiksi¹⁶⁵. Tähän on saattanut vaikuttaa muun muassa se, että Karjaa ulkoisti koko terveydenhuoltonsa ja osan vanhustenhuoltoa vuonna 1999. Muut seudun kunnat tuottavat sosiaalihuollon palvelunsa pääasiassa itse ja seudullinen yhteistyö on melko vähäistä. Myös Kirkkonummella sosiaalitoimen kustannukset nousivat melko paljon vuonna 2004. Inkoossa kustannukset ovat koko ajan olleet alueen matalimpia.

Myös **terveystoimen nettokustannukset** (kuvio 79) Länsi-Uudenmaan kunnissa asukasta kohden ovat kasvaneet ja olivat vuonna 2004 1235 euroa asukasta kohti¹⁶⁶. Kuntien väliset erot taas ovat pysyneet samana. Terveystoimen kustannukset ovat kaikissa kunnissa sosiaalitoimen tavoin joka vuosi kasvaneet, mutta eivät ihan yhtä jyrkästi. Hanko on erityisesti vuonna 2004 ollut kustannuksien kärkipäässä, Kirkkonummella taas kustannukset ovat koko ajan olleet alueen matalimmat¹⁶⁷.

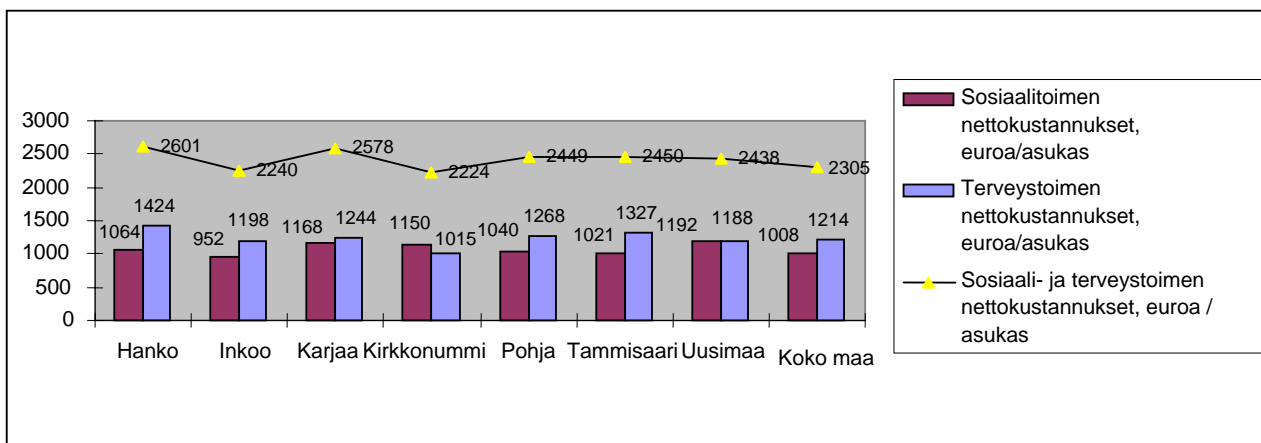
Alla olevassa kuviossa näkyvät vuoden 2004 sosiaalitoimen ja terveystoimen kustannukset yhdessä (viiva) ja erikseen (palkit). Vain Kirkkonummella ovat sosiaalitoimen kustannukset olleet suuremmat kuin terveystoimen kustannukset – muissa kunnissa painotus on toisinpäin. Kirkkonummella sosiaalitoimen kustannuksia nostaa muun muassa runsas lapsiperheiden ja lapsien määrä muihin kuntiin verrattuna. Kirkkonummelle on myös perustettu seudun ensimmäinen perheneuvola ja perheille on tarjolla muista kunnista poiketen kodinhoitoapua ja muuta erityisesti lapsiperheille suunnattua tukea (Kirkkonummen sosiaalitoimen strategia 2002 – 2007). Koko Uudenmaan mittakaavassa sen sijaan sosiaali- ja terveystoimen kustannukset ovat keskimäärin tasoissa. Kirkkonummella ja Inkoossa kokonaiskustannukset ovat pienimmät, Hangossa ja Karjaalla suurimmat.

¹⁶⁵ v. 2000 Karjaalla kustannukset olivat 769 e/as. ja v. 2004 1168 e/as.

¹⁶⁶ 370,5 euroa kymmenessä vuodessa

¹⁶⁷ v. 2004 Hangossa 1424 e/as. ja Kirkkonummella 1015 e/as.

Kuvio 79. Sosiaali- ja terveystoimen kustannukset e / asukasta vuonna 2004

Elatussuhde laskenut, demografinen suhde pysynyt keskimäärin samana

Elatussuhde eli taloudellinen huoltosuhde (työvoiman ulkopuolella olevat, esim. lapset ja vanhukset ja työttömät sataa työllistä kohti) on Länsi-Uudellamaalla hieman laskenut eli elätettävien määrä on vähentynyt (taulukko 20). Tämä johtunee suurelta osin työttömyyden vähentymisestä lama-ajan jälkeen. Demografinen huoltosuhde (lapset ja vanhukset suhteessa työikäisiin) taas on Länsi-Uudellamaalla keskimäärin pysynyt samana, vaikka hieman laskikin välillä vuonna 2000. Muutoksen vähyys johtunee siitä, että vaikka vanhusväestön osuus on ollut kasvussa, niin toisaalta lasten osuus väestöstä on vastaavasti laskenut. Länsi-Uudellamaalla keskimäärin ovat sekä elatussuhde että demografinen huoltosuhde olleet jonkin verran korkeampia kuin koko Uudellamaalla.

Elatussuhde on ollut kaikkina vuosina matalin Kirkkonummella, jossa on alittunut myös koko Uudenmaan keskiarvo. Korkein se oli vuonna 2003 Tammisaareissa. Työttömiä ja toimeentulotuen saajia on kuitenkin suhteessa vain hieman enemmän Tammisaareissa kuin Kirkkonummella, mutta Tammisaaren suuri vanhusväestön osuus nostaa Tammisaaren elatussuhdetta. Myös Karjaalla ja Pohjassa on elatussuhde melko korkea, mutta näissä kunnissa myös työttömyysluvut ja erityisesti Pohjassa toimeentulotukea saavien määrät ovat alueen korkeimpia ja vanhusväestöäkin riittää. Hangossa demografinen huoltosuhde on aika matala, mutta elatussuhde on melko korkea, mikä johtunee Hangon melko korkeista työttömyysluvuista. Elatussuhde on kaikissa kunnissa kuitenkin selvästi laskenut, kuten myös koko maassa ja Uudellamaalla.

Demografinen huoltosuhde on ollut vuosina 1995 ja 2004 korkein Pohjassa ja vuonna 2000 Tammisaareissa. Tammisaareissa ja Pohjassa siis työikäistä väestöä on muihin kuntiin verrattuna suhteessa kaikkein vähiten. Elatussuhteen tavoin on Kirkkonummella demografinen huoltosuhde ollut Länsi-Uudenmaan kunnista kaikkina vuosina matalin, vaikka onkin koko ajan kasvanut, eli Kirkkonummella on eniten työikäistä väestöä eli eniten elättäjiä. Myös Hangossa on melko paljon työikäisiä, mistä johtuen demografinen huoltosuhde on toiseksi matalin. Karjaalla demografinen huoltosuhde on kaikkina vuosina laskenut, mutta on vieläkin melko korkea. Länsi-Uudellamaalla on ollut selvästi korkeampi demografinen huoltosuhde kuin Uudellamaalla keskimäärin, koska Länsi-Uudenmaan väestössä on suhteessa paljon vanhuksia verrattuna koko Uudenmaan väestöön.

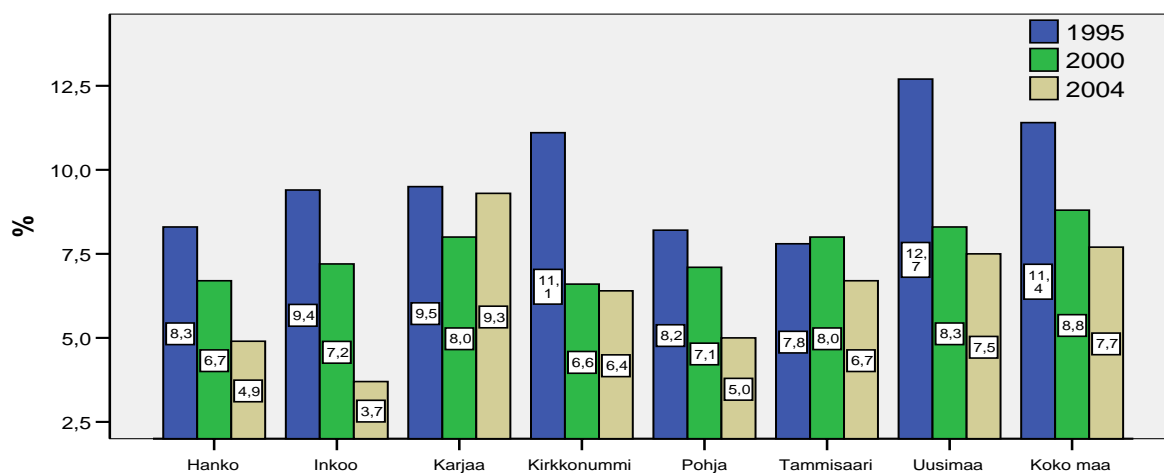
Taulukko 20. Työikäiset asukkaat ja demografinen huoltosuhde vuonna 2004 sekä elatusuhde (taloudellinen huoltosuhde) vuonna 2003

	16 - 64-vuotiaat, % väestöstä	elatusuhde 2003	demografinen huoltosuhde 2004
Hanko	65,7	118,9	49,6
Inkoo	63,2	124,3	54,9
Karjaa	62,8	127,5	56,2
Kirkkonummi	66,6	100,4	47,0
Pohja	61,3	129,5	60,6
Tammisaari	61,6	132,1	58,8
Länsi-Uusimaa	63,5	122,1	54,5
Hiidenalue	63,5	122,0	54,8
Keski-Uusimaa	65,4	107,7	49,9
Uusimaa	68,9	103,6	42,9
Koko maa	65,4	133,1	50,0

Toimeentulotuen saajien ja työttömien osuus väestöstä laskussa

Toimeentulotuen¹⁶⁸ saajien (kuvio 80) prosentuaalinen osuus Länsi-Uudenmaan väestöstä on vuosien 1995 ja 2004 välillä laskenut (3 prosenttiyksikköä) ja oli vuonna 2004 6 %. Kuntakohtaiset erot sen sijaan ovat vähän kasvaneet. Erityisesti Kirkkonummella tuensaajien osuus putosi vuosien 1995 ja 2000 välillä lähes puoleen. Karjaa taas on ainut kunta, jossa tuensaajien suhteellinen osuus on vuoden 2000 jälkeen kasvanut. Karjaa on myös vuonna 2004 ylittänyt koko maan ja koko Uudenmaan toimeentulotuen saajien suhteellisen osuuden. Karjaan ero muihin kuntiin nähden liittyi osaltaan erilaiseen tulkintaan toimeentulotuen myöntämisperusteista ja tarkistusten jälkeen tuensaajien osuus laski muiden kuntien tasolle vuoteen 2006 mennessä¹⁶⁹. Ylipäänsä toimeentulotukeen vaikuttavat myös monet tulkinta- ja kuntakohtaiset tekijät. Toimeentulotuen saajien osuus näyttää joka tapauksessa olevan laskussa, mikä tarkoittaa tietysti muun muassa sitä, että tältä sektorilta vapautuu resursseja muuhun käyttöön. Toimeentulotuen käsittelyjonot ovat seudun kunnissa melko lyhyitä eli toimeentulotukea ei tällä hetkellä pidetä kunnissa suurena ongelmana. (Sosiaalipalvelujen kuvaus Länsi-Uudellamaalla 2005.)

Kuvio 80. Toimeentulotukea saaneet, % väestöstä

Toimeentulotukea saaneiden (taulukko 21) 18 – 24-vuotiaiden osuus on Länsi-Uudellamaalla selvästi laskenut vuodesta 1995 (5,6 prosenttiyksikköä). Vuosien 2000 ja 2004 välillä nousua tapahtui taas esimerkiksi Kirkkonummella ja Pohjassa ja selvimminkin Karjaalla, missä palattiin vuoden 1995 tasolle.

¹⁶⁸Pohjautuu kunnasta annettuun kommenttiin.

Taulukko 21. Toimeentulotuen saajien osuudet eri ikäryhmissä

Kunta	18–24-vuotiaat % vastaavan ikäisistä		25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä		Pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Hanko	11,8	8,7	5,9	4,9	1,6	1,3
Inkoo	13,3	6,8	6,5	3,7	1,7	0,6
Karjaa	12,3	18,6	8	9	1,9	2,5
Kirkkonummi	11,7	15,8	6,3	5,8	2,2	2,1
Pohja	13,1	13,9	7,2	4,7	1,3	1,1
Tammisaari	15	14,1	7,9	6,6	2,1	2
Länsi-Uusimaa	12,9	13,0	7,0	5,8	1,8	1,6
Uusimaa	11,6	12,6	8,5	7,1	2,8	2,4
koko maa	16,5	15,6	8,5	7,3	2,4	1,9

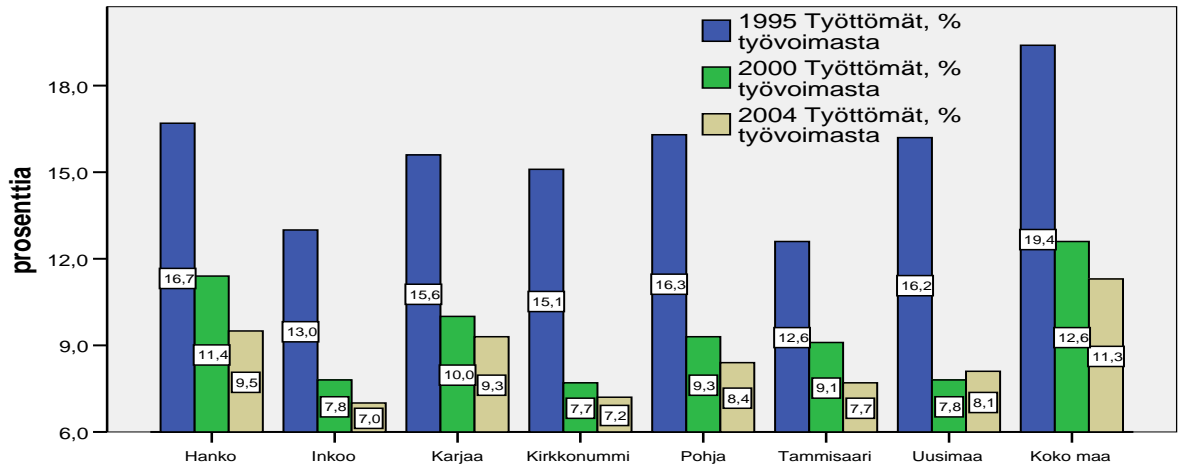
Myös toimeentulotukea saaneiden 25 – 64-vuotiaiden osuus laski Länsi-Uudenmaan kunnissa 2,4 prosenttiyksikköä kymmenen vuoden aikana ja oli vuonna 2004 5,8 % Länsi-Uudenmaan väestöstä. Toimeentulotukea saavia 25 – 64-vuotiaita on ollut vuosina 2000 ja 2004 suhteessa eniten Karjaalla, missä tuen saajien osuus on, päinvastoin kuin muissa kunnissa, vähän kasvanut. Karjaa myös ylitti vuonna 2004 koko maan ja Uudenmaan keskiarvot, joiden alapuolella kaikki muut kunnat ovat koko ajan olleet. Kuten jo edellä mainittiin, Karjaan toimeentulotuen kasvuun vaikutti toimeentulotuen myöntämiseen liittyvät tulkintakysymykset. Muissa Länsi-Uudenmaan kunnissa toimeentulotukea saaneiden 25 – 64-vuotiaiden osuus on ollut laskussa. Koko Uudenmaan tilastoissa näkyy jälleen pääkaupunkiseudun vaikutus, sillä kaupunkimaisissa kunnissa toimeentulotukea tarvitsevia on yleensä enemmän ja tuen määrät ovat suurempia

Toimeentulotukea *pitkäaikaisesti* saaneiden 25 – 64-vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä on Länsi-Uudellamaalla kymmenen vuoden aikana laskenut vain vähän¹⁷⁰. Länsi-Uudellamaalla on tosin ollut keskimäärin vähemmän *pitkäaikaisesti* toimeentulotukea saavia 25 – 64-vuotiaita kuin Uudellamaalla ja koko maassa. Tilanne muuttui vuonna 2004, kun Karjaa ylitti Uudenmaan keskiarvon ja Tammisaari ja Kirkkonummi taas ylittivät koko maan keskiarvon. Länsi-Uudenmaan kunnista Karjaa ja Kirkkonummi ovat olleet tilastoissa kärkipäässä ja vastaavasti Inkoo, Pohja ja Hanko tilastojen häntäpäässä.

Toimeentulotuen asukaskohtaisten kustannusten keskiarvo on Länsi-Uudenmaan kunnissa kasvanut kymmenessä vuodessa vain noin kaksi euroa ja oli vuonna 2004 77,5 e/as. Kuntien välinen keskihajonta taas on kasvanut lähestulkoon puolella eli 16 eurolla. Toimeentulotuen kustannukset asukasta kohden ovat kunnissa vuosittain vaihdelleet – kasvua ja laskua on tapahtunut molempiin suuntiin. Karjaalla ja Kirkkonummella toimeentulotuesta aiheutuvat kustannukset kasvoivat erityisesti vuonna 2004. Pohjassa taas tuen määrä on koko ajan ollut alueen matalimpia. Länsi-Uudenmaan kunnat ovat joka tapauksessa olleet koko Uudenmaan keskiarvon alapuolella.

¹⁷⁰ 0,2 prosenttiyksikköä

Kuvio 81. Työttömät, % työvoimasta

Työttömien¹⁷¹ osuus (kuviö 81) työvoimasta on Länsi-Uudellamaalla selvästi laskenut vuosien 1995 ja 2000 välillä¹⁷². Vähäistä laskua on tapahtunut myös vuosien 2000 ja 2004 välillä. Myös kuntien väliset erot ovat kaventuneet. Vuonna 2004 työttömiä oli Länsi-Uudellamaalla keskimäärin 8,2 %. Länsi-Uudellamaalla on kaikkina ajanjaksoina ollut vähemmän työttömiä kuin koko maassa keskimäärin. Eniten työttömiä on ollut Hangossa, muuten kuntien keskinäinen järjestys on vaihdellut. Myös **pitkäaikaistyöttömien** osuus Länsi-Uudellamaalla on kaiken kaikkiaan hieman laskenut¹⁷³ ja heitä oli vuonna 2004 30 % työttömistä. Pitkäaikaistyöttömiä on Länsi-Uudenmaan kunnista vuonna 2004 ollut vähiten Karjaalla (24 %) ja eniten Inkoossa (33 %). Länsi-Uudenmaan kunnissa on 2000-luvulla ollut prosentuaalisesti hieman enemmän pitkäaikaistyöttömiä kuin koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin.

Karjaalla ja Hangossa oli pitkäaikaistyöttömille vuonna 2005 oma kuntouttavan työtoiminnan työntekijä, kun taas muissa kunnissa sosiaalityöntekijä hoiti näitä tehtäviä oman työn ohessa. Karjaalla ja Hangossa eli kunnissa, joissa oli oma työntekijänsä kuntouttavalle työtoiminnalle, oli enemmän asiakkaita kuntouttavan työtoiminnan piirissä. Karjaalla ja Hangossa tehtiin 40 – 50 kuntouttavan työn suunnitelmaa vuodessa. (Sosiaalipalvelujen kuvaus Länsi-Uudellamaalla 2005.)

2000-luvulla on **nuorisotyöttömiä** ollut Uudellamaalla ja Länsi-Uudellamaalla prosentuaalisesti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin ja vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla oli nuorisotyöttömiä n.7,9 % 15 – 24-vuotiaasta työvoimasta. Inkoossa on koko ajan ollut nuorisotyöttömiä kaikkein vähiten. Nuorisotyöttömyys on muun työttömyyden mukaisesti selvästi laskenut kaikissa kunnissa vuosien 1995 ja 2000 välillä¹⁷⁴. Ainoastaan Kirkkonummella on nuorisotyöttömyys vuoden 2000 jälkeen vähän noussut. Muuten kuntien välillä ei ole kovin suuria eroja.

Sekä työttömien osuus että toimeentulotuen saajien osuus väestöstä on laskenut. Koska vertailu alkaa lamavuodesta 1995, näyttää lukujen lasku erityisen dramaattiselta. Tämän perusteella näyttäisi siltä, että ihmisten hyvinvointi on jonkin verran kasvanut, sillä työnteke antaa ihmisille paitsi materiaalisia resursseja myös mielekästä tekemistä. Pitkäaikaistyöttömiä näyttäisi Länsi-Uudellamaalla olevan kuitenkin vielä enemmän kuin koko maassa tai koko Uudellamaalla keskimäärin, samoin pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden osuus on laskenut vain vähän. Hyvinvoinnin muutokset eivät siis koske kaikkia väestöryhmiä.

¹⁷² 5,6 prosenttiyksikköä

¹⁷³ 3 prosenttiyksikköä

¹⁷⁴ 23,7 prosenttiyksikköä

3.3 Lapset ja lapsiperheet

Lapsia ja lapsiperheitä eniten Kirkkonummella ja vähiten Hangossa

0-6-vuotiaiden osuus väestöstä on Länsi-Uudellamaalla ollut laskusuunnassa¹⁷⁵, mutta 7 – 15-vuotiaiden ikäluokka taas on pysynyt noin kahdessatoista prosentissa väestöstä. Molempia ikäluokkia on ollut eniten Kirkkonummella, eli voidaan sanoa, että se on Länsi-Uudenmaan lapsirikkain kunta. Hanko taas kuuluu alueen vähälapsisiin kuntiin ja lasten määrä on yhä vähenemään päin (ks. tarkemmin kohta väestö).

0-6-vuotiaiden absoluuttisen määrän ennustetaan kasvavan vuoteen 2010 mennessä kaikissa muissa kunnissa paitsi Hangossa ja Tammisaaressa, joissa kussakin vähenee suurin piirtein kahden päiväkodillisen verran lapsia. Pohjassa taas lasten määrä tulee kasvamaan melko paljon. Pienten lasten suhteelliset osuudet väestöstä (taulukko 22) laskevat vuoteen 2010 mennessä Hangon ja Tammisaaren lisäksi myös Kirkkonummella, vaikka siellä siis lasten absoluuttisen määrän ennustetaan vielä lisääntyvän. Vuoteen 2020 mennessä lasten suhteellisen osuuden ennustetaan laskevan edellä mainittujen kuntien lisäksi myös Inkoossa.

Taulukko 22. 0-6-vuotiaiden väestöennuste, %

0-6-v.	Osuus väestöstä v. 2005	Osuus väestöstä v. 2010	Osuus väestöstä v. 2020
Hanko	6,8	6,2	5,9
Inkoo	8,4	8,7	8,2
Karjaa	7,3	7,7	7,6
Kirkkonummi	11,3	10,6	10
Pohja	7,7	9,5	9,4
Tammisaari	6,5	6,2	6,1

Lapsiperheiden suhteellinen osuus kaikista perheistä (kuvio 82) on Länsi-Uudellamaalla kymmenen vuoden aikana hieman laskenut¹⁷⁶. Kuten lapsiakin, on lapsiperheitä kaikkina ajanjaksoina ollut suhteellisesti eniten Kirkkonummella, jossa lapsiperheitä oli vuonna 2004 51 % perheistä. Suhteessa vähiten lapsiperheitä on vastaavasti ollut 2000-luvulla Hangossa (v.2004 38 %). Yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on sitä vastoin ollut pienin Kirkkonummella ja suurin Hangossa¹⁷⁷. Lapsiperheiden osuudessa vain Kirkkonummi ylittää Uudenmaan keskiarvon (44,4 %) yläpuolelle, muuten Länsi-Uudellamaalla on lapsiperheitä vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Lapsiperheiden osuus laski enemmän vuosien 1995 ja 2000 välillä kuin 2000 ja 2004 välillä, eli lapsiperheiden osuuden väheneminen näyttäisi hidastuneen.

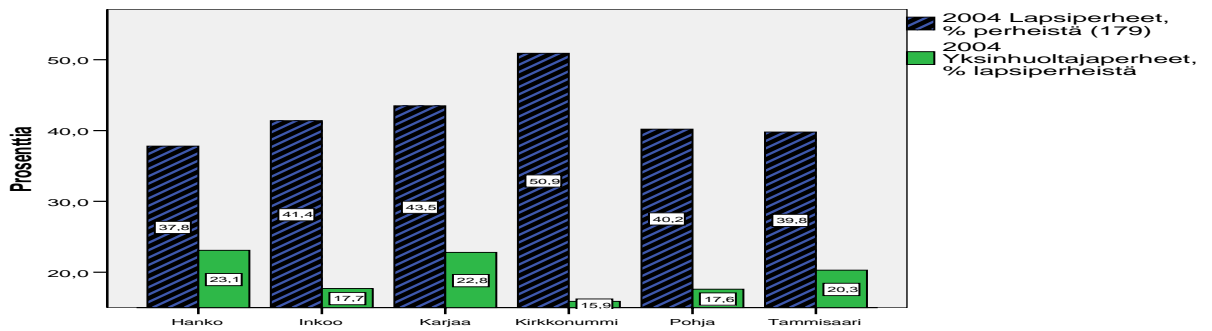
Yksinhuoltajaperheiden osuus taas on koko ajan kasvanut selvästi kaikissa muissa kunnissa paitsi Kirkkonummella ja Pohjassa. Länsi-Uudenmaan kunnissa on vielä kuitenkin ollut vähemmän yksinhuoltajaperheitä kuin Uudellamaalla keskimäärin (23,3 %).

¹⁷⁵ vuonna 2004 0-6-vuotiaita oli Länsi-Uudellamaalla noin 8 prosenttia väestöstä

¹⁷⁶ 3,55 prosenttiyksikköä viidessä vuodessa

¹⁷⁷ v. 2004 Kirkkonummella 15,9 % ja Hangossa 23,1 %

Kuvio 82. Lapsiperheiden prosentuaalinen osuus kaikista perheistä ja yksinhuoltajaperheiden suhteellinen osuus kaikista lapsiperheistä vuonna 2004

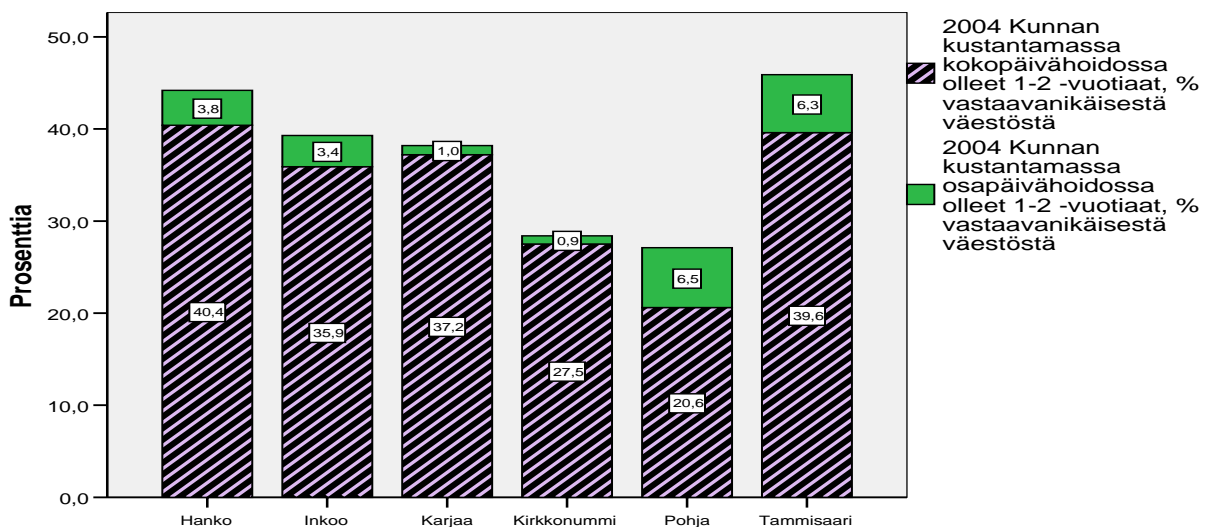

Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista on Länsi-Uudellamaalla selvästi laskenut¹⁷⁸. Kuten ahtaasti asuvia asuntokuntia muutenkin, on prosentuaalisesti eniten ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia ollut kaikkina ajanjaksoina Pohjassa (v. 2004 43,3 %). Kirkkonummella ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia taas on ollut 2000-luvulla vähemmän kuin muualla (v. 2004 27,8 %). Kirkkonummea lukuun ottamatta on Länsi-Uudenmaan kunnissa vuonna 2004 ollut ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia enemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin (31,4 %).

Edellisten tilastojen perusteella voidaan siis todeta, että Kirkkonummella on suhteessa eniten lapsiperheitä ja perheet myös asuvat melko väljästi. Kirkkonummella on myös suhteellisesti vähiten yksinhuoltajaperheitä. Pohjassa taas on suhteessa melko vähän lapsiperheitä ja niistä iso osa asuu ahtaasti. Myös Hangossa on vähän lapsiperheitä - joista lähes neljännes on yksin huoltajaperheitä - ja melko paljon ahtaasti asuvia. Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus on koko ajan laskenut eli lapset asuvat yhä väljemmissä asunnoissa.

Kunnan kustantama päivähoito suosituinta Tammisaarella

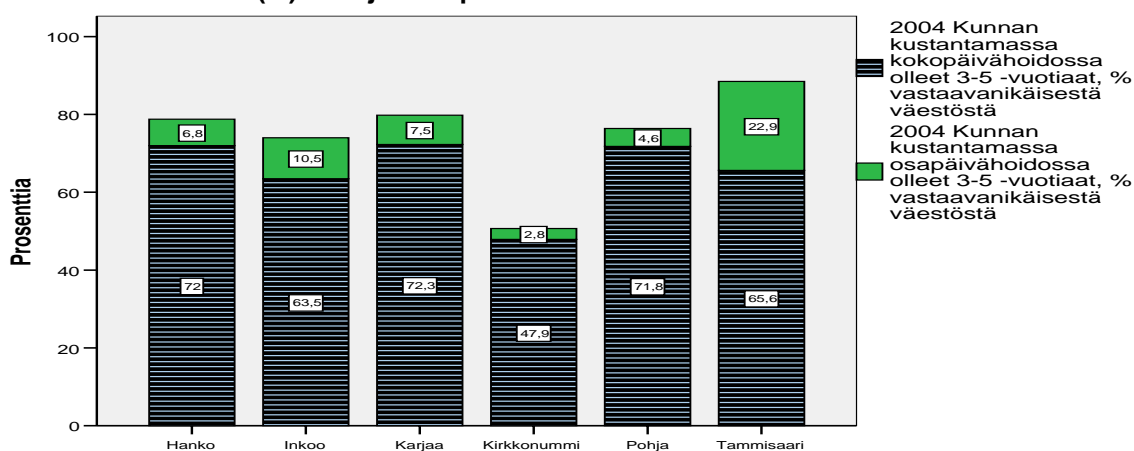
Kuvio 83. 1 - 2-vuotiaat (%) kunnan kustantamassa osa- ja kokopäivähoidossa vuonna 2004

¹⁷⁸ kymmenessä vuodessa 7,6 prosenttiyksikköä, 42 %:sta 34 %:iin

Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleiden 1-2-vuotiaiden osuus (kuvio 83) on hieman noussut vuosien 2000 ja 2004 välillä¹⁷⁹. Osuus (3,7 %) on vuonna 2004 Länsi-Uudellamaalla ollut hieman korkeampi kuin Uudellamaalla ja koko maassa, tosin vuonna 2004 Karjaa ja Kirkkonummi olivat tilastoissa Uudenmaan ja koko maan alapuolella. Vuonna 2004 1-2-vuotiaita on ollut eniten osapäivähoidossa Pohjassa ja Tammisaaressa, jotka erottuvatkin selvästi muista kunnista. Kokopäivähoidossa on Länsi-Uudellamaalla 1-2-vuotiaista lapsista ollut noin 35 prosenttia¹⁸⁰. Pohjassa kokopäivähoidossa olevien 1-2-vuotiaiden osuus putosi huomattavasti vuosien 2000 ja 2004 välillä (-15,8 % -yksikköä). Toisaalta täytyy muistaa, että pienessä kunnassa jo muutamia lapsia koskevat muutokset näkyvät tilastoissa. Muuten Länsi-Uudellamaalla 1-2-vuotiaita lapsia on kokopäivähoidossa enemmän kuin koko maassa tai Uudellamaalla keskimäärin. Yllä olevasta kuviosta voidaan huomata, että kaiken kaikkiaan 1-2-vuotiaita on kunnan kustantamassa kodin ulkopuolisessa hoidossa eniten Tammisaaressa ja vähiten Pohjassa ja Kirkkonummella.

Kuvio 84. 3-5-vuotiaat (%) osa- ja kokopäivähoidossa vuonna 2004

3-5-vuotiaiden osapäivähoidossa olleiden lasten osuus (kuvio 84) Länsi-Uudellamaalla on vähän laskenut¹⁸¹. Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleita 3-5-vuotiaita on molempina vuosina ollut selvästi eniten Tammisaaressa (v. 2004 kahdentoista prosenttiyksikön ero seuraavaan). Karjaalla hoidossa olevien osuus taas putosi vuosien välillä lähes puolella, Inkoossa osuus taas kolminkertaistui. Kirkkonummella on osapäivähoidossa olevien 3-5-vuotiaiden osuus koko ajan ollut pieni. Kokopäivähoidossa olleiden 3-5-vuotiaiden suhteellinen osuus taas on noussut vastaavana aikana viisi prosenttia. Kunnista poikkeaa selvästi Kirkkonummi, jossa 3 – 5-vuotiaita lapsia on ollut kokopäivähoidossa kaiken kaikkiaan selvästi vähemmän kuin muualla. 3-5-vuotiaiden kokopäivähoidossa olevien määrä on kasvanut kaikkialla muualla paitsi Inkoossa. Eniten se on noussut Pohjassa (+ 13,3 prosenttiyksikköä) ja Hangossa (+ 12,2 prosenttiyksikköä). Länsi-Uudellamaalla on 3-5-vuotiaita kokopäivähoidossa suurin piirtein saman verran tai enemmän kuin Uudellamaalla yleensä, mutta enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Taulukko 23. Lasten päivähoiton nettokustannukset, euroa / 0-6-vuotias

	Hanko	Inkoö	Karjaa	Kirkkonummi	Pohja	Tammisaari	Uusimaa
1995 Lasten päivähoiton nettokustannukset, €/0-6 v.	3604	2467	3161	3387	3349	3318	3852
2004 Lasten päivähoiton nettokustannukset, €/0-6 v.	4700	3693	4661	4965	4101	4454	5341

¹⁷⁹ 0,47 prosenttiyksikköä. Vuonna 2004 kaikki kunnat olivat 5,5 prosentin sisässä.

¹⁸⁰ Määrä on pudonnut 2,2 prosenttiyksikköä vuosina 2000 -2004

¹⁸¹ 1,13 prosenttiyksikköä

Lasten päivähoidon nettokustannukset sekä *0-6-vuotiasta kohden* (taulukko 23) että myös *asukasta kohden* (taulukko 24) ovat Länsi-Uudellamaalla kaikkina ajanjaksoina nousseet. Kustannukset 0-6-vuotiasta kohden ovat nousseet selvemmin. Kustannukset ovat koko ajan olleet selvästi matalimmat Inkoossa ja korkeimmat Hangossa ja Kirkkonummella. Kirkkonummi on myös ainut kunta, joka ylittää molemmissa kustannuksissa asukasta kohden Uudenmaan ja koko maan keskiarvon. Kirkkonummella on siis selvästi muita kuntia enemmän lapsia, korkeat päivähoidon kustannukset, mutta prosentuaalisesti vähän lapsia kunnallisessa hoidossa. Toisaalta päivähoidon kustannuksiin lasketaan myös kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki, mikä osaltaan saattaa selittää sitä, että Kirkkonummella kustannukset asukasta kohti ovat niin suuret, sillä Kirkkonummen väestössä on suhteessa huomattavasti enemmän lapsia kuin muualla. Lukuun ottamatta Kirkkonummea, kustannukset ovat Länsi-Uudenmaan kunnissa olleet matalammat kuin Uudellamaalla keskimäärin. Kustannukset ovat kuitenkin tasaisesti nousseet kaikissa kunnissa. Kaikissa kunnissa kustannukset ovat jonkin verran suuremmat kuin vastaavankokoisissa kunnissa yleensä.

Taulukko 24. Lasten päivähoidon nettokustannukset, euroa / asukas

	Hanko	Inkoo	Karjaa	Kirkkonummi	Pohja	Tammisaari	Uusimaa
1995 Lasten päivähoidon nettokustannukset, €/as.	287	246	278	372	271	291	367
2004 Lasten päivähoidon nettokustannukset, €/as.	314	292	343	548	315	278	435

Yleisesti voidaan todeta, että niin 1-2-vuotiaita kuin 3-5-vuotiaita lapsia on kunnan kustantamassa päivähoidossa ollut eniten Tammisaarella ja vähiten Kirkkonummella. Kun päivähoidossa olijojen suhteellista osuutta verrattiin yksinhuoltajien osuuteen, huomattiin että mitä suurempi osuus kunnan lapsiperheistä oli yksinhuoltajaperheitä, sitä enemmän lapsia oli päivähoidossa. Tämä näkyi erityisen selvästi Hangossa ja Karjaalla, missä on paljon yksinhuoltajia ja päinvastaisena ilmiönä Kirkkonummella. Pohja oli poikkeus siinä mielessä, että siellä oli vähän yksinhuoltajia mutta erityisen paljon 3-5-vuotiaita lapsia kodin ulkopuolisessa hoidossa.

Kirkkonummen poikkeaviin lukuihin liittyy se, että Kirkkonummella on perinteisesti ollut monta yksityistä päiväkotia. Aikaisemmin päiväkotien kanssa oli ostopalvelusopimuksia, nykyään palveluseteli. Kirkkonummi on ollut ensimmäisiä kuntia, joissa palvelusetelijärjestelmä on otettu käyttöön. Yksityisten päiväkotien rahoituspohja on melkein sama kuin kunnallisten päiväkotien, eli päävastuu on kunnalla, ja vanhemmat maksavat yleensä asetusten mukaiset päivähoitomaksut. Kirkkonummella on myös käytössä kuntalisä¹⁸².

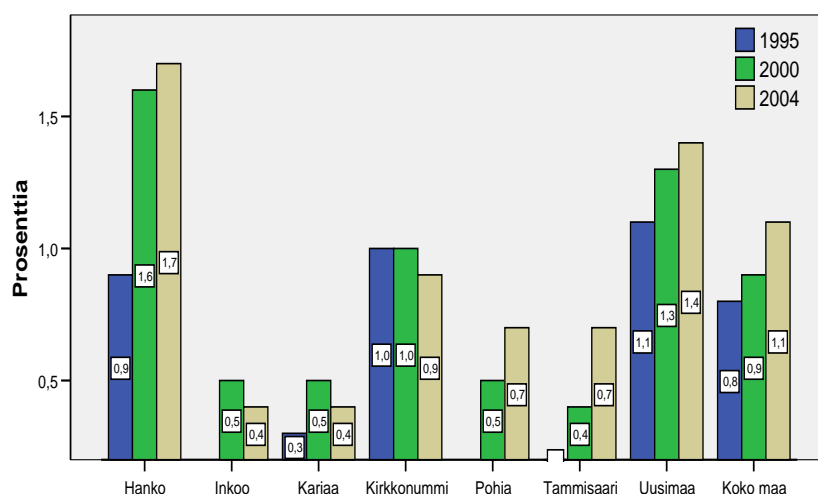
Päivähoidon kustannuksiin ja tilastoissa näkyvien päivähoidossa olevien lasten määriin vaikuttaa se, että päivähoito on kunnissa organisoitu monella eri tavalla. Tämän vuoksi pelkkien tilastollisten osuuksien ja kustannuksien perusteella on vaikeaa tehdä vertailuja eri kuntien välillä. Tulevaisuuden haasteena Länsi-Uudenmaan päivähoidossa on perhepäivähoitajien saaminen, erityispäivähoidon järjestäminen sekä yhteistyön vahvistaminen varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä. Päivähoitopaikkoja on kuitenkin toistaiseksi riittänyt hyvin kaikille. (Sosiaalipalvelujen kuvaus Länsi-Uudellamaalla 2005.)

¹⁸² Pohjautuu kunnan antamiin kommentteihin.

Lastensuojelun avohuollon asiakkuudet hieman nousseet

Huostassa olleiden ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen (kuvio 85) prosentuaalinen osuus on Länsi-Uudellamaalla hieman kasvanut (huostassa olleet sisältyvät kodin ulkopuolelle sijoitettuihin). Huostassa olleita ja kodin ulkopuolelle sijoitettuja on ollut 2000-luvulla suhteellisesti eniten Hangossa. Toisaalta Länsi-Uudenmaan kunnat ovat vuonna 2004 olleet kaikki huostassa olleiden osuudessa Uudenmaan keskiarvon (1 %) alapuolella. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuudessa Hanko taas on ainut Länsi-Uudenmaan kunnista, joka on ylittänyt Uudenmaan keskiarvon (1,4 %). Tämä on siinä mielessä huomionarvoista, että koko Uudenmaan luvuissa näkyy myös pääkaupunkiseudun vaikutus ja kaupunkimaisella seudulla lastensuojelutapauksia on yleensä enemmän kuin maaseudulla ja taajamissa. Suhteessa vähiten huostassa olleita on vuonna 2004 ollut Karjaalla (0,2 %) ja kodin ulkopuolelle sijoitettuja Karjaalla ja Inkoossa (0,4 %). Vaikka huostassa olleiden ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus on vuosittain vaihdellut molempiin suuntiin, on suurimmassa osassa kuntia huostaan otettujen määrä noussut ja Hangossa erityisesti kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä on ollut kasvussa.

Kuvio 85. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Vuonna 2005 Länsi-Uudenmaan seudulla tehtiin yhteensä 21 kiireellistä huostaanottoa. Sekä Hangossa että Kirkkonummella kiireellisiä huostaanottoja tehtiin yhdeksän. Kirkkonummella on kuitenkin moninkertainen määrä lapsia Hankoon verrattuna, eli Hangossa kiireellisiä huostaanottoja tehtiin lasten lukumäärään nähden paljon. Toisaalta Hangossa on lastensuojelulle olemassa vankat perinteet, minkä johdosta esimerkiksi kiireellisiä huostaanottoja saatetaan tehdä herkemmin.

Taulukko 25. Seudun kiireelliset huostaanotot (LSL 18 § mukaiset) vuonna 2005

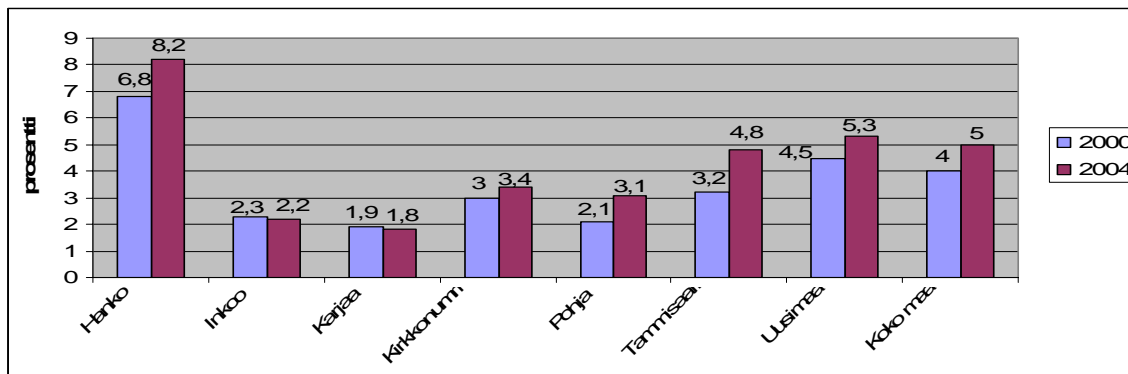
Hanko	9
Inko	0
Karjaa	1
Kirkkonummi	9
Pohja	1
Tammisaari	1

Huom! Perustuu kuntien antamiin tietoihin.

Kuten kodin ulkopuolelle sijoitettujakin, myös lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä (kuvio 86) 0-17-vuotiaita on ollut sekä vuonna 2000 että 2004 suhteessa eniten Hangossa. Hanko myös erottuu selvästi kaikista muista kunnista ja koko Uudenmaan ja

koko maan keskiarvosta. Suhteessa vähiten lastensuojelun avohuollon asiakkaita on ollut Karjaalla. Karjaalla ja Inkoossa asiakkaiden osuus on myös laskenut hieman, kun se taas muissa kunnissa on ollut noususuunnassa.

Kuvio 86. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17 -vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

Huostassa olleiden ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus on kunnissa vaihdellut vuosittain molempiin suuntiin. Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden osuus on ollut lievässä noususuunnassa, mutta Hankoa lukuun ottamatta Länsi-Uudenmaan kunnissa ollaan vielä koko maan ja koko Uudenmaan tilastojen alapuolella. Sosiaalipalvelujen kuvaus Länsi-Uudellamaalla 2005 –selvityksen mukaan Uudenmaan ongelmia lastensuojeluun liittyen ovat sijoituspaikkojen löytämisen vaikeus, lastensuojelun asiakkuuden määrittely ja juridisen konsultaation tarve. Toisaalta sijoituksia tehdään melko vähän, jolloin sijoitustapauksiin ei ehdi muodostua rutiineja eikä siten kerry riittävää tietoa esimerkiksi erilaisista sijoitusmahdollisuuksista.

3.4 Ikääntyneet

Ikääntyneiden osuus väestöstä kasvussa

Taulukko 26. Ikääntyneiden väestöennuste(v.2004)

	Osuus koko väestöstä v. 2005	Osuus koko väestöstä v. 2010	Osuus koko väestöstä v. 2020
85 v. -			
Hanko	2	2,3	2,5
Inkoo	1,9	2	2,4
Karjaa	2,4	2,6	2,8
Kirkkonummi	0,7	0,8	1,2
Pohja	2,3	2,4	2,3
Tammisaari	2,7	2,9	3,3
	Osuus koko väestöstä v. 2005	Osuus koko väestöstä v. 2010	Osuus koko väestöstä v. 2020
65 - 84-v.			
Hanko	15,6	19,1	27,5
Inkoo	14,7	17,1	22,6
Karjaa	15,9	16,9	21,7
Kirkkonummi	8,1	10,1	14,8
Pohja	17,1	15,6	19,2
Tammisaari	18	20	26

Vanhusten määrä ja suhteellinen osuus on sekä 65 – 84-vuotiaiden että yli 85-vuotiaiden osalta kaikissa kunnissa selvästi kasvamassa. Ainoastaan Pohjassa ennustetaan 75 – 84-vuotiaiden määrän ja osuuden hieman laskevan vuosien 2005 ja 2010 välillä. 65 -74-vuotiaiden määrä ja osuus kasvavat huomasti esimerkiksi Hangossa ja Inkoossa.

Ikääntyneiden kotona asuminen ja laitoshoidon vaihtelevat kunnittain

75 vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus on Länsi-Uudellamaalla jokaisena tarkastelujaksona hieman kasvanut ja se on ollut kaikkina ajanjaksoina korkein Tammisaareissa ja matalin Kirkkonummella¹⁸³.

Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus Länsi-Uudellamaalla on sen sijaan keskiarvoltaan pysynyt melko samana (90 prosentissa), vaikka kunnissa se on vaihdellut vuosittain. Inkoossa ja Karjaalla kotona asuvien määrä on noussut n. 3 % -yksikköä, kun taas Pohjassa määrä on laskenut vuosien 2000 ja 2004 välillä saman verran.

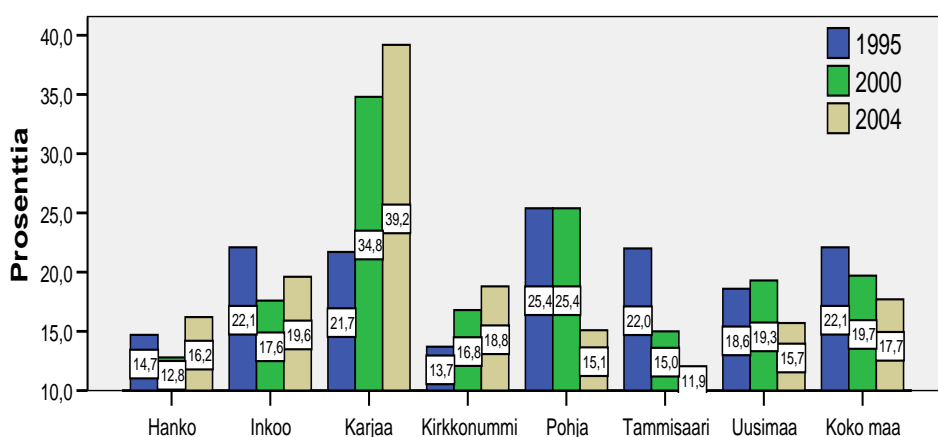
Kotona asuvien 75 – 84-vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä on Länsi-Uudellamaalla hieman laskenut, kun taas **kotona asuvien 85 vuotta täyttäneiden** osuus on hieman noussut vuosien 2000 ja 2004 välillä (1,9 % -yksikköä). Pohjassa, Kirkkonummella ja Hangossa on kotona asuvien 75 – 84-vuotiaiden osuus laskenut jyrkästi. Karjaalla osuus on vastaavasti noussut. Kaiken kaikkiaan Länsi-Uudellamaalla asuu suhteessa enemmän 75 - 84-vuotiaita kotona vastaavanikäisestä väestöstä (n. 95 %) kuin Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Inkoossa ja Karjaalla on 85-

¹⁸³ korkein Tammisaareissa v.2004 9,9 % ja matalin Kirkkonummella v.2004 3,1 %

vuotiaiden kotona asuvien osuus taas selvästi noussut¹⁸⁴, kun muualla se on vähän laskenut. Lukuun ottamatta Tammisaarta, asuu v. 2004 Länsi-Uudenmaan kunnissa useampi 85 vuotta täyttänyt kotona kuin koko Uudellamaalla tai koko maassa keskimäärin.

Yksin asuvien 75 vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus Länsi-Uudellamaalla on vuodesta 1995 hieman laskenut, mutta pysynyt 46 prosentin tuntumassa. Hangossa on yksin asuvia 75 vuotta täyttäneitä koko ajan ollut eniten ja Kirkkonummella vähiten¹⁸⁵. Vain Hangossa on myös enemmän yli 75 vuotta täyttäneitä kotona asuvia kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Yksin asuvien 75 vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on vaihdellut kunnittain ja vuosittain molempiin suuntiin. Kuitenkin sekä Uudenmaan että koko maan keskimääräinen tilasto viittaa yksinasuvien yli 75-vuotiaiden määrän tasaiseen laskuun.

Kuvio 87. Kodinhoitoapua saaneet 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kodinhuoltoapua saaneiden 75 vuotta täyttäneiden osuuden (kuvio 87) keskiarvo Länsi-Uudellamaalla on pysynyt noin kahdessa kymmenessä prosentissa. Kuntien väliset erot ovat kuitenkin lisääntyneet, sillä esimerkiksi Karjaalla kodinhoitoapua saaneiden määrä nousi jyrkästi (+ 13,1 prosenttiyksikköä) vuosien 1995 ja 2000 välillä. Karjaalla on perusturvalautakunnan periaatepäätöksen mukaan päätetty panostaa kodinhoitoapuun laitoshoidon sijaan. Tämän vuoksi myös kotona asuvien osuus on Karjaalla selvästi kasvanut. Toisaalta myös vanhustenhuollon yksityistämisen myötä panostus kodinhoitoapuun korostui jonkin verran 90-luvun lopussa ja sitä on vähitellen alettu vähentää¹⁸⁶. Pohjassa ja Tammisaarissa kodinhoitoapua saaneiden 75 vuotta täyttäneiden osuus taas on pudonnut vuonna 2004. Vuonna 2004 Tammisaarissa kodinhoitoapua annettiin kaikkein vähiten (11,9 %). Kirkkonummella on prosentuaalisesti paljon kotona asuvia yli 75-vuotiaista, mutta silti melko vähän kotipalvelua saavia. Myös Kirkkonummen Vireä Ikääntyminen –strategiassa (2005) on painotettu ikääntyvien kotona asumista mahdollisimman pitkään.

Kotipalvelun asukaskohtaisten nettokustannusten keskiarvo ja keskihajonta Länsi-Uudellamaalla on kaksinkertaistunut vuosien 1995 ja 2004 välillä¹⁸⁷. Kustannukset ovat

¹⁸⁴ Inkoossa + 10 % ja Karjaalla + 4,8 %

¹⁸⁵ Vuonna 2004 Hangossa 52,1% ja Kirkkonummella 40,8 %

¹⁸⁶ Perustuu kunnan antamiin kommentteihin

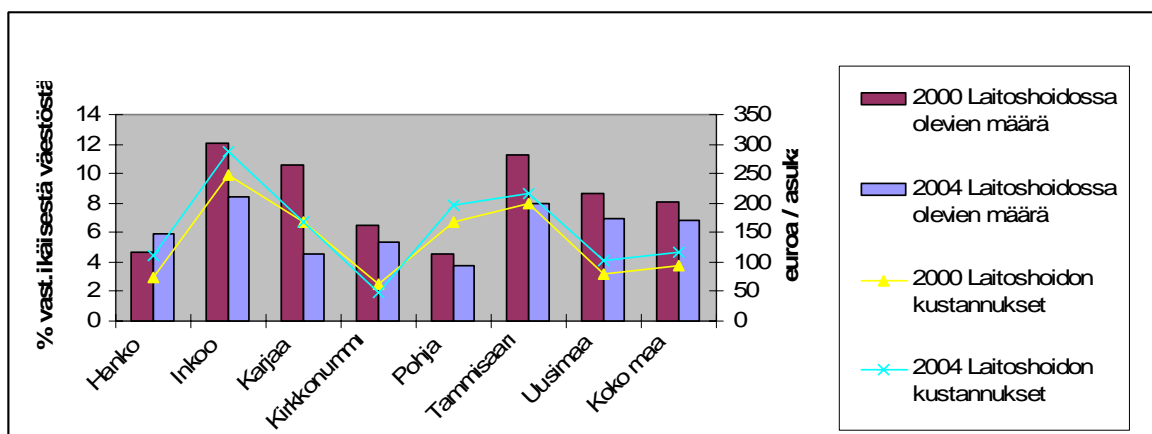
¹⁸⁷ Kasvoi 53 eurosta 112 euroon asukasta kohden

kasvaneet kaikissa kunnissa, mutta vuosien 2000 ja 2004 välillä ne ovat kasvaneet erityisesti Pohjassa ja Karjaalla, Karjaallahan myös kodinhoitoapua saaneiden 75 vuotta täyttäneiden osuus kasvoi jyrkästi. Pohjassa ja Karjaalla kustannukset olivatkin vuonna 2004 korkeimmat ja Kirkkonummella alueen matalimmat¹⁸⁸. Vuonna 2004 kaikissa Länsi-Uudenmaan kunnissa käytettiin enemmän rahaa kotipalveluun kuin koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin. Kotipalvelun kustannuksia tarkasteltaessa tulee huomioida se, että niistä ei ole eritelty erikseen 75 vuotta täyttäneiden kotipalvelua, vaan siihen sisältyy kaikille väestöryhmille annettu kotipalvelu.

Omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneiden asiakkaiden suhteellinen osuus on Länsi-Uudenmaan kunnissa kymmenessä vuodessa noussut vain 0,8 prosenttiyksikköä. Asiakkaiden osuus on ollut kaikissa kunnissa 0,5 – 3 prosentin välillä. Useimmissa kunnissa osuus on vuosien aikana noussut. Erityisen paljon omaishoidon tuen saajien määrä on kasvanut Kirkkonummella (+2,1 prosenttiyksikköä), jossa vuonna 1995 tuen saajia oli toiseksi vähiten ja vuonna 2004 eniten. Kirkkonummella omaishoidon kehittämiseen onkin panostettu. Tammisaassa omaishoidon tuen saajia on ollut muihin kuntiin verrattuna vähän. Uusi lainsäädäntö omaishoidon tuesta astui voimaan vuoden 2006 alusta. Lain tarkoituksena oli yhtenäistää ja parantaa omaishoidon tuen ehtoja eri kunnissa. Uuden lainsäädännön toteuttaminen kuntien käytännössä voi kuitenkin tarkoittaa jopa heikennyksiä omaishoitajille ja –hoidettaville

Hoitopäivät ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä 75 vuotta täyttäneillä (/1000 vastaavanikäistä) laskivat Länsi-Uudellamaalla vuosien 1995 ja 2000 välillä, mutta nousivat taas vähän vuosien 2000 ja 2004 välillä. Kuntien välinen keskihajonta on kuitenkin laskenut lähes puolella kymmenessä vuodessa. 2000-luvulla on hoitopäiviä ollut edellisen tilaston mukaisesti eniten Inkoossa. Länsi-Uudenmaan kunnissa hoitopäivien määrä on vaihdellut kunnittain molempiin suuntiin eri ajanjaksoina, vaikka Uudellamaalla ja koko maassa hoitopäivien määrä on selvästi noussut.

Kuvio 88. pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevat yli 75-vuotiaat ja laitoshoidon nettokustannukset, euroa / asukas

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus (kuvio 88) on Länsi-Uudellamaalla vuosien 2000 ja 2004 välillä laskenut 8,3:sta 6 %:iin. Kuten yllä olevasta kuvioista on nähtävissä, suhteessa eniten pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevia yli 75-vuotiaita on ollut Inkoossa ja Tammisaassa ja vähiten Pohjassa¹⁸⁹. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus on laskenut kaikissa muissa kunnissa paitsi Hangossa, missä se on vähän noussut. Erityisen paljon osuus on laskenut

¹⁸⁸ Vuonna 2004 Karjaa 166 e /asukas, Pohja 144 e /asukas, Kirkkonummi 59 e /asukas

¹⁸⁹ Vuonna 2004 Inkoossa 8,4 %, Tammisaassa 8 %, Pohjassa 3,7 %

Karjaalla¹⁹⁰, mihin on vaikuttanut siis jo edellä mainittu panostus kodinhoitoapuun laitoshoidon sijaan.

Laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus ikäisistään on laskenut, mutta vanhusten laitoshuollon nettokustannusten keskiarvo asukasta kohden Länsi-Uudenmaan kunnissa on noussut (134 eurosta 171 euroon). Samoin kuntien välinen keskihajonta on lisääntynyt. Vanhusten laitoshuollon nettokustannukset ovat olleet 2000-luvulla hoidettavien suhteellisten osuuksien ja hoitopäivien määrän mukaisesti korkeimmat Inkoossa ja selvästi matalimmat ne ovat olleet kaikkina ajanjaksoina Kirkkonummella, jossa kustannukset olivat myös matalammat kuin vastaavankokoisissa kunnissa¹⁹¹. Lukuun ottamatta Kirkkonummea Länsi-Uudenmaan kunnissa kustannukset ovat olleet keskimäärin korkeammat kuin Uudellamaalla yleensä. Kustannukset ovat kasvaneet muissa kunnissa paitsi Kirkkonummella, jossa ne laskivat v. 2004.

Muiden vanhusten ja vammaisten palveluiden nettokustannukset asukasta kohden ovat kasvaneet kaikkina ajanjaksoina (kymmenessä vuodessa nelinkertaistuneet). Myös keskihajonta on kasvanut. Kustannukset ovat kasvaneet kaikkina ajanjaksoina kaikissa kunnissa, koko maassa ja Uudellamaalla. Viime vuosina kustannukset ovat olleet korkeimpia Pohjassa, Karjaalla ja Hangossa. Kustannusten jakautuminen kuntien kesken on kuitenkin vaihdellut eri ajanjaksoina. Uudenmaan keskiarvo on tipahtanut Länsi-Uudenmaan kuntien yläpuolelta Länsi-Uudenmaan kuntien alapuolelle (pl. Inko).

Vanhusten määrä ja osuus väestöstä on Länsi-Uudellamaalla muuta maata korkeampi ja tulee entisestään kasvamaan. Länsi-Uudellamaalla vanhukset asuvat myös hieman muuta maata useammin kotona. Laitoshoidossa olevien vanhusten määrä on jonkin verran laskenut, mutta kotihoitoa saavien määrä on vaihdellut kunnittain, joissain kunnissa kotihoito on selvästi lisääntynyt ja joissain laskenut. Vanhusten kustannuksia tarkasteltaessa täytyy muistaa se, että palvelujen tuottamisen tavat vaikuttavat kustannuksiin ja määriin suurestikin.

3.5 Sairaus ja terveys

Länsi-Uudenmaan väestö tervettä mutta terveydenhuollon kustannukset silti kasvussa

Perusterveydenhuollon nettokustannukset asukasta kohden Länsi-Uudellamaalla ovat kasvaneet¹⁹². Kuntien väliset erot ovat kuitenkin vuosien 2000 ja 2004 välillä vähentyneet lähes puolella eli kuntien kustannukset ovat lähentyneet toisiaan. Karjaalla kustannukset kasvoivat vuonna 2000 alueen korkeimmiksi, kunnes putosivat taas vuonna 2004¹⁹³. Karjaalla kustannusten nousuun vaikutti muun muassa terveydenhoidon ulkoistamiseen (v.1999) liittyvät kustannukset. 2000-luvun alussa myös kirjaamistapa muuttui siten, että pitkäaikaishoito kokonaan on kirjattu vanhustenhuollon puolelle. Tämä muutos yhdessä palvelun hinnoittelussa tapahtuneen muutoksen kanssa johti nousun jälkeen kustannusten reippaaseen vähenemiseen. 2000-luvulla Kirkkonummella kustannukset ovat olleet kaikkein matalimmat. Vaikka terveydenhuollon kustannukset ovat kasvaneet, vuonna 2004 kaikissa Länsi-Uudenmaan kunnissa ne olivat vielä kuitenkin matalammat kuin koko maassa ja selvästi pienemmät kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin.

¹⁹⁰ Laskenut 10,6 %:sta 4,5 %:iin.

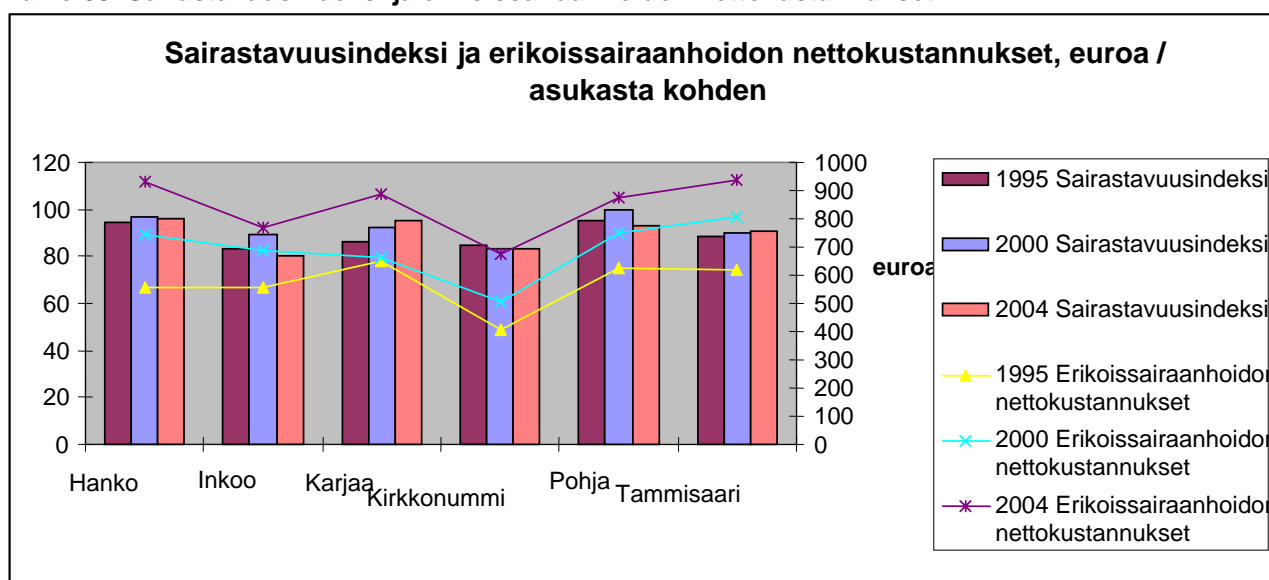
¹⁹¹ Vuonna 2004 Inkoossa 288 euroa / asukas, ja Kirkkonummella 48 euroa / asukas

¹⁹² 103,13 eurolla kymmenessä vuodessa

¹⁹³ v. 2000 531 euroa / asukas ja v. 2004 360 euroa / asukas

Ikävakioitu sairastavuusindeksi (kuvio 89) ilmaisee jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Länsi-Uudenmaan keskiarvo on pysynyt yhdeksänkymmenen prosentin tuntumassa, eikä yksikään kunta ole ylittänyt maan keskiarvoa eli väestö alueella on suhteellisen tervettä¹⁹⁴. Terveintä väestö on ollut vuonna 2004 Kirkkonummella ja Inkoossa ja sairastavinta Hangossa¹⁹⁵. Kuten alla olevasta taulukosta on nähtävissä, sairastavuusindeksin kehityksessä ei ole nähtävissä mitään yhtä kaikki kunnat kattavaa trendiä. Ainoastaan Karjaalla sairastavuusindeksi on koko ajan kasvanut

Kuvio 89. Sairastavuusindeksi ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset

Yllä olevasta kuviosta 89 on nähtävissä, että erikoissairaanhoidon nettokustannukset asukasta kohden ovat kaikissa kunnissa nousseet joka vuosi (eri viivadiagrammit edustavat eri vuosia)¹⁹⁶. Kustannukset nousivat erityisesti vuosien 2000 ja 2004 välillä Hangossa ja Karjaalla. 2000-luvulla kustannukset ovat olleet korkeimmat Tammisaareissa, missä erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejäkin oli eniten. Hanko on vuonna 2004 ollut kustannuksissa samalla tasolla Tammisaaren kanssa, vaikka siellä taas avohoitokäyntejä oli vähiten. Kustannukset ovat koko ajan olleet alhaisimmat Kirkkonummella, missä sairastavuusindeksikin on ollut pienin. Kirkkonummella kustannukset ovat olleet myös matalammat kuin koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin. Päinvastoin kuin perusterveydenhuollon kustannusten kohdalla, ylitettiin Länsi-Uudellamaalla erikoissairaanhoidon kustannuksissa joka vuosi koko maan ja Uudenmaan kustannustaso. Erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä on ollut koko ajan eniten Tammisaareissa. Vain Tammisaareissa on muutenkin ollut käyntejä enemmän kuin Uudellamaalla keskimäärin. Kaiken kaikkiaan keskimääräinen käyntimäärä laski monissa kunnissa vuosien 1995 ja 2000 välillä, mutta nousi taas vuoteen 2004 mennessä. Kirkkonummella vuonna 1995 käyntejä oli vähiten, mutta käyntimäärät ovat koko ajan nousseet. Koko maan tilasto sijoittuu näiden kuntien joukossa keskitasolle. Vuonna 2004 erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä oli vähiten Hangossa, vaikka sairastavuusindeksi ja erikoissairaanhoidon kustannukset ovat siellä olleet korkeita.

¹⁹⁴Luku on laskettu sekä sellaisenaan että ikävakioituuna. Indeksini perustuu kolmeen rekisterimuuttuajaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työkäisistä ja erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuuteen väestöstä. Kukin muuttujista on suhteutettu erikseen maan väestön keskiarvoon, jota merkitään luvulla 100. Lopullinen indeksi on kolmen osaindeksin keskiarvo

¹⁹⁵ Vuonna 2004 Kirkkonummi 83,2, Inkoo 80,5 Hanko 96,1

¹⁹⁶ kymmenessä vuodessa 278,75 euroa

Perusterveydenhuollon asukaskohtaiset nettokustannukset eivät Länsi-Uudenmaan kunnissa näytä olevan yhteydessä sairastavuusindeksiin, mutta erikoissairaanhoidon kustannukset taas ovat sitä korkeammat mitä korkeampi on kunnan keskimääräinen sairastavuusindeksi. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon kustannukset eivät myöskään välttämättä ole yhteydessä toisiinsa, vaan esimerkiksi Karjaalla perusterveydenhuollon kustannukset ovat pienet, mutta erikoissairaanhoidon suuret. Toisaalta Kirkkonummella molemmat ovat matalia ja Hangossa molemmat korkeita. Myös koulutustaso ja työttömyys kulkevat ainakin useimmissa Länsi-Uudenmaan kunnissa yhdessä sairastavuusindeksin kanssa (ks. kuviot 77 ja 81). Mitä enemmän kunnassa on työttömyyttä, sitä enemmän on myös sairastavuutta (esim. Hanko ja Karjaa) ja toisaalta, mitä korkeampi koulutustaso sitä vähemmän sairastavuutta (esim. Kirkkonummi ja Inkoo). Nämä pienen otoksen yhteydet eivät tietenkään kerro yleisistä syy-seuraus-suhteista vielä mitään, mutta kertovat jotain muuttujien yhteyksistä tämän aineiston tasolla.

Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 25 – 64-vuotiaiden suhteellinen osuus Länsi-Uudellamaalla laski hieman vuosien 2000 ja 2004 välillä¹⁹⁷ ja oli vuonna 2004 78,2 hlö / 1000 vastaavanikäistä. Hangossa on ollut eniten työkyvyttömyyseläkettä saavia 25 – 64-vuotiaita 2000-luvulla ja määrä on ollut kasvussa¹⁹⁸. Hanko ylittää myös koko maan keskiarvon, jonka alapuolella muut Länsi-Uudenmaan kunnat ovat. Kirkkonummella taas on työkyvyttömyyseläkettä saavia ollut molempina ajanjaksoina kaikkein vähiten – myös vähemmän kuin Uudellamaalla keskimäärin.

Väestö Länsi-Uudenmaan kunnissa sairastaa indeksin perusteella vähemmän kuin koko maahan verrattuna, eikä sairastavuus ole ollut erityisesti kasvussa. Kuitenkin sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon kustannukset ovat olleet kasvussa. Osa selittyy yleisellä kustannustason nousulla ja toisaalta myös väestön ikääntyminen sinänsä aiheuttaa kustannuksia terveydenhuollolle, vaikka vakavien sairauksien määrä ei lisääntyisikään.

Depressiolääkkeiden käyttö selvästi kasvanut

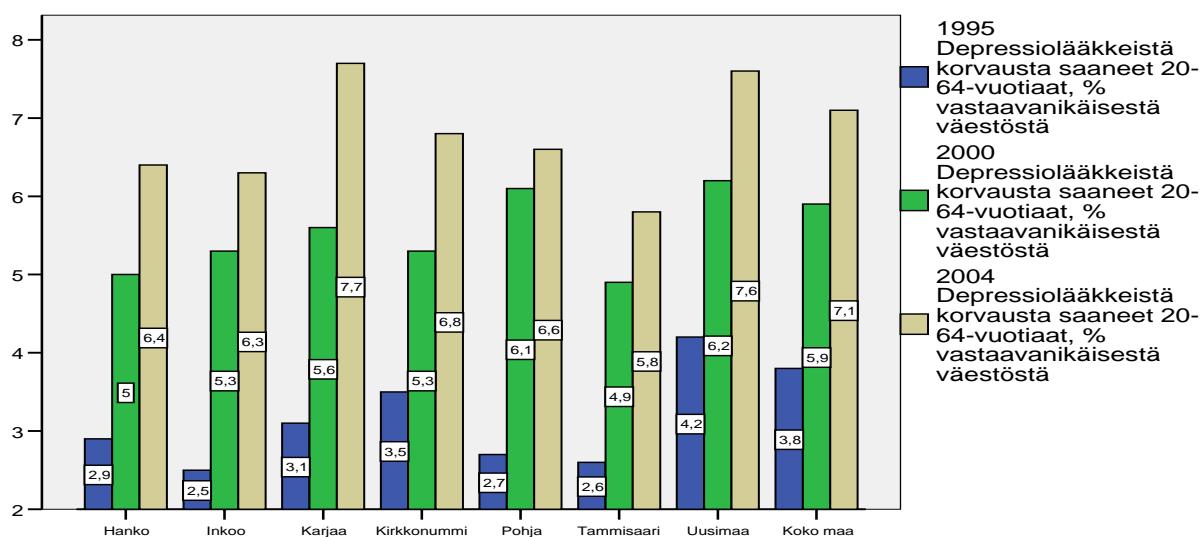
Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 20 – 64-vuotiaiden osuus (kuvio 90) on Länsi-Uudenmaan kunnissa kymmenessä vuodessa kaksinkertaistunut ja oli vuonna 2004 6,6 %. Jokaisena tarkasteluvuonna on Länsi-Uudellamaalla depressiolääkkeistä saanut korvauksia kuitenkin prosentuaalisesti hieman harvempi kuin Uudellamaalla keskimäärin¹⁹⁹. Kuten alla olevasta taulukosta voi huomata, korvausta saaneiden osuus on kaikissa kunnissa noussut. Kuntien väliset erot eivät kuitenkaan ole kovin suuria, sillä kaikki kunnat ovat kaikkina vuosina olleet noin prosentin sisässä.

¹⁹⁷ 3,767 hlö / 1000 vast.ikäistä

¹⁹⁸ vuonna 2000 96,5 / 1000 vast.ikäistä ja vuonna 2004 100,1 / 1000 vast.ikäistä

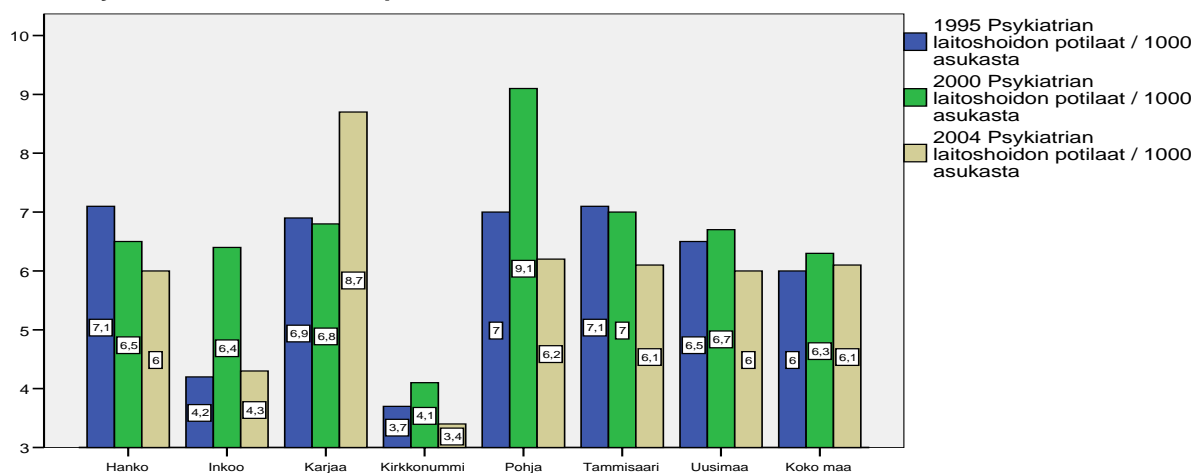
¹⁹⁹ paitsi Karjaa v. 2004 ylitti Uudenmaan keskiarvon

Kuvio 90. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 20 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 65 vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus on myös kasvanut, mutta ei yhtä jyrkästi kuin 20 – 64-vuotiaiden osuus. Karjaalla on tässä ikäluokassa depressiolääkkeistä korvausta saavia ollut vuonna 2004 eniten (11,3 %) ja Hangossa vähiten (9,7 %). Koko maahan verrattuna on Länsi-Uudellamaalla yli 65-vuotiaita depressiolääkkeitä käyttäviä suhteessa hieman enemmän, mutta hieman vähemmän kuin Uudellamaalla. Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus on kasvanut kaikissa kunnissa. Vuonna 2000 osuus kasvoi erityisen paljon Pohjassa, mutta laski taas vuonna 2004. Kasvua tapahtui kaiken kaikkiaan enemmän vuosien 1995 ja 2000 välillä.

Kuvio 91. Psykiatrian laitoshoidon potilaat / 1000 asukasta

Psykiatrian laitoshoidon potilaiden määrä (1000 asukasta kohden) Länsi-Uudellamaalla nousi vuonna 2000, mutta laski taas vuoteen 2004²⁰⁰ mennessä (kuvio 91). Kuntien väliset erot ovat kaiken kaikkiaan hieman lisääntyneet. Kuten yllä olevasta kuviosta voi huomata, on Kirkkonummella psykiatrian laitoshoidon potilaita ollut koko ajan vähemmän kuin muualla. Inkoossa ja Pohjassa potilaiden määrä nousi selvästi vuonna 2000, mutta laski taas vuoden 1995 tasolle vuonna 2004. Karjaalla taas potilaiden määrä nousi selvästi vuonna 2004. Tammisaarissa ja Hangossa potilaiden määrä on koko ajan vähän

²⁰⁰ v.1995 6,0; v.2000 6,65; v.2004 5,78

laskenut. Koko maa ja Uusimaa sijoittuvat tilastoissa Länsi-Uudenmaan kuntien keskiarvojen keskivaiheille. Koska luvut ovat kuitenkin melko pieniä, on syytä muistaa yksittäistapausten vaikutus eri vuosina eli muutamat potilaat saattavat vaikuttaa koko tilastojen heittelyyn. Esimerkiksi Karjaalla vuosina 2003 – 2004 oli 3 – 4 lasta hoidossa ja se vaikutti heti laitoshoitopäivien määrään ja kustannuksiin. Vuosituhannen alussa Karjaalla lapsia ei ollut hoidossa yhtään. Vuoden 2004 jälkeen tilanne on taas tasaantunut.

Lasten ja peruskouluikäisten eli 0-16-vuotiaiden hoitopäivien määrä psykiatrisessa laitoshoidossa on Länsi-Uudellamaalla selvästi kasvanut²⁰¹ ja oli vuonna 2004 keskimäärin 282 päivää / 1000 vastaavan ikäistä kohden. Kuntien välinen keskihajonta laski reippaasti vuonna 2000, mutta kasvoi taas vuoteen 2004 mennessä. 0-16-vuotiaiden laitoshoitopäivien määrä on ollut kaikkina ajanjaksoina selvästi suurin Hangossa ja matalin Pohjassa²⁰². Koko maa ja Uusimaa ovat vuosien aikana sijoittuneet suurin piirtein Länsi-Uudenmaan kuntien puoleen väliin. Hoitopäivien määrässä on tapahtunut kunnittain vaihtelua molempiin suuntiin. Myös perheneuvolan puute Länsi-Uudellamaalla voi vaikuttaa laitoshoitopäivien määriin, sillä koska seudulla ei ole omaa perheneuvola (pl. Kirkkonummi), asiakkaita on jouduttu ohjaamaan mielenterveysyksikköön. Tämä voi myös nostaa ihmisten kynnystä pyytää apua.

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden 0 -17-vuotiaiden määrä on Länsi-Uudellamaalla taas ollut hieman laskussa²⁰³ ja oli vuonna 2004 4,8 hlö / 1000 vastaavanikäistä. Hangossa 0 -17-vuotiaiden mielenterveydenhäiriöihin sairaalahoitoa saaneiden määrä selvästi nousi vuosien 2000 ja 2004 välillä. Hangon osuus nousi kaikkein matalimmasta korkeimmaksi. Pohjassa taas sairaalahoitoa saaneiden määrä laski näiden vuosien välillä melko voimakkaasti. Lukuun ottamatta Hankoa mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden määrä on Länsi-Uudenmaan kunnissa laskenut. Myös mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden 18 – 24-vuotiaiden määrä on Länsi-Uudellamaalla hieman laskenut (0,5 hlö / 1000 vast.ikäistä). 18 – 24-vuotiaiden hoitoa saaneiden määrä on vaihdellut vuosittain; esimerkiksi Karjaalla ja Kirkkonummella määrät ovat selvästi laskeneet ja Tammisaaressa taas selvästi nousseet. Uudellamaalla ja koko maassa hoitoa saaneiden määrä on laskenut. Jälleen yksittäistapausten vaikutus voi olla merkittävä.

17 - 74-vuotiaiden hoitopäivät psykiatrisessa laitoshoidossa Länsi-Uudellamaalla nousivat vuoteen 2000 mennessä (26 päivällä), mutta laskivat taas vuoteen 2004 mennessä (145 päivällä). Vuonna 2004 Inkoossa on hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa 17 – 74-vuotiailla ollut Länsi-Uudenmaan kunnista vähiten (100,3 pv). Vuosina 1995 ja 2000 hoitopäiviä oli selvästi eniten Pohjassa, vuonna 2004 Pohjan ohi meni Karjaa (525,3 pv). Uusimaa ja koko maa ovat sijoittuneet tilastoissa Länsi-Uudenmaan kuntien keskivaiheille. Hoitopäivät psykiatrisessa laitoshoidossa 17 – 74-vuotiailla ovat vaihdelleet osittain yksittäistapauksista johtuen vuosittain. Uudellamaalla ja koko maassa hoitopäivien määrä on joka vuosi laskenut. Myös Hangossa, Inkoossa ja Kirkkonummella on hoitopäivien määrä laskenut. Karjaalla, Pohjassa ja Tammisaaressa on hoitopäivien määrä vaihdellut.

75 vuotta täyttäneiden psykiatrisen laitoshoidon hoitopäivien keskiarvo on Länsi-Uudellamaalla kymmenessä vuodessa laskenut paljon (1097 päivällä) ja oli vuonna 2004 643,6 päivää. Myös kuntien väliset erot ovat laskeneet (318 päivällä). Hoitopäivien määrä 75 vuotta täyttäneillä on vaihdellut kunnissa eri ajanjaksoina, mutta pääasiassa hoitopäivien määrä on kuitenkin laskenut. Esimerkiksi Karjaalla, Pohjassa ja Hangossa on hoitopäivien määrä laskenut jyrkästi. Vain Pohjassa ja Kirkkonummella ne ovat kasvaneet

²⁰¹ v. 1995 172,5 päivää ja v. 2004 282,1 päivää

²⁰² v. 2004 Hangossa 445,7 ja Pohjassa 1,0 päivää

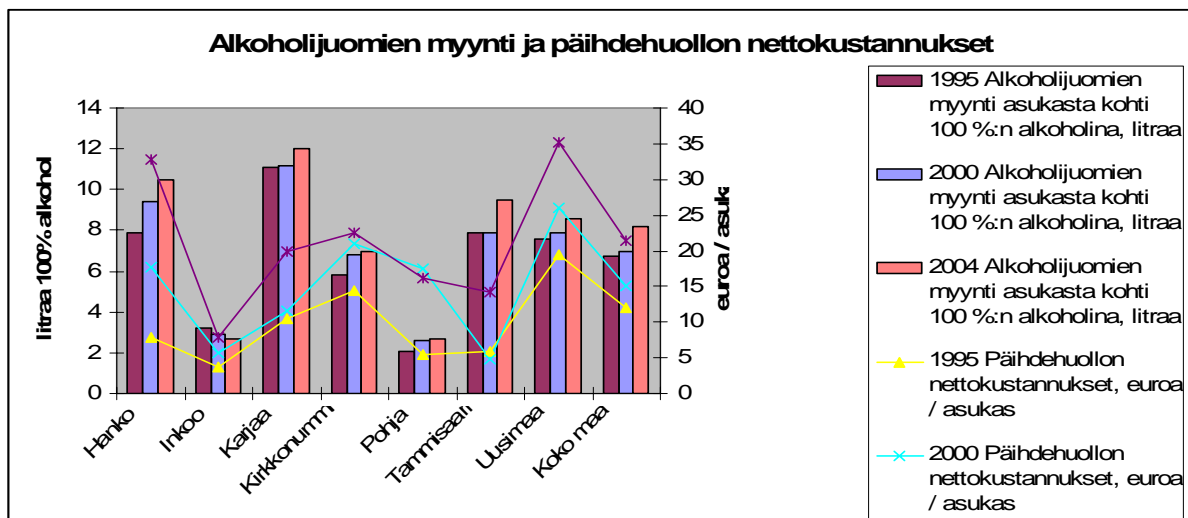
²⁰³ 1,38 hlö /1000 vast.ikäistä

vuoden 2000 jälkeen. Länsi-Uudellamaalla on hoitopäiviä ollut keskimääräisesti hieman enemmän kuin Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

Psykiatrian laitoshoidon ja mielenterveyden sairaalahoidon tilastoja tarkasteltaessa tulee muistaa yksittäistapausten merkitys, eli muutamat potilaat saattavat heilauttaa tilastoja hetkellisesti. Myös kuntien hoitokäytännöt vaikuttavat tilastointiin, panostetaanko esim. avohoitoon vai laitoshoitoon. Näiden tilastojen perusteella näyttäisi siltä, että laitoshoidossa olevien määrä on useimmissa kunnissa vähentynyt, vaikka hoitopäivien määrä on joissain kunnissa lisääntynyt. Toisaalta depressiolääkkeitä käyttävien osuus on selvästi kasvamassa eli näiden tilastojen valossa näyttää siltä, että avohoito on kasvussa.

Alkoholijuomien myynti kasvussa

Kuvio 92. Alkoholijuomien myynti ja päihdehuollon nettokustannukset e/asukas

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti on Länsi-Uudellamaalla kymmenessä vuodessa hieman kasvanut (6,3 litrasta 7,4 litraan). Myös kuntien väliset erot ovat kasvaneet. Karjaalla ja Hangossa on alkoholia myyty kaikkina tarkastelujaksoina enemmän asukasta kohti kuin muualla. Alkoholijuomien kulutuksen taustalla on moni seikkoja. Ostomahdollisuudet voivat lisätä myyntiä. Toisaalta esimerkiksi Hango on selvästi seudun turistikaupunki, jossa järjestetään kesätapahtumia. Myös Karjaalla järjestetään vuosittain isot festivaalit, joka lisää alkoholijuomien määrän näennäistä kulutusta asukasta kohden. Vähiten alkoholia on myyty Pohjassa ja Inkoossa²⁰⁴. Uudenmaan ja koko maan keskiarvot sijoittuvat Länsi-Uudenmaan kuntien keskivaiheille. Kaikissa muissa kunnissa alkoholijuomien myynti on kasvanut, mutta Inkoossa se on laskenut.

Päihdehuollon nettokustannusten keskiarvo Länsi-Uudenmaan kunnissa on niin ikään hieman noussut kymmenessä vuodessa ja oli vuonna 2004 n.19 e/asukas²⁰⁵. Myös keskihajonta on noussut. Erityisen paljon kustannukset ovat kasvaneet Hangossa, jossa kulut nelinkertaistuivat vuosien 1995 ja 2004 välillä. Vuonna 2004 Hangossa olivat Länsi-Uudenmaan korkeimmat päihdehuollon kustannukset (32,7 e/as). Inkoossa vastaavasti kustannukset ovat koko ajan olleet seudun matalimmat. Sekä Inkoon että Hangon luvut ovat yhdenmukaisia myytyjen alkoholilitrojen kanssa. Toisaalta Pohjassa ei juurikaan myydä alkoholia, mutta päihdehuollon kustannukset ovat kuitenkin kohtalaiset. Karjaalla taas alkoholia myydään paljon, mutta päihdehuoltoon ei toistaiseksi ole panostettu. Länsi-

²⁰⁴ vuonna 2004 Karjaalla 12 litraa, Hangossa 10,5 litraa ja Inkoossa ja Pohjassa molemmissa 2,7 litraa

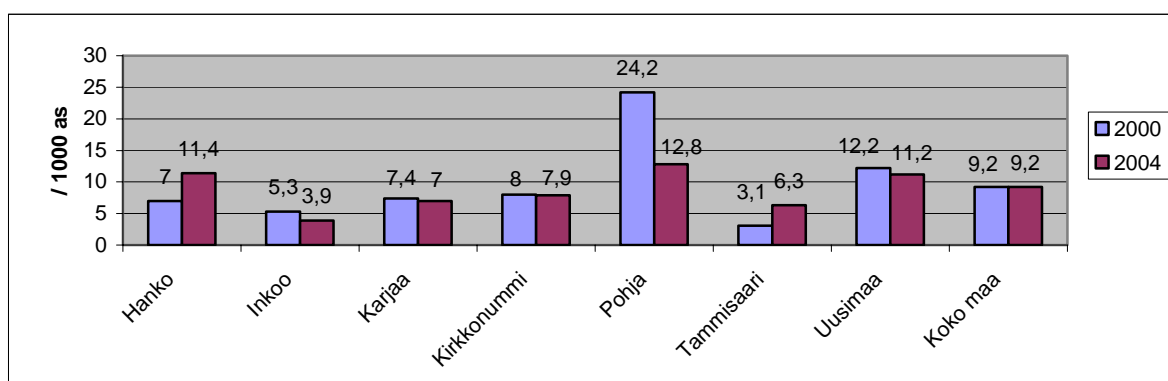
²⁰⁵ vuonna 1995 kustannukset Länsi-Uudellamaalla olivat noin 8 euroa asukasta kohden.

Uudenmaan kuntien päihdehuollon kustannukset ovat joka vuosi olleet pienemmät kuin koko Uudenmaan kustannukset keskimäärin.

Päihdehuollon laitoksissa olleiden 25 – 64-vuotiaiden osuus (/1000 vast.ikäistä) on Länsi-Uudellamaalla hieman noussut²⁰⁶. Vuonna 2004 päihdehuollon laitoksissa oli 25 – 64-vuotiaita eniten Kirkkonummella (4,3) ja vähiten Tammisaaressa (2,1) ja Inkoossa ei virallisten tietojen mukaan ollut tapauksia ollenkaan. Vaikka Länsi-Uudenmaan kunnat ovat olleet vuosina 2000 ja 2004 Uudenmaan keskiarvon alapuolella, on päihdehuollon laitoksissa olevien 25 - 64-vuotiaiden määrä pääasiassa ollut kasvussa.

Päihdesairauksien hoitajaksojen määrä (/ 1000 vastaavanikäistä) on 15 – 24 -vuotiailla Länsi-Uudellamaalla keskimääräisesti hieman laskenut²⁰⁷ ja oli vuonna 2004 3,4 hoitajaksoa / 1000 vastaavanikäistä. Päihdesairauksien hoitajaksojen määrät ovat vaihdelleet vuosien 2000 ja 2004 välillä. Esimerkiksi Karjaalla ja Inkoossa hoitajakset ovat virallisten tilastojen mukaan loppuneet kokonaan ja Hangossa ja Kirkkonummella on hoitajaksojen määrä kasvanut. Myös Tammisaaressa hoitajaksojen määrä kasvoi huomattavan paljon²⁰⁸. Koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin hoitajaksojen määrä on hieman laskenut vuosien 2000 ja 2004 välillä.

Kuvio 93. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta

Asiakkaita päihdehuollon avopalveluissa (1000 asukasta kohti) on sekä vuonna 2000 että 2004 ollut eniten Pohjassa. Pohjassa oli päihdehuollon asiakkaita erityisen paljon vuonna 2000 ja asiakkaiden määrä putosi selvästi vuoteen 2004 mennessä. Seuraavaksi eniten asiakkaita on ollut Hangossa, jossa asiakkaiden määrä on myös noussut. Vähiten asiakkaita taas on ollut Inkoossa, jossa asiakkaiden määrä on ollut laskussa.

Taulukko 27. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. – 9. luokan oppilaista

	Hanko	Karjaa	Kirkkonummi	Tammisaari	Uusimaa	Koko maa
2000	16,63	7,06		12,03		9,5
2004	9,93	8,96	9,95	9,47	10,09	7,18

Laittomia huumeita kokeilleiden osuus 8.-9. luokan oppilaista oli vuonna 2004 9 – 10 prosentin tuntumassa. Inkoolaiset käyvät yläasteella Lohjalla, eli inkoolaiden tietoja ei näy tässä. Pohjalaiset nuoret taas käyvät yläasteella Karjaalla eli Pohjan tiedot sisältyvät Karjaan lukuihin. Hangon ja Tammisaaren osalta, joista tiedot löytyvät myös vuodelta 2000, näyttää siltä, että huumeita kokeilleiden osuus on selvästi laskenut. Karjaalla taas kokeilijoiden osuus on noussut. Vuonna 2004 Kirkkonummella huumeita kokeilleiden

²⁰⁶ 0,53 hlö / 1000 vastaavanikäistä kymmenessä vuodessa

²⁰⁷ vuonna 2000 3,567 / 1000 vast.ikäistä ja vuonna 2004 3,4 / 1000 vast.ikäistä

²⁰⁸ vuonna 2000 hoitajaksoja oli 2 / 1000 vast.ikäistä ja vuonna 2004 niitä oli 8, eniten kaikista LU-kunnista

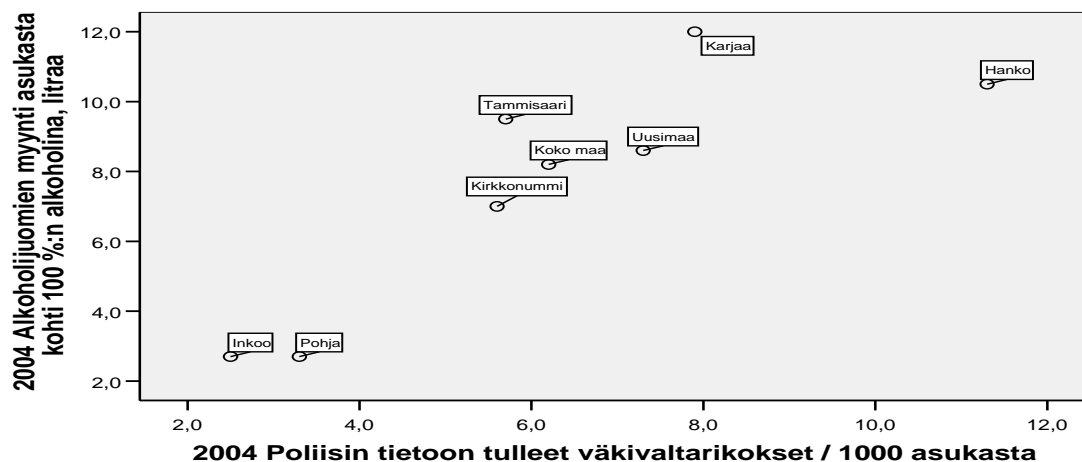
osuus oli noin prosenttiyksikön korkeampi kuin Karjaalla, missä heidän osuutensa oli pienin. Länsi-Uudenmaan kunnat ylittävät selvästi koko maan keskiarvon, mutta jäävät vähän koko Uudenmaan keskiarvon alapuolelle. Huumeita on ainakin Hangossa tarjolla eri tavalla kuin muualla, koska se on satamakaupunki ja vuonna 2000 kokeilleiden osuus olikin melko suuri.

Väkivaltarikoksia eniten Hangossa

Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä on Länsi-Uudellamaalla kasvanut²⁰⁹ ja myös kuntien väliset erot ovat kasvaneet. Länsi-Uudenmaan kunnissa poliisin tietoon tuli vuonna 2004 keskimäärin 6,1 väkivaltatapausta 1000 asukasta kohden. Väkivaltarikoksia on tullut poliisin tietoon vuonna 2004 vähiten Inkoossa (2,5 tapausta / 1000 as) ja eniten Hangossa (11,3 tapausta / 1000 as), missä rikosten määrä on erityisesti noussut. Myös Karjaalla poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä on kasvanut, vaikka laskikin hieman vuonna 2004. Muissa kunnissa ilmi tulleiden rikosten määrä on vaihdellut. Länsi-Uudenmaan kunnissa on yleisesti tullut poliisin tietoon vähemmän väkivaltarikoksia kuin Uudellamaalla keskimäärin. Uudellamaalla ja koko maassa väkivaltarikosten määrä on tasaisesti kasvanut.

Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikoksien määrä näyttää ainakin Länsi-Uudenmaan kunnissa olevan jonkinlaisessa yhteydessä myydyin alkoholin määrään. Kuten alla olevasta taulukosta on nähtävissä, on Inkoossa ja Pohjassa tehty selvästi vähemmän poliisille ilmoitettuja väkivaltarikoksia kuin muualla ja samoin ostetun alkoholin määrä asukasta kohden on näissä kunnissa selvästi matalampi. Hangossa taas väkivaltarikoksia on tehty (tai niitä on tullut ilmi) selvästi enemmän kuin muualla, mutta toisaalta myös alkoholin myynti on verrattuna esimerkiksi Pohjaan ja Inkooseen selvästi korkeampaa.

Kuvio 94. Alkoholijuomien myynti ja poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset vuonna 2004

Taulukko 28. Poliisin kotihälytystehtävien (koodi 360) määrä ajalla 01 - 04 / 2006

Hanko	45
Inkoo	5
Karjaa	25
Kirkkonummi	102
Pohja	8
Tammisaari	28

²⁰⁹ 2,4 tapauksella / 1000 asukasta kohti kymmenessä vuodessa

Poliisin kotihälytystehtäviä on tammi-huhtikuussa selvästi eniten ollut Kirkkonummella (taulukko 28). Koska nämä ovat absoluuttisia lukuja, on niitä vaikeaa suoraan vertailla keskenään. Mutta esimerkiksi Hanko ja Karjaa ovat suurin piirtein samankokoisia kuntia ja Hangossa on hälytystehtäviä ollut selvästi enemmän. Tammisaaressa taas on melkein kolmasosa enemmän ihmisiä kuin Hangossa ja Hanko menee tilastoissa myös Tammisaaren ohi. Hangossa hälytyksiä siis vaikuttaisi olevan suhteessa enemmän kuin muualla.

Myydyn alkoholin määrä on viime vuosina jonkin verran kasvanut, samoin päihdehuollon kustannukset. Päihdehuollon laitoksissa olleiden osuus on hieman kasvanut, mutta toisaalta päihdehuollon avohuollon asiakkaiden osuus ei ole noussut. Päihdehuoltoa tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon se, että seudulla on yhteinen a-klinikka, josta ohjataan päihdehuollon hoitopaikkoihin ja yhteinen pixne-klinikka, missä annetaan päihdehuollon laitoshoittoa. Katko taas hoidetaan usein terveydenhuollon piirissä. Poikkeuksena muista kunnista Kirkkonummella on omaa päihdehuoltoa ja oma a-klinikka, minkä vuoksi Kirkkonummen päihdehuollon kustannukset vaikuttavat ovat melko suuret. Kirkkonummella halutaan hoitaa kaikki apua tarvitsevat ja kynnyksen avunhakemiseen halutaan olevan matala. (Kirkkonummen päihdestartegia 2006 – 2015.)

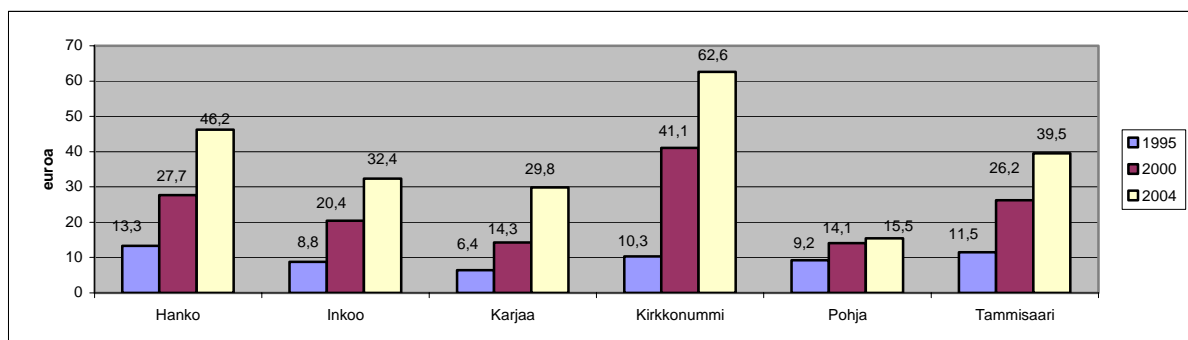
Vuonna 2003 yhteisen a-klinikan asiakkaista oli Hangosta 32 %, Tammisaaresta 25 %, Karjaalta ja Pohjasta molemmista 18 % ja Inkoosta 6 %. Länsi-Uudenmaan kunnissa olisi tarvetta omaan katkaisuhuoltoyksikköön, joka nyt hoidetaan perusterveydenhuollon piirissä. Kaikilla viidellä kunnalla (pl Kirkkonummi) on sopimus Pixne-klinikan kanssa päihdepalveluista. (Sosiaalipalvelujen kuvaus Länsi-Uudellamaalla 2005.)

3.5 Vammaiset ja kehitysvammaiset

Vammaispalvelujen kustannukset ovat nousussa

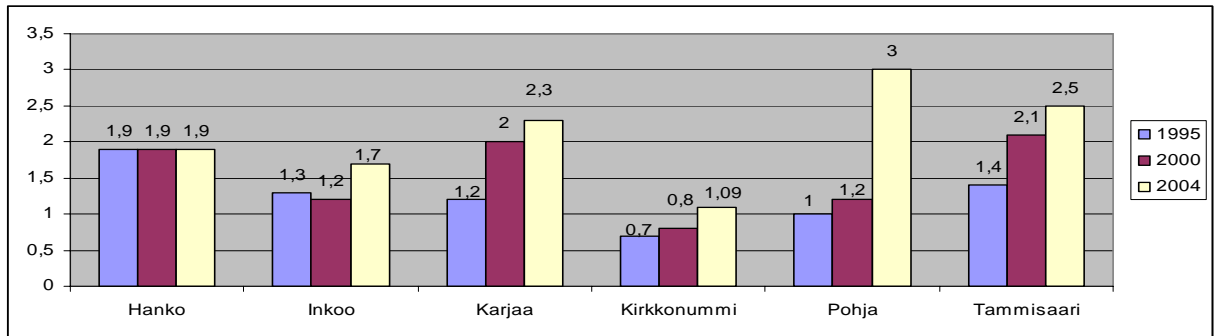
Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen asukaskohtaiset nettokustannukset (kuviokuva 95) ovat kasvaneet kaikissa kunnissa kaikkina vuosina. Lukuun ottamatta Pohjaa, kasvu on ollut melko voimakasta. Indikaattori siis kuvaa vammaispalvelulain perusteella järjestettyjen palvelujen aiheuttamia kustannuksia. Luku ei täysin kerro vammaispalveluihin panostamisesta, sillä osa vammaispalvelulain mukaisista palveluista on subjektiivisia oikeuksia, jotka on aina järjestettävä asiakkaalle. Lisäksi kunta voi järjestää vammaisille palveluja myös muiden lakien perusteella (Sotkanet).

Kuvio 95. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannukset, euroa/asukas

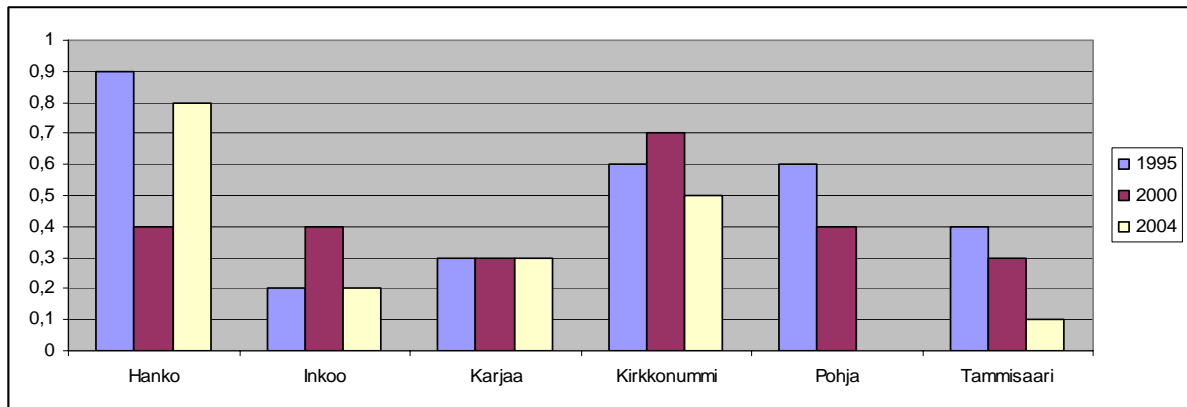
Kehitysvammaisten asumispalveluissa olevien asiakkaiden määrä / 1000 asukasta kohti on kaikkialla muualla paitsi Hangossa vähän kasvanut. Eniten asiakkaita on vuonna 2004 ollut Pohjassa, vaikka Pohjassa taas vammaispalvelujen asukaskohtaiset kustannukset ovat olleet seudun alhaisimpia.

Kuvio 96. Kehitysvammaisten asumispalveluissa asiakkaita 31.12. / 1000 asukasta

Kehitysvammalaitoksissa on ollut vaihtelevasti asiakkaita (kuvio 97) eri kunnissa eri vuosina. Vain Karjaalla on asiakkaiden osuus pysynyt samana. Suhteessa eniten asiakkaita on vuonna 2004 ollut Hangossa, kun taas samana vuonna Pohjassa asiakkaita ei ollut ollenkaan.

Kuvio 97. Kehitysvammalaitoksissa asiakkaita 31.12. / 1000 asukasta kohti

4. Hiiden seudun kuntien välinen vertailu

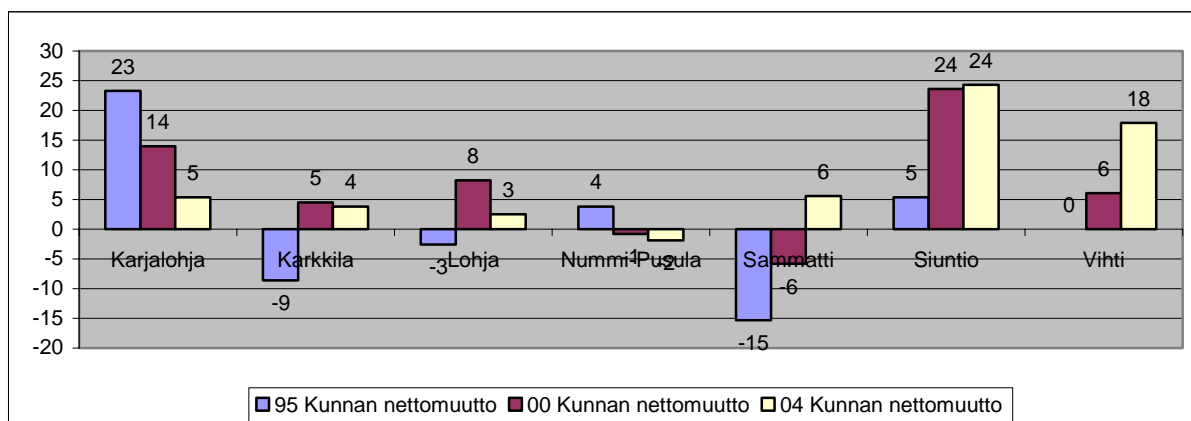
4.1 Väestö

Hiiden seutuun kuuluu seitsemän kuntaa: Karjalohja, Karkkila, Lohja, Nummi-Pusula, Sammatti, Siuntio ja Vihti. Seudullisen yhteistyön taustalla on vuonna 2003 käynnistynyt Hiiden pilotin toiminta. Siuntio tuli mukaan pilotin toimintaan vuonna 2004, muut kunnat olivat mukana alusta alkaen. Seudulla on ollut perinteisesti seudullista yhteistyötä sosiaalipalvelujen järjestämisessä. Lohja on myynyt sosiaalialan erityispalveluja seudun pienemmille kunnille. Kaupunkeja Hiiden seudun kunnista ovat vain Karkkila ja Lohja, vaikka Lohja ja Vihti ovatkin Hiiden väkiluvultaan suurimmat kunnat.²¹⁰ Suuria taajamia lukuun ottamatta on Hiiden seutu maaseutumainen. Väestötiheys on suurin Lohjalla²¹¹, toiseksi suurin Karkkilassa, kolmanneksi suurin Siuntiossa ja pienin Karjalohjalla²¹². Vaikka siis Karkkilan väkiluku onkin pienempi kuin Vihdin väkiluku, on sen rakenne kuitenkin kaupunkimainen. Vihdissä on puolestaan paljon pieniä taajamia, eikä yhtä selkeää keskustaa. Seudun suuret kunnat ovat siis Lohja ja Vihti, keskikokoisia kuntia ovat Karkkila, Nummi-Pusula ja Siuntio ja pieniä puolestaan Karjalohja sekä Sammatti. Koko Hiiden seudulla asui vuonna 2004 yhteensä noin 85 530 ihmistä. Väestöennusteiden²¹³ mukaan vuoteen 2010, 2020, 2030 ja 2040 mennessä väestö kasvaa tai sen määrä pysyy vakaana kaikissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Karkkilassa, missä vuosien 2030–2040 välillä väestöennusteen perusteella väestö pienenee hieman.

Muuttovoittoinen seutu

Hiiden seudun kunnat ovat keskimääräisesti muuttovoittoisia. Sammatti on muuttunut muuttotappiokunnasta muuttovoittokunnaksi vuoteen 2004 mennessä. Kuntien välillä on kuitenkin huomattavia eroja. Muuttotappio- ja muuttovoittokunnat näkyvät parhaiten graafisesta kuvioista. Alla olevasta kuvioista (kuvio 98) ilmenee kunkin Hiiden kunnan, koko Uudenmaan ja koko maan nettomuutto vuosina 1995, 2000 ja 2004. Vuonna 2004 Hiiden kunnista ainoastaan Nummi-Pusulasta on muuttanut enemmän ihmisiä tuhatta asukasta kohti, kuin mitä sinne on muuttanut. Siuntion nettomuutto tuhatta asukasta kohti oli vuonna 2004 Hiiden seudun kunnista kaikkein suurin. Vuonna 2004 Hiiden seudun keskimääräinen nettomuutto on ollut noin 8,2/1000 asukasta.

Kuvio 98. Hiiden seudun kuntien nettomuutto tuhatta asukasta kohti

²¹⁰ Hiiden seudun kuntien väkiluvut 1.12.2005: Karjalohja 1474, Karkkila 8 807, Lohja 36 585, Nummi-Pusula 6 002, Sammatti 1 300, Siuntio 5 422 ja Vihti 25 935.

²¹¹ 131,9 asukasta/maakm²

²¹² 12,1 asukasta/maakm²

²¹³ Sotkanetin väestöennustetilasto, jonka lähtöväkilukuina ovat olleet vuoden 2003 lopun väkiluvut 1-vuotiskäryhmittäin sukupuolen mukaan. (Sotkanet, viitattu 10.8.2006.)

Lapsia eniten Vihdissä ja Siuntiossa

Vuonna 2004 alle kouluikäisten lasten osuus koko Hiiden seudun väestöstä on ollut keskimäärin 8,2 % (kuviokuva 99). Vihdissä 0-6-vuotiaiden lasten osuus kunnan väestöstä on ollut jokaisena tarkasteluvuonna suurin, tosin vuonna 2004 on lasten prosentuaalinen osuus väestöstä ollut Siuntiossa yhtä suuri kuin Vihdissä. Alle kouluikäisten lasten prosentuaalinen osuus on laskenut vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Siuntiossa. Sammatissa lasten prosentuaalinen osuus väestöstä on vuonna 2004 ollut kaikkein pienin. Peruskouluikäisten 7-15-vuotiaiden prosentuaalinen osuus on vaihdellut Hiiden seudun kunnissa noin 10–14 % välillä. Kouluikäisten prosentuaalinen osuus väestöstä on vuonna 2004 ollut pienin Karkkilassa ja suurin Siuntiossa. Koko Uudellamaalla kouluikäisten lasten ja nuorten osuus väestöstä on ollut jokaisena tarkasteluvuonna pienempi kuin Hiiden seudun kunnissa ja koko maassa. Keskimäärin 12,6 % kaikista Hiiden seudun asukkaista on vuonna 2004 ollut peruskouluikäisiä.

Työikäisiä eniten Siuntiossa

16–24-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten prosentuaalinen osuus väestöstä on ollut kaikissa Hiiden seudun kunnissa jokaisena tarkasteluvuonna pienempi kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Vuonna 2004 16–24-vuotiaita on ollut koko Hiiden seudulla noin 8,6 %. Nuorten ja nuorten aikuisten osuus koko väestöstä on vuonna 2004 ollut pienin Karjalohjalla ja suurin Lohjalla. 25–64-vuotiaita on kaikista Hiiden seudun asukkaista vuonna 2004 ollut noin 55 %. 25–64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus väestöstä on jokaisena tarkasteluvuonna ollut pienin Karjalohjalla ja suurin Siuntiossa. Vuonna 2004 Siuntion 25–64-vuotiaan aikuisväestön prosentuaalinen osuus siuntiolaisista on ollut yhtä suuri kuin koko Uudenmaan vastaavanikäisen aikuisväestön prosentuaalinen osuus kaikista uusmaalaisista.

Karjalohjalla eniten ikääntyneitä

Keskimääräinen eläkeikäisten lukumäärä on tendenssiltään kasvava, vaikka kuntien välillä on myös eroja. Yli 64-vuotiaiden *prosentuaalinen osuus*²¹⁴ Hiiden seudun kuntien väestöstä on vuonna 2004 ollut noin 15,7 %. Yli 64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus on säilynyt koko tarkasteluajanjaksona 1995–2004 likimain samana²¹⁵. On huomioitava, että vaikka eläkeikäisten keskimääräinen *lukumäärä* kasvoikin tasaisesti tarkasteluajankohdasta toiseen, laski heidän prosentuaalinen osuutensa Hiiden seudulla hieman vuodesta 1995 vuoteen 2000 mennessä²¹⁶. Vuosittaiset muutokset yli 64-vuotiaiden prosentuaalisessa osuudessa ovat kuitenkin hyvin pieniä. Yli 64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus väestöstä on Vihtiä ja Siuntiota lukuun ottamatta ollut muissa Hiiden seudun kunnissa koko Uudenmaan²¹⁷ vastaavaa osuutta suurempi kaikkina tarkasteluvuosina, eli suurimmassa osassa Hiiden seudun kuntia väestö on keskimäärin ikääntyneempää kuin koko Uudellamaalla. Yli 64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus väestöstä on suurin Karjalohjalla kaikkina tarkasteluvuosina. Väestö on Karjalohjalla myös keskimäärin ikääntyneempää kuin koko maassa, vaikka yli 64-vuotiaiden osuus karjalohjalaisista onkin jokaisena tarkasteluvuonna pienentynyt. Karjalohjan kokoisissa kunnissa yli 64-vuotiaan väestön osuus asukkaista on puolestaan lisääntynyt tarkasteluajanjaksona.²¹⁸ Hiiden seudun kuntien välillä on myös huomattavia eroja. Eläkeikään ennättäneiden prosentuaalinen osuus on ollut pienin Vihdissä kaikkina

²¹⁴ Vuonna 1995 noin yli 64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus väestöstä 15,5 %, ja vuonna 2000 noin 15,4 %

²¹⁵ Vuoden 1995 15,5 %-sta vuoden 2004 15,7 %:iin

²¹⁶ Vuonna 2000 Karkkilan ja Nummi-Pusulän yli 64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus väestöstä laski hieman vuoden 1995 prosentiosuudesta, mutta nousi kuitenkin vuoteen 2004 mennessä ohi vuoden 1995 prosentiosuuden.

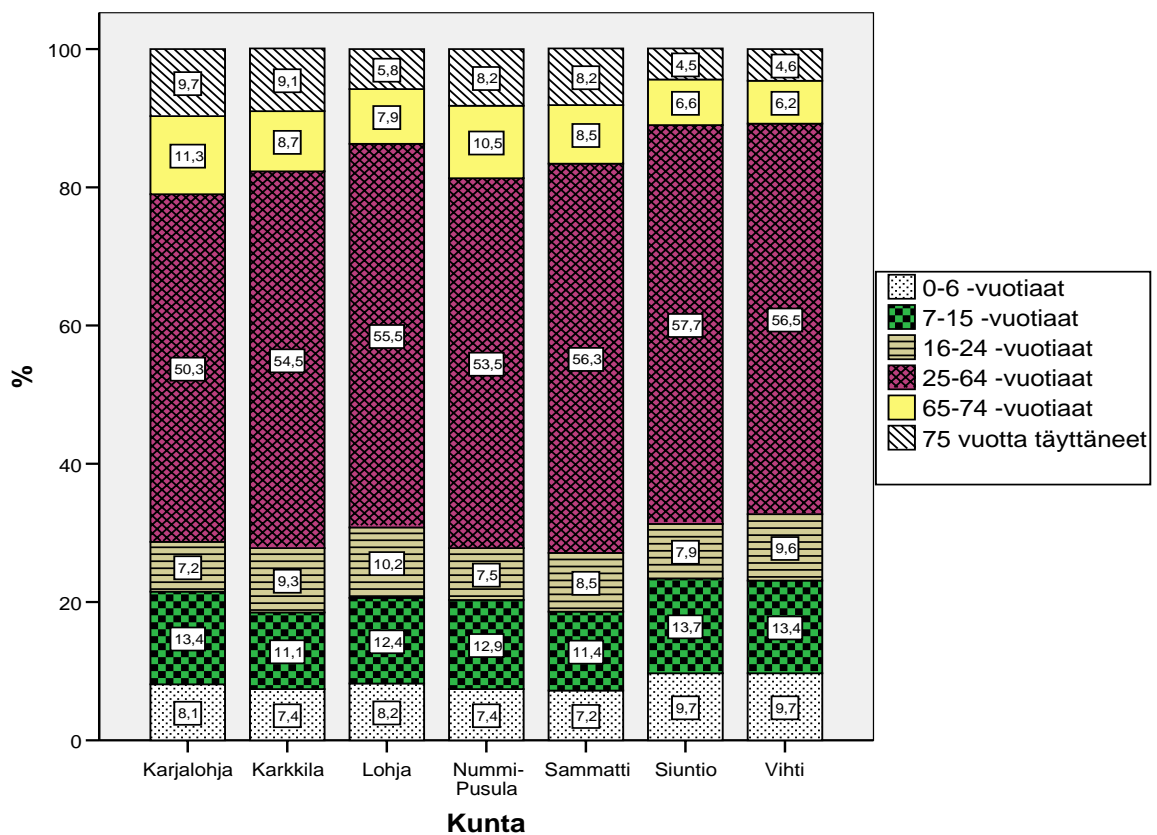
²¹⁷ Uudenmaan yli 64-vuotiaiden osuus uusimaalaisista vuonna 1995 11,33 %; vuonna 2000 11,4 %; vuonna 2004 12,1 %

²¹⁸ Karjalohjalla on vuonna 2004 (21,0 %) kuitenkin ollut lähes yhtä suuri prosentuaalinen osuus yli 64-vuotiaita kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin (21,5 %).

tarkasteluvuosina²¹⁹. Vuonna 2004 Vihdin kokoisissa kunnissa yli 64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus on ollut 14,4 %, eli Vihdin yli 64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus on ollut 3,6 prosenttiyksikköä pienempi kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin.

Vuonna 2004 kaikista Hiiden asukkaista noin 8,5 % on ollut 65–74-vuotiaita. Kuten yli 64-vuotiaiden osuuskin, on myös 65–74-vuotiaiden osuus väestöstä ollut Hiiden seudun kunnista kaikkein suurin Karjalohjalla²²⁰ jokaisena tarkasteluvuonna ja pienin Vihdissä jokaisena tarkasteluvuonna. Kuten yli 64-vuotiaidenkin kohdalla, on muissa Hiiden seudun kunnissa Vihtiä ja Siuntiota lukuun ottamatta 65–74-vuotiaiden sekä 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus väestöstä ollut jokaisena tarkasteluvuonna suurempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Myös 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus väestöstä on ollut jokaisena tarkasteluvuonna suurin Karjalohjalla. 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus väestöstä on vuonna 2004 puolestaan ollut pienin Siuntiossa. Noin 7,2 % kaikista Hiiden seudun asukkaista on ollut 75 vuotta täyttäneitä vuonna 2004.

Kuvio 99. esittää kunkin Hiiden seudun kunnan väestörakenteen vuodelta 2004

Ulkomaalaisia eniten suurissa kunnissa

Ulkomaalaisia on vuonna 2004 ollut prosentuaalisesti eniten Karjalohjalla, Sammatissa ja Siuntiossa (taulukko 29). On kuitenkin huomioitava, että Karjalohjan ja Sammatin väkiluvut ovat varsin pienet, mikä nostaa ulkomaalaisten prosenttiosuudet näissä pienissä kunnissa Hiiden seudun suurimmiksi, vaikka ulkomaalaisten absoluuttinen lukumäärä onkin juuri näissä kunnissa kaikkein pienin.²²¹ Lukumääräisesti eniten ulkomaalaisia on jokaisena tarkasteluvuonna ollut Hiiden seudun suurimmissa kunnissa, Lohjalla ja Vihdissä.²²²

²¹⁹ Vuonna 1995 9,7 %, vuonna 2000 10,2 %; vuonna 2004 10,8 %

²²⁰ Vuonna 2004 ko. ikäryhmään on kuulunut 11,3 % kaikista karjalohjalaisista. (Huom. Karjalohjalla vähiten 16–24-vuotiaita ja 25–64-vuotiaita, eli vähän nuoria ja "elättäjiä".)

²²¹ Karjalohjalla on v. 2004 ollut 31 ulkomaalaista, Sammatissa 21, Siuntiossa 92.

²²² Vuonna 2004 Lohjalla oli 454 ulkomaalaista, Vihdissä puolestaan 267.

Taulukko 29. Ulkomaalaisten prosentuaalinen osuus kunnan väestöstä vuosina 1995, 2000 ja 2004

Ulkomaalaisten prosentuaalinen osuus kunnan väestöstä			
	1995	2000	2004
Karjalohja	1,2	1,4	2,1
Karkkila	1,0	0,9	1,3
Lohja	1,3	1,3	1,3
Nummi-Pusula	0,4	0,7	1,1
Sammatti	0,7	1,6	1,7
Siuntio	1,0	1,3	1,7
Vihti	0,9	0,8	1,0

4.2 Sosioekonominen tilanne ja toimeentulo

Elatussuhde edullisin Siuntiossa, demografinen huoltosuhde Vihdissä

Elatussuhde eli taloudellinen huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta *työvoiman ulkopuolella olevaa*²²³ on sataa työllistä kohti. Laman jälkeen vuonna 1995 elatussuhde on ollut kaikissa kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa korkeimmillaan. Elatussuhde on vuonna 2003 ollut korkein Karjalohjalla ja matalin Siuntiossa. Karjalohjalla ikääntyneiden osuus väestöstä on suuri, mikä osaltaan vaikuttaa taloudelliseen huoltosuhteeseen, ja Siuntion elatussuhteeseen vaikuttaa puolestaan parhaassa työiässä olevan 25–64-vuotiaan väestön suuri osuus. Muissa Hiiden seudun kunnissa Siuntiota lukuun ottamatta on elatussuhde ollut vuonna 2003 koko Uttamaata suurempi.

Demografinen huoltosuhde²²⁴ on ollut kaikkina tarkasteluvuosina korkein Karjalohjalla, kuten taloudellinen huoltosuhdekin. Väestöllinen huoltosuhde on vuonna 2004 ollut matalin Vihdissä. Koko Uudenmaan väestöllinen huoltosuhde on ollut jokaisena tarkasteluvuonna matalampi kuin Hiiden seudulla. Hiiden kuntien keskimääräinen huoltosuhde vuonna 2004 on ollut 54,8. Taulukosta 30 näkyy jokaisen Hiiden seudun kunnan, koko Uudenmaan ja koko maan työkäisten 16–64-vuotiaiden²²⁵ prosentuaalinen osuus väestöstä sekä demografinen ja taloudellinen huoltosuhde. Karjalohjalla on kaikkein vähiten ”elättäjiä” eli työkäisiä ja samalla myös eniten elätettäviä ja huollettavia, erityisesti ikääntyneitä. Vihdissä puolestaan työkäisiä on Hiiden kunnista eniten ja vanhuksia vähiten. Taloudellinen huoltosuhde on Hiiden seudun kunnista Vihdissä toiseksi suotuisin heti Siuntion jälkeen. Työkäisten osuus väestöstä on suurin koko Uudellamaalla, mikä ilmenee myös Uudenmaan parempana elatus- ja huoltosuhteena. Nummi-Pusulan huoltosuhde on Karjalohjan jälkeen toiseksi korkein, mikä johtunee työttömien suuresta osuudesta (34,4 % työvoimasta) sekä toiseksi suurimmasta ikääntyneiden osuudesta heti Karjalohjan jälkeen (18,7 % väestöstä).

²²³ kuten lapset, vanhukset ja työttömät

²²⁴ Demografinen eli väestöllinen huoltosuhde puolestaan kertoo, kuinka monta alle 15-vuotiasta eli alle työkäistä lasta ja 65 vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiasta eli työkäistä kohti.

²²⁵ Merkintätavan takia työkäisiksi luetaan tässä raportissa 16–64-vuotiaat, vaikka varsinainen työikä alkaakin jo 15 vuoden iässä.

Taulukko 30. 16–64-vuotiaat työkäiset (% väestöstä) ja demografinen huoltosuhde (2004) sekä elatussuhde (eli taloudellinen huoltosuhde 2003)

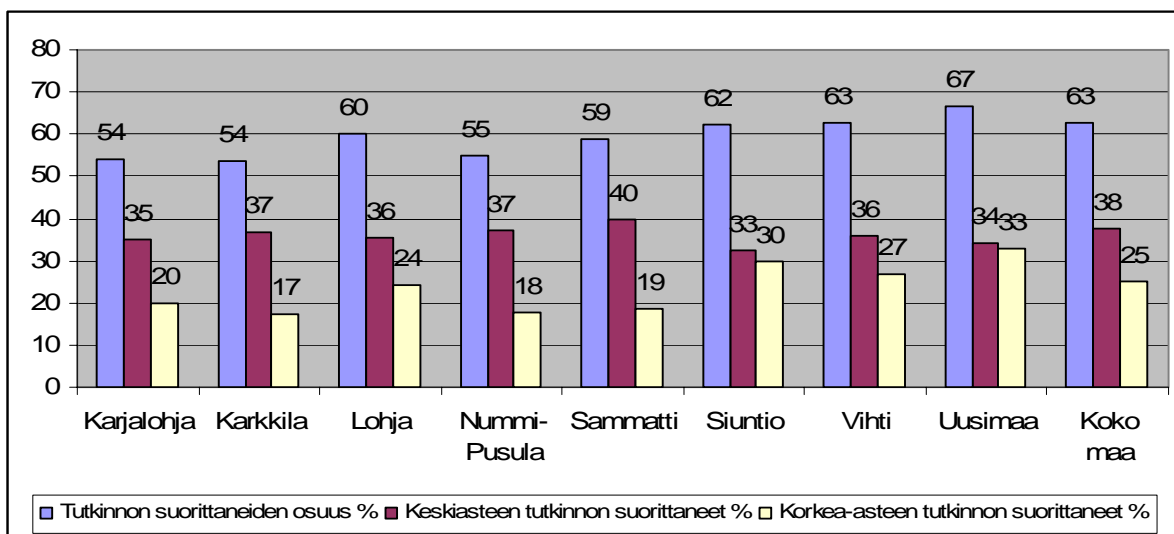
Kunta	Työkäiset 16–64-vuotiaat	Elatussuhde 2003	Huoltosuhde, demografinen 2004
Karjalohja	57,5	158,5	71,2
Karkkila	63,8	122,5	53,7
Lohja	65,7	111,7	49,5
Nummi-Pusula	61	134,4	60,8
Sammatti	64,8	117,8	50,7
Siuntio	65,6	103,4	49,3
Vihti	66,1	105,8	48,3
Keski-Uusimaa	65,4	107,7	49,9
Länsi-Uusimaa	63,5	122,1	54,5
Hiisi (kuntien keskiarvo)	63,5	122,0	54,8
Uusimaa	68,8	103,6	42,9
Koko maa	65,4	133,1	50

Koulutustaso koko Uuttamaata alhaisempi

Hiiden kunnista prosentuaalisesti eniten jonkin peruskoulun jälkeisen **tutkinnon suorittaneita** 15 vuotta täytäneistä on vuonna 2004 ollut Vihdissä, ja toiseksi eniten Siuntiossa. Hiiden seudulla ainoastaan Vihdissä peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä on suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Yhdessäkään Hiiden seudun kunnassa ei kuitenkaan ole prosentuaalisesti yhtä paljon peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneita kuin koko Uudellamaalla (66,7 %), joskin Vihdin lisäksi myös Lohjalla ja Siuntiossa tutkinnon suorittaneiden osuus ylittää (yli) 60 prosenttiin. Vähiten tutkinnon suorittaneita on vuonna 2004 ollut Karkkilassa ja Karjalohjalla.

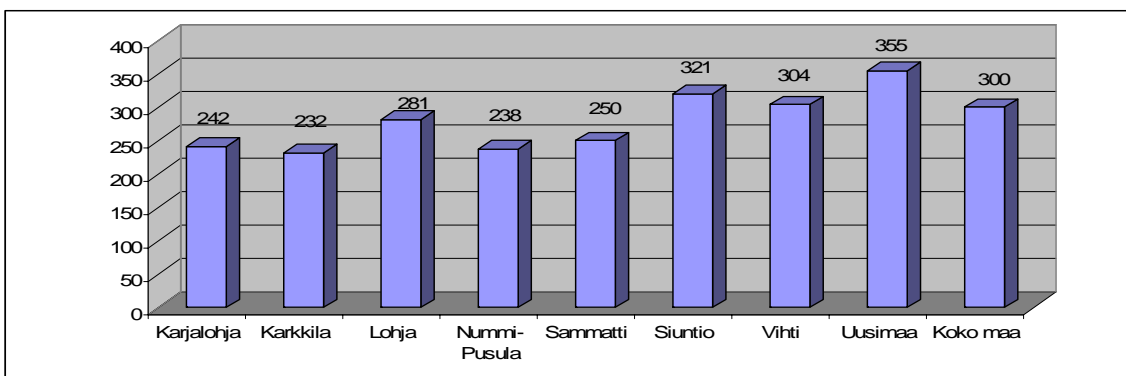
Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä on puolestaan suurin Sammatissa, jossa on myös prosentuaalisesti enemmän keskiasteen tutkinnon suorittaneita kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Vähiten keskiasteen tutkinnon suorittaneita on Siuntiossa. **Korkea-asteen** tutkinnon suorittaneita on puolestaan eniten Siuntiossa ja Vihdissä. Vähiten korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on Karkkilassa ja toiseksi vähiten Nummi-Pusulassa. Hiiden seudun kunnista ainoastaan Siuntiossa ja Vihdissä on prosentuaalisesti enemmän korkea-asteen tutkinnon suorittaneita kuin koko maassa keskimäärin, mutta yhdessäkään Hiiden kunnassa ei ole prosentuaalisesti yhtä paljon korkea-asteen tutkinnon suorittaneita kuin koko Uudellamaalla. Eniten hajontaa kuntien välillä on juuri korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden prosentuaalisessa osuudessa ja vähiten taas keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuudessa. Siuntion ja Karkkilan välinen ero korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuudessa on peräti 12,6 prosenttiyksikköä. Keskimäärin tutkinnon suorittaneita on Hiiden seudulla 58 %, keskiasteen tutkinnon suorittaneita 36 % ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneita 22 % koko väestöstä. (Ks. kuvio 100)

Kuvio 100. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneet, keskiasteen tutkinnon suorittaneet sekä korkea-asteen tutkinnon suorittaneet, % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä vuonna 2004

Väestön koulutustasomittaimen²²⁶ mukaan Hiiden seudun koulutustasoluku on vuonna 2004 keskimäärin 267, kun se on samana vuonna ollut koko Uudellamaalla 355 ja koko maassa 300. Hiiden seudulla väestö on siis keskimäärin vähemmän koulutettua kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa. Kuntien välillä on kuitenkin eroja, ja vaihteluväli on varsin suuri. Suurin koulutustasoluku on vuonna 2004 ollut Siuntioilla ja pienin Karkkilalla. Siuntiossa kuntalaisten koulutusaste on muita korkeampi myös sen takia, että kuntaan on viime vuosina muuttanut koulutettua väestöä erityisesti pääkaupunkiseudulta. Yksikään Hiiden seudun kunta ei ylitä koko Uudenmaan keskimääräistä koulutustasolukua. Maaseutumaisissa pienissä kunnissa koulutusaste on matalampi, mikä lisää pitkäaikaistyöttömyyden riskiä. Koulutusasteista ilmenee lisäksi kuntien erilainen elinkeinorakenne; Karkkilan pitkä teollinen perinne näkyy perusteollisuuden työntekijöiden suhteellisen alhaisena koulutustasona. (Ks. kuvio 101)

Kuvio 101. Väestön koulutustason koulutustasoluku Hiiden seudun kunnissa, Uudellamaalla ja koko maassa vuonna 2004

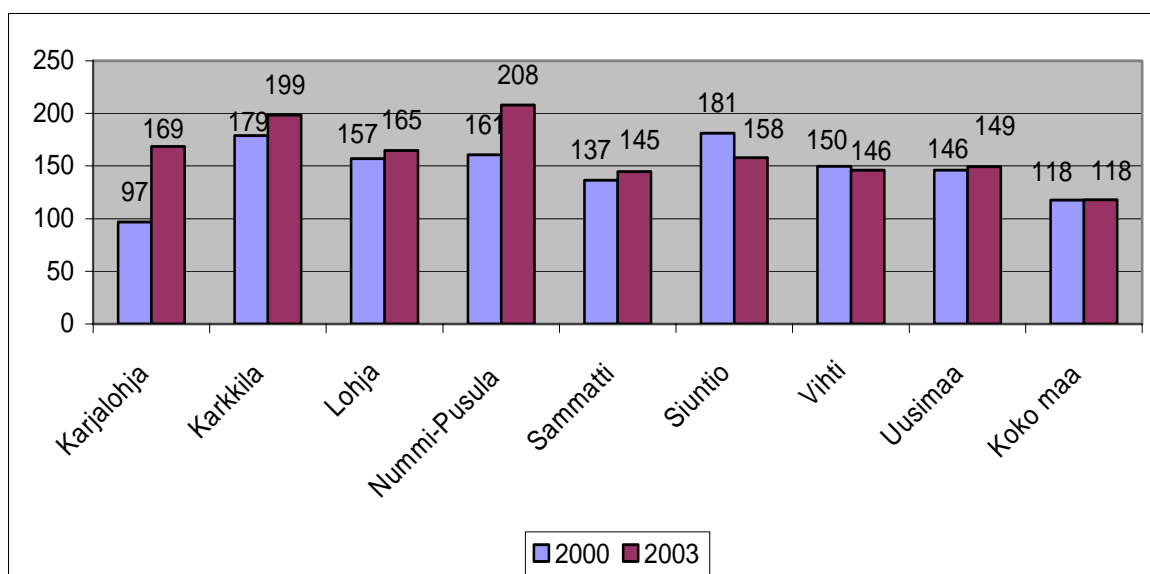

²²⁶ Väestön koulutustasomittain mittaa väestön koulutustasoa perustasteen jälkeen suoritetun korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohti. Mitä suurempi koulutustasoluku on, sitä koulutetumpaa väestö on.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä eniten Nummi-Pusulassa

Kuviosta 102 näkyy, on koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita tuhannesta vastaavanikäisestä ollut eniten Nummi-Pusulassa vuonna 2003, toiseksi eniten Karkkilassa ja vähiten Sammatissa. Suuri koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten määrä synnyttää riskin nuorisotyöttömyyden lisääntymisestä ja kasautuneesta huono-osaisuudesta. Tämä on nähtävissä erityisesti jo muutenkin alhaisen koulutusasteen kunnissa, Nummi-Pusulassa ja Karkkilassa. Keskimäärin koulutuksen ulkopuolelle jääneitä on Hiiden seudulla vuonna 2003 ollut noin 170 tuhatta 17–24-vuotiasta kohti. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus laski aikavälillä 1995–2000, mutta nousi jälleen vuoteen 2004 mennessä. Vuosina 2000 ja 2004 on Hiiden seudulla ollut keskimäärin enemmän koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita tuhatta vastaavanikäistä kohti kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa. Ainoastaan Siuntiossa ja Vihdissä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden lukumäärä on pienentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä.

Kuvio 102. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä vuosina 2000 ja 2003

Kuntien talous kohtuullisen hyvä

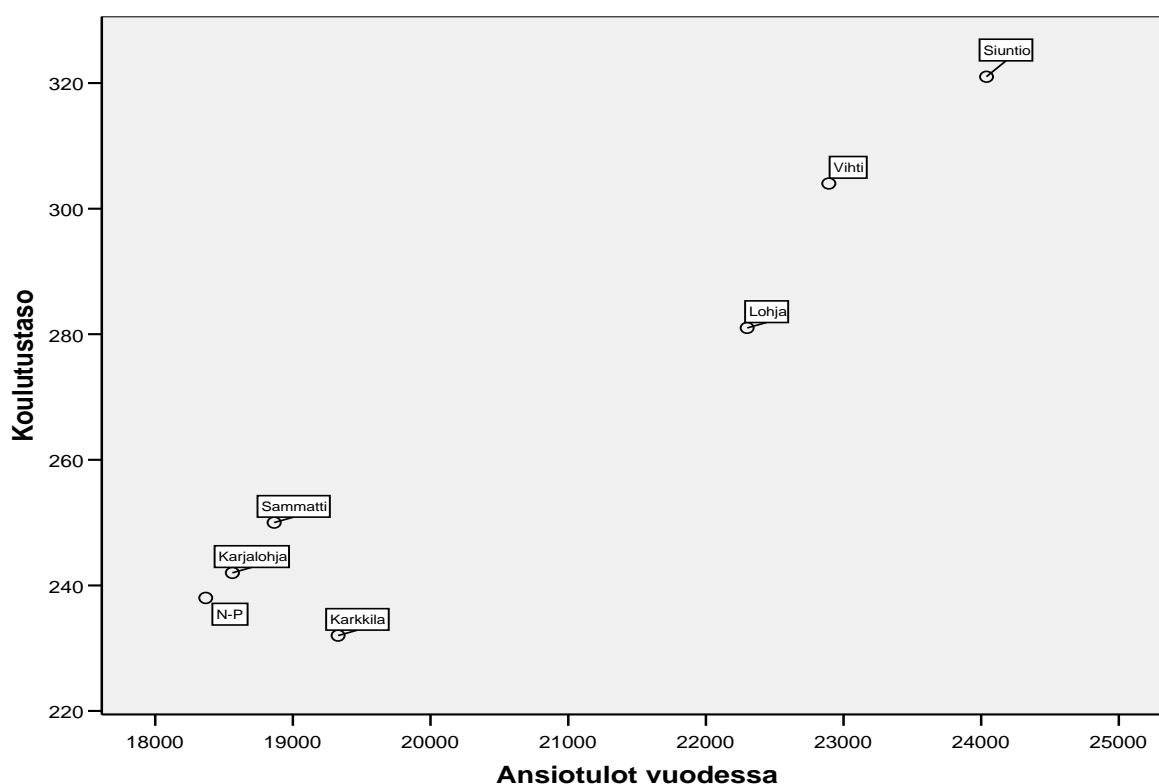
Hiiden seudun kunnista ansiotuloja saaneita on ollut prosentuaalisesti eniten Karjalohjalla ja Karkkilassa vuonna 2004 (taulukko 31). Karjalohjan asukkaiden keskimääräiset ansiotulot ovat kuitenkin Sammatin jälkeen Hiiden seudun kunnista kaikkein pienimmät. Suurimmat vuosittaiset ansiotulot ovat olleet Siuntiossa, Vihdissä ja Lohjalla. Myös pääomatuloa saaneiden osuus väestöstä on ollut Karjalohjalla Hiiden kunnista kaikkein suurin vuonna 2004. Selkeästi suurimmat pääomatulot pääomatuloja saaneita kohti laskettuna ovat kuitenkin olleet Lohjalla ja Siuntiossa, kuten myös ansiotulot ansiotuloja saaneita kohti laskettuna.

Taulukko 31. Ansiotuloja sekä pääomatuloja saaneiden prosentuaalinen osuus väestöstä, sekä keskimääräiset ansiotulot että pääomatulot vuonna 2004

	Ansiotuloja saaneita, % väestöstä	Ansiotulot vuodessa	Pääomatuloja saaneita, % väestöstä	Pääomatulot pääomatuloja saaneita kohti
Karjalohja	81,0	18 560	45,0	3 830
Karkkila	81,0	19 328	29,0	2 955
Lohja	78,0	22 300	34,0	4 885
Nummi-Pusula	79,0	18 367	41,0	3 319
Sammatti	77,0	18 864	40,0	2 095
Siuntio	74,0	24 039	41,0	4 819
Vihti	74,0	22 893	38,0	2 962

Kuntalaisten ansiotulot ovat hyvin samansuuntaiset koulutusasteen kanssa, sillä mitä koulutetumpaa väestö on, sitä suuremmat ovat myös keskimääräiset ansiotulot. Tämä näkyy erityisesti Siuntiossa, missä väestö on Hiiden seudun koulutetuinta, ja myös ansiotulot ovat siellä suurimmat. Pääomatulojen osalta yksittäiset henkilöt vaikuttavat erityisesti pienimpien kuntien saamia arvoja. Hiiden seutu näyttää jakautuvan kahteen osaan koulutustason ja ansiotulojen suuruuden suhteen. Korkeimmin koulutettua ja parhaiten tienaavaa väestöä on Siuntiossa, Vihdissä ja Lohjalla, ja muut Hiiden seudun kunnat muodostavat keskenään melko yhtenäisen ryhmän. Tosin Karkkilan koulutustaso on matalin, vaikka sen asukkaiden vuotuiset ansiotulot ovatkin tämän ryhmän suurimmat. Tämä saattaa johtua esimerkiksi perusteollisuuden työntekijöiden melko hyvästä palkkauksesta suhteessa työn vaatimaan koulutustasoon. (Ks. kuvio 103.)

Kuvio 103. Väestön koulutustaso sekä ansiotulot vuodessa, vuonna 2004

Ansiotulojen suuruus näyttää olevan yhteydessä myös ahtaasti asumiseen lähes kaikissa Hiiden seudun kunnissa siten, että mitä suuremmat keskimääräiset ansiotulot ovat, sitä vähemmän kunnan sisällä on ahtaasti asuvia asuntokuntia. Ainoastaan Sammatti ja Lohja

poikkeavat jonkin verran tästä trendistä. Lohjalla on prosentuaalisesti kaikista vähiten ahtaasti asuvia asuntokuntia, vaikka Siuntion ja Vihdin asukkaiden keskimääräiset ansiotulot ovatkin hieman lohjalaisten ansiotuloja suuremmat. Nummi-Pusulassa ansiotulot ovat kaikkein pienimmät, ja ahtaasti asuvia asuntokuntia on siellä prosentuaalisesti kaikkein eniten. Myös ansiotulot ja sairastavuusindeksi näyttäisivät olevan jonkinlaisessa yhteydessä toisiinsa Hiiden seudulla, tosin Karjalohjan yllättävän alhainen sairastavuusindeksi poikkeaa selvästi tästä trendistä. Näyttää kuitenkin siltä, että mitä suuremmat ovat asukaskohtaiset ansiotulot, sitä matalampi on sairastavuusindeksi. Tämä näkyy selvästi Nummi-Pusulassa, missä ansiotulot ovat melko matalat ja sairastavuusindeksi korkea, sekä Siuntiossa, missä ansiotulot ovat suuret, ja sairastavuusindeksi matala.

Muissa Hiiden seudun kunnissa Lohjaa ja Karkkilaa lukuun ottamatta on tuloveroprosentti noussut vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä. Hiiden seudun kaikissa kunnissa tuloveroprosentti on ollut vuonna 2004 suurempi kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin (taulukko 32). Korkein tuloveroprosentti on jokaisena tarkasteluvuonna ollut Karkkilalla, vaikka Karkkilan tuloveroprosentti onkin ainut Hiiden seudun kuntien tuloveroprosenteista, joka on laskenut vuosien 1995–2000 välillä. Karkkilan kokoisissa kunnissa on jokaisena vuonna ollut pienempi tuloveroprosentti kuin Karkkilassa. Pienin tuloveroprosentti vuonna 2004 on ollut Lohjalla.

Taulukko 32. Hiiden seudun kuntien ja vastaavankokoisten kuntien veroprosentit vuosina 2000 ja 2004

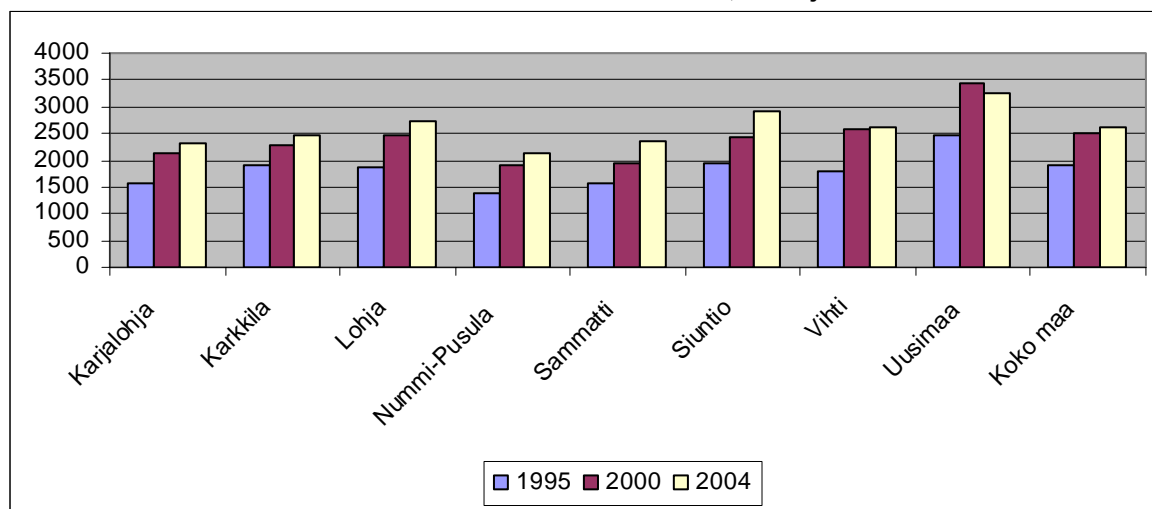
Kunta	Tulovero% vast.kok. kunnissa		Tulovero% vast.kok. kunnissa	
	2000	2000	2004	2004
Karjalohja	17,75	18,14	18,75	18,40
Karkkila	19,75	18,21	19,75	18,56
Lohja	17,50	17,81	18,00	18,24
Nummi-Pusula	17,75	18,22	18,50	18,57
Sammatti	17,75	18,14	18,75	18,40
Siuntio	18,75	18,22	19,50	18,57
Vihti	18,00	17,81	18,75	18,24

Kaikissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa asukaskohtaisten verotettavien tulojen määrä on aikavälillä 1995 - 2004 kasvanut. Verotettavat tulot asukasta kohti ovat jokaisena tarkasteluvuonna olleet suuremmat koko Uudellamaalla kuin Hiiden kunnissa. Suurimmat verotettavat tulot ovat olleet vuosina 1995 ja 2000 Lohjalla, Siuntiossa ja Vihdissä. Vuonna 2004 Hiiden seudun korkeimmat asukaskohtaiset verotettavat tulot ovat olleet Siuntiossa (noin 14 200 euroa/asukas). Vuonna 2004 Siuntiossa asukaskohtaiset verotettavat tulot ovat olleet noin 4600 euroa suuremmat kuin vastaavankokoisissa kunnissa. Pienimmät verotettavat tulot vuonna 2004 ovat olleet Karjalohjalla ja Nummi-Pusulassa. Karjalohjalla myös työikäisen väestön prosentuaalinen osuus koko väestöstä on pienin, mikä myötäilee sen kanssa, että verotettavat tulot ovat pienimmät. Niissä kunnissa, joissa on eniten työikäistä väestöä, ovat myös suurimmat verotettavat tulot. Kaikkien Hiiden seudun kuntien talous on valtakunnallisesti katsottuna kohtuullisen hyvässä tilassa, ja myös kuntien tuloveroprosentit ovat keskimääräisellä tasolla. Siuntion vastaavankokoisiin kuntiin verrattuna suuri tuloveroprosentti johtunee osittain kunnan muuttovoittoisuuden synnyttämästä paineesta lisätä kunnan verotusta.

Keskimääräiset asukaskohtaiset verotulot ovat kasvaneet Hiiden seudulla vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä noin 780 eurolla (kuvio 104). Pienimmät keskimääräiset verotulot

ovat kaikkina tarkasteluvuosina olleet Nummi-Pusulassa²²⁷, ja vuonna 2004 suurimmat Siuntiossa.²²⁸ Siuntiossa on vuonna 2004 myös suunnilleen samansuuruiset verotulot asukasta kohti kuin koko maassa keskimäärin. Kokosiinsa kuntiin nähden Siuntion asukaskohtaiset verotulot ovat vuonna 2004 olleet noin 880 euroa suuremmat, eli 2900 euroa/asukas. Keskimääräiset verotulot vuonna 2004 kaikkien kuntien yhteistarkastelussa ovat olleet noin 2500 euroa. Koko Uudenmaan verotulot ovat kaikkina tarkasteluvuosina olleet suuremmat kuin Hiiden seudun kunnissa, vaikka verotulot ovatkin Uudellamaalla laskeneet aikavälillä 2000–2004.

Kuvio 104. Verotulot euroina asukasta kohti vuosina 1995, 2000 ja 2004

Toimintakulut –ja tuotot kasvaneet

Hiiden seudun keskimääräiset asukaskohtaiset toimintakulut ovat kasvaneet tarkasteluajanjaksolla 1995-2004 reilulla tuhannella eurolla.²²⁹ Asukaskohtaiset toimintakulut ovat olleet kaikkina tarkasteluvuosina koko Uudellamaalla ja koko maassa suuremmat kuin Hiiden seudulla (taulukko 33). Pienimmät vuoden 2004 toimintakulut ovat Hiiden seudulla olleet Siuntiossa, ja suurimmat puolestaan Karjalohjalla.²³⁰

Asukaskohtaiset toimintatuotot ovat kasvaneet tasaisesti aikavälillä 1995–2004 kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Karkkilassa, missä toimintatuotot pienenevät hieman vuodesta 2000 vuoteen 2004 tultaessa. Vuonna 2004 toimintatuotot ovat olleet kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa pienemmät kuin vastaavankokoisissa kunnissa, paitsi Karjalohjalla, jonka asukasta kohti laskettavat toimintatuotot ovat kyseisenä vuonna olleet suuremmat kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin. Hiiden seudun keskimääräiset toimintatuotot vuonna 2004 ovat olleet noin 707 euroa asukasta kohti. (Ks. taulukko 33)

Toimintakate heikoin Nummi-Pusulassa, suotuisin Siuntiossa

Toimintakate lasketaan siten, että kunnan tuloista vähennetään kunnan menot. Tavallisesti kuntien menot ovat suuremmat kuin kuntien tulot, sillä verotulot ja valtionavustukset eivät sisälly tähän laskelmaan. Keskimääräinen toimintakate Hiiden

²²⁷ noin 2100 euroa/asukas vuonna 2004

²²⁸ Korkeimmat asukaskohtaiset verotulot ovat olleet vuonna 1995 Siuntiossa ja Karkkilassa, vuonna 2000 Vihdissä.

²²⁹ Keskimääräiset asukaskohtaiset toimintakulut Hiiden seudulla ovat vuonna 1995 olleet noin 2930 euroa/asukas, vuonna 2000 noin 3040 euroa/asukas, ja vuonna 2004 noin 3850 euroa/asukas

²³⁰ Karjalohjan vuoden 2004 (4406 e/asukas) toimintakulut ovat kuitenkin lähes tismalleen samansuuruiset kuin vastaavankokoisissa kunnissa (4404e/asukas). Siuntion vuoden 2004 toimintakulut (3451e/asukas) ovat puolestaan pienemmät kuin vastaavankokoisissa kunnissa keskimäärin (4389e/asukas).

seudun kunnissa on vuonna 2004 ollut noin -3200 euroa asukasta kohti (taulukko 33). Vuonna 2004 Hiiden seudun kunnista Karjalohjalla, Karkkilalla, Lohjalla ja Nummi-Pusulalla on ollut parempi toimintakate kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Koko maata heikompi toimintakate on vain Nummi-Pusulalla. Nummi-Pusulan toimintakate on kuitenkin hieman parempi kuin vastaavankokoisten kuntien keskimääräinen toimintakate vuonna 2004. Karjalohjalla, Siuntiossa ja Vihdissä toimintakate on parantunut hieman vuosina 1995–2000, mutta heikentynyt jälleen vuoteen 2004 mennessä. Hiiden seudun kunnissa palvelut tuotetaan suhteellisen edullisesti.

Taulukko 33. Toimintakulut, toimintatuotot ja toimintakate euroina asukasta kohti Hiiden seudun kunnissa ja vastaavankokoisissa kunnissa vuonna 2004

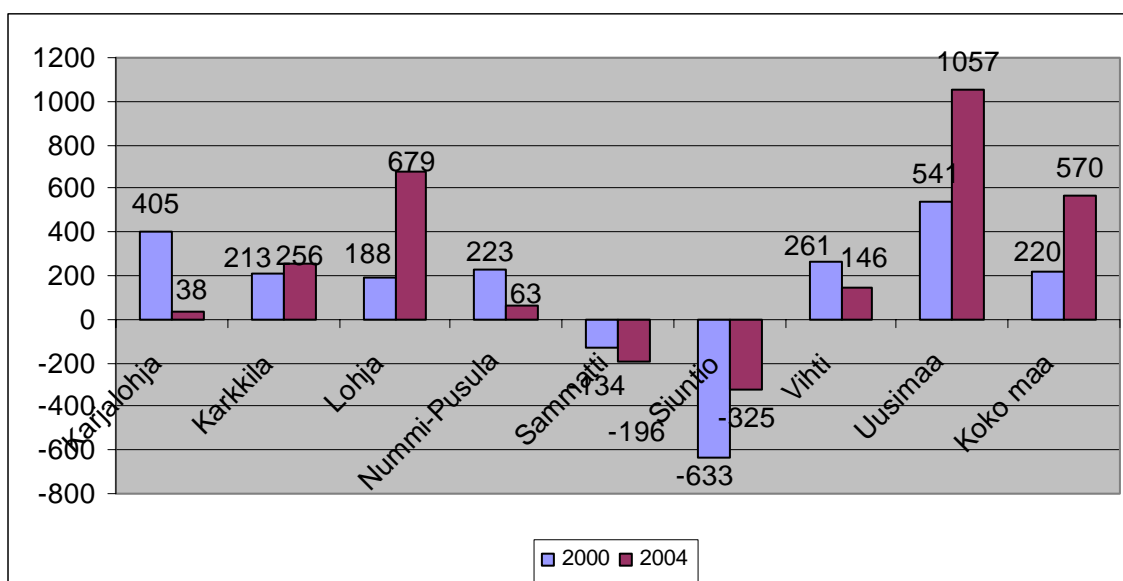
Kunta	Toimintakulut €/asukas		Toimintatuotot €/asukas		Toimintakate €/asukas	
	Kunnissa	Vast.kok.	Kunnissa	Vast.kok.	Kunnissa	Vast.kok.
Karjalohja	4406	4404	1176	786	-3231	-3621
Karkkila	4005	4347	732	804	-3273	-3538
Lohja	3968	4091	721	804	-3246	-3270
Nummi-Pusula	3878	4389	796	1442	-3460	-3592
Sammatti	3613	4404	578	783	-3035	-3621
Siuntio	3451	4389	476	796	-2975	-3592
Vihti	3599	4091	472	804	-3065	-3270

Karkkilan lainakanta suuri

Hiiden seudun lainakanta asukasta kohti on vuonna 1995 ollut keskimäärin 1200 euroa. Vuonna 2000 keskimääräinen seudun asukasta kohti laskettava lainakanta on laskenut vuoden 1995 tilanteesta noin tuhanteen euroon. Vuoteen 2004 tultaessa keskimääräinen lainakanta on kuitenkin noussut ohi vuoden 1995 tilanteen, noin 1250 euroon. Kuntien väliset erot ovat erittäin suuria. Lainakanta euroina asukasta kohti on kaikkina vuosina ollut pienin Karjalohjalla. Vuonna 2004 Karjalohjan kokoisissa kunnissa lainakanta on puolestaan ollut noin 1160 euroa asukasta kohti, eli yli viisinkertainen Karjalohjan vuoden 2004 lainakantaan (201 euroa/asukas) nähden. Kaikkina vuosina suurin lainakanta on ollut Karkkilassa. Karjalohjan, Lohjan, Nummi-Pusulan ja Sammatin lainakanta on myös kaikkina vuosina ollut pienempi kuin koko Uudenmaan keskimääräinen lainakanta. Karkkilan lainakanta poikkeaa merkittävästi muista Hiiden seudun kuntien lainakannoista. Karkkilan kokoisissa kunnissa lainakanta on vuonna 2004 ollut noin 1150 euroa/asukas, eli Karkkilan lainakanta on ollut lähes kolminkertainen (noin 3240 euroa/asukas) vastaavankokoisiin kuntiin nähden.

Hiiden seudun kunnat ovat olleet keskimäärin ylijäämäisiä vuosina 2000 ja 2004. Kuntien välillä on kuitenkin suurta eroa yli- ja alijäämäisyydessä (kuviot 105). Alijäämäisiä kuntia Hiiden seudulla ovat Sammatti ja Siuntio. *Siuntion alijäämässä on nähtävissä nopean väestönkasvun vaikutus palvelujen tarpeeseen ja sitä kautta kunnan menoihin.* Muut Hiiden seudun kunnat ovat ylijäämäisiä, joskin Karjalohja ja Nummi-Pusula ovat sitä melko niukasti vuonna 2004. Siuntion kertynyt alijäämä on suurempi kuin Sammatissa, mutta se on kuitenkin pienentynyt vuodesta 2000. Mikään Hiiden seudun kunta ei yllä samaan ylijäämän tasoon kuin koko Uusimaa (yli 1000 e/asukas). Vuonna 2004 Hiiden seudun kunnista Lohjan ylijäämä on ollut suurin. Lohjan ylijäämä on ollut vuonna 2004 noin 680 euroa asukasta kohti, mikä on noin 270 euroa suurempi kuin vastaavankokoisten kuntien ylijäämä (409 e/as.) kyseisenä vuonna. Siuntiolla puolestaan alijäämää on eniten, kun taas Siuntion kokoiset kunnat ovat vuonna 2004 olleet keskimäärin ylijäämäisiä (201e/as.).

Kuvio 105. Kertynyt yli- ja alijäämä euroina asukasta kohti vuosina 2000 ja 2004

Sosiaali- ja terveystoimen kustannukset

Sosiaalitoimen nettokustannukset²³¹ asukasta kohti ovat vuonna 2004 olleet noin 876 euroa Hiiden seudulla. Hajontaa on kuitenkin kuntien välillä erityisesti juuri vuonna 2004. Sosiaalitoimen nettokustannukset ovat Uudellamaalla korkeammat kuin Hiiden seudulla kaikkina tarkasteluvuosina. Karjalohjalla, Karkkilassa ja Nummi-Pusulassa sosiaalitoimen nettokustannukset ovat ensin laskeneet vuosien 1995–2000 välisenä aikana, mutta nousseet jälleen vuoteen 2004 mennessä. Karjalohjalla nettokustannusten nousu ei kuitenkaan ole ylittänyt vuoden 1995 kustannusten tasoa, vaan kustannukset ovat jääneet kyseistä tarkasteluvuotta alhaisemmiksi. Karjalohjaa, Karkkilaa ja Nummi-Pusulaa lukuun ottamatta sosiaalitoimen nettokustannukset ovat nousseet tarkasteluajanjaksolla muissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Karjalohjan sosiaalitoimen nettokustannukset olivat vuosina 2000²³² ja 2004²³³ huomattavasti pienemmät kuin muissa Hiiden seudun kunnissa. Vihdin, Sammatin ja Nummi-Pusulan sosiaalitoimen nettokustannukset ovat keskenään melko samansuuruisia, kaikkien edellä mainittujen kuntien nettokustannukset sijoittuvat 900–1000 euroa/asukas välille. (Ks. kuvio 106)

Terveystoimen nettokustannukset asukasta kohti ovat kasvaneet jokaisessa Hiiden seudun kunnassa, koko Uudellamaalla ja koko maassa aikavälillä 1995–2004. Vuonna 2004 kuntien välillä on eniten eroja nettokustannusten määrässä. Nettokustannukset ovat kaikkina kolmena vuonna olleet pienimmät Siuntiossa. Vuonna 2000 nettokustannukset olivat suurimmat Karkkilassa ja Nummi-Pusulassa.²³⁴ Karkkilan ja Nummi-Pusulan nettokustannusten kehitys myötäilee vuosina 1995 ja 2000 koko Uudenmaan nettokustannusten määrää, mutta vuonna 2004 ne ylittävät jo koko Uudenmaan (1188 e/as.) keskimääräiset nettokustannukset. Huomionarvoista on myös se, että koko maan ja koko Uudenmaan nettokustannukset ovat hyvin samankaltaisia kunakin tarkasteluvuonna. (Ks. kuvio 106)

Sosiaali- ja terveystoimen yhteenlasketut nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet kaikkina vuosina koko Uudellamaalla suuremmat kuin Hiiden seudun yksittäisissä

²³¹ Vuonna 1995 sosiaalitoimen nettokustannukset asukasta kohti noin 700e, vuonna 2000 noin 690e

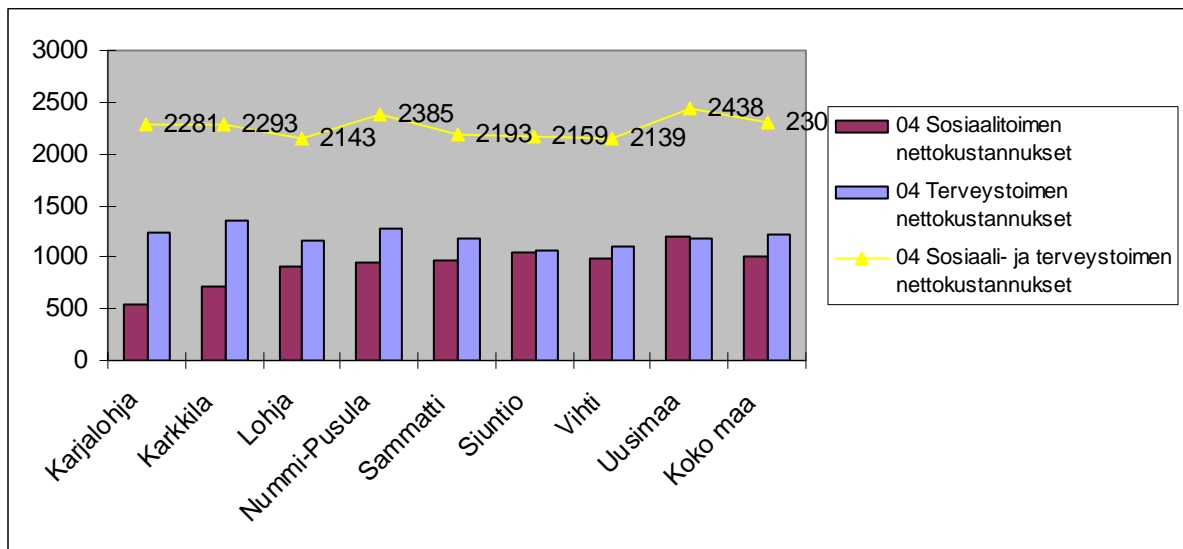
²³² n.460e/as.

²³³ n.550e/as.

²³⁴ kustannusten määrä lähes sama kuin koko Uudellamaalla keskimäärin kyseisenä vuonna

kunnissa.²³⁵ Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset ovat jokaisena tarkasteluvuonna olleet suurimmat Nummi-Pusulassa. Pienimmät nettokustannukset ovat vuonna 1995 olleet Karkkilassa, vuonna 2000 Siuntiossa ja vuonna 2004 Vihdissä ja Lohjalla. Sosiaali- ja terveystoimen kustannusten muodostuminen ja suhde on samantyyppistä Hiiden seudun eri kunnissa, joskin lapsiperhevoittoisissa kunnissa on nähtävissä keskimääräistä suuremmat sosiaalitoimen kustannukset. Kustannuksien vaikuttaa kuitenkin myös kunnan sosiaalitoimen organisoinnin erot, kuten se, onko esimerkiksi päivähoito laskettu osaksi sosiaali- vai sivistystoimintaa ja se, miten ikääntyneiden palveluista aiheutuvat kustannukset on jaettu sosiaali- ja terveystoimen välillä. (Ks. kuvio 106)

Kuvio 106. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset euroina asukasta kohti vuonna 2004

Toimeentulotukea saavien osuus laskussa

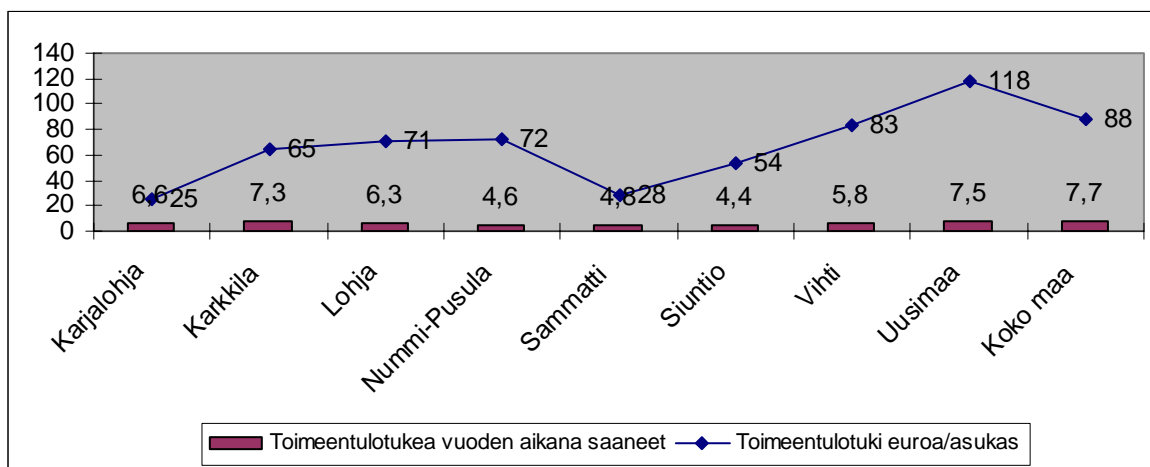
Toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden keskimääräinen prosenttiosuus Hiiden seudun asukkaista on pienentynyt ajanjaksolla 1995–2004. Toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden prosentuaalinen osuus asukkaista on ollut jokaisessa Hiiden kunnassa, koko Uudellamaalla ja koko maassa suurimmillaan laman jälkeen vuonna 1995. Toimeentulotuen saajien suhteellinen osuus asukkaista on laskenut vuosina 1995–2004 kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa paitsi Karjalohjalla ja Lohjalla, joissa molemmissa toimeentulotuen saajien prosentuaalinen osuus on ollut vuonna 2004 suurempi kuin vuonna 2000.²³⁶ Keskimääräinen Hiiden seudun toimeentulotuen saajien prosenttiosuus kaikkien kuntien asukkaista on vuonna 2004 ollut pienempi kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa. Hiiden seudulla toimeentulotuen saajien prosentuaalinen osuus asukkaista on vuonna 2004 ollut suurin Karkkilassa (kuvio 10). Karkkilassa vuoden 2004 tuensaajien prosentuaalinen osuus kunnan asukkaista on myös Hiiden seudun kunnista lähimpänä koko Uudenmaan vuoden 2004 tuensaajien osuutta. Siuntiossa toimeentulotuen saajien prosenttiosuus asukkaista on puolestaan vuonna 2004 ollut kaikkein pienin. (Ks. kuvio 107)

²³⁵ Keskimääräiset kustannukset Hiiden seudulla vuonna 1995 ovat olleet noin 1435 euroa, vuonna 2000 noin 1688 euroa ja vuonna 2004 noin 2228 euroa asukasta kohti laskettuna.

²³⁶ v.2000 5,9 % ja v.2004 6,3 %

Toimeentulotuen kustannukset asukasta kohti²³⁷ ovat Hiiden seudulla laskeneet ajanjaksolla 1995–2004.²³⁸ Myös toimeentulotuen saajien keskimääräinen prosenttiosuus on pienentynyt kyseisinä vuosina. Toimeentulotuen euromääräiset kustannukset asukasta kohti ovat vuonna 2004 olleet suurimmat Nummi-Pusulassa, toiseksi suurimmat Lohjalla ja kolmanneksi suurimmat Karkkilassa, missä toimeentulotuen saajien suhteellinen osuus asukkaista on kyseisenä vuonna ollut suurin. Lohjalla toimeentulotuen asukaskohtaiset kustannukset ovat nousseet vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä, kuten toimeentulotuen saajien suhteellinen osuuskin. Karjalohjalla toimeentulotuen asukaskohtaiset kustannukset ovat puolestaan pienentyneet vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä, vaikka toimeentulotuen saajien suhteellinen osuus asukkaista onkin tänä aikana kasvanut. Vuonna 2004 Karjalohjan asukaskohtaiset kustannukset ovat olleet Hiiden seudun kunnista pienimmät. Toimeentulotuen kustannukset asukasta kohti ovat vuonna 1995 olleet suurimmat Siuntiossa, ja pienimmät Karjalohjalla. Vuonna 2000 kustannukset ovat jälleen pienimmät Karjalohjalla ja suurimmat Vihdissä. Vuonna 2004 kustannukset ovat jälleen olleet pienimmät Karjalohjalla, ja vaikka Sammatin kustannukset ovatkin laskeneet rajusti vuoden 2000 tilanteesta, ovat ne silti hieman suuremmat kuin Karjalohjalla. Toimeentulotuen määrissä on nähtävissä kuntarakenteen vaikutus. Kaupunkimaisissa kunnissa toimeentulotuen määrät ovat valtakunnallisestikin maaseutua suuremmat, ja matalamman koulutusasteen ja korkeamman työttömyyden kunnissa kuten Nummi-Pusulassa ja Karkkilassa toimeentulotukea myönnetään muita enemmän. Vuonna 2004 toimeentulotuen kustannukset olivat koko Uudellamaalla ja koko maassa suuremmat kuin yhdessäkään Hiiden seudun kunnassa. (Ks. kuvio 107.)

Kuvio 107. Toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden prosentuaalinen osuus väestöstä ja toimeentulotuen kustannukset asukasta kohti vuonna 2004

Toimeentulotukea saaneiden 18–24-vuotiaiden keskimääräinen osuus (taulukko 34) vastaavanikäisistä Hiiden seudun asukkaista on laskenut erityisen paljon vuosien 1995–2000 välillä.²³⁹ Myös vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä toimeentulotukea saaneiden nuorten aikuisten osuus ikäisistään laski hieman.²⁴⁰ Toimeentulotukea saaneiden **18–24-vuotiaiden** nuorten aikuisten prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on ollut selkeästi suurin Karkkilassa²⁴¹ vuonna 1995, jolloin Hiiden seudun kuntien väliset erot

²³⁷ Indikaattori kertoo toimeentulotuen kustannukset tarkasteltavan seudun yhtä asukasta kohti. Toimeentulotuen bruttomenot asukasta kohti vaihtelevat kunnittain erittäin paljon. Kuntien työttömyysasteella ei tunnu olevan suurta vaikutusta toimeentulotuen menojen määrään. Sen sijaan kuntien kaupunkimaisuus nostaa toimeentulotuen kustannuksia. Myös kuntien toimeentulotuen myöntämiskäytännöt vaikuttavat maksetun toimeentulotuen määrään. (Sotkanet, viitattu 11.7.2006.)

²³⁸ Keskimääräiset toimeentulotuen asukaskohtaiset kustannukset ovat Hiiden seudulla olleet noin 79 e/asukas vuonna 1995, noin 69e/asukas vuonna 2000 ja noin 57e/asukas vuonna 2004.

²³⁹ 7,5 prosenttiyksikköä.

²⁴⁰ 0,6 prosenttiyksikköä.

²⁴¹ 32,2 %

toimeentulotukea saaneiden nuorten aikuisten osuuksissa olivat suurimmillaan. Vuonna 1995 toimeentulotuen saajia 18–24-vuotiaista oli puolestaan vähiten Karjalohjalla. Vuonna 2004 toimeentulotuen saajia 18–24-vuotiaista on ollut eniten Lohjalla ja vähiten Siuntiossa. Keskimääräinen toimeentulotukea saaneiden 18–24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavanikäisestä väestöstä on Hiiden seudun kunnissa vuonna 2004 ollut noin 12,3 %. Karjalohjan²⁴² tiedot puuttuvat vuosilta 2000 ja 2004.

Toimeentulotuen saajien prosentuaalinen osuus **25–64-vuotiaista** on ollut jokaisessa Hiiden seudun kunnassa, koko Uudellamaalla ja koko maassa suurimmillaan vuonna 1995. Toimeentulotukea saaneiden osuus 25–64-vuotiaista on vuonna 2004 ollut suurin Karkkilassa ja pienin Sammatissa. Toimeentulotuen saajien osuus 25–64-vuotiaista on pienentynyt vuosina 1995–2004 koko Uudellamaalla, koko maassa ja kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Karjalohjalla. Karjalohjalla toimeentulotuen saajien osuus kasvoi hieman vuodesta 2000 vuoteen 2004 tultaessa. Vuonna 2004 keskimääräinen toimeentulotuen saajien osuus 25–64-vuotiaista Hiiden asukkaista on ollut 5,3 %.

25–64-vuotiaista **toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita** on vuonna 2004 ollut prosentuaalisesti eniten Lohjalla. Vähiten toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita on kyseisestä ikäryhmästä vuonna 2004 ollut Karjalohjalla, missä siis myös toimeentulotuen asukaskohtaiset kustannukset ovat kaikkina tarkasteluvuosina olleet pienimmät. Vuonna 2004 toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 25–64-vuotiaita on kaikissa Hiiden seudun kunnissa ollut prosentuaalisesti vähemmän väestöstä kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden prosentuaalinen osuus on koko Uudellamaalla, koko maassa ja kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Sammatissa ollut vuonna 1995 korkeimmillaan. Sammatissa toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden prosentuaalinen osuus 25–64-vuotiaista oli suurimmillaan vuonna 2000 (2,1 %). Keskimääräinen toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuus 25–64-vuotiaista on Hiiden seudulla vuonna 2004 ollut 1,2 %.

Taulukko 34. Toimeentulotukea saaneiden prosentuaalinen osuus ikäryhmästä vuosina 2000 ja 2004

	Toimeentulotukea saaneet 18–24-vuotiaat		Toimeentulotukea saaneet 25–64-vuotiaat		Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Karjalohja	-	-	4,9	5,7	-	0,7
Karkkila	14,2	13,7	7,9	6,9	1,4	1,3
Lohja	13,6	17	6,3	5,7	1,5	1,6
Nummi-Pusula	11,1	9,7	6,7	5,3	1,6	1,5
Sammatti	8,2	11,4	8,5	3,6	2,1	1
Siuntio	14,5	9,3	7,2	4,1	2,1	1
Vihti	15,3	12,4	6,7	5,5	1,9	1,4
Uusimaa	11,6	12,6	8,5	7,1	2,8	2,4
Koko maa	16,5	15,6	8,5	7,3	2,4	1,9

Työttömyys suurinta Nummi-Pusulassa

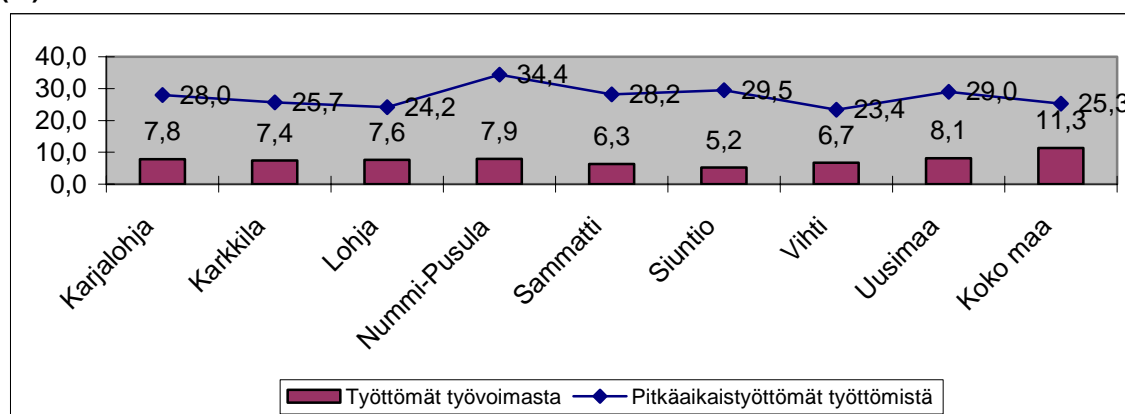
Työttömään työvoimaan lasketaan 15–64-vuotiaat työttömät.²⁴³ Työttömien osuus työvoimasta on ollut kaikissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko

²⁴² Vuonna 2003 Karjalohjalla on ollut toimeentulotuen saajia kyseisestä ikäryhmästä 6,9 %.

²⁴³ Työtön työnhakija on henkilö, joka on ilman työtä ja kokopäivätyöhön käytettävissä tai joka odottaa sovitun työsuhteen alkamista, myös lomautetut lasketaan siis työttömiksi. Yhteensä työttömät keskimäärin vuoden aikana ilmoitetaan jokaisen kuukauden viimeisen päivän työttömien (työnhakijat ja työttömät, joiden työnhakemus on laskentapäivänä voimassa) määristä laskettuna keskiarvona. Tiedot ilmoitetaan joka kuukausi työvoimapiireittäin, ammattipuolen mukaan. Työllinen on henkilö, joka tutkimusajankohtana teki vähintään yhtenä päivänä työtä palkkaa tai voittoa saadakseen tai työskenteli avustavana perheenjäsenenä vähintään kolmanneksen alan normaalista työajasta tai oli työpaikastaan tilapäisesti poissa.

maassa suurimmillaan vuonna 1995. Prosentuaalisesti eniten työttömiä oli vuonna 1995 Karkkilassa (21 %). Työttömien osuus on kuitenkin laskenut koko maassa ja kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Vihdissä vuosina 1995–2004. Vihdissä ja koko Uudellamaalla työttömien osuus työvoimasta on noussut vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä. Vuonna 2004 työttömien osuus työvoimasta on ollut pienin Siuntiossa ja suurin Nummi-Pusulassa (kuvio 108). Työttömien osuus työvoimasta on vuonna 2004 ollut keskimäärin 7 % Hiiden seudulla. Hiiden kuntien työttömyysasteissa on nähtävissä koulutuksen merkitys työttömyysriskiin; alemman koulutusasteen kunnissa työttömyys on korkeammalla tasolla, joskin erot ovat melko pieniä. Työttömien osuudella työvoimasta näyttäisi olevan myös jonkinlainen yhteys väestön terveyden kanssa. Yleistäen voisi sanoa, että mitä enemmän kunnassa on työttömiä, sitä korkeampi on myös kunnan sairastavuusindeksi.

Kuvio 108. Työttömien osuus työvoimasta (%) ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä (%) vuonna 2004

Pitkäaikaistyöttömien prosentuaalinen osuus kaikista työttömistä (kuvio 108) on vuonna 2004 ollut suurin Nummi-Pusulassa (34 %). Pienin pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on vuonna 2004 ollut Vihdissä (23 %), missä työttömien osuus työvoimasta oli kolmanneksi pienin Siuntion ja Sammatin jälkeen. Pitkäaikaistyöttömien osuus on ollut kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa suurimmillaan vuonna 1995, paitsi Siuntiossa. Siuntiossa on vuonna 2000 ollut enemmän pitkäaikaistyöttömiä kuin vuonna 1995. Vuonna 2000 Siuntiossa peräti 44,1 % kaikista työttömistä oli pitkäaikaistyöttömiä. Vaikka vuonna 2004 Siuntiossa onkin ollut vähiten työttömiä koko työvoimasta, on siellä kuitenkin Nummi-Pusulan jälkeen ollut toiseksi eniten pitkäaikaistyöttömiä kaikista työttömistä (29,5 %). Vuonna 2004 keskimäärin noin 27,6 % kaikista Hiiden seudun työttömistä on ollut pitkäaikaistyöttömiä, mikä on vähemmän kuin koko Uudellamaalla keskimäärin²⁴⁴, joskin enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Nuorisotyöttömien prosentuaalinen osuus 15–24-vuotiaasta työvoimasta on laman jäljiltä laskenut huomattavasti kaikkialla vuoteen 2004 mennessä. Vuonna 2004 nuorisotyöttömiä on ollut prosentuaalisesti eniten Lohjalla ja vähiten Siuntiossa (taulukko 35). Hiiden seudun nuorisotyöttömyys on keskimäärin yhtä suurta kuin koko Uudenmaan nuorisotyöttömyys. Koko maan nuorisotyöttömyys on puolestaan ollut korkeampi kuin yhdenkään Hiiden seudun kunnan nuorisotyöttömyys vuonna 2004. Nuorisotyöttömien osuus 15–24-vuotiaasta työvoimasta on vuonna 2004 ollut Hiiden seudulla keskimäärin noin 6,4 %. Kaikkien työttömien osuus työvoimasta vuonna 2004 on puolestaan ollut 7 %.

Työvoimaan luetaan kaikki 15–64-vuotiaat henkilöt, jotka tutkimusajankohtana olivat työllisiä ja työttömiä. Työllisten määrä saadaan vasta noin kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen, tämän vuoksi työttömyysprosenttia ei voida saada sitä ennen. (www.sotkanet.fi, viitattu 13.6.2006.)

²⁴⁴ Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on vuonna 2004 ollut Hiiden seudun kunnissa Nummi-Pusulaa ja Siuntiota lukuun ottamatta pienempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin.

Työttömyys Hiiden seudun nuorten keskuudessa on siis ollut 0,7 prosenttiyksikköä pienempi kuin kaikenikäisten työttömien osuus koko työvoimasta.

Taulukko 35. Nuorisotyöttömien prosentuaalinen osuus 15–24-vuotiaasta työvoimasta vuonna 2004

	Karjalohja	Karkkila	Lohja	Nummi-Pusula	Sammatti	Siuntio	Vihti	Uusimaa	Kokomaa
Nuorisotyöttömät %	4,4	7,8	9,6	6,1	7	3,6	6,6	6,8	15,6

4.3 Lapset ja nuoret

Lasten määrä kasvaa

Alle kouluikäisten lasten lukumäärä kasvaa hieman vuoden 2004 väestöennusteiden mukaan²⁴⁵ (taulukko 36) vuoteen 2010 ja 2020 mennessä kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Siuntiossa ja Karkkilassa. Lasten määrä kääntyy laskuun juuri Siuntiossa, missä alle kouluikäisten lasten prosentuaalinen osuus väestöstä on tällä hetkellä Hiiden seudun kunnista suurin. Siuntiossa lasten lukumäärä ja prosentuaalinen osuus väestöstä laskee prosentuaalisesti enemmän vuoden 2005 tilanteesta kuin Karkkilassa. Eniten lasten prosentuaalinen osuus kasvaa Karjalohjalla, ja lasten lukumäärä kasvaa puolestaan eniten Lohjalla.

Prosentuaalinen muutos lasten lukumäärässä on kaikissa kunnissa Siuntiota ja Karkkilaa lukuun ottamatta positiivinen, laskee lasten prosentuaalinen osuus väestöstä kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa vuoteen 2020 mennessä paitsi Sammatissa. Lasten lukumäärä siis kasvaa, mutta lasten prosentuaalinen osuus Hiiden seudun väestöstä on väestöennusteiden mukaan vuosina 2010 ja 2020 pienempi kuin mitä se on vuonna 2005 (Ks. taulukko 36).

Taulukko 36. 0-6-vuotiaiden väestöennuste

Kunta	Vuonna 2005 lkm	Vuonna 2005 % väestöstä	Muutos v. 2005 tilanteesta lkm v.2010	Muutos v. 2005 tilanteesta lkm v.2020	Muutos v. 2005 tilanteesta % v.2010	Muutos v. 2005 tilanteesta % v.2020	Ennustettu lasten %-osuus v. 2010 väestöstä	Ennustettu lasten %-osuus v. 2020 väestöstä
Karjalohja	114	7,7 %	17	25	14,9 %	21,9 %	7,9 %	7,5 %
Karkkila	680	7,7 %	-19	-37	-2,8 %	-5,4 %	7,5 %	7,2 %
Lohja	3094	8,5 %	25	74	0,8 %	2,4 %	8,2 %	7,9 %
N-P	435	7,2 %	3	13	0,7 %	3,0 %	7,1 %	6,9 %
Sammatti	104	8,0 %	10	10	9,6 %	9,6 %	8,8 %	8,3 %
Siuntio	558	10,3 %	-95	-88	-17,0 %	-15,8 %	8,4 %	8,1 %
Vihti	2485	9,6 %	73	157	2,9 %	6,3 %	9,5 %	9,0 %
Keskiarvo	1067	8,4 %	2	22	1,3 %	3,1 %	8,2 %	7,8 %

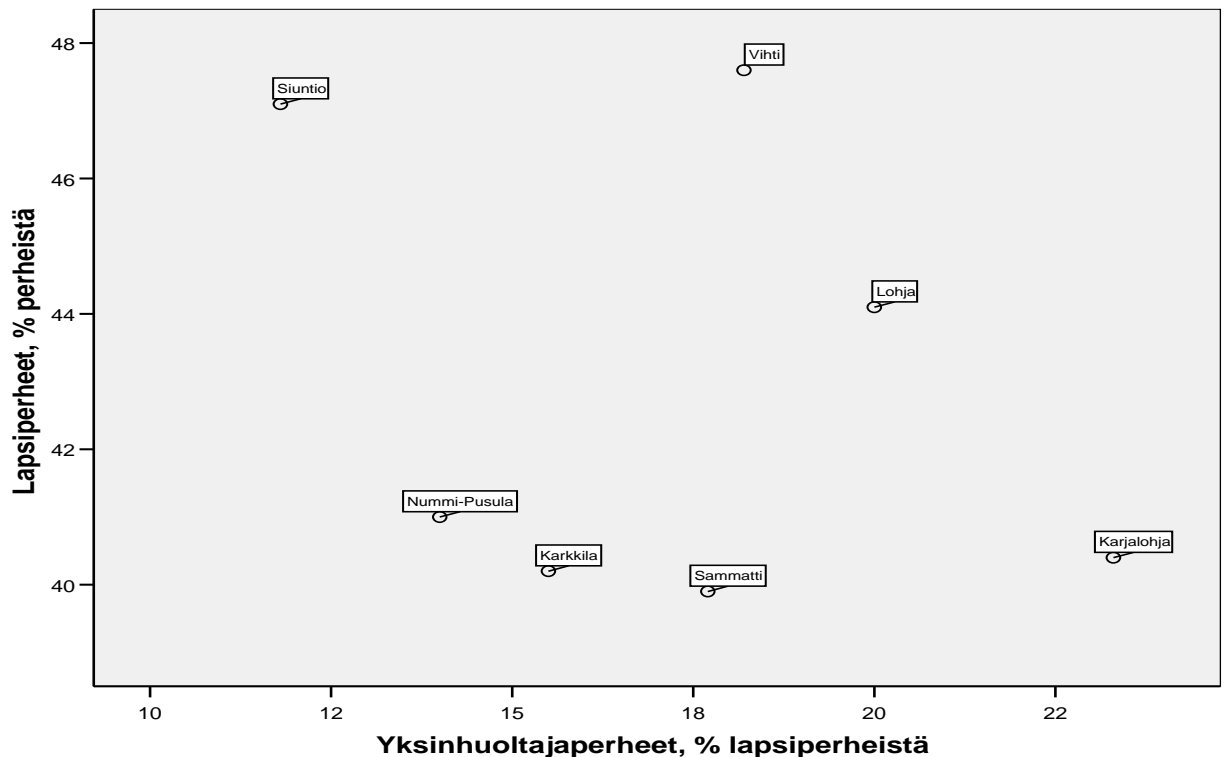
Lapsiperheiden määrä laskussa

Lapsiperheitä kaikista perheistä on ollut jokaisena tarkasteluvuonna eniten Vihdissä, vaikka lapsiperheiden osuus on sielläkin pienentynyt. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on pienentynyt kaikissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko

²⁴⁵ Väestöennuste on laskettu vuoden 2004 lukujen perusteella. Muutosluvut –ja prosentit laskettu vuoden 2005 väestötietojen pohjalta.

maassa. Vuonna 2004 lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on ollut suurin Vihdissä (47,6 %) ja pienin Sammatissa (39,9 %). Lapsiperheiden suhteellinen osuus perheistä korreloi myös melko hyvin sen kanssa, kuinka suuri on lasten prosentuaalinen osuus väestöstä; Vihdissä 0-15-vuotiaiden lasten prosentuaalinen osuus väestöstä on heti Siuntion²⁴⁶ jälkeen toiseksi suurin. Sammatissa²⁴⁷ 0-15-vuotiaiden osuus väestöstä on puolestaan toiseksi pienin, ja vähiten 0-15-vuotiaita on vuonna 2004 ollut Karkkilassa, missä taas lapsiperheitä on heti Sammatin jälkeen prosentuaalisesti toiseksi vähiten. Vuonna 2004 lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on ollut vain Vihdissä ja Siuntiossa suurempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on koko Hiiden seudulla ollut keskimäärin noin 43 %. (Ks. kuvio 109)

Kuvio 109. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä sekä yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä vuonna 2004

Yksinhuoltajaperheiden keskimääräinen osuus kaikista lapsiperheistä on vuonna 2004 ollut Hiiden seudulla noin 17 %. Kuten yllä olevasta kuviosta (kuvio 109) näkyy, on Karjalohjalla vuonna 2004 yksinhuoltajaperheitä noin 23,3 % kaikista lapsiperheistä, ja lapsiperheitä puolestaan noin 41 % kaikista perheistä. Toisin sanoen, yksinhuoltajaperheitä on Karjalohjalla Hiiden seudun kunnista kaikkein eniten, mutta lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on Karjalohjalla Hiiden seudun kunnista kolmanneksi pienin heti Sammatin ja Karkkilan jälkeen. Siuntiossa puolestaan yksinhuoltajaperheitä on prosentuaalisesti vähiten kaikista lapsiperheistä, vaikka lapsiperheitä onkin siellä kaikista perheistä Vihtin jälkeen toiseksi eniten. Vuonna 2004 yksinhuoltajaperheitä oli Karjalohjalla prosentuaalisesti yhtä paljon kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on vuonna 2004

²⁴⁶ Siuntiossa 0-15-vuotiaiden lasten osuus kunnan väestöstä on ollut vuonna 2004 23,4 %, eli kyseinen ikäryhmä on Siuntiossa prosentuaalisesti suurin myös koko Uuteenmaahan ja koko maahan verrattuna, Vihdissä kyseiseen ikäryhmään kuuluu 23,1 % väestöstä, eli vain 0,3 prosenttiyksikköä vähemmän kuin Siuntiossa.

²⁴⁷ Sammatissa 0-15-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä on vuonna 2004 toiseksi pienin eli 18,6 %, pienin osuus 0-15-vuotiaista on Karkkilassa 18,5 %.

ollut pienin Siuntiossa (11,8 %). Lohjalla on vuonna 2004 ollut toiseksi eniten yksinhuoltajaperheitä kaikista lapsiperheistä (20 %).

Karjalohjalla runsaasti ahtaasti asuvia lapsiperheitä

Ahtaasti asuvia asuntokuntia on vuonna 2004 ollut koko maassa ja koko Uudellamaalla prosentuaalisesti vähemmän kuin Hiiden seudulla. Hiiden seudulla ahtaasti asuvien asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista on vuonna 2004 ollut pienin Lohjalla (11,2 %) ja suurin Nummi-Pusulassa (15,1 %). Ahtaasti asuvien asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista on kuitenkin laskenut kaikissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä. Vuonna 2004 keskimäärin noin 12,8 % kaikista Hiiden seudun asukkaista asui ahtaasti. **Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien** prosentuaalinen osuus kaikista lapsiasuntokunnista on vuonna 2004 ollut suurin Karjalohjalla (42,4 %), missä oli myös eniten yksinhuoltajaperheitä ja pienin Siuntiossa (27,7 %), missä puolestaan yksihuoltajaperheitä oli vähiten. Siuntiossa ja Vihdissä on vuonna 2004 ollut myös prosentuaalisesti vähemmän ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia kuin koko Uudellamaalla, ja muissa Hiiden seudun kunnissa taas on ollut prosentuaalisesti enemmän ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Keskimäärin noin 35,8 % kaikista lapsiasuntokunnista asui ahtaasti Hiiden seudulla vuonna 2004. Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien kohdalla näyttää siltä, että mitä korkeampi on kunnan sairastavuusindeksi, niin sitä suurempi on ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista. Muut Hiiden seudun kunnat noudattavat tätä trendiä paitsi Karjalohja, missä on melko paljon ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia, vaikka sairastavuusindeksi on matala. Toisaalta Karjalohjalla on eniten yksinhuoltajia, mikä saattaa osaltaan vaikuttaa ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien melko suureen osuuteen kaikista lapsiasuntokunnista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettuja vähemmän kuin koko Uudellamaalla

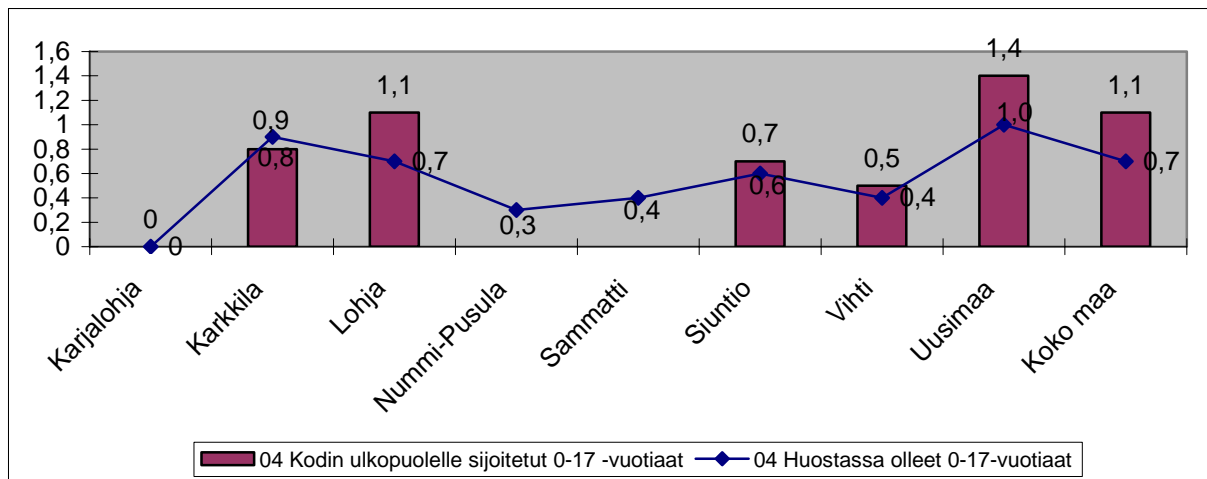
Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olleiden lasten ja alle täysi-ikäisten nuorten prosentuaalinen osuus ikäisistään kasvanut jokaisessa Hiiden seudun kunnassa (taulukko 37). Prosentuaalisesti eniten lastensuojelun avohuollon piirissä olleita lapsia on vuonna 2004 ollut eniten Karjalohjalla ja Karkkilassa. Karjalohjan prosenttilukuun on kuitenkin suhtauduttava tietyllä varauksella, sillä kunnan lasten ja nuorten lukumäärä on hyvin pieni, jolloin yksittäistapaukset saattavat nostaa prosentuaalisen osuuden varsin suureksi. Sama huomio pätee Sammatin kunnan kohdalla, jonka prosenttilukema on noussut kaikkein eniten vuoden 2000 tilanteesta vuoteen 2004 tultaessa. Prosentuaalisesti vähiten kyseisten tukitoimien piirissä olleita on vuonna 2004 ollut Nummi-Pusulassa.

Taulukko 37. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevat 0-17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä vuosina 2000 ja 2004

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevat lapset ja nuoret, %		
	2000	2004
Karjalohja	1,5	3,6
Karkkila	1,1	3,5
Lohja	2,3	3,2
Nummi-Pusula	2,0	2,5
Sammatti	0,4	3,4
Siuntio	2,2	2,7
Vihti	2,1	2,7

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä on kaikkina tarkasteluvuosina ollut koko Uudellamaalla suurempi kuin Hiiden seudun tarkastelussa mukana olevissa kunnissa.²⁴⁸ Vuonna 2004 Karjalohjalla on ollut vähiten kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria (0 %) ja Lohjalla puolestaan eniten (1,1 %). Keskimäärin kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0-17-vuotiaita on Hiiden seudulla vuonna 2004 ollut 0,62 % ikäryhmästä. Kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin ja nuoriin sisältyvät myös huostassa olleet lapset ja nuoret. *Huostassa olleiden* prosentuaalinen osuus 0-17-vuotiaista on kuitenkin ollut suhteellisen pieni Hiiden seudulla; ainoastaan Karkkilassa vuosina 1995 ja 2000 huostaan otettujen prosentuaalinen osuus on ollut yli yhden prosentin (1,1 %) vastaavanikäisestä väestöstä. Kaikkien Hiiden seudun kuntien huostassa olleiden prosentuaalinen osuus kyseisestä ikäryhmästä on ollut pienempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Huostassa olleiden prosentuaalinen osuus on vuonna 2004 ollut suurin Karkkilassa (0,9 %) ja pienin Karjalohjalla (0 %), missä siis kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0-17-vuotiaita ei vuonna 2004 ollut lainkaan. Hiiden seudun keskimääräinen huostassa olleiden osuus 0-17-vuotiaista on vuonna 2004 ollut 0,47 %. Täten vuonna 2004 kodin ulkopuolelle sijoitetuista Hiiden seudun 0-17-vuotiaista (0,62 %) vain pieni osa ei lukeudu huostassa olleisiin (0,47 %). Kiireellisiä huostaanottoja on Hiiden seudulla ollut ainoastaan suurimmissa kunnissa, Lohjalla ja Vihdissä.²⁴⁹ Lohjalla kiireellisiä huostaanottoja on vuonna 2005 ollut 12, Vihdissä puolestaan 1.

Kuvio 110. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen ja huostassa olleiden prosentuaalinen osuus 0-17-vuotiaista vuonna 2004. Nummi-Pusulan ja Sammatin tiedot kodin ulkopuolelle sijoitetuista puuttuvat

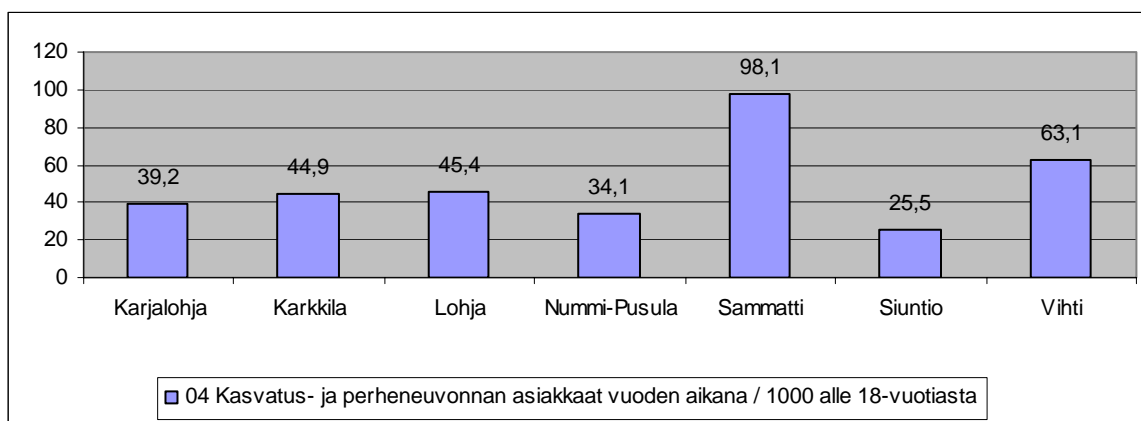
Vuonna 2000 Hiiden seudun tuhannesta alle 18-vuotiaasta keskimäärin noin 44 lasta ja nuorta on ollut kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaana. Vuonna 2004 kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaita on ollut keskimäärin 50 tuhannesta alle 18-vuotiaasta (kuva 111). Vaihtelu kuntien välillä on kuitenkin suhteellisen suurta, sillä vuonna 2000 Karjalohjalla²⁵⁰ on tuhannesta nuoresta noin 18 ollut kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaana, ja Karkkilassa puolestaan noin 65. Vuonna 2004 kuntien välinen ero on vielä suurempi: Siuntiossa asiakkaita on noin 26/1000, kun taas Sammatissa noin 98 tuhannesta. Kuntien kokoerot on kuitenkin huomioitava, sillä pienissä kunnissa yksittäistapaukset saattavat painottaa voimakkaasti. Hiiden seudulla perheneuvonnan yksiköt sijaitsevat ainoastaan Lohjalla ja Vihdissä.

²⁴⁸ Vuoden 1995 tiedot puuttuvat Karjalohjalta ja Sammatista. Vuoden 2000 tietoja ei ole Nummi-Pusulalta ja vuoden 2004 tiedot puuttuvat Nummi-Pusulalta ja Sammatilta.

²⁴⁹ Tiedot alkujaan julkaistu Sosiaalitaidon toimittamassa raportissa Sosiaalipäivystys alueellisena yhteistyönä (Heino, Mäkeläinen & Salmi, 2006.) Tiedot vuoden 2005 kiireellisistä huostaanotoista on saatu suoraan kunnilta.

²⁵⁰ Karjalohjalaisten lasten psyykkisen kehityksen tutkimukset ja hoito sekä muu asiantuntija-apu kasvatus- ja perheasioissa hankitaan ostopalvelusopimuksen perusteella Lohjan perheneuvolasta. (Karjalohjan www-sivut, URL < <http://www.karjalohja.fi/> > viitattu 10.8.2006.)

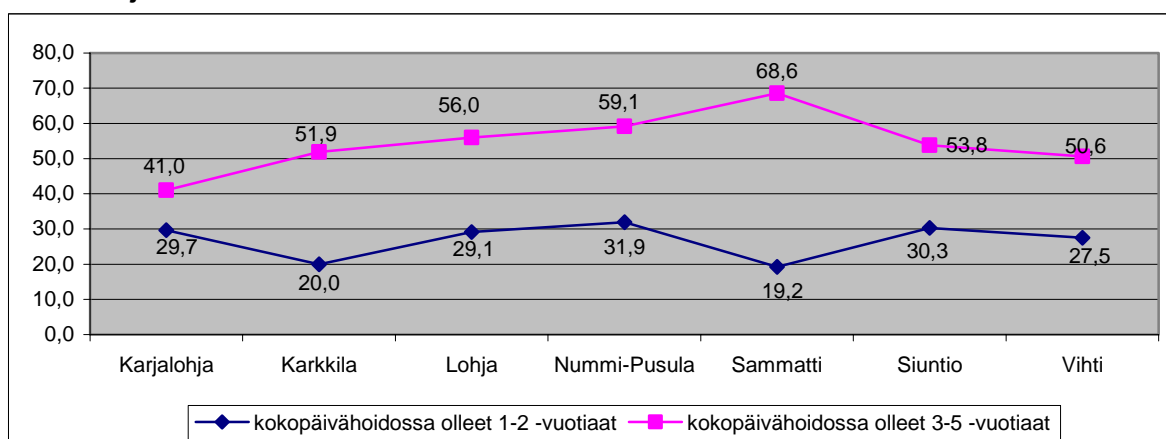
Kuvio 111. Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana/ 1000 alle 18-vuotiasta vuonna 2004

Kokopäivähoidossa yli puolet 3-5-vuotiaista

Vuonna 2000 noin 31 % 1-2-vuotiaista Hiiden seudun lapsista oli kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa²⁵¹, ja vuoteen 2004 mennessä tämä keskimääräinen prosenttiosuus 1-2-vuotiaista laski noin 27 prosenttiin. Vuonna 2000 kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleita 1-2-vuotiaita on ollut selkeästi eniten Sammatin kunnassa (noin 46 % pikkulapsista), myös verrattuna koko Uudenmaan tilanteeseen, missä kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleita oli noin 35 % 1-2-vuotiaista. Jälleen on kuitenkin huomioitava kunnan koko; pikkulasten lukumäärän ollessa pieni voi prosenttiosuus nousta korkeaksi, vaikei lapsia lukumääräisesti paljon kunnan kustantamassa hoidossa välttämättä olisikaan. Pienin prosenttiosuus on vuonna 2000 ollut Karkkilassa. Vuonna 2004 kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleiden prosentuaalinen osuus oli suurin Nummi-Pusulassa (noin 32 %). Prosentuaalisesti vähiten kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleita 1-2-vuotiaita on vuonna 2004 ollut Sammatissa (28 %), missä vielä vuonna 2000 1-2-vuotiaiden kokopäivähoidossa olleiden lasten osuus ikäisistään oli siis suurin.

Kuvio 112. Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleiden prosentuaalinen osuus 1-2-vuotiaista ja 3-5-vuotiaista vuonna 2004

²⁵¹ Indikaattori ilmaisee kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa vuoden lopussa olleiden 1-2-vuotiaiden lasten osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Väestötietona on käytetty vuoden viimeisen päivän tietoa. Luvuissa on mukana kokopäivähoidossa päiväkotij- ja perhepäivähoidossa olleet 1-2 -vuotiaat lapset. Kunnan kustantamalla päivähoitolla tarkoitetaan niiden palveluiden määrää, jotka kunta on kustantanut asukkaalleen. Kunnan kustantamissa palveluissa on omasta tuotannosta vähennetty myynnit ja lisätty ostot. Luvuissa on mukana kuntien yksityisiltä ostamassa kokopäivähoitopalvelussa olevat 1-2 -vuotiaat lapset, mutta ei muussa yksityisessä kokopäivähoidossa olevat lapset kuten yksityisen hoidon tukea saavat 1-2 -vuotiaat lapset. (Sotkanet, viitattu 8.8.2006.)

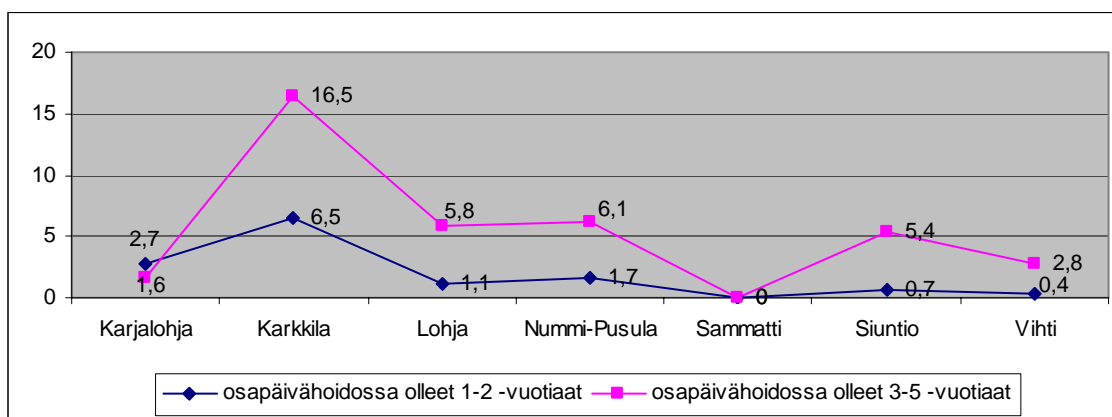
Vuonna 2000 kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleita 3-5-vuotiaita oli Hiiden seudulla keskimäärin noin 51 % ikäluokasta ja vuonna 2004 noin 54 prosenttia. 3-5-vuotiaiden osuus kokopäivähoidossa olleista ikäisistään on huomattavasti suurempi kuin 1-2-vuotiaista, mihin vaikuttanee ainakin osittain lapsen vanhemman hoitovapaan päättyminen lapsen täytettyä 3 vuotta.²⁵² Vuonna 2000 kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleita 3-5-vuotiaita oli prosentuaalisesti eniten Karjalohjalla (noin 59 %), ja vähiten Nummi-Pusulassa (noin 40 %). Vuonna 2004 eniten vastaavassa hoidossa oli Sammattissa (69 %). Muissa Hiiden seudun kunnissa Sammattia lukuun ottamatta on 3-5-vuotiaiden kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleiden prosentuaalinen osuus ikäryhmästä vuonna 2004 ollut Uudenmaan osuutta (noin 64 %) pienempi.

Osapäivähoito ei kovin yleistä

Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleita 1-2-vuotiaita oli vuonna 2000 Hiiden seudulla keskimäärin noin 1,7 % ja vuonna 2004 noin 1,9 % vastaavanikäisestä väestöstä. Nämä keskimääräiset prosenttiluvut ovat melko pieniä. Kuntien välillä on kuitenkin jonkin verran eroja. Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleiden 1-2-vuotiaiden osuus ikäisistään oli vuonna 2000 suurin Karjalohjalla (n. 6 %), ja pienin Sammattissa, missä osapäivähoidossa olleita 1-2-vuotiaita ei ollut vuosina 2000 ja 2004 lainkaan. Toisaalta taas kokopäivähoidossa olleiden osuus 1-2-vuotiaista oli juuri Sammatin kunnassa suurin vuonna 2000. Myös koko maan ja koko Uudenmaan prosentuaalinen osapäivähoidossa olleiden osuus jää alle kahden prosentin.

Myös 3-5-vuotiaiden osapäivähoidossa olleiden prosentuaalinen osuus ikäisistään on Hiiden seudulla melko pieni. Vuonna 2000 keskimäärin 4,5 % 3-5-vuotiaista Hiiden seudun lapsista oli kunnan kustantamassa osapäivähoidossa, vuonna 2004 puolestaan vähän enemmän, 5,5 %. Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleiden osuus 3-5-vuotiaista oli vuosina 2000 ja 2004 suurin Karkkilassa²⁵³ ja pienin Sammattissa, missä kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleita 3-5-vuotiaita ei ollut lainkaan kumpanakaan vuonna. Koko Uudellamaalla ja koko maassa kunnan kustantamassa osapäivähoidossa oli vuonna 2000 noin 6 % ja vuonna 2004 noin 4-5 % 3-5-vuotiaista lapsista. Koko Hiiden seudun keskiarvot²⁵⁴ myötäilevät suhteellisen hyvin valtakunnallista tilannetta.

Kuvio 113. Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleiden 1-2-vuotiaiden ja 3-5-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisistä vuonna 2004

²⁵² Vanhempainloman jälkeen vanhemmilla on oikeus jäädä työsuhteen katkeamatta hoitovapaalle. Hoitovapaalla voi halutessaan olla siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Hoitovapaan ajalta ei makseta palkkaa, mutta vanhemmilla on oikeus lasten kotihoidon tukeen (www.stm.fi, viitattu 7.6.2006).

²⁵³ vuonna 2000 noin 13 % ikäryhmästä; vuonna 2004 noin 16,5 % ikäryhmästä

²⁵⁴ vuonna 2000 4,5 % ja vuonna 2004 5,5 %

0-6-vuotiasta lasta kohti laskettavat päivähoiton nettokustannukset ovat kasvaneet aikavälillä 1995–2004 jokaisessa Hiiden seudun kunnassa, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Koko Uudenmaan nettokustannukset ovat kuitenkin jokaisena vuonna olleet suuremmat kuin Hiiden seudun kunnissa. Pienimmät kustannukset vuosina 1995 ja 2000 olivat Karjalohjalla ja vuonna 2004 puolestaan Siuntiossa. Päivähoiton nettokustannukset lasta kohti laskettuna ovat Hiiden seudun kunnista olleet jokaisena vuonna korkeimmat Vihdissä (v. 2004 noin 4650 euroa/0-6-v.). Vuonna 2004 keskimääräiset nettokustannukset Hiiden seudulla olivat noin 3900 euroa 0-6-vuotiasta lasta kohti laskettuna.

Myös asukasta kohti laskettavat päivähoiton nettokustannukset ovat nousseet aikavälillä 1995–2004.²⁵⁵ Vihtiä lukuun ottamatta päivähoiton nettokustannukset asukasta kohti laskettuna ovat olleet kunakin vuonna pienemmät kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Päivähoiton asukasta kohti lasketut nettokustannukset ovat Hiiden seudun kunnista olleet pienimmät Sammatissa (193 e/asukas) vuonna 1995, Karjalohjalla (214 e/asukas) vuonna 2000 ja jälleen Sammatissa (n.260 e/asukas) vuonna 2004. Päivähoiton kustannusten muodostumisperusteet ovat erittäin vaihtelevia, minkä lisäksi myös päivähoitopalvelujen rakenne vaikuttaa paljon kustannustasoon. Tämän takia kustannusten vertailtavuus on heikko.

4.4 Ikääntyneet

Ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa

Väestöennusteiden mukaan ikääntyneen väestön osuus koko Hiiden seudun asukkaista kasvaa. Ainoastaan Sammatissa 85 vuotta täyttäneiden osuus laskee hieman vuoteen 2010 mennessä, mutta nousee jälleen vuoteen 2020 tultaessa ohi vuoden 2005 osuuden. Ikääntyneiden lukumäärä kasvaa vuoden 2005 tilanteesta prosentuaalisesti huomattavan paljon Siuntiossa vuoteen 2020 mennessä; 65–84-vuotiaiden lukumäärän prosentuaalinen kasvu on huomattavan suuri, minkä lisäksi myös 85 vuotta täyttäneiden lukumäärän prosentuaalinen kasvu on Siuntiossa Hiiden seudun kunnista suurin. Hillityin prosentuaalinen kasvu 65–84-vuotiaiden määrässä on Karkkilassa, rajuin se on siis Siuntiossa ja toiseksi suurin Vihdissä. Lukumääräisesti kyseisen ikäryhmän osuus väestöstä kasvaa kuitenkin eniten Lohjalla ja vähiten Karjalohjalla. Myös 85 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä kasvaa lukumääräisesti eniten Lohjalla, ja prosentuaalinen kasvu vuoden 2005 tilanteeseen verrattuna on Lohjalla suurin vuoden 2020 tilannetta katsottaessa. Vuonna 2010 prosentuaalisen kasvun kärkisijaa pitää Karjalohja. (Taulukko 38.)

Taulukko 38. Väestöennuste 65-84-vuotiaille sekä 85 vuotta täyttäneille vuoden 2005 väestötilanteesta

	Muutos lkm 65-84-v.		Muutos % 65-84-v.		Muutos lkm 85 vuotta täyttäneet		Muutos % 85 vuotta täyttäneet	
	2010	2020	2010	2020	2010	2020	2010	2020
Karjalohja	12	122	4,5 %	45,4 %	12	14	38,7 %	45,2 %
Karkkila	91	645	6,6 %	46,7 %	44	75	24,6 %	41,9 %
Lohja	818	3427	17,6 %	73,8 %	136	336	30,8 %	76,0 %
N-P	122	508	12,2 %	50,7 %	4	45	3,1 %	34,9 %
Sammati	35	144	18,8 %	77,4 %	-4	7	-13,3 %	23,3 %
Siuntio	143	539	26,5 %	100,0 %	13	37	24,1 %	68,5 %
Vihti	535	2301	21,0 %	90,5 %	57	179	21,1 %	66,3 %

²⁵⁵ Lasten päivähoiton nettokustannusten määrä asukasta kohti laskettuna on vuonna 1995 ollut Hiiden seudulla noin 250 euroa. Vuoteen 2000 mennessä nettokustannukset ovat nousseet noin 30 eurolla, kustannukset ovat olleet vuonna 2000 noin 280 euroa asukasta kohti. Vuoteen 2004 mennessä keskimääräiset Hiiden seudun nettokustannukset henkeä kohti ovat nousseet noin 50 eurolla 330 euroon/asukas.

Vuodelle 2010 tehdyn väestöennusteen mukaan (taulukko 10) ikääntyneiden osuus koko väestöstä on 65-84-vuotiaiden kohdalla suurin Nummi-Pusulassa ja pienin Vihdissä ja 85 vuotta täyttäneiden kohdalla puolestaan suurin Karjalohjalla ja selkeästi pienin Siuntiossa sekä Vihdissä, vaikka kyseisen ikäryhmän edustajien osuus väestöstä nouseekin myös näissä kunnissa vuoden 2005 tilanteesta. Vaikka siis prosentuaalisesti ikääntyneiden lukumäärä kasvaakin Siuntiossa huomattavasti vuoden 2005 tilanteesta (taulukko 9), ei ikääntyneiden osuus väestöstä kasva Siuntiossa kovinkaan dramaattisesti vuosiin 2010 ja 2020 mennessä (taulukko 39).

Taulukko 39. Ikääntyneen väestön osuus väestöstä vuonna 2005 ja vuosien 2010 ja 2020 väestöennusteiden mukaan

Kunta	65-84-v. osuus v.2005 väestöstä	85v.ja > osuus v.2005 väestöstä	65-84-v. osuus v.2010 väestöstä	85v.ja > osuus v.2010 väestöstä	65-84-v. osuus v.2020 väestöstä	85v.ja > osuus v.2020 väestöstä
Karjalohja	18,2 %	2,1 %	17,0 %	2,6 %	21,7 %	2,5 %
Karkkila	15,7 %	2,0 %	16,8 %	2,5 %	22,7 %	2,9 %
Lohja	12,7 %	1,2 %	14,4 %	1,5 %	20,0 %	1,9 %
N-P	16,6 %	2,1 %	18,2 %	2,2 %	23,3 %	2,7 %
Sammatti	14,3 %	2,3 %	17,0 %	2,0 %	24,0 %	2,7 %
Siuntio	9,9 %	1,0 %	12,4 %	1,2 %	18,6 %	1,6 %
Vihti	9,8 %	1,0 %	11,4 %	1,2 %	16,6 %	1,5 %
Keskiarvo	13,9 %	1,7 %	15,3 %	1,9 %	21,0 %	2,3 %

Kotona asuminen yhtä yleistä kuin koko Uudellamaalla

Keskimäärin 89 % kaikista Hiiden seudun 75 vuotta täyttäneistä asukkaista on asunut kotona vuonna 2004 (taulukko 40). Sammatissa kaikki 75 vuotta täyttäneet on tilastoitu kotona asuviksi vuonna 2000, mutta vuoteen 2004 mennessä enää 83,3 % 75 vuotta täyttäneistä asui kotona. Vuoden 2004 prosentuaalinen osuus kotona asuvista on täten vuonna 2004 pienin Sammatissa, vaikka vielä vuonna 2000 se olikin suurin. Suurin kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus on vuonna 2004 ollut Siuntiossa (n. 95 %). *Yksinasuvien* 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus on vuonna 2004 ollut koko Uudellamaalla korkeampi kuin Hiiden seudulla. Uudellamaalla liki puolet 75 vuotta täyttäneistä asui yksin. Hiiden seudun kunnista yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus on vuonna 2004 ollut suurin Lohjalla (49,2 %) ja pienin Nummi-Pusulassa (39,9 %).

75–84-vuotiaista Hiiden seudun asukkaista noin 93 % asui vuonna 2004 kotona. Vuonna 2000 myös kaikki Sammatin 75–84-vuotiaat on tilastoitu kotona asuviksi, ja vuonna 2004 enää 87,7 %. Prosentuaalisesti vähiten kotona asuvia 75–84-vuotiaita on vuonna 2004 siis ollut Sammatissa, toiseksi vähiten Karjalohjalla. Sammatin tapaus on poikkeuksellinen, sillä vuonna 2000 myös kaikki *85 vuotta täyttäneet* on tilastoitu kotona asuviksi, mutta vuonna 2004 enää noin 73 % ikäryhmästä asui kotona, muutos on jälleen huomattavan suuri. Tämä johtunee tilastointitavasta. Lisäksi trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta on, sitä todennäköisempää on myös satunnainen vaihtelu. Keskimäärin Hiiden seudun 85 vuotta täyttäneistä 80 % asui kotona vuonna 2000, ja 75 % vuonna 2004. Pienin kotona asuvien 85 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus on vuosina 2000 ja 2004 ollut Karjalohjalla. Vuoden 1995 tiedot puuttuvat tarkastelusta kaikkien ikäryhmien kohdalla. *Eroja seudun kuntien välillä on nähtävissä lähinnä juuri 85 vuotta täyttäneiden kotona asuvien kohdalla, jolloin Siuntion ja Karjalohjan kotona asuvien osuuksien ero on suuri.* (Ks. taulukko 40)

Taulukko 40. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, kotona asuvat 75–84-vuotiaat ja 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004

Kunta	Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	Kotona asuvat 75–84-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä
Karjalohja	84,1	90,8	63,9
Karkkila	92,6	95	82,4
Lohja	90,8	94	78,3
Nummi-Pusula	88,1	93,8	69,6
Sammatti	83,3	87,7	72,4
Siuntio	94,9	96,8	88,5
Vihti	87,9	92,4	71,3
Uusimaa	89,2	93,3	75,6
Koko maa	89,7	93,6	76
Hiisi (Hiiden kuntien keskiarvo)	88,8	92,9	75,2

Kodinhoitoapua saaneiden osuus lasketun, kotipalvelun nettokustannukset kuitenkin nousseet

Kodinhoitoapua saaneiden 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on Hiiden seudulla pienentynyt aikavälillä 1995–2004.²⁵⁶ Tämän tendenssin mukaan näyttäisi siltä, että keskimäärin yhä harvempi 75 vuotta täyttänyt saa kodinhoitoapua Hiiden seudulla. Karjalohjalla on ollut kaikkina vertailuajankohtina prosentuaalisesti eniten kodinhoitoapua saaneita 75 vuotta täyttäneiden kotitalouksia (40 % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2004). Tämä menee yksiin sen kanssa, että Karjalohjan kotipalvelun nettokustannukset ovat olleet jokaisena vuonna kaikkein korkeimmat, joskin kotipalvelu sisältää muitakin palveluja kuin vain ikääntyneiden palveluita (kuvio 114). Vuonna 2004 kodinhoitoapua vuoden aikana saaneiden 75 vuotta täyttäneiden kotitalouksien prosenttiosuus vastaavanikäisestä väestöstä on Hiiden seudun kunnista Vihdissä kaikkein pienin. Lohjan ja Nummi-Pusulan tilanne myötäilee koko maan ja Uudenmaan tilannetta vuonna 2004.

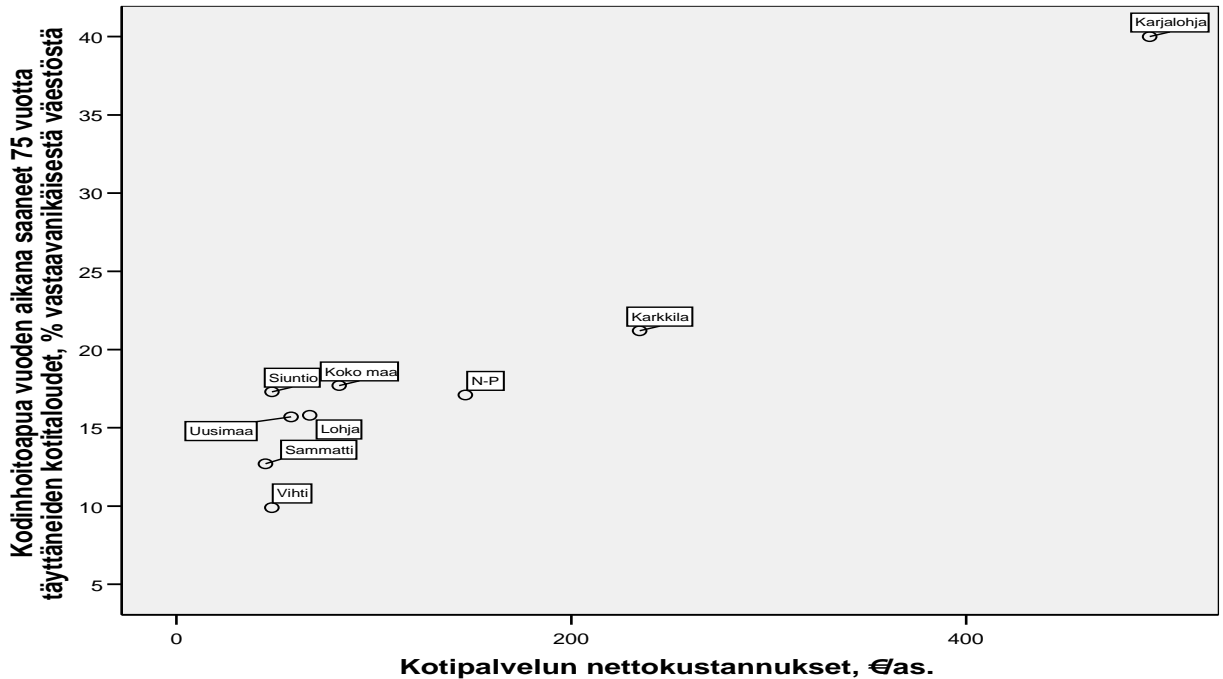
Kotipalvelun nettokustannusten määrässä asukasta kohti on huomattavia eroja kuntien välillä. Keskimääräiset kotipalvelun asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet kaikkien Hiiden kuntien yhteistarkastelussa noin 155 euroa asukasta kohti vuonna 2004. Keskimääräiset Hiiden seudun kotipalvelun nettokustannukset ovat kaikkina tarkasteluvuosina nousseet. Karjalohjan kotipalvelusta aiheutuvat asukaskohtaiset nettokustannukset ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 1995 (n. 230e/asukas) vuoteen 2004 (n.490e/asukas) mennessä. Nettokustannusten kasvu onkin ollut Karjalohjalla huomattavan suurta verrattuna muihin Hiiden seudun kuntiin, koko Uuteenmaahan sekä koko maahan. Nettokustannukset ovat nousseet aikavälillä 1995–2004 kaikkialla muualla paitsi Sammatissa²⁵⁷. Lohjalla, Siuntiossa ja Vihdissä kustannusten nousu on kuitenkin ollut melko tasaista ja suhteellisen pientä. Kotipalvelun nettokustannukset asukasta kohti ovat vuonna 2004 olleet kaikkein pienimmät Sammatissa, missä vanhusten *laitoshuollon* nettokustannukset puolestaan olivat korkeimmat. Jälleen on kuitenkin huomioitava, että kotipalvelu ei koske ainoastaan vanhuksia. Karjalohjalla taas kotipalvelun nettokustannukset ovat kautta linjan olleet korkeimmat, muttei siellä ole vanhusten

²⁵⁶ vuonna 1995 ollut noin 27 %, vuonna 2000 noin 25 % ja vuonna 2004 noin 19 %

²⁵⁷ Sammatissa kotipalvelun nettokustannukset ovat ensin nousseet aikavälillä 1995–2000 ja sitten laskeneet noin kolmannekseen vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä.

laitoshuollon nettokustannuksia lainkaan.²⁵⁸ Myös Karkkilassa, missä vanhusten laitoshuollon nettokustannukset asukasta kohti olivat olemattomat, ovat kotipalvelun nettokustannukset huomattavasti suuremmat kuin muissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Ainoastaan Siuntion, Vihtin ja Sammatin asukaskohtaiset nettokustannukset ovat vuonna 2004 olleet pienemmät kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. (Ks. kuvio 114)

Kuvio 114. Kodinhoitoapua vuoden aikana saaneet 75 vuotta täyttäneiden kotitaloudet, % vastaavanikäisestä väestöstä ja kotipalvelun nettokustannukset asukasta kohti vuonna 2004

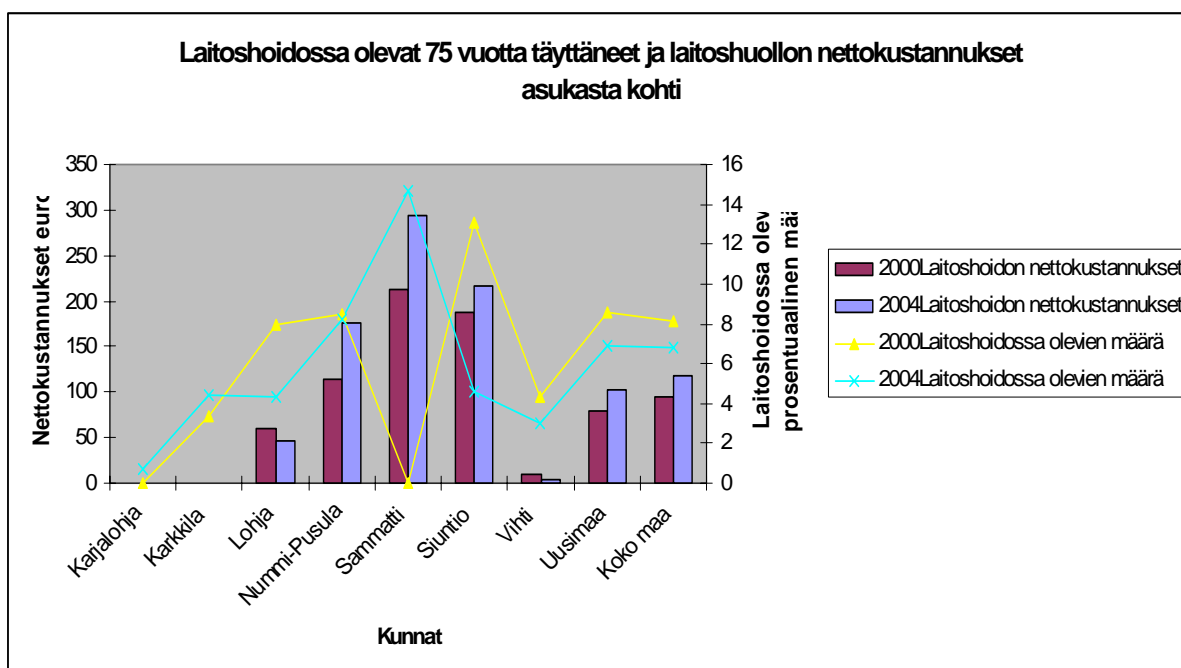
Omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneitä asiakkaita vuoden aikana on Hiiden seudulla ollut melko vähän (n.1,2 % -2,9 % vastaavanikäisestä väestöstä). Vuosina 2000 ja 2004 omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneitä asiakkaita vastaavanikäisistä on ollut selkeästi eniten Sammatissa (vuonna 2004 n. 3,6 %), ja vähiten Karkkilassa. Kaikissa muissa kunnissa kustannusten tendenssi on ollut tasaisesti kasvava, paitsi Karjalohjalla, Lohjalla ja Sammatissa. Keskimäärin omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneitä asiakkaita on Hiiden seudulla ollut vuonna 2004 1,93 % vastaavanikäisestä väestöstä. Hiiden seudun suurimmissa kunnissa on asiakkaita ollut vuonna 2004 1,8 % Lohjalla ja 2,2 % Vihtissä.

Laitoshoidon yleisintä Sammatissa

Hoitopäiviä ympärivuorokautisen hoidon sisältävässä sosiaalitoimen yksikössä tuhatta vastaavanikäistä kohti on 75 vuotta täyttäneillä vuonna 2004 ollut eniten Sammatissa (n. 59 830 hoitopäivää) ja vähiten Karkkilassa (n. 10 400 hoitopäivää). Vielä vuonna 2000 ei tuhatta 75 vuotta täyttäneitä kohti ollut Sammatissa lainkaan hoitopäiviä, mikä on ristiriidassa sen kanssa, että laitoshoidon nettokustannukset eivät olleet kyseisenä vuonna nolilla. Hoitopäiviä on Hiiden seudun kunnissa ollut vuonna 2004 noin 35 130 tuhatta vastaavanikäistä kohti, mikä on enemmän kuin koko maassa ja koko Uudellamaalla keskimäärin.

²⁵⁸ On kiinnostavaa, että Karjalohjalla on suhteellisesti vähiten kotona asuvia yli 85 vuotta täyttäneitä, ja toiseksi vähiten 75 vuotta täyttäneitä ja 75–84-vuotiaita, ja kuitenkin juuri kotipalvelun nettokustannukset ovat siellä korkeimmat, muttei vanhusten laitoshuollon kustannuksia ole lainkaan.

Kuvio 115. Laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus ikäisistään ja laitoshuollon asukaskohtaiset nettokustannukset vuosina 2000 ja 2004

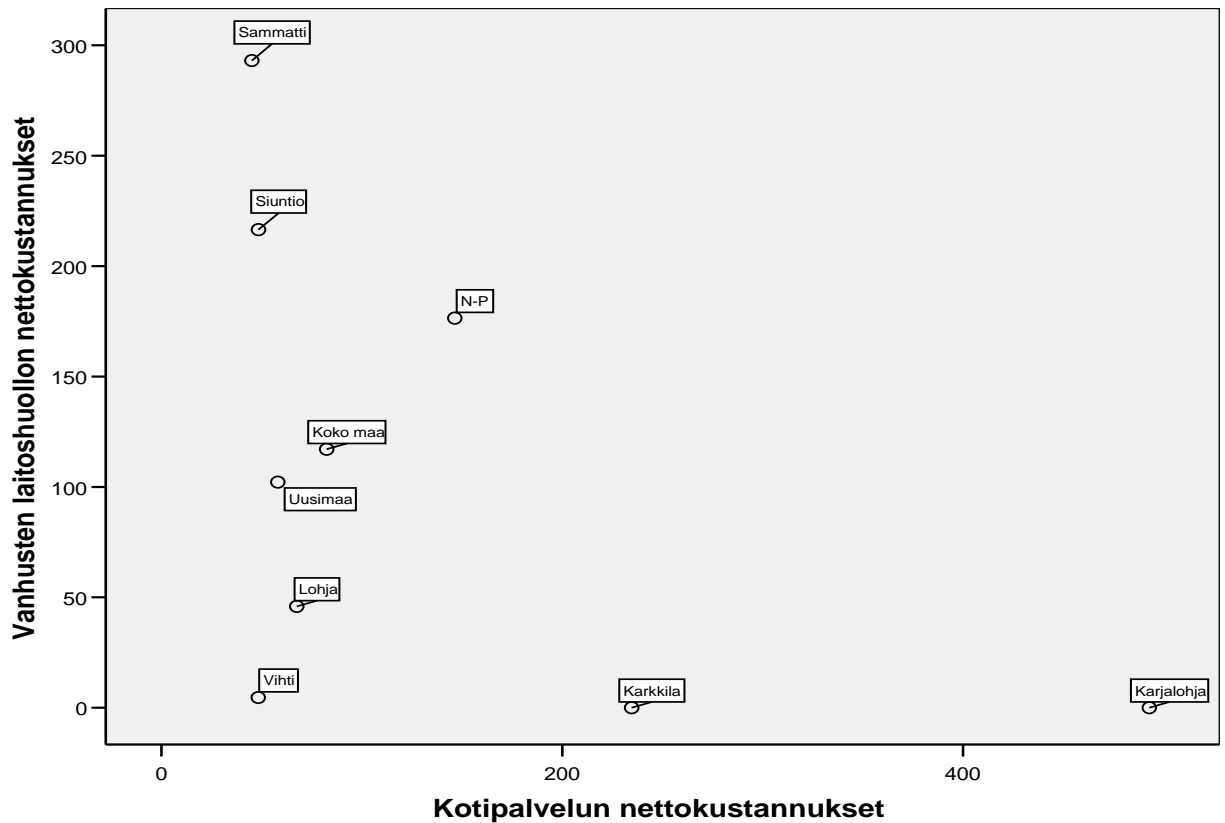

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on Hiiden seudulla vuonna 2000 ollut noin 5,3 %. Vuoteen 2004 mennessä pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien prosentuaalinen osuus on noussut 5,7 prosenttiin. Vuonna 2000 prosentuaalisesti eniten laitoshoidossa olevia oli Siuntiossa. Jälleen on huomioitava Sammatin tilanne; vuonna 2000 pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleiden prosentuaalinen osuus 75 vuotta täyttäneistä oli 0 %, mutta vuonna 2004 jo 14,7 %, eli laitoshoidossa olevien prosentuaalinen osuus oli kaikista suurin verrattuna muihin Hiiden seudun kuntiin, koko Uuteenmaahan ja koko maahan. Vuonna 2004 prosentuaalisesti vähiten pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevia oli Karjalohjalla (0,7 %). On kiinnostavaa, että keskenään melko samansuuruiset kunnat edustavat Hiiden seudun ääriarvoja; toisessa laitoshoidossa olevia on prosentuaalisesti eniten, toisessa vähiten. Toisaalta pienissä kunnissa satunnaisvaihtelu on myös suurinta. Kiinnostavaa on myös se, että Karkkilassa vuosina 2000 ja 2004 laitoshuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet 0 euroa, vaikka pitkäaikaisessa laitoshuollossa on vuonna 2000 ollut 3,4 % ja vuonna 2004 4,4 % 75 vuotta täyttäneistä.

Vanhusten laitoshuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat Hiiden seudun kunnissa olleet vuonna 1995 keskimäärin 95 euroa, vuonna 2000 puolestaan noin 83 euroa ja vuonna 2004 noin 105 euroa. Kuntien väliset erot ovat kuitenkin suuria etenkin vuonna 2004, jolloin pienimmät nettokustannukset ovat olleet Karjalohjalla ja Karkkilassa (0e/asukas) ja suurimmat Sammatissa (293e/asukas). Laitoshuollon nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet suurimmat Sammatissa kaikkina tarkasteluvuosina, vaikka vuonna 2000 kaikki Sammatin vanhuksat onkin kirjattu kotona asuviksi. Karjalohjalla ja Karkkilassa ei asukkailla ole aiheutunut lainkaan kustannuksia vanhusten laitoshuollosta, vaikka siis Karkkilassa onkin ollut kumpanakin vuonna pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevia 75 vuotta täyttäneitä. Karjalohjalla taas pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleita on vuonna 2004 ollut vain 0,7 % 75 vuotta täyttäneistä, joten Karjalohjan nettokustannusten alhaisuus selittyy sillä. Hiiden seudun kunnista Siuntiossa ja Sammatissa, sekä Uudellamaalla ja koko maassa nettokustannusten tendenssi on ollut kasvava. Lohjan ja Vihtin vanhusten laitoshuollosta koituvat asukaskohtaiset nettokustannukset ovat puolestaan laskeneet koko tarkastelujakson ajan. Sammatin, Siuntion ja Nummi-Pusulan

nettokustannukset asukasta kohti ovat vuonna 2004 olleet suuremmat kuin Hiiden seudun muissa kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa. Alla olevasta kuviosta (kuvio 19) näkyy vanhusten laitoshuollon kustannusten ja kotipalvelun kustannusten erilainen painottuminen Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa.

Kuvio 116. Vanhusten laitoshuollon nettokustannukset ja kotipalvelun nettokustannukset euroina asukasta kohti vuonna 2004

Muista vanhusten ja vammaisten palveluista koituvat keskimääräiset asukaskohtaiset kustannukset Hiiden seudulla ovat aikavälillä 1995–2004 kasvaneet.²⁵⁹ Muut vanhusten ja vammaisten palveluiden nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet jokaisena tarkasteluvuonna pienimmät Karkkilassa. Karjalohjan tilanne on mielenkiintoinen; Karjalohjan muista vanhusten ja vammaisten palveluista koituvat nettokustannukset ovat olleet kaikkein korkeimmat vuonna 1995, mutta ne ovat laskeneet noin 60 eurolla vuoteen 2004 tultaessa, kyse saattaa olla tilastointitavan muutoksesta. Karjalohja on myös ainut Hiiden seudun kunnista muihin kuntiin, koko Uudenmaan ja koko maan tilanteeseen verrattuna, jonka nettokustannustendenssi on laskeva. Kaikkein suurimmat nettokustannukset ovat olleet Vihdissä vuosina 2000 ja 2004. Vihdin nettokustannukset ovat kolminkertaistuneet vuodesta 1995 vuoteen 2004 mennessä.

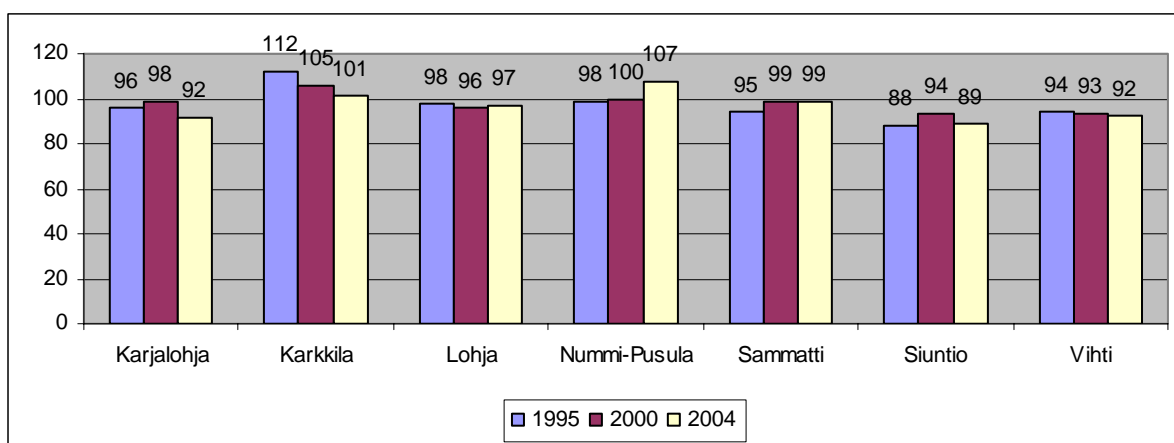
²⁵⁹ Vuonna 1995 noin 71 e/asukas, vuonna 2000 noin 93 e/asukas ja vuonna 2004 noin 139 e/asukas.

4.5 Sairaus ja terveys

Väestö keskimäärin terveempää kuin koko maassa

Sairastavuusindeksi ilmaisee jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Luku kertoo nopeasti yleistilanteen kunnan tai sitä suuremman seudun sairastavuudesta, ja aikasarja osoittaa onko kunta etäännytynyt maan keskiarvosta vai lähestynyt sitä.²⁶⁰ Vuonna 1995 Hiiden seudun kuntien keskimääräinen sairastavuusindeksi oli 97,3, vuonna 2000 97,9 ja vuonna 2004 puolestaan 96,7. Nämä keskimääräiset luvut eivät poikkea huomattavasti koko maan keskiarvosta, mutta kuntien välillä on kuitenkin vaihtelua. Väestö on Hiiden seudulla keskimäärin hieman terveempää kuin koko maassa. Vuonna 2004 sairastavuusindeksi on ollut korkein Nummi-Pusulassa (107,3) ja pienin Siuntiossa (88,6); nummipusulalaiset ovat siis keskimäärin sairaampia kuin koko maan asukkaat, ja siuntiolaiset puolestaan terveempiä kuin koko maan väestö keskimäärin.

Kuvio 117. Ikävakioitu sairastavuusindeksi vuosina 1995, 2000 ja 2004

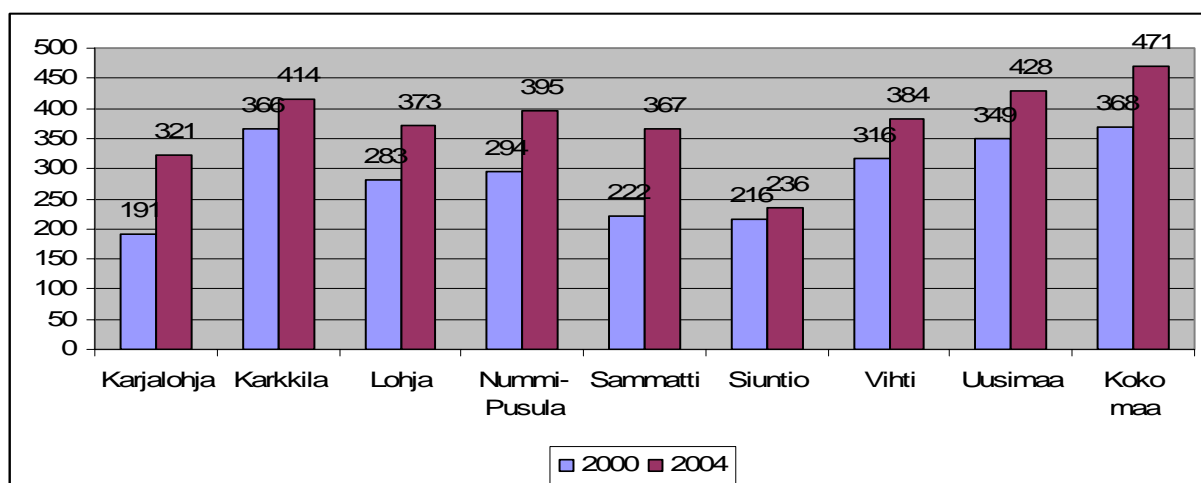
Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2004 tultaessa koko Uudellamaalla, koko maassa ja kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Nummi-Pusulassa. Vuonna 2004 työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on ollut suurin Karkkilassa (98,3) ja pienin Vihdissä (70,6). Vuonna 2000 on Hiiden seudulla ollut keskimäärin 89 ja vuonna 2004 puolestaan 84 työkyvyttömyyseläkkeen saajaa tuhannesta 25–64-vuotiaasta. Vuonna 2004 on työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus tuhannesta 25–64-vuotiaasta ollut koko Uudellamaalla pienempi kuin Hiiden seudulla. Jälleen on nähtävissä ansio- ja koulutustason sekä huono-osaisuuden kasautumisen vaikutukset myös sairastavuuteen, erityisesti Karkkilassa ja Nummi-Pusulassa.

²⁶⁰ Luku on laskettu sekä sellaisenaan että ikävakiotuna. Indeksi perustuu kolmeen rekisterimuuttuajaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työkäisistä ja erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuuteen väestöstä. Kukin muuttujista on suhteutettu erikseen maan väestön keskiarvoon, jota merkitään luvulla 100. Lopullinen indeksi on kolmen osaindeksin keskiarvo. Indeksien osista kaksi eli työkyvyttömyys ja pitkäaikaissairastavuus (erityiskorvausoikeudet) ovat vuodesta toiseen melko stabiileja. Kuolleisuus vaihtelee etenkin pienissä kunnissa vuodesta toiseen, minkä vuoksi laskelmissa on käytetty kolmen peräkkäisen vuoden keskiarvoa. Indeksiluvun tarkoituksena on antaa yleiskuva ja myös herättää jatkokeskustelua tarkastellun seudun tilannetta selittävästä tekijöistä ja sairastavuudesta tarkemmin. (www.sotkanet.fi, viitattu 13.6.2006.)

Terveyden – ja sairaudenhoito

Perusterveydenhuollon keskimääräiset nettokustannukset Hiiden seudun asukasta kohti ovat kasvaneet vuodesta 1995 aina vuoteen 2004 mennessä. Myös kuntien väliset erot ovat melko suuria. Perusterveydenhuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat vuosina 1995 ja 2004 olleet pienimmät Siuntiossa, ja vuonna 2000 puolestaan Karjalohjalla. Korkeimmat asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet vuonna 1995 Vihdissä, ja vuosina 2000 ja 2004 puolestaan Karkkilassa. Sammatissa, Karjalohjalla ja Nummi-Pusulassa perusterveydenhuollon nettokustannukset ovat nousseet melko paljon vuosien 2000 ja 2004 välillä, erityisen jyrkkä nettokustannusten nousu on tapahtunut Sammatissa. Vuonna 2004 kaikkien Hiiden seudun kuntien perusterveydenhuollon nettokustannukset asukasta kohti ovat kuitenkin olleet matalammat kuin koko Uudellamaalla ja koko Suomessa keskimäärin. Kustannukset ovat nousseet kunakin tarkasteluvuonna kaikissa muissa kunnissa paitsi Karjalohjalla, missä vuoden 1995 nettokustannukset olivat hieman pienemmät kuin vuoden 2000 kustannukset. Keskimääräiset nettokustannukset Hiiden seudulla ovat vuonna 1995 olleet noin 230, vuonna 2000 noin 270 ja vuonna 2004 noin 360 euroa asukasta kohti.

Kuvio 118. Perusterveydenhuollon nettokustannukset euroina asukasta kohti vuosina 2000 ja 2004

Erikoissairanhoidon avohoitokäyntejä enemmän kuin koko Uudellamaalla

Erikoissairanhoidon avohoitokäyntien määrä tuhatta asukasta kohti on noussut aikavälillä 1995–2004.²⁶¹ Kuntien välillä on kuitenkin jonkin verran eroja erikoissairanhoidon avohoitokäyntien määrässä. Esimerkiksi vuonna 2004 Nummi-Pusulassa on käyntejä ollut 1347 tuhatta asukasta kohti, kun taas Lohjalla niitä on ollut yli 1600. Koko maassa ja koko Uudellamaalla erikoissairanhoidon avohoitokäyntejä on ollut tuhatta asukasta kohti keskimäärin vähemmän kuin Hiiden seudun kunnissa vuonna 2004. Vuonna 1995 erikoissairanhoidon avohoitokäyntejä tuhatta asukasta kohti on ollut kaikkein vähiten Karkkilassa, samoin vuonna 2000. Eniten erikoissairanhoidon avohoitokäyntejä tuhatta asukasta kohti on vuonna 2004 ollut Lohjalla, ja vähiten Nummi-Pusulassa.

²⁶¹ Vuonna 1995 oli Hiiden seudulla keskimäärin noin 1072 erikoissairanhoidon avohoitokäyntiä tuhatta asukasta kohti. Vuonna 2000 avohoitokäyntejä oli puolestaan noin 1063 ja vuonna 2004 avohoitokäyntejä oli keskimäärin noin 1486 tuhatta asukasta kohti.

Erikoissairaanhoidon nettokustannukset asukasta kohti ovat kasvaneet kaikissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa vuosina 1995–2004. Vuonna 2004 keskihajonta on suurin, eli kyseisenä vuonna kuntien väliset erot ovat suurimmat. Vuonna 1995 Vihdin erikoissairaanhoidon nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet vertailuryhmästä kaikkein pienimmät, ja Vihdin kustannukset pysyivät muihin Hiiden seudun kuntiin, koko maahan ja koko Uuteenmaahan verrattuna kaikkein pienimpinä myös vuoden 2004 tilannetta tarkasteltaessa (716e/asukas). Vuonna 2000 pienimmät kustannukset olivat puolestaan Siuntiossa. Vihtiä lukuun ottamatta kaikkien muiden Hiiden seudun kuntien erikoissairaanhoidon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet hieman suuremmat kuin koko maassa ja koko Uudellamaalla keskimäärin. Vuonna 2004 suurimmat erikoissairaanhoidon nettokustannukset asukasta kohti ovat olleet Karkkilassa (914e/asukas).

Karkkilassa eniten psykiatrian laitoshoidon potilaita ja mielenterveyden häiriöihin hoitoa saaneita lapsia ja nuoria vuonna 2004

Hiiden seudun kunnissa oli psykiatrian laitoshoidon potilaita keskimäärin 4,7 tuhatta asukasta kohti vuonna 1995, vuonna 2000²⁶² 5,4 ja vuonna 2004 6,2. Laitoshoidon keskimääräinen potilasmäärä on siis tarkasteluajankohtana kasvanut Hiiden seudulla tasaisesti, joskaan ei dramaattisesti. Vuonna 1995 psykiatrian laitoshoidon potilaita tuhatta asukasta kohti on ollut eniten Lohjalla ja vähiten Nummi-Pusulassa ja Siuntiossa. Eniten vuonna 1995 potilaita on ollut Sammatissa. Vuonna 2000 vähiten potilaita on ollut Nummi-Pusulassa, Siuntiossa ja Vihdissä, eniten jälleen Sammatissa. Vuonna 2004 eniten psykiatrian laitoshoidon potilaita tuhatta asukasta kohti on ollut Karkkilassa ja vähiten Karjalohjalla. Nummi-Pusulassa on tapahtunut melko suuri kasvu potilasmäärässä; vuonna 1995 psykiatrian laitoshoidon potilaita tuhatta asukasta kohti on ollut noin 3, ja vuonna 2004 hieman alle seitsemän. Myös Siuntiossa potilasmäärä on vuoden 1995 tilanteesta kaksinkertaistunut vuoteen 2004 tultaessa.

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa (kuvio 22) saaneiden *0-17-vuotiaiden* osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on vuonna 2004²⁶³ ollut suurin Karkkilassa (7) ja pienin Sammatissa (0). Keskimäärin sairaalahoitoa saaneita lapsia ja nuoria tuhatta 0-17-vuotiasta kohti on Hiiden seudulla vuonna 2004 ollut 4,1 ja vuonna 2000, jolloin kaikki Hiiden kunnat ovat laskennassa mukana 3,7. Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden *18–24-vuotiaiden* osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on vuosina 2000 ja 2004 ollut suurin Lohjalla (v. 2004 noin 20/1000). Vähiten kyseisestä ikäryhmästä sairaalahoitoa saaneita on vuonna 2004 ollut Karjalohjalla (0). Koko Uudellamaalla mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden osuus tuhannesta vastaavanikäisestä on vuonna 2004 ollut 9, mikä on hyvin lähellä mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden keskimääräistä lukumäärää Hiiden seudulla (10/1000 vastaavanikäistä).²⁶⁴

Hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa *0-16-vuotiailla* tuhannesta vastaavanikäisestä on vuonna 2004 ollut eniten karkkilalaisilla lapsilla ja nuorilla (446 hoitopäivää). Karkkilalaisilla lapsilla ja nuorilla on reilu kaksinkertainen määrä hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa verrattaessa esimerkiksi kaikkien uusmaalaisten lasten ja nuorten hoitopäiviin. Vuonna 2004 Karjalohjalla ja Sammatissa ei 0-16-vuotiailla (tuhannesta) ole ollut lainkaan hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa. Keskimäärin hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa on Hiiden seudun 0-16-vuotiailla tuhannesta vastaavanikäisestä vuonna 2004 ollut 130. (Ks. kuvio 119)

Hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa *17–74-vuotiailla* tuhatta vastaavanikäistä kohti on vuosina 1995 ja 2000 ollut eniten Lohjalla, vuonna 2004 puolestaan selkeästi eniten

²⁶² Karjalohja ei mukana tarkastelussa

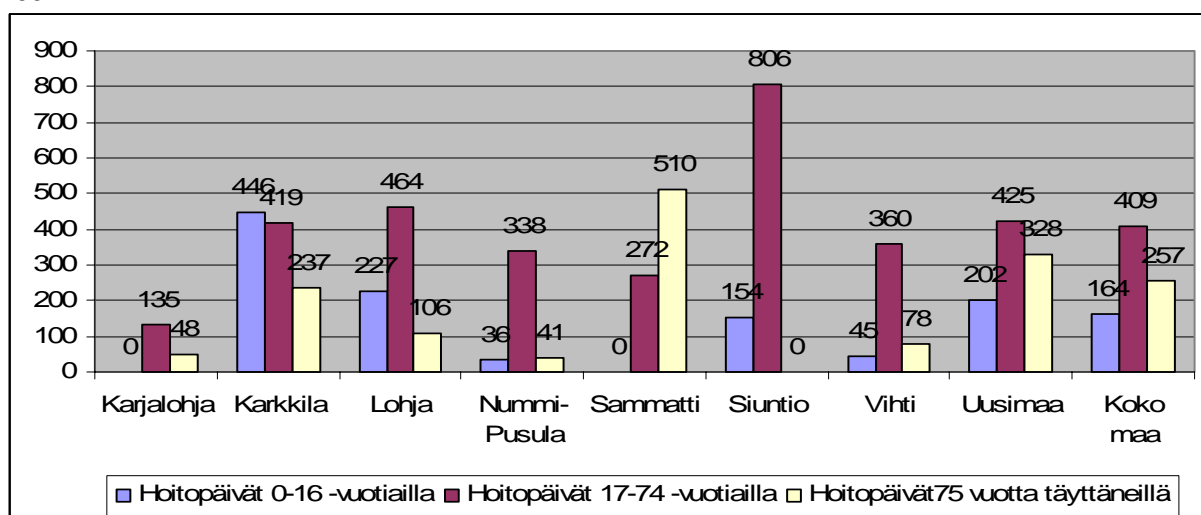
²⁶³ Vuoden 2004 tietoja ei ole Karjalohjalta eikä Nummi-Pusulasta.

²⁶⁴ Vuoden 2000 tiedot puuttuvat peräti neljältä kunnalta: Karjalohjalta, Nummi-Pusulalta, Sammatilta ja Siuntiolta.

Siuntiossa (806 hoitopäivää), missä taas 0-16-vuotiailla ei ollut lainkaan hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa. Vähiten hoitopäiviä on vuonna 2004 ollut Karjalohjalla (135 hoitopäivää) ja toiseksi vähiten Sammatissa (272 hoitopäivää). Keskimäärin hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa 17–74-vuotiailla Hiiden seudun asukkailla tuhatta vastaavanikäistä kohti on vuonna 2004 ollut 399, mikä on vähemmän kuin vuonna 1995. Hiiden seudulla on myös keskimäärin vähemmän hoitopäiviä kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa vuonna 2004. (Ks. kuvio 119)

Hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa tuhatta vastaavanikäistä kohti on 75 vuotta täyttäneillä ollut vuonna 2004 eniten Sammatissa ja vähiten Siuntiossa, missä 17–74-vuotiailla hoitopäiviä taas oli selkeästi eniten. Vuosina 2000 ja 2004 Sammatissa on myös ollut enemmän hoitopäiviä kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Karjalohjalla on ollut 75 vuotta täyttäneiden hoitopäiviä huomattavasti vähemmän kuin Sammatissa vuonna 2004, vaikka kunnat ovat keskenään lähes samankokoisia. Tosin vielä vuonna 1995 ei Sammatin 75 vuotta täyttäneillä ollut lainkaan hoitopäiviä psykiatrisessa laitoshoidossa. Keskimäärin hoitopäiviä 75 vuotta täyttäneillä Hiiden seudun asukkailla on vuonna 2004 ollut 146, mikä on vähemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa. (Ks. kuvio 119)

Kuvio 119. Hoitopäivät psykiatrisessa laitoshoidossa tuhatta vastaavanikäistä kohti vuonna 2004

Vuonna 2004 on Hiiden seudulla keskimäärin 6,9 % 20–64-vuotiaasta väestöstä saanut korvausta depressiolääkkeistä. Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on kasvanut kaikissa Hiiden seudun kunnissa, koko maassa ja koko Uudellamaalla. Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 20–64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus on vuonna 2004 ollut Lohjalla ja Sammatissa suurin (7,7 %) ja Karjalohjalla pienin (6,2 %). Kuntien väliset erot eivät ole kovin suuria. Kuten myös 20-64-vuotiaiden kohdalla, depressiolääkkeistä korvausta saaneita 65 vuotta täyttäneitä on kyseisestä ikäryhmästä prosentuaalisesti eniten ollut Lohjalla (n. 10,5 %) ja vähiten Karjalohjalla (7,3 %) vuonna 2004. Hiiden seudun kaikissa kunnissa depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 65 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on vuonna 2004 ollut alhaisempi kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Mitään selkeää tendenssiä ei ole havaittavissa; toisissa kunnissa prosenttiosuudet ovat laskeneet, toisissa nousseet. Kaikissa kunnissa, koko maassa ja koko Uudellamaalla korvausta saaneiden prosentuaalinen osuus ikäryhmästä on kuitenkin pysynyt alle 12 prosentin. Keskimäärin Hiiden seudun kunnissa on korvausta saaneita 65 vuotta täyttäneitä vuonna 2004 ollut 9,4 % ikäryhmästä, kun koko Uudellamaalla korvausta saaneita on ollut keskimäärin 11 % ikäryhmästä. Karjalohjalla on siis vuonna

2004 ollut muihin Hiiden seudun kuntiin, koko maahan ja Uuteenmaahan verrattuna kaikkein vähiten depressiolääkkeistä korvausta saaneita kummastakin ikäryhmästä.

Huumekokeiluja keskimäärin vähemmän kuin koko Uudellamaalla

Hiiden seudun 8.- ja 9.-luokkalaisista nuorista lohjalaisnuorilla on prosentuaalisesti eniten huumekekeiluja, myös enemmän kuin koko Uudenmaan 8.- ja 9.-luokkalaisilla keskimäärin vuonna 2004. Tosin tiedot puuttuvat peräti kolmelta kunnalta; Karjalohjalta, Sammatilta ja Siuntiolta. Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista Hiiden seudun neljän kunnan nuorista noin 7,8 prosentilla on ollut ainakin yksi huumekekeilu. Lohjalaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista nuorista noin 14 % on vuonna 2004 kokeillut huumeita ainakin kerran. Nummi-Pusulassa kokeiluja on prosentuaalisesti vähiten, vuonna 2004 noin 3,4 % nummipusulalaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista oli kokeillut huumeita.

Päihdesairauksien hoitojaksoja nuorilla keskimäärin vähemmän kuin koko Uudellamaalla

Päihdesairauksien hoitojaksot 15–24-vuotiailla tuhannesta vastaavanikäisestä ovat vuosina 2000 ja 2004 olleet vähäisimmät Karjalohjalla, missä niitä ei ole tilastoitu kyseiselle ikäryhmälle lainkaan. Myöskään Siuntiossa ei kyseisellä ikäryhmällä ole vuonna 2000 ollut lainkaan päihdehoitojaksoja. Sammatissa vuonna 2000 päihdesairauksien hoitojaksoja oli kyseisen ikäryhmän nuorilla kymmenen ja vuonna 2004 kahdeksan (15–24-vuotiailla/1000 vastaavanikäistä), mikä on enemmän kuin muissa Hiiden seudun kunnissa, koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Sammatin luku saattaa jälleen olla painottunut, sillä kunnassa ei ole lukumääräisesti kovin paljon kyseisen ikäryhmän edustajia. Toiseksi eniten päihdesairauksien hoitojaksoja on ollut Lohjalla kumpanakin tarkasteluvuonna. Tämä saattaa johtua siitä, että Lohjan kaltaisessa isossa kunnassa myös palvelutarjonta on parempi, mikä osaltaan näkyy asiakasluvuissa. On myös pidettävä mielessä se, että pienet kunnat ostavat Lohjalta useita erityispalveluja. Muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Sammatissa, Vihdissä ja Lohjalla, on vuonna 2004 ollut vähemmän päihdesairauksien hoitojaksoja kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Keskimäärin hoitojaksoja 15–24-vuotiailla tuhannesta vastaavanikäisestä on Hiiden seudulla ollut noin kolme vuonna 2004.

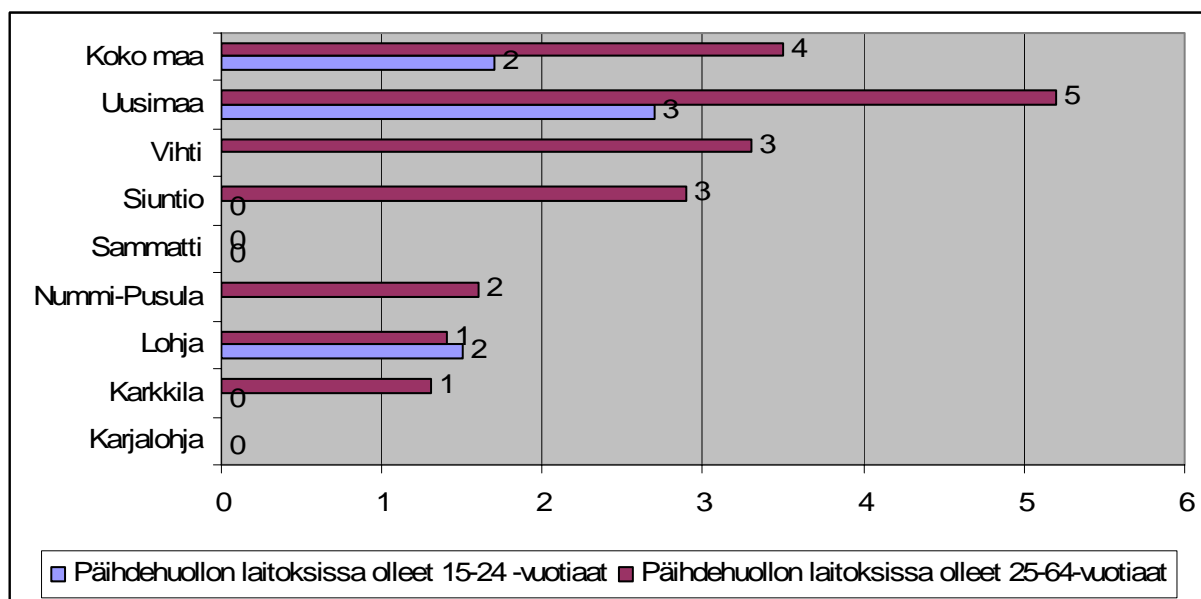
Suurissa kunnissa eniten päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita 15–24-vuotiaita tuhatta vastaavanikäistä kohti on vuonna 2004 ollut eniten Lohjalla (1,5) (kuvio 120). Hoidossa olleita 15–24-vuotiaita tuhatta vastaavanikäistä kohti ei vuonna 2004 ollut lainkaan Karjalohjalla, Karkkilassa, Sammatissa eikä Siuntiossa.²⁶⁵ Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita 25–64-vuotiaita tuhatta vastaavanikäistä kohti on vuonna 2004 ollut eniten Vihdissä (3,3) ja vähiten Sammatissa (0).²⁶⁶ Vuonna 2000 päihdehuollon laitoshoidossa olleita 25–64-vuotiaita tuhatta vastaavanikäistä kohti on ollut selkeästi eniten Karkkilassa (7,7) ja vähiten Karjalohjalla sekä Sammatissa (0). Vuonna 2004 kaikissa tarkastelussa mukana olevissa Hiiden seudun kunnissa on hoidossa olleita ollut vähemmän tuhatta vastaavanikäistä kohti kuin koko Uudellamaalla keskimäärin. Keskimäärin Hiiden seudun kuudessa tarkastelussa mukana olevassa kunnassa on vuonna 2004 ollut 1,8 päihdehuollon laitoksissa hoidossa ollutta 25–64-vuotiasta tuhannesta vastaavanikäisestä.

²⁶⁵ Vuoden 1995 tietoja ei ole Vihdiltä, vuoden 2000 tietoja ei ole Karkkilalta eikä Vihdiltä ja vuoden 2004 tietoja ei ole Nummi-Pusulalta ja Vihdiltä. (Muilla siis oikeasti "nollaluku".) Sammatin tilanne on erikoinen, sillä siellä kyseisen ikäryhmän edustajilla on eniten päihdesairauksien hoitojaksoja, muttei siis lainkaan päihdehuollon laitoksissa olleita vuonna 2004.

²⁶⁶ Huom. vuoden 2004 tiedot puuttuvat Karjalohjalta.

Kuvio 120. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15–24-vuotiaat sekä 25–64-vuotiaat tuhannesta vastaavanikäisestä vuonna 2004

Päihdehuollon nettokustannukset²⁶⁷ asukasta kohti ovat Hiiden seudulla kasvaneet tarkasteluajanjaksolla vuoden 1995 3,4 eurosta vuoden 2004 12,7 euroon. Tendenssi ei kuitenkaan ole ollut tasaisesti kasvava Karjalohjalla, Sammatissa ja Siuntiossa²⁶⁸. Nettokustannukset ovat olleet koko Uudellamaalla suuremmat kuin Hiiden seudulla kaikkina tarkasteluvuosina. Vuonna 2004 päihdehuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet Vihdissä suuremmat kuin koko maassa, mutta muissa Hiiden seudun kunnissa kustannukset pysyvät myös koko maan keskimääräisiä kustannuksia alhaisempina. Päihdehuollon nettokustannukset näyttävät nousevan Hiiden seudun kunnissa sen mukaisesti, mitä enemmän on päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita 25-64-vuotiaita tuhannesta vastaavanikäisestä. Ainoastaan Lohja poikkeaa tästä trendistä. Lohjan nettokustannukset ovat suuremmat kuin Nummi-Pusulassa nettokustannukset, vaikka Nummi-Pusulassa onkin enemmän päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita 25-64-vuotiaita. On kuitenkin pidettävä mielessä, että päihdehuollon nettokustannukset sisältävät myös muiden ikäryhmien hoidosta koituvat kustannukset, sekä avohoidosta aiheutuvat kustannukset. Avohoidossa olleiden määrä ei kuitenkaan selkeästi näytä kulkevan käsi kädessä päihdehuollon nettokustannusten kanssa.

Päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärä kasvussa

Kuten alla olevasta taulukosta (taulukko 41) ilmenee, on päihdehuollon avopalveluiden asiakasmäärä tuhatta asukasta kohti noussut kaikissa muissa kunnissa paitsi Lohjalla aikavälillä 2000–2004. Vuonna 2000 on asiakkaita ollut Lohjalla, Vihdissä ja Karkkilassa eniten. Vuonna 2004 samat kunnat pitävät kärkisijoja asiakasmäärissä, joskin eri järjestyksessä. Vuonna 2004 selkeästi eniten päihdehuollon avopalvelujen asiakkaita tuhatta asukasta kohti on ollut Karkkilassa, toiseksi eniten Vihdissä ja kolmanneksi eniten Lohjalla. Vuonna 2004 Karkkila poikkeaa selkeästi muista Hiiden seudun kunnista päihdehuollon avopalvelussa olevien asiakkaiden määrällään. Nummi-Pusulassa ja

²⁶⁷ Indikaattori ilmaisee kuntien kustantamien päihdehuollon erityispalveluihin sekä raittiustyöhön suunnattujen palveluiden nettokustannuksia tuhatta asukasta kohden. Nettokustannukset lasketaan vähentämällä käyttökustannuksista käyttötuotot. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Päihdehuollon nettokustannusten määrä suhteutettuna koko väestöön kuvaa osaltaan alkoholin ja huumeiden käytön aiheuttamia ongelmien määrää ja niiden yleisyyttä. On kuitenkin huomattava, että kuntien kustantamien palveluiden määrä riippuu myös kuntien käytettävissä olevista resursseista, rahavirtojen ohjauspainotuksista sekä vallitsevista käytännöistä. (Sotkanet, viitattu 10.8.2006.)

²⁶⁸ Siuntiossa vuosien 1995 ja 2000 tilanne on pysynyt vakaana, mutta nettokustannukset nousivat jyrkästi vuoteen 2004 mennessä.

Siuntiossa asiakkaita on kaikkein vähiten, Lohjalla ja Vihdissä keskenään lähes yhtä paljon. Vuonna 2004 on päihdehuollon avopalveluissa ollut kesimäärin 13,6 asiakasta, mikä on enemmän kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin.

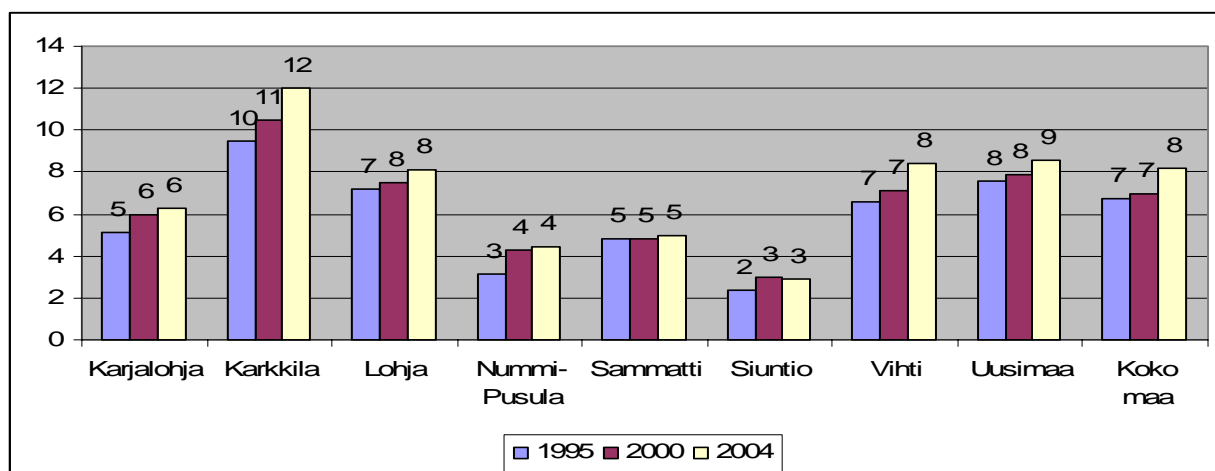
Taulukko 41. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita/ 1000 asukasta

	2000	2004
Karjalohja	3,5	5,4
Karkkila	9,1	42,5
Lohja	13,8	13,4
Nummi-Pusula	5,4	4,7
Sammatti	5,8	8,9
Siuntio	0,6	4,9
Vihti	10,6	15,6

Alkoholin myynti runsainta Karkkilassa

Hiiden seudulla on myyty sataprosenttista alkoholia vuonna 2004 keskimäärin 6,7 litraa asukasta kohti. Karkkilassa alkoholin asukaskohtainen myynti on ollut suurinta kaikkina tarkasteluvuosina. Vuonna 2004 Karkkilassa myytiin noin 12 litraa sataprosenttista alkoholia asukasta kohti. Pienintä myynti on kaikkina vuosina ollut Siuntiossa, missä vuoden 2004 myynti oli noin 3 litraa sataprosenttista alkoholia asukasta kohti. Karkkilan alkoholinmyynti on siis vuonna 2004 ollut nelinkertainen Siuntion myyntiin nähden. Myöskään Uudellamaalla ja koko maassa ei ole myyty yhtä paljon alkoholijuomia asukasta kohti kuin Karkkilassa yhtenäkkään vuonna. Alkoholijuomien myynti on kasvanut tai pysynyt kasvusuuntaisena kaikkialla muualla paitsi Siuntiossa, jossa vuoden 2004 alkoholijuomien myynti oli hieman pienempää kuin vuonna 2000.

Kuvio 121. Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 % alkoholia, litroina

Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset ja poliisin hälytystehtävät

Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä tuhatta asukasta kohti on vuosina 1995–2004 kasvanut tai pysynyt tasaisena kaikissa muissa Hiiden seudun kunnissa paitsi Sammatissa, missä poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä on laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä. Eniten poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia on vuonna 2004 ollut Karkkilassa (9,1/1000 asukasta), ja vähiten Siuntiossa (2,3/1000 asukasta). Karkkilaa lukuun ottamatta on kaikissa Hiiden seudun kunnissa ollut vähemmän poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia vuonna 2004 kuin koko Uudellamaalla keskimäärin

(7,3/1000 asukasta). Keskimäärin poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia tuhatta asukasta kohti on Hiiden seudun kunnissa vuonna 2004 ollut noin 5,4.

Poliisin hälytystehtäviä on selkeästi eniten Hiiden seudun suurissa kunnissa (taulukko 14), Lohjalla ja Vihdissä. Vertailtavuus on kuitenkin hankalaa, sillä lukuja ei ole suhteutettu kuntien asukasmääriin, vaan kyse on absoluuttisista lukumääristä. Voidaan kuitenkin sanoa, että hälytystehtäviä näyttää olevan määrällisesti kaikkein vähiten pienissä kunnissa ja eniten suuremmissa kunnissa.

Taulukko 42. Poliisin hälytystehtävien määrä ajalla 01-04/2006

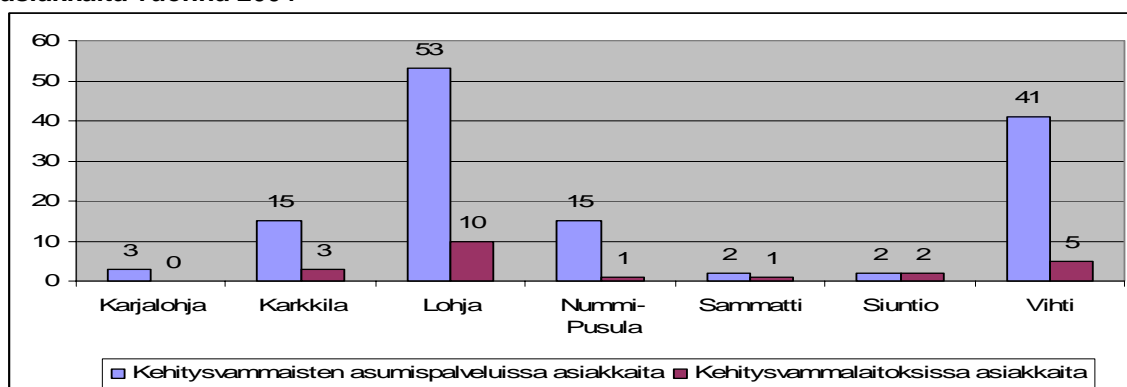
Kunta	Kotihälytystehtävät (kpl)
Karjalohja	3
Karkkila	36
Lohja	157
Nummi-Pusula	11
Sammatti	3
Siuntio	28
Vihti	111

4.6 Vammaiset ja kehitysvammaiset

Sekä kehitysvammalaitoksissa että kehitysvammaisten asumispalveluissa²⁶⁹ on Lohjalla eniten asiakkaita kaikkina tarkasteluvuosina. Lohjan asiakasmäärään saattaa vaikuttaa se, että pienimmät kunnat ostavat joitakin palveluja Lohjalta; esimerkiksi Karjalohjalla ei ole kehitysvammalaitosten asiakkaita tilastojen mukaan lainkaan (kuvio 122). Vihdissä on toiseksi eniten *kehitysvammalaitosten asiakkaita* kaikkina vuosina. Lohjalla asiakkaiden määrä on noussut vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä, Vihdissä taas laskenut.

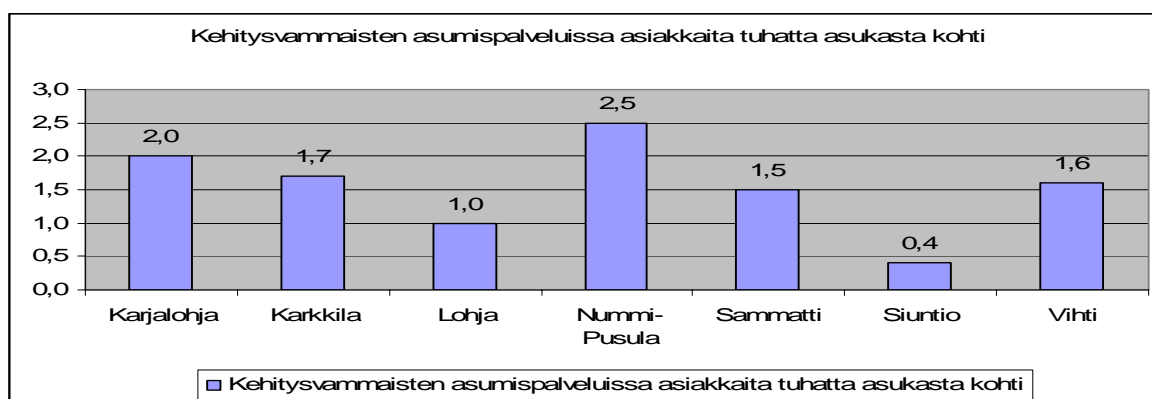
Hiiden seudulla on ollut kehitysvammaisten *asumispalveluissa* keskimäärin 18,7 asiakasta vuonna 2004. Selkeästi eniten asiakkaita on siis Lohjalla, toiseksi eniten Vihdissä ja kolmanneksi eniten Karkkilassa sekä Nummi-Pusulassa (kuvio 122). Asiakasmäärä on selkeästi yhteydessä kunnan kokoon, joskin vuonna 1995 Nummi-Pusulassa ei ole ollut lainkaan asiakkaita.

Kuvio 122. Kehitysvammaisten asumispalveluissa asiakkaita sekä kehitysvammalaitoksissa asiakkaita vuonna 2004

Kuviossa 123 kehitysvammaisten asumispalvelujen asiakasmäärä on laskettu tuhatta asukasta kohti. Nämä luvut ovat hieman eri tavalla vertailukelpoisia kuin absoluuttiset lukumäärät. Tuhatta asukasta kohti laskettuna on kehitysvammaisten asumispalvelujen asiakkaita Nummi-Pusulassa kaikkein eniten, ja Siuntiossa kaikkein vähiten vuonna 2004.

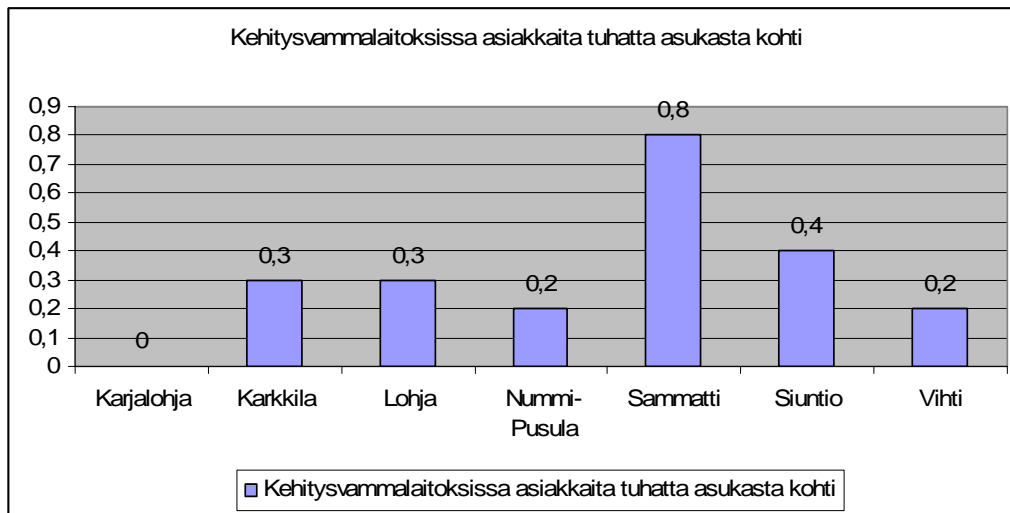
Kuvio 123. Kehitysvammaisten asumispalvelujen asiakkaat /1000 asukasta vuonna 2004

²⁶⁹ Indikaattori ilmaisee kehitysvammaisten asumispalveluissa vuoden lopussa olleiden asiakkaiden määrän. Mukana ovat lähinnä ryhmäasumiseen perustuvien, erityisesti kehitysvammaisille tarkoitettujen yksiköiden asiakkaat. Mukana ovat kunnan kustantamat palvelut, tosin asiakkaiden itse kustantamia kehitysvammapalveluja ei käytännössä ole. Luku kuvaa erityisesti kehitysvammaisille tarkoitettujen asumispalvelujen laajuutta. Mukana ei ole kaikkia asumispalveluja (esimerkiksi palvelu- ja tukiasunnoissa on kehitysvammaisia). Lukua tulkittaessa on huomioitava, että yksittäisten palvelujen vertailu kuntien kesken ei siis kerro koko totuutta, sillä kunnassa voi olla panostettu muihin palveluihin. Lisäksi kehitysvammaisia voi olla myös yleisten sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä. (Sotkanet, viitattu 17.8.2006.)

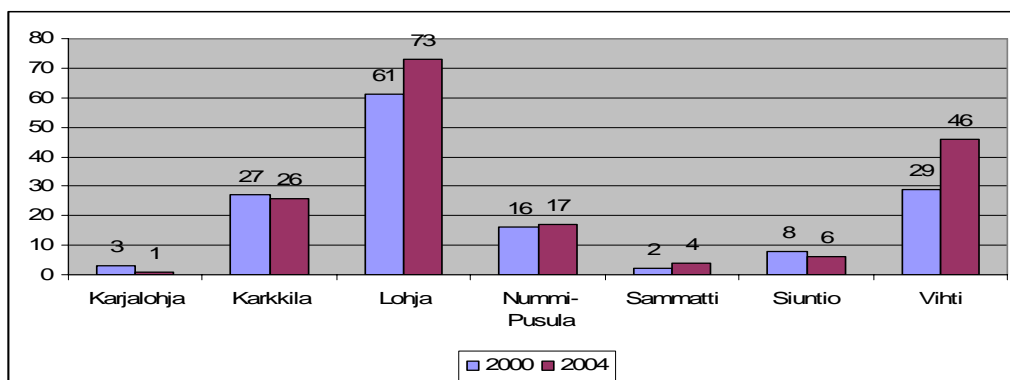
Kuviosta 124 näkyy, että on kehitysvammalaitosten asiakkaita vuonna 2004 tuhatta asukasta kohti laskettuna eniten Sammatissa, vaikka siellä heitä onkin absoluuttisesti Karjalohjan rinnalla vähiten. Tämä johtuu kunnan väkiluvun pienuudesta, mikä nostaa heti yhden asiakkaan saaman painoarvon huomattavasti suuremmaksi kuin isommissa kunnissa. Hiiden seudun kunnissa on tuhatta asukasta kohti laskettuna keskenään lähes yhtä paljon kehitysvammalaitosten asiakkaita ilman, että mikään kunta poikkeaisi merkittävästi muista kunnista (Sammatin poikkeama selittyy siis väestön pienuudella).

Kuvio 124. Kehitysvammalaitosten asiakkaat / 1000 asukasta vuonna 2004

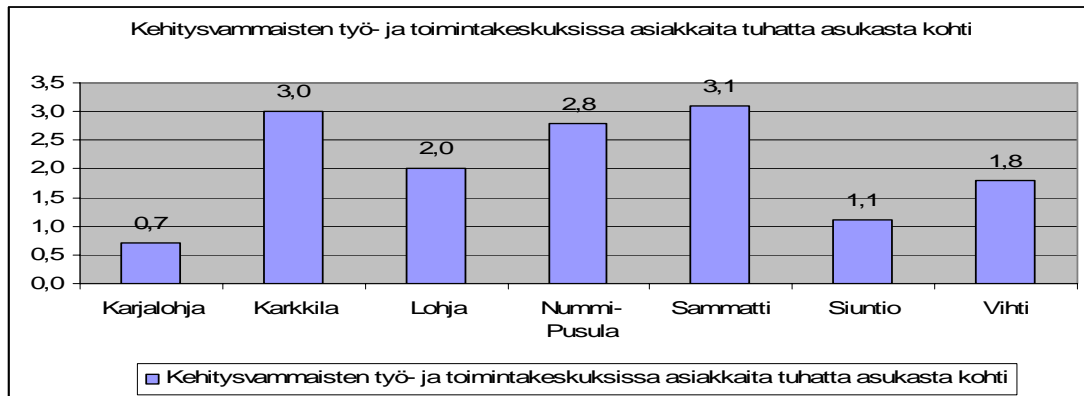
Myös kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskusten asiakasmäärät kulkevat jälleen samaan suuntaan kunnan koon kanssa. Suurimmissa kunnissa, Lohjalla, Vihdissä sekä Karkkilassa, asiakkaita on eniten. Vähiten asiakkaita on Karjalohjalla, Sammatissa ja Siuntiossa. Keskimääräinen asiakasmäärä on kasvanut jokaisena tarkasteluvuonna, ja erityisesti vuosien 2000 ja 2004 välisenä aikana. Keskimäärin kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskusten asiakkaita on Hiiden seudulla vuonna 2004 ollut 24,7.

Kuvio 125. Kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskuksissa asiakkaita vuosina 2000 ja 2004

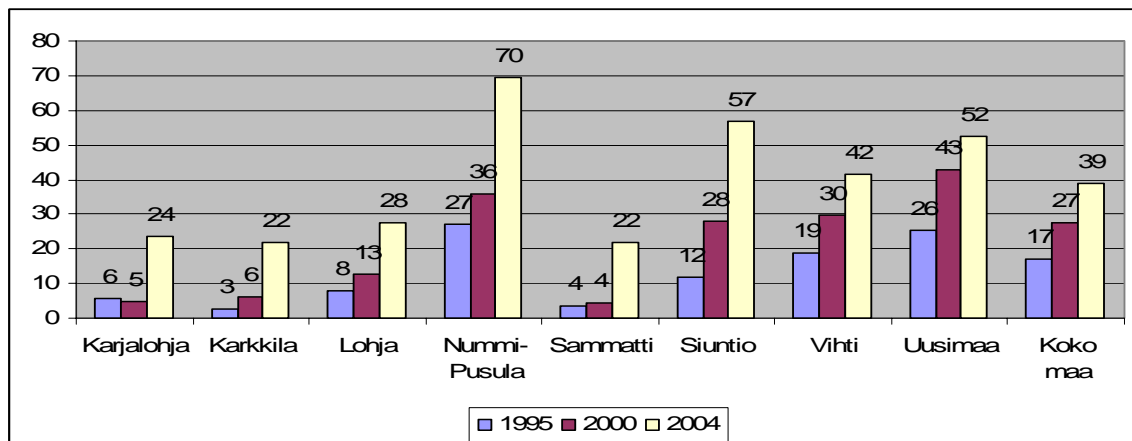
Kun kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskusten asiakasmäärät suhteutetaan tuhanteen asukkaaseen (kuvio 126), on heitä Sammatissa kaikkein eniten, vaikka siis Sammatissa heitä onkin Karjalohjan kanssa absoluuttista lukumäärää katsottaessa kaikkein vähiten (kuvio 125). Vähiten työ- ja toimintakeskusten asiakkaita on tuhatta asukasta kohti Karjalohjalla.

Kuvio 126. Kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskusten asiakkaat/ 1000 asukasta vuonna 2004

Hiiden seudun keskimääräiset vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannukset asukasta kohti ovat nousseet vuodesta 1995 aina vuoteen 2004 mennessä.²⁷⁰ Kustannukset ovat yllättäen jokaisena tarkasteluvuonna Nummi-Pusulassa Hiiden seudun kunnista kaikkein korkeimmat, vuonna 2004 myös korkeammat kuin koko Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Myös Siuntion kustannukset nousevat koko Uudenmaan keskimääräisiä kustannuksia korkeammiksi vuonna 2004. Vuonna 2004 Nummi-Pusulan, Siuntion ja Vihdin kustannukset ylittävät Hiiden seudun keskimääräiset kustannukset. Kiinnostavaa on myös se, että Hiiden seudun toisen suuren kunnan, Lohjan, kustannukset jäivät selkeästi alle keskimääräisen kustannustason vuonna 2004.

Kuvio 127. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannukset, euroa/asukas vuosina 1995, 2000 ja 2004

²⁷⁰ Vuonna 1995 kustannukset olivat 13, vuonna 2000 21 ja vuonna 2004 39 euroa/asukas.

LÄHTEET

Lähdeluettelo (sivut 1 – 32)

Heino, Petteri, Mäkeläinen, Pia & Salmi, Merja (2006). Sosiaalipäivystys alueellisena yhteistyönä. Länsi-Uusimaa, Hiiden seutu, Kirkkonummi. Sosiaalitalo: Järvenpää.

Hirvonen, Johanna (2003). Hyvinvointi tutkimuksen kohteena. Teoksessa Johanna Hirvonen, Riikka Konttinen, Ilkka Haapola & Antti Karisto Alueellinen hyvinvointibarometri. The Publication Series of the Institute for Regional Economics and Business Strategy: Helsinki University of Technology Lahti Center.

Kurkinen, Jorma (2004). Raahen seudun hyvinvointi. Kansalaisten kokemuksia hyvinvoinnista ja palveluista. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus: Oulu.

Siltaniemi, Aki, Eronen, Anne, Perälähti, Anne & Londén, Pia (2005). Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Kuuma-kunnissa. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry: Helsinki.

Internet-lähteet:

SOTKANet, Indikaattoripankki.

URL: <http://edustapalvelin.stakes.fi/portal/page?_pageid=53,65809&_dad=portal&_schema=PORTA> Viitattu ks. alaviitteistä.

Stakes. URL <<http://www.stakes.info/6/2/index.asp#teksti>> Viitattu 18.7.2006.

Wikipedia/Uudenmaan maakunta. URL: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Uudenmaan_maakunta> Viitattu 26.7.2006.

Lähdeluettelo (sivut 33 – 68)

Hyvinkään vanhuspoliittinen strategia 2003 – 2010

Hyvinkään vammaispoliittinen ohjelma

Keravan kaupunkistrategia 2012

KUUMA -kumppanuutta yli kuntarajojen. (<http://www.kuuma.fi>, viitattu 15.8.2006)

Kuuma-kuntien ja Hyvinkään vanhuspalvelujen kehittämishanke 2006–2008, hankehakemus

Kärkkäinen Hilikka (2005): Mielenterveys- ja päihdetyön seudullisen palveluverkoston kehittäminen – Seutukehittäjä. Projektin loppuraportti. (<http://www.kuuma.fi/ep/tiedostot/SEUKELOppuraportti.pdf>)

Mäntsälän vanhushuollon suunnitelma 2005

Nurmijärven vuoden 2003 lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma

Nurmijärven kunnan strategiassa 2015 (2005).

Siltaniemi, Aki, Eronen, Anne, Perälähti, Anne ja Londén, Pia (2005): Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Kuuma-kunnissa. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki

Tuusulan sosiaalitoimen strategia 2006 (2005)

Varhaiskasvatussuunnitelma 2004

Vyyryläinen Merja (2006): Päike. Keski-Uudenmaan alueen päihdetyön laadullinen kehittäminen 1.3.2004-30.9.2006. Hankkeen loppuraportti

Yksityisen päivähoidon käytännöt Kuuma-kunnissa.
(<http://www.kuuma.fi/ep/tiedostot/sotepaivahoito.pdf>, viitattu 17.8.2006.)

Lähdeluettelo (sivut 69 – 138)

Blomqvist, Mäkeläinen ja Salmi: Sosiaalipalvelujen kuvaus Länsi-Uudellamaalla 2005 (2006)
Hangon toimenpideohjelma alijäämän kattamiseksi 2004
Inkoon kunta, toimintakertomus 2003
Karjaan kaupunki / Talousarvio 2006 ja taloussuunnitelma 2006 – 2009
Karjaa 2007 -strategia
Kirkkonummen sosiaalitoimen strategia 2002 – 2007
Kirkkonummen päihdestrategia 2005 - 2015
Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja terveydenhuollon strategia 2004 - 2008
Sotkanet (www.sotkanet.fi)
Visio Tammisaaren kaupungin strategisesta kehittämisestä vuoteen 2010
Vireä Ikääntyminen: Kirkkonummen ikäihmisten palvelujen strategia ja kehittämissuunnitelma vuoteen 2012 (2005)